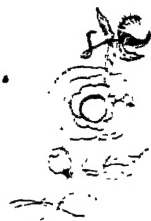

కీర్తన.

శ్రీ ఉద్భటా రాధస్వ చరిత్రము.

తెనాలి రామలింగకవి ప్రణీతము.

మాహిష్మతీముద్రణశాలము, నంద్యాల

ముద్రితము.

ము క్తా ల .

1925

All rights reserved.

[వెల 1-0-0.]

పీఠిక.

[శ్రీ వేదాని పరిభాషకాక్షిగాన.]

సామ్యతీవర్తి య పూర్వములగు సత్సంగిబంధులను వెల్లడించుట సుఖోపదేశము. ఇచ్చట ప్రకటితములగు యుద్ధరాధ్యచరిత్ర ముద్దయప్రావృత్తసంధములలో నొక్కటి. దీనికి

కర్త తెనాలి రామలింగకవి.

అనగా నే దీనిసత్సంగిబంధువును గొంత సమర్థిత మునుగదా! తెనాలి రామలింగకవియని, తెనాలి రామకృష్ణకవియని యొక్కనినే యటునిటు కూడఁ లోకము పేర్కొనుట గలదు. తొలుత నాతఁడు శైవుఁడనియు, నప్పుడు రామలింగఁడని పేరెఱుఁగనియు, తర్వాత వైష్ణవము పుచ్చుకొనెననియు, నప్పుడు రామకృష్ణుఁడని మార్పుపేరెఱుఁగనియుఁ జేరితి. దీనిని పీఠికలింగమునఁతులుగారు మొదలుగువాడు గొఁదఁట గన్పిరి. మఱియొఁదఁట నమ్మకయిరి. * అరెండుపేర్లు నొక్కనినేయని నేనును విశ్వసించుచున్నాఁడను. అట్లు విశ్వసించుట కిది వల్లనైన యాదైహికముమాత్రమేకాక యపూర్వముగాఁ గొన్ని యాధారములు నాకవసరమి. తెలుపుచున్నాఁడను:—

[రామలింగదే రామకృష్ణుఁడు.]

రామకృష్ణవికృతములుగా నిదివఱకు దొరకి ప్రకటితములయి యున్న గ్రంథములు రెండు. అవి పాంచరంగహామత్ప్రమును ఘటి కాచలమాహాత్మ్యమును. రామలింగకవికృతిగా నిప్పుడు త్రొత్తగా త్రొక్కి ప్రకటితమయినది యుద్ధరాధ్యచరిత్రము. తొల్ల నాతఁడు శైవుఁడుగానుండి తర్వాత వైష్ణవుఁడుగా మారెననియే నే నిందు

* విశ్వకర్మవంశ్యుఁడు భీరవనునోరంజనకర్త తెనాలి రామలింగకవి యొకఁ డున్నాఁడు. ఆతఁడువేఱు.

ముందు నిరూపించుచున్నాడనుకాన యుష్టానాశ్శాచిత్రీయ మనునది యిట్టి గణింపుమునాను లెక్కింపరానిది దక్కతివానినిగోను తెలుపుచున్నాడను.

జుష్టతారాశ్శాచిత్రీయమన రామలింగవి నవిషయ విట్లు తెలుపుకొన్నాడు:—

1. కాండియమిరాజమండలేశ్వరవళ, పాథోధివసుధాభామహర్తిః
చాలగుమలేశవదిపమోజద్వయీ, భ్యాఃధారణనమహర్తచిత్త
దానితాయాతయామానామభావిక, పులమహాయాశ్చేదపేది
రామేశ్వరత్వామిః సునీయకరుణావి, శేషహాషిరవిలసింసయగ

2. శవాజపాహిత్యమాధురీయతాత్మ, లక్ష్మమాంబుజ భావశోలశ్రీత్యైవేయం
రామధీమణిశిరి జుత్తుగి రామలింగ, నామవిభాతుః గావ్యనిర్ణయధురీయం.

గద్యమునందును, — “ఏలేశ్వర గురుశరణ్యచరణారవిందపట్టరణ పరతలాభరణ
రామనార్య సుపుత్రి సురవిజయత్రి కుమారభాంబీరువాభిరామ రామలింగయ
వసీత” మనియున్నది.

పాండురంగమాహాత్మ్యమున రామేశ్వమి విట్లు చెప్పుకొన్నాడు.

1. ...తైవదైవ్యవత్తరాజావలీవానార్థములు నీకుఁ గరలములకనిభయ

2. లంధ్రభూమిపదాగ్రహారాధిమైన, శ్రీతేవాష్ట్రగహరనిశ్లేత బుగ
కాభికాశోకిలమ పిత్ర పరసకవివి, రమ్యుడగుశృంగ! రామయరామశృంగ!

3. కాండియనగోతురీడ వా, శిందలగురుశిఖరీడ నిఖిలావస్థరసమధా
మండనకుండలుడవు భా, మండలవినుతుడవు లక్ష్మమాంబరసయా!.

“శాంబ సీరాపము రామకృష్ణకవిచంద్రా శాంబదీశ్వరా!”

4. వాక్యాంతాశ్రయ శబ్దరు, చిక్చాచాడ్యల మహాత్మ్య శ్రీగురుమూర్తిక
విక్రమభక్తి భజించెద, విక్రమ్యకళాకలాప విదేలులకుకా.

గద్యమున: — ఇది శ్రీపుత్రమధురవాధనిరవిధికృపాపరిపాకపరిచితపరస
కవిరాసనాథ రామకృష్ణకవిసాధ ప్రణీతంబైన — అనియున్నది.

కామలింగకవి.

కాండీస్యగోతుగ్రిహ

శుక్లయజుర్వేది

తంపి, రామయ

లల్లి, లక్ష్మణ

మనూరభారతవిరూపాభి

రాముడు

రామకృష్ణకవి.

కాండీస్యగోతుగ్రిహ

శుక్లయజుర్వేది

తంపి, రామయ

లల్లి, లక్ష్మణ

కారడసీమాము రా

విశ్వకర్మకవిచందా!

యొక్కటకవిము బాల్యమున రచించినదిగాన 'మనూరభారత' యని విరుదు చెప్పకొన్నాడు. పాండవరంగనూహాత్యైవము ముడిత యనున రచించినదిగాన 'కాండ సీమాము' అని కృతిపతి తన్ను నం బోధించిట్లు చెప్పకొన్నాడు. కాన యీ భేదము సంగతము. ఇన్ని పరిపక్షమున్నను నుచ్చట పరిత్రమున రామలింగయో యని గ్రంథకర్త పేజును పాలగుమియే లేశ్వరుడని గూడుపేరును, పాండవరంగ నూహా త్యైవమున రామకృష్ణుడని గ్రంథకర్త పేరును, భట్టరు చిక్కాచార్యు అని గూడుపేరును గారనచ్చట, గద్యములరీతులు భిన్నములుగానుండుట నెందు నొక్క నిపేక్షేయను సిద్ధాంతమునకుఁ గొంత ప్రాధికము గాఁ గానవచ్చును. ఈ భేదములు మరము మాటులుచే నేర్పడినవేలని నే ననెదను.

ఆంధ్రుడు సాధకములు.

ఇందునుతీసిగెనియ మది తెనాలిరామభద్రకవికృతి యొకటి కలదు.

అం దిట్లున్నది:—

*ఇతిరంబాశ్రుంపు సరస్వతీపుస్తకభాండా శరమునఁ గలదు. కీ మాతవల్లి రామకృష్ణకవి, యం. ఏ. శాత దీనివిషయము 1914 సంవత్సరాదివరిచిలో "తెనాలికవులు" అనువ్యాసమునఁ దెలిపినారు. వారే దీనివ్రాసి చెన్నతూరి గవర్నమెంటు లైబ్రరీకిని బహుగిసారు.

ముందు నిరూపింపనున్నాడనుగాన యుద్ధరాధ్యక్షచరిత్రము మునుపటి గ్రంథముగాను తక్కిపల్కిటిది దక్షాతిహాసానిగోను జెలుపుచున్నాడను.

ఉద్ధరాధ్యక్షచరిత్రమున రామలింగకవి స్వవిషయము విట్లు తెల్పుకొన్నాడు:—

పీ. కాండీశ్వరునిరాజమండలేశ్వరవంశ, పాథోధివసుధాభానుమూర్తిః
బాలగుమేలేశవదనమోజద్వయీ, భ్యాసభారణసముదాత్తచిత్తు
మానితాయాతయామానాభావిత్, నిపులమహాయాశ్చేదవేది
రాక్షేశ్వరప్రార్థమిరమణీయకరుణావి, శేషపోషితవిలసింసమగ

గీ, నహజపాపిరత్నమాధురీసంయుతాత్మ, లక్ష్మమాంబుత ఘనయోగోలక్ష్మీచేరియ
రామధీమణికిని జుత్తుగి రామలింగ, నామవిఖ్యాతుఁ గావ్యనిర్ణయధురీసు.

గద్యమునందును, — “ఏలేశ్వర గురువ రేణ్యచరణారవిందపట్టరణ వకలకలాభరణ
రామసార్య నుపుత్తి నుకవిజనమిత్ర) కుమారభారతీవిరుచాభిరామ రామలింగజా
పరీతిర” మనియున్నది.

పాండురంగమాహాత్మ్యమున రామకృష్ణ! వి విట్లు చెప్పుకొన్నాడు.

సీ. ... కైవలైష్ట్యవపురాణావలీనానార్థములు నీకుఁ గరతలానులగనిధము

గీ, లండ్రభూమికుచాగ్రహారాధమైన, కిరీతనాన్యగ్రహారనిర్ణేత విగ్ర
కాభికాకోకిలను వీపు నరనకవిది, రమ్యుఁడకృష్ణ! రామయారామకృష్ణ!

క. కాండీశ్వరగోత్రుడే వా, శిండలగురునిభుండః నిలికావ్యుగవసుధా
మండవకుండలుండవు భూ, మండలవినుతుండవు లక్ష్మమాంబరసయ్యా!

“కావరద సీరూపము రామకృష్ణకవిచంద్రా సాంద్రకీర్తిశ్వరా!”

క. వాక్యాంతశ్రయ భట్టరు, చిక్కాచార్యుల మహాత్ము కిరీతుమూర్తిక
నిక్కపురకీర్తి భజించెద, నిక్కాశ్యకళాకలాప మీదేలుటకుక.

గద్యమున:— ఇది కిరీతుత్తరమనదనాధనిరవధికకృపాపరిపాకపరిచితవరస
కవిరాసనాథ రామకృష్ణకవిసాధ ప్రణీతంబైన — అనియున్నది.

III.

రామలింగకవి.

కాండిన్యగోతుగ్రీడు
శుక్ల యజుర్వేది
తండిగి, రామయ
లల్లి, లక్ష్మణ
శుమారభారతీచిరుదాభి
రాముడు

రామకృష్ణకవి.

కాండిన్యగోతుగ్రీడు
శుక్ల యజుర్వేది
తండిగి, రామయ
లల్లి, లక్ష్మణ
శారదసీరామము రా
మకృష్ణకవిచందాగి!

యద్భుతచరిత్రము బాల్యమున రచించినదిగాన 'కుమారభారతి' యని బిరుదు చెప్పకొన్నాడు. పాండవరంగమాహాత్మ్యము ముదితమున రచించినదిగాన 'శారద సీరామము' అని కృతిపతి తన్ను సంబోధించియు చెప్పకొన్నాడు. కాన యీ భేదము సంగతమే. ఇన్ని పరిపదియన్నను నుద్భుతచరిత్రమున రామలింగయ యని గ్రంథకర్త పేరును పాలగుమియే లేశ్వరుడని గురున పేరును, పాండవరంగ మాహాత్మ్యమున రామకృష్ణుడని గ్రంథకర్త పేరును, భట్టరు చిక్కాచార్యులని గురుని పేరును గానవచ్చుట, గద్యముల రీతులు భిన్నములుగానుండుటలందు నొక్క నిపేక్షేయము సిద్ధాంతమునకుఁ గొంత బాధకముగాఁ గానవచ్చును. ఈ భేదములు మరలము మాటులచే నేర్పడినవేలైన నే ననెదను.

అందుకు సాధకములు.

ఇందును తీవరిగాయ ము తెనాలిరామభద్రకవికృతి యొకటి కలదు.

* అం దిట్లున్నది:—

*ఇది తంజావూరు పరస్వతీశ్రస్తకభాండా గారమునఁ గలదు. శ్రీ మావల్లి రామకృష్ణకవి, యం. ఏ. శాత దీనివిషయము 1914 సంవత్సరాదిపంచికలో "తెనాలికవులు" అనుపాఠమునఁ దలిపినారు. వారే దీనిచేరిని చెన్నపురి గవర్నమెంటు రైట్రీకిని ఒనగినారు.

IV.

.....కవితాభువనతామహం మత్పితామహాత్

రామాయరామకృష్ణ కవిరాజాః దలంచి మలించి మ్మోక్తేదత్

గీ. తదనుసంభవ మణిని నుదక్షిణాపరిణయ ముఖావ్యవహారీణు సాంధ్రీ
కవికదంబములోనఁ బ్రఖ్యాతిఁగన్న, యన్నపకవీఁ డు ధీసాంధ్రీ నభివ్రుతం

* * * * *

సీ. పా్రికి మీపెదతాత పాండురంగాది సత్కృతుఁ డేసెను రామకృతనుకవి
అనుబాదన్నచ్చ మీసినతాత రచించెఁ, బరగ నుదక్షిణాపరిణయంబు

మీరాత క్రిగిరి చామవిఖ్యాతి, క్రితైమాహాత్మ్యకృతి యొనర్చె

కడిమిమీతండ్రి యివ్వడి రామకృష్ణ ఖ్యుడనఁగి ర్తిగనె సంస్కృతాంధ్రములను

గీ. జౌర యనిపించె మీయన్న పీరరాఘ, రాఖ్యకవి సర్వకవితామహత్త్రుడనెను

ని న్ననూచాన సఃతాను నెన్నదరమె? ప్రాజ్ఞహృదయాఙ్గరవి రామభద్రీనుకవి.

దీనింబట్టి చూడఁగాఁ జాండురంగమాహాత్మ్యములను పించిన
తెనాలి రామకృష్ణకవియును నుదక్షిణాపరిణయము రచించిన తెనాలి
యన్నయకవియును నన్నదమ్మలని యేర్పడుచున్నది. దీనికి సరిగానే
నుదక్షిణాపరిణయమునః

గీ. నవ్యనుగుణాభిరామ తెనాలిరామ, పండితాగ్రణి నత్తుత్తుర్ భవ్యవిశ్రు

హరపదాంభోజ సాముఖ్య నన్నపాఖ్యునన్నుఁ బిలిపించి యాదరోన్నతిపహించి.

* * * * *

గద్యము. 'ఇది కీర్తిమత్తేనాలిరామేశ్వర శాశ్వతకృపాకటాక్ష లక్షిత కవితాభిరామ
రామయపండిత కుమార సహజైవాచారసంపన్న ధీహదన్నయ న్నామధ్య
ప్రసీతందైన నుదక్షిణాపరిణయమందు' అనియున్నది.

ఈ నుదక్షిణాపరిణయ పద్యములవలనగూడఁ దెనాలి రామకృష్ణుడు,
తెనాలి యన్నయ యన్నదమ్మలగుట యితరప్రమాణ నిరపేక్షముగానే
యేర్పడుచున్నది. ఇద్దరును రామయపండితునికొడుకు లే; తెనాలివారే;

ఒకకాలమునాచే (అదియును తెలియవలయు) అంతేకాక రామలింగజే
రాసుకృష్ణులయ్యె సనుభవముగాడ నీమద్యమిహాపరిణామమే స్వభావ
ముగా నాధిపతియైనది. ఉదాహృత గద్యవద్యములవలన నన్నయ
సహజశై నాచార్యుడనియు, తెనాలిలో జలసిన రామేశ్వరస్వామి యు
న్నగ్రామమున గౌత నేర్పినవాడనియు, ముఖ్యము-

గీ కావివాసాది సుష్కృతకవులఁ దలఁచి, అంభోభాషావిశేష భాషాధిపతిఁ
నన్నసాత్యములకు బుద్ధిసన్నులించి, పాలగుమి భీమయశిష్యుడనియు నెఱుక
అరవద్యమువలనఁ బాలగుమి భీమయశిష్యుడనియు నెఱుక

విషయమున్నది. దీనినిబట్టి యన్నయకుఁబుంబమువారును సహజముగా
తై వాచారసుప్తకలహరణయు, తెనాలిరామలింగస్వామి భక్తుని
యు, బాలగుమివారి శిష్యులనియుఁ దలఁపఁగూడును. * ముక్తమృత
గ్రంథముగు నుద్భటచరిత్రమును రచించిన రామలింగకవి యిట్టిలక్షణ
ములు గలవాఁడు. అనినతై వాచారనిరతి యుద్భటచరిత్రమున స్పష్ట
ముగాఁగన్పట్టుచున్నది. మఱియు నాతఁడు 'రామేశ్వరస్వామి రమణీ
యకరుణావిశేషచోక్షితపరిసితసమగ్ర, సహజసాహిత్యమాధురీసంయు
తాస్మో'డనియు 'పాలగుమిలేనదవయోజన్వయ్యాభ్యాసభారణ సము
వాత్తచిత్తు'డ ననియుఁ జెప్పకొన్నాఁడు. పాలగుమియేలేశ్వరుఁడును
బాలగుమిభీమేశ్వరుఁడును నన్నదమ్ములో తండ్రికొడుకులో అయి
యుండురు.

* పాలగుమివా రారాధ్యులుగాఁబోయిన, కామలింగకవి కింకను నూతనోద్ధతు
ముంబొకఁడా యింటిపేరివాఁడు తై వాచార్యుఁడు కొండపిటి రెడ్డికాజ్యమున
నున్నట్లు కానఁచున్నది. పో. పొల్లమిశ్రీకంఠగురొ; పంచాక్షరమంత్రపాఠకు
క్రమ్య. కిష్యు శిష్యపరిపూర్ణతాక్షిణ్యపక్కటాక్షమ్య. కక1886 నాఁటిక్రి, పెద
కోమటి మాచారెడ్డికాసనము శృంగారకీర్తనాధము పదుభుధము చూచునని.

మతి యన్నయ తన యన్నయని రామలింగని (శేకరాచార్యముని) బ్రస్తుతించునంతమాత్రాన వారి సాధ్యవిషయము నందేహింపఁ దగినదేమో యనరాదు. తెనాలియందుభద్రకవి తనతాత లన్నదమ్మలు ముగ్గురియు, మొదటివాడు పాండురంగమాహాశ్వత్థి శర్మరామశ్వత్థునియు, రెండవవాడు తరులంజీరఁ జిగ్రోగియనియు, మూడవవాడు సుదక్షిణాపరియనర్త యన్నయ యీ యున్నవ్వము గాఁ జెప్పినాడు గాన యిట్టిచేత హితునకు నొందులేదు.

అన్నయగని మతము మాట్టుకొన్నాఁ డన్నయనాదరముచే నన్నగారిని బ్రస్తుతించక పోయెనేమో! 'నవాజులై వాచార'యన్నపద మాయన్న ననుపదెచ్చుకొన్నవైష్ణవాచారముమీఁది వైష్ణవస్య నుచేఁ జేర్చుకొన్నదేమో! రామకృష్ణకవి తనమతముమాట్టును దెలుపుకొనకున్నను, పాండురంగమాహాశ్వత్థమున 'శైవవైష్ణవ పురాణావళి నానాధములు పటిష్ఠకరమృతమిది' + అని తనశైవ ప్రబంధచరమును దెలుపుకొన్నాడు.

తెనాలిలో నుండుటచేతనేతర్వాత తెనాలివారియింటిపే రేర్పడినదిగాని యంతతముండు వారియింటిపేరు గార్లపాటివారని ప్రాంత ప్రవాతలతో నున్నది. గురువాశ్రమీరామమూర్తి పంతులుగారు వీరేశలింగము పంతులుగారును దీనినిజెప్పిరి. తెనాలిలోనున్న రామయనం దితుడు శైవవాచారపరుడుగాన యక్కడవలసియున్న రామలింగ స్వామిచేరే తనప్రథమ పుత్తునిగఁ జెట్టుకొనెనని నేను దలచుచు న్నాఁడను. అన్నయ చెప్పటచేతనే కాక యీక్రిందిసాధనము చేతఁ గూడ నాతడు శైవవాచారపరుడని రామలింగేశ్వరస్వామి భక్తుడని యేర్పడుచున్నది.

శైవవైష్ణవ పురాణావళి నానాధములు నీకుఁ గరతలామలకనిభము' అని ప్రాంతాంతరముకలదు. పాండురంగమాహాశ్వత్థమున నీపద్యము పాఠభేదముతో నున్నది.

తెనాలిలో రామలింగేశ్వరస్వామి యాలయమున నొక యు
త్సవవిగ్రహమువీరముమీద నీళ్లొక మున్నది-

శ్లో. శ్రీతెనాలి నగరే వ్యరాజంత

ద్వాదశాతి పురరాజుపండితః

శుక్లచాతుశిర శంభమీగురౌ

రామలింగ ముదయోక్తవాక్యతిమ్.*

రామలింగవి యింటిపేరు గార్లపాటివారని యిదివఱకువ్రాసి
నవా రెవ్వరుగాని యాళ్లొకము నునికి నెఱిగినట్లు తెలియరాలేదు.
రామలింగవి యింటిపేరు తొల్ల గార్లపాటివారనుట నీశాసనశ్లోకము
స్థిరపఱచుచున్నది. ఉద్భటారాధ్యచరిత్రలో రామలింగుడు తన యిం
టిపేరేదో పేర్కొననేలేదు. రామకృష్ణుడై పాండరంగమాహాత్మ్య
మునను బేర్కొనలేదు 'శ్రీతెనాల్యగహరనిర్ణాత'నిలమాత్రమందుఁ
జెప్పకొన్నాడు. అప్పటికి తెనాలివారని యింటిపేరు స్థిరపడకుండ
వచ్చును. అన్నయ సుదక్షిణాపరిణయమున 'దేవాలి' యింటిపేరు
చెప్పకొన్నాడు.

మనుమండగు రామభద్రకవి జెప్పటచేతను, నల్లిచేరు మొద
లగునవి సరిపోవుటచేతను రామకృష్ణుడును, నన్నయయు నన్నదయ్యు
లని స్పష్టపడినది. ఉచ్చట చరిత్రమందుఁ గానవచ్చు రామలింగేశ్వర
స్వామి యీశ్వరహులు, పాలగునివారి శిష్యునియు, శైవాచారము
మొదలగునవి సరిపోవుటచేతను, లోకమందుఁ బారంపర్యముగా వచ్చు
చున్న ప్రతీతికిఁగూడ నిర్వాహ మేర్పఱుటచేతను, మద్భటారాధ్య
చరిత్ర శర్తముగు రామలింగయ్యయే వైష్ణవమతము వుచ్చుకొని రా
మకృష్ణుడై పాండరంగ మాహాత్మ్యము రచియించినాడని, వారు
వేలుపుద్గఱుడు గారని, నర్థయించుట ప్రమాణదూరము కాదు.*

* పదియేండ్లకుముం దీశ్వరమనుగూర్చి గుంటూరులో శ్రీ మల్లాది సోమయా
జులుగారు వాకుఁ జెప్పిరి. మూడేండ్లకుముందు నేను జూచితిని. ఇప్పుడొకమి
శ్రుతుఁడుచూచి వానికి వచ్చెను. శుక్ల పం|| చాళు శుద్ధ శంభమీగురువారము స్వా
మికృష్ణునిగారి పుస్తకమును బట్టిచూడఁగా నిరపదమన్నది.

VIII

పోలికలు.

రామలింగకవియే రామకృష్ణుడు డిక్షావ్రాతమున కీంకను జుట్టి
యొక బలవత్ప్రమాణము చూపెను. వాంఛరంగమాహాత్మ్యమున
'లై నైష్ఠనష్ట రాణావళీ నాన్ధారచరా వట్టిపైక రమ్మమిది' యని
చెప్పుటచే నాతడేమో శైవపురాణధల రచించి యుండవలె
ననియు నీయుద్భూతాధ్యచరితము వానిలోనిది యగుననియు నను
కొంటిమి తొలుతఁ దాను శైవుఁడై యున్నప్పుడు రచించిన యు
ద్భూతాధ్యచరితములోని నడ్లములే మార్చి మార్చుటండఁ జర్వాత
నైష్ఠపుడై రచించినఘటిరాచలమాహాత్మ్యమున నాదెందు చేరుకొ
న్నాడు ఇదిగో చూడుడు:—

నీ. ఉచలమతాధర్త కప్పించి మఱికాని, మృగములు లేఁ బూరి తేయ నచట
ఆనమబోశనునకు నర్పించి మఱికాని, యుగలు కొద్దియతేనె లావ వజట
అంధకన్యసికి నర్పించి మఱికాని, కోయిల లిగురాకు గొట్టుక వచట
అంగజారాతికి నర్పించి మఱికాని, చిలుకలు వండ్లు భుజింప వజట

గీ. తక్కుగల జంతువులు శంభుఁ డలఁచికాని
యంచినవ న్ననులఁగోని యుండ వచట
విదనములు వేయుఁగల యాతవానినైన
నాడరిగ్యంబుఁ గొనియాడ నలవి యగునె?

మ. హరిశంఖుక్ బులివెఁచు, సింగమొగి నయ్యాటంబు లాడుక్ గరిక్
ఋరిదక్ ఫణిడింభజాలముల నిల్పు గేకి, చిత్తైల్లలక్
గరుణక్ బిల్లుల జాలముల్ బెనుచుఁగాకంబుల్ నికాశే ఫీ
కరఘాకంబుల పొంతిఁ గన్నుమొగుచుక్ గాంక్షిచి తద్భూములక్.

గీ. తబిసి మొత్తంబు పేటపాడి రానమాడి
దీగ్గియలచేరువలను బూదియ యలండు
కాలమునఁ బల్కును ద్రియంబకం యజాను
పే' యటంచును జలపత్తు లెల్లయెడల.

ఉ. పానుగుణంబుఁ గ్రొల్పఁ బికళాబకసుత్తులు శైవధర్మముల్
పే'ను నుపవ్యసించు కుకబ్బుంపము లీశ్వరయోగశాస్త్రముల్

కోమలీతి కాకలు గూడి పడియ విజోదలీలక
గామకరోషం బోదు నధికంబుగ నచ్చట భృంగపోతమత్.

- సీ. బ్రహ్మగంగాద్రీవాహమృత లెన్నియొ కాని, తట ధరియితు రందఱును నగులు
పదిమాటుపడగల పాము లెన్నియొ కాని, యందఱు సురిగేంద్రహారయతులు
దాలొందుచుంద్రీబండఁబు లెన్నియొ కాని, యందఱు భరియితు రవ్యుతకడవి
విషరాశి బుట్టిన విషములెన్నియొ కాని, యందఱు హాహాహాంకగళులు
గీ, సంధగజదైత్యు లెందఱో కాని యంద, అరుంగజవచ్చుటధారు లైనవారు
కర్మ బంధంబు....., క్రా్మిలొనకుండ నిద్రింపఁజాలు ఘనలు.

[ఉద్భటచరిత్ర]

- సీ. మొకరితేలులు మూతి నుట్టవు లేనియన్, క్రిమధుకాని కర్పించి కాని
కోకిలయ్యలు చిగురాకులు గొలుకవు, క్రివనమారి కర్పించి కాని
లేబచ్చికల్ గబళింపవు పానిముల్, క్రీసీలమూర్తి కర్పించి కాని
ఫలభుజిక్రియలకుఁ జలుకలు దలంపవు, క్రమాధవునకు నర్పించి కాని
గీ, యితరజంతువులును పారి మతిఁ దలంచి, కాని యేవరగమనకుఁ బూన పనిప
నాకపోవనమాహాత్మ్య మభిమతింప, నలవియే నే మొగంబులచిలువకైన.
మ. ప్పలు లేదుక మృగకాబకంబుల హరల్ వోషించు నర్థాద్యతిక
గలభాసీరముఁ గాకముల్ మెలగు ఘాకశ్రేణితోఁ బిల్లు రె
ల్కలఁగామక శిఖికోటి లేజలుపలక లారించు నుత్పల్ల న
వ్వలనచ్చాహలమంచి యావృటి యరణ్యానీప్రదేశంబులక.
క. ఒకచిత్ర మచటి జటిపా,రికి ముక సంజలను గుంకి లేచి నమాధిక
నకలకకుంతంబులు తా,నకమంత్రోచ్చారణాభిరతి మతిఁ జొదలుక.
మ. శుకముల్ పామిమకుల్ గుడించు గణియించుక ధర్మ మశ్మేతిహా
పకధల్ కాకిక లీరికల్లాడు మనీషక శేషభాసువిశే
షకళాకాస్త్ర మువన్లసించు ఒకముల్ సాత్రాజితీపానివా
యకస్నామలి నకుల్ పడించు నరతోద్బద్ధితికాచాతుకె.
సీ. నునుగారి దూదిపానుపు లెన్నియొకాని, యందఱు శయనీకృతాహారలు
నురలోకవాసీన్యోగమా లెన్నియొ కాని, యందఱు విశ్వతీర్థాఘోషదేవులు
నీట జలించుమానికము లెన్నియొకాని, యందఱు కాస్తుభహారయతులు
చలికేడివెలుగులసాము రెండఱొకాని, యందఱు నిందుకలకాప్తదృశీలు

గీ. ఖగకులాధీశులెందఱు కలరొకాని, యందఱును బుల్లురాటెక్కియమలనాడు
నాడువోసిసరితి నున్నారు ధీమ, అన్నగతియందుఁ గాపుఁజేయున్నాడు.

[ఘటికాచలహవాక్యము] *

ఉద్భటారాధ్య చరిత్రవద్యముల ఛాయగల పద్యములు పాం
డురంగ మాహాశ్మయమునఁగూడ లేకపోలేదు. కాని ప్రాధాన్యమున
రచనమగుటచేఁ జాండురంగ మాహాశ్మయమున నీవిధముగాఁ బొడిసెవా
టయే యీనందగు పద్యములు గానరావు. ఈసాధనములన్నియు రామ
లింగఁడే రామకృష్ణుఁ డయ్యెనను సిద్ధాంతమును నిర్వివాదముగా నెల
కొల్పఁగలవని నానమ్మకము.

ఇంకొకసాధకము.

ఇన్ని సరిపడినను ఉద్భటారాధ్యచరిత్ర రచనాకాలమును,
పాండురంగ మాహాశ్మయరచనాకాలమును నొక్కపురుషుని జీవితపరి
మాణమునందుఁ బొందనిదిగా నుండినచో నిక సేవాదక్షిణ పమ్మయి
పోవలసినదేయగును. అదిచిక్కలేకుండ పదియుఁ గుమరుచున్నది. ఒక్క
నికే రెండుపేళ్లను సిద్ధాంతము నిర్వివాదముగా నిల్పుచున్నది.

ఉద్భటచరిత్ర రచనాకాలము.

కొండవీడు దుర్గాధ్యక్షుఁడుగా నున్న నాదిండ్ల గోపమూర్తికడ
ముఖ్యోద్యోగియైన యూరెనేచమూర్తి యుద్భటారాధ్యచరితము కృతి
గొన్నాఁడు. అదియెల్లఁ గృత్యవతరణికలోఁజూడఁదగును. శ్రీకృష్ణదేవ
రాయఁడు క్రీ. 1515 సం॥ కొండవీడు జయించెను. అదియెదలుగాఁ
గొప్పరాజుల యేర్పక కలి లోపడినది. రాయలయంకితుఁడు సాళువ
తిమ్మరను కొండవీటిపాలనమును దన మేల్లుఁడగు నాదిండ్ల గోపమూర్తి

* ఘటికాచలహవాక్యము తెనాలిరామకృష్ణుని రచితమయినను పది
యారని మఱుమనికాలమున (ఆరుమఱుమని పేరులేదు) ఖండోజీరాయఁడను మహాకా
ష్ఠునినకు గృతియాయఁబడినది. కాన యందుఁ గృత్యవతరణిక రామకృష్ణుని రచనము
గాదు. రామకృష్ణుని విషయ ముండెమియు లేదు. అది కలాకవీ మద్రాక్షరకాలలో
1803 సం॥ ముద్రితమయ్యెను.

ప్రి కప్పగించెను. నాదిండ్ల గోపమంత్రి సుప్రభాతుడు. గోపమంత్రి కీ. 15 17 న జేచమంత్రి కొకయగ్రహరము నొసగెను.

జేచమంత్రి శైవాచార పరాయణుడు. ప్రోలనారాధ్యుని వంశమువాడగు చుద్రశేఖర వాచంయసుని శిష్యుడు. మఱియు మహావిద్వాంసుడగు లొల్ల లక్ష్మీధరమండితునకు శిష్యుడు. ఆలక్ష్మీధరుడు కటాక్షింపగా శివపంచనవి కీతలు వ్యాఖ్యానము రచించెను. అందు:—

శ్లో. నాదిండ్ల గోపమంతే రూకకేవ పగ్గిధావతా

కృచిదః కృచిన్త్రీ కృచిర్మః కృచిద్యశః॥

* * * * *
.....యస్మా దస్త్రే) క మాతా, దఖిలమనువతి

స్వయం కించద్రహాని ర్జయతి నయవర, ప్రోలనారాధ్యుః

(ఈ గురునిగూర్చి జిద్దటారాధ్యచరిత్రము వ్రాసిన గ్రంథావసానమును గూడఁ జూచునది.)

“దచాయః దేవయాశాశ్శ్యమహిశ సైవశంఛికామ్

అక్ష్మీధర కటాక్షేణ మదతే నరతేజసా॥”

జేచమంత్రి గోపమంత్రిచే సగ్రహారాది సమ్మానముఁ బడసి ప్రభాతుఁడయినపిమ్మనే యుద్భటచరిత్రము కృతినందియొందును. ఆ కాల మించుమించుగా క్రీ 1523 అని తలఁపవచ్చును. దీనిచేఁ జెనాలి రామలింగుని కృష్ణజేవరాఠులసభలో నున్నాడన్న లోకప్రతీతి సదాధారముయి నంక్షితమగుచున్నది.

‡ పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలము.

పాండురంగమాహాత్మ్యము వియారి వేదాద్రియంత్రి కంఠిత్తమయినది. ఆ వేదాద్రియంత్రి కందాళ యవ్వలవాఁడగు శిష్యుడు.

‡ శ్రీహనుద్లి రామకృష్ణకవిగారు “తెనాలి కథలు” అనుపేరు 1814 అం ద్రవర్తిక వంపత్పరాది వంశిలో వ్రాసిన వ్యాసమున పాండురంగమాహాత్మ్య రచనాకాలమును జక్కఁగా నిర్ణయించివారు, దానిపాఠమే ఇక్కడ చూపబడినది.

మరిగయ్యగారువరాజు కుమారుడగు పెదవంగయ్యపాలనొద్దఁ బ్రాసాదము నకాడఁ జిత్రభారత కృతివలెఁజేసిపెద్దతలఁపఱచుచు, పైఁజూపఁజేసి విలాసవంతముగఁ సారంగవిన్యాయమున నీ కందాళ యున్నలాచాక్ష్యులకు శిష్యులు. శ్రీ 1643 వరాధవ వశ్యరమున గండికొట వభుక్త కందాళ వృలాచార్యులకు భూదాన మొనగిన కావనము గలదట. దీనిబట్టి పాండురంగ మాహాత్మ్యరచితాచారి వింజయమునకు శ్రీ 1661, 1662 అనునవి తలంపవచ్చును. మఱియు పాండురంగ మాహాత్మ్యమున రామకృష్ణునిచే

భట్టరు చిత్కాచార్యుడు.

తన గురుఁడుగా స్తుతింపఁబడినాడు. ఈచిత్కాచార్యునికే బలువు రాధాధికవులు శిష్యులయి యుండిరి. చాతుర్వర్ణికామాంహః స్మృతిము, ఆరందకాననమాహాత్మ్యము మొదలగు ప్రబంధములను రచించిన లింగమకుంట రామకవి (ఈతఁడు తెనాలి రామకృష్ణకవి యబ్బులుడు) యు నాలెనిలమ్ముఁ డగు లింగమకుంట తిమ్మకవియు నీ చిత్కాచార్యులకు శిష్యులు.

క. గురువాఁడు పట్టభద్రుని, పరిహు కీర్తంగనాయకాంశభవతః భట్టరు చిత్కాచార్యుల మన్యురఁ డలఁచి యడిగఁబడు సతుల్ గావించుక.

[లింగమకుంట రామకవి.]

నీ. కీర్తివైష్ణవహిరుండఁ జిత్కయభట్టకు, శిష్యుండఁ— [లింగమకుంట తిమ్మకవి.]

మఱియు రామకృష్ణకవులచే గామందకము కృతి గొన్న వాఁడు కొండాక తిమ్మరాజుకొడు కగు వేంకటాద్రియు నియూచార్యుని శిష్యుండే.

క. కీర్తిపాపభట్టపది, చిత్కాచార్య వర్య శిష్య యకులిత కార్య
శాస్త్రమువర్య గుణ, త్నాకుల జయలలిత ధైర్యసయతర్తననిధి!

[రామందకము కృతిపరిపంకోధనమున.]

* ముఖ్యతాపాదకర్త (లింగమకుంట తిమ్మకవి) అత్తుకవిగంటె దర్వాతి వాడని కొ. పి. గాథాచారియుట శాస్త్రమాదికము.

మనము నీగామంక్షకృతివతి, సాంకురంగ మాహాత్మ్యప్రతి
పతి యగు యీమూర్తివేదాద్రినింబ్రవీణివై భువై న పెనవంగభూపాలు
నకుఁ జెల్లలి కొడుకు. కా. 1503, శ్రీ 1584 స్వభావవర్ణరమణ
పేరిట కామ్యుష్ణకవులచే నా కొండార్జుణ తిమ్మరాజుకొడు కగు పేరక
టాది) గామంక్షకృతి నందుకొన్నాడు.

మ. రమణీయంబుగ కాలివాహకకక్షంబుల్ గల్గెనై సహ
సక్రియచేమాటును వాటునై వెలయఁగాఁ జొగ్గిం దెరింగించి రా
ర మహిందిమృయ పేరకటాదిభు పేరక వేడ్కఁ గామంక్ష
యము శ్రీపేరిటరామ కృష్ణులు స్వభావబ్రంబునక తూర్థిగాక.

పీఠవిష్ణుమాడఁగాఁ బాండురంగ మాహాత్మ్యరచనాకాలము
కీ) 1503 ఇంచుమించుగా సగుచని యేకమచున్నది. అఁగాఁ దె
నాలి రామలింగకవి యించుమించుగా కీ) 1523 ఉద్భటచరిత్రమున,
చాటి ముప్పదియేడ్లకుఁ బాండురంగమా హాత్మ్యమును రచించి
యంతునని చెప్పినొప్పుచున్నది. మిదికవి తమ్ముడగు నన్నయకవి
నుదత్తిదాసరిగయారచనాకాలము కూడ చిందుకు నవచ్చుచున్నది. చాటి
పెక్కుమార్ల ములచేఁగూడ మన కవివర్తని కాలమును నిర్ణయింప
వచ్చునుగాని యామర్లములు కొంత తొంగిదిరుగుదుగానుండిటచే
తను, ఇప్పుడు చెప్పిన కాలమునకే చేతునొగినుండుటచేలను విడ
నాడినాడిను.

కవిప్రతులు.

నేఁ జూచివంతకఱకఁ గవిప్రతులలో 'రామలింగకవి'యన్న
పేరే కానవచ్చినది. నమమఁ దెచ్చిపెట్టుకొన్న రామకృష్ణనామము
(ప్రచీనకాలమునఁ బ్రఖ్యాతము కాలేదు కాఁజూలును! పాండురంగ
మాహాత్మ్యప్రాధిను ప్రఖ్యాతమైతరావౌత రామకృష్ణనామముగూడ
రహితకై నది.

ఉ. రంగుగఁబాండురంగుని తెంగలరంగ రచించి వేడ్కమి
అంగ భలోత్తులక వృత్తః గంగ వొనర్చు హొంగుని నింగి ము

ట్టంగ మెలగునేడుపుఁ గడంగి చెలంగు నభంగవద్యులొ
లింగుని రామలింగ శశలింగకళావిధినిఁ గజించెదన్.

[శాగ్నజి త్రిపరిణయమునల్లూరి నరసింహకవి.]

క. శృంగార రసాలింగిత, రంగత్కవితా నదీతరంగము ప్పాదయ

త్వంగచ్ఛబంగ హంగవ,లింగమ్మ తెనాలికామలింగముఁ దలఁగున్.

[వృక్షచరిత్రము-నరస్వతీసోమయాజి]

పైపద్య మాతఁడు లింగధారియనికూడఁ జెప్పచున్నది.

„రంగనాధుని రామలింగకవి“

[శూర్మపురాణము, రామలింగకవి.]

„రామ, లింగకవి కామభద్రుల లీలఁదఱు“

[అఘోరశృంగారము, శరభన కవి.]

„లిమకవి రామలింగు“

[చంద్రీకళావిలాసము, జగ్గక.]

[నలుఁధరత్నావళిలో తెనాలి రామలింగకవి కృతులు శంకర్ప
కేసునిలాసము, హరిలీలావిలాసము నను వానినుండి కొన్నిపద్యము
లుద్ధరింప బడినవి. వానిఁగూర్చి ముందఁ దెలుపుదును. అందును
రామలింగనామమే యున్నది. మఱియు నీచాటుపద్య మున్నది-

ఉ. లింగవిషిద్ధుఁ గల్వల చెలింగని మేవకకంధనుం విగ్రహ

లింగనిఁ సంగతాలి లవలింగని కర్దమదూషిత స్మృతా

లింగనిఁ గృష్ణచేతిని హలింగని పిలవక విధాత్మనా

లింగని రామలింగకవి లింగనికీర్తి హసించు దిక్కులన్.

అప్పకవి మొదలగువారు మఱియుఁ బెక్కురు రామలింగదనియే
బేర్కొనిరి అయినను ఆతని యిల్లుఁడుగు లింగమకుంట రామకవియు,
మనునొకఁడు రామభద్రకవియు రామకృష్ణనామమును బేర్కొనిరి.

చ సుర్యాటికామాహాత్యము, ఆనందకానన మాహాత్యము
నన్నుకృతులఁ:---

సీ. శిరామనేవాప్రసిద్ధుఁ గాశ్యపగోతుఁ, శుభదకాత్యాంబసహాత్రిహతుఁ
అలితచారితుఁ గాశ్యపపురికిని గోప,మకును జూపితుఁ సర్వకవిహతుఁ
తిరుమలాంబాగర్భవరవాధి పూర్ణేందు, ధన్వాత్మ అత్మచక్రిధానపుతుఁ
నిజపాలకజనకనిష్ఠాగరిష్ఠ రామనవివల్లి రామజనధుర్యు

గీ, రామకృష్ణాఖ్యజాతాతః లోకటవిభవః, కుక్లయజరభ్యయనః ధేర సురిహార
యానుజనిః తస్మైధీనిధి కృగజాతు, నవఘ్న లింగమకుంట రామకృష్ణ కమత్తు. *

ఇట్లు అల్లుడగు రామకవియుఁ బూర్వోదాహృతపద్యమున
మనుచుండగు రామభివ్రకవియు, రామకృష్ణసామయః పేర్కొనుటకు
వారు వైష్ణవమతముం దెక్కువగా నభినివేశము గలవారగుట కారణ
ము గావచ్చును. వారి వైష్ణవమతాభినివేశ మాయాగ్రంథములఁ
జూడవచ్చును.

మఱికొన్నికృతులు.

తెనాలి రామలింగకృతులు మఱిరెండు తెలియవచ్చుచు
న్నవి. వానిపేర్లు కందర్పకేతువిలాసము, హరిలీలావిలాసము. అప్రబం
ధము లివ్వకు గానరాత్రిగాని, వానినుండి కొన్ని పద్యములు (వృంధ
రత్నావళిలో నుద్భృతములయినవి. వానినాగ్రంథమునఁ జూడఁదగును.
ఇవిగాక పాంచురంగ విజయమని మఱియేమో అని యీకవికృతు
లున్నట్లు కొందఱు పేర్కొందురుగాని వానివిషయము నమ్మఁదగి
నది కాదు.

కథలు.

తెనాలి రామలింగని కథలని దక్షిణ హిందూదేశములఁ బ్ర
ఖ్యాతికెక్కి పెక్కుగథలున్నవి. వాఁగూర్చి మనమేరియుఁ జెప్పఁ
బాలము. ఆతఁడు హన్యచతురుఁడై యుండవచ్చును. నిజముగాఁ గొ
న్నికథ లాతనికి సంబంధించినవే కావచ్చును. లోకులు మఱియు ననే
కాద్భుతకథ లాతనితలకుఁ దగిలించియు నుండురు. పెక్కుగథలు కీక్ర

* ఆనందకావన మాహాకృష్ణములో 'నిజపాలకజనక' అనుచోట 'నిజజనకా
(నజ)' అనియున్నది. దీనిచే నాతఁడు తనపెద్దతండ్రికి వస్తుఁ దయ్యవని తెలియన
గును. లింగమకుంట రామకవి తెనాలి రామకృష్ణకవియల్లుడని లింగమకుంటరా
మెల్లరు నేటికిని జెప్పుచున్నారు. నేడు లింగమకుంటవాఁ యల్లురగు కీ కొండ
వెంకటకృష్ణ పంతులుగారివల్ల తొల్ల నది విని తర్వాత లింగమకుంటలో చిహ్న
మిచ్చి రామకవికృతుల సంపాదించి యందునుజూచి నేనిది తథ్యమని నమ్మితిని.

జ్ఞప్తేన రాక్షసం గోష్ఠిలో బరిగినవిగా వివచయ్యకుండా పరింగంబు కా
యల సమకాలమువాడే. కావున నవి సంభాష్యములు గావచ్చును.
చాలునద్యమణి మంజరిలో నేనాతని కథలకు న. జంఘించిన చాలు
భాంబం గొన్నిటిని పేర్చివాడను. శ్రోతృకౌశ్ల్యములకై చూపు
చున్నాడను.

క. ఓహమ్మలా! మంజరి, జేయేల మకారకొమ్మ వికవిగానికొ
వా యెత్తమండె జేసిన, వా యెత్తదు రామరాక్షసమధేనుమకొ.

అధియ రామరాయనికి వాయురోగము వచ్చెనుట! అంతఃపు
రస్త్రిలాటకీకి మందులనిప్పించు దంటాలు పడుచుండగా రామలింగం
దీర్ఘమును జెప్పిగాడట. మకారకొమ్మ వివకవిగా జనగోమూ
ర్తికవి. అతని వాయి=కోరు, ఎత్తకుండె జేసినచో రామరాయలకు
వాయి=వాయురోగము, తలమానిదని పర్యాయము. మూర్తికవి వివ
కవిత్వనయోగముచే రాయలకు రోగమువచ్చెనని స్త్రీలను నమ్మించి
యారని యువోగవైభవము నూడగొట్టించుట కెత్తిన ముత్తు
గాజోలునిది!

ఇక గవివచయమును విడిచి ప్రస్తుతగ్రంథమును గైకొందు
ను. శైవాచార్యులలో నొక్కడయిన యుద్భటారాధ్యుల చరిత్ర
మిందు నర్జితమయినది.

ఉద్భటుడు.

చాల్కురికి సోమనాథకవి రచించిన బసవపురాణములో
సప్తమాతాసన్మనున నీయుద్భటుని చరిత్రము వర్ణితమైనది. ఆకథనే
ముఖవి ప్రవరించి ప్రబంధముచేసినాడు తెలుగున మల్లికార్జున
పండితారాధ్యుడును, నన్నిచోడుడును సుద్భటుని స్తుతించిరి.

క. కాలేలా ప్రవరచకా, స్థిరనియనమధక్కి దవదుదేహముతోడకొ
మధువిరవిజనమున నీపురమున కుద్భటుడు కీర్తి జోవడె రచా!

[కవితర్కసారము.]

క. క్రమమున సుదృఢము గవిత్వము మెఱయఁ గుహరవంధవము, పాలం

కారము, గూఢవస్తువుడు, కావ్యముగా హరు(ర?)లీల, చెప్పి హరుమెప్పించెకా.

[కుహరవంధవము.]

వయివద్యములఁబట్టి యాదృఢుఁడు హరిలీల, కుహరవంధవము, అలంకారగ్రంథము (కావ్యాంకారసంగ్రహము) రచించినాఁడని తెలియు నగుచున్నది. ఇందు గావ్యాలంకారసంగ్రహ యొకటితక్కఁ దప్పిన వివృతము రాజరాజున్నది. ఆతని కుహరవంధవమునుండి కొందఱు అలంకారికలు కొన్నిశ్లోకముల సుద్ధరించిరి. ఈ యాదృఢుఁడు కాశ్మీర రాజగు, జయరాజునిసభలో విద్యావతిగా నుండెనని (క్రి. 79 నుండి 81కి పఱకు) రాజతరంగిణిలో నున్నది.

అంధగ్రస్తు లీతని శివకవులలోఁ బేర్కొనుట మన కథానాయకు డీతఁడే యనుటకు సాధకముగాని యీకథలో నాగ్రంథముల స్మరణము లేకపోవుట యు. గాఁము సరివడకపోవుటయుఁ గొంతబాధకమగుచున్నది. ఈప్రబంధమున సుదృఢుఁడు ముంజభోజునికి శైవదీక్ష మొనఁగిన గుర్తుగాఁ జెప్పఁబడినాఁడు. ముంజభోజుఁడు దశమశతాబ్దివాఁడు. ఉదృఢుని గ్రంథము లీభోజుని కింకను బూర్వకాలముననే పుట్టినవి. ఈయాదృఢుఁడ్రాధ్యచరిత్రలో ముంజభోజుని పేరున్నను దీని కాకరమయిన అనవపురాణమున భోజుఁడనిమాత్రమేయున్నది. ఇలువురు భోజులున్నాడుగాన యీతఁ డాకాలమువాఁ డయినను గూఢవస్తును. ముంజభోజుఁడనుట రామలింగకవి స్వకల్పితముగ న్నయితి యాచార్యుని త్రోసివేయఁ వచ్చును. మేది గొండివారని యిప్పు డాంధదేశమునఁ బ్రఖ్యాతులుగా నున్న యారాధ్యబ్రాహ్మణుల కీయాదృఢుఁడ్రాధ్యుఁడు మూలపురుషు

డని యీ ప్రాంతమునందు గలదు. ఆ యుద్ధమున దగ్గఱనుండి ముని
గొంతవారి కంత్రమును గూడఁ గొంతగ్రాంతమును గానవచ్చుచు
న్నది. ఈవంశ కర్మమును పాల్కురికి సోమనాథుని గ్రంథమునఁ గావ
రాదు.* కర్ణాటభావలోకగూడ నుద్భట చరిత్రములు గలవు. సోమ
రాజుకవి బసవాంకకవి యీనువారిద్దరు వానిని రచించిరి. పాల్కురికి
సోమనాథుడు కుమారపాలఘోర్జరునిదిగాఁ జెప్పినకథనే కర్ణాటకకవు
లుద్భటునికథగాఁ జెప్పిరి. ఆకర్ణాటకకవులకంటె మనసోమనాథుఁడు
...రువ్విడు. కుమారపాలున కుద్భటదేవుఁ డని నామాంతరముగా నా
యుద్భటదేవచరిత్ర వీతికలో శ్రీశ్యామాచార్యులుగారు వ్రాసిరి అది
యెట్లు? మల్లికార్జున పండితారాధ్యుఁడు సోమనాథుఁడు, వారి నిర్వ
రను దేవేంద్రుగాఁ జేర్కొనిరి. కుమారపాలుని చరిత్రమున నాతని కా
నామాంతర మున్నట్లు చెప్పరయిరి. పాల్కురికి సోమనకథ చొప్పున
రచియింపఁబడిన యీయుద్భటారాధ్యచరిత్రమునకును, నాకర్ణాటకవం
శములకును నేనియు సంబంధమును గానరాదు.

* చంద్రశేఖరగురునివలన నావంశకర్మమున్నది. ఈచంద్రశేఖరుఁడే దేవ
యమంత్ర గురుఁడగునని నేననుకొనుచున్నాను.

విజయమ్

సిరియప్పటా రాధ్యచరిత్ర మనెడియాపరిత్యగంధము తెవాలి రామ లింగమహాకవి రచించె నని యాతంసే) మున్నగువారిశబన వినియుండి యీచరిత్రము మామూలపురుషునిదివ్యచారిత్రక మగుట నే నీగ్రంథసంపాదనమునకై భగీరథ ప్రయత్నము లొనర్పితిని గాని “కన్యభరేనహిత్రవర్షవతావిభక్తై” అనుకావించా సోక్తి నమనకించి గ్రంథసంపాదనాచరములందు వివిరింపక గ్రంథమును సంపాదించి ప్రకటింపఁగలభాగ్యము కలిగినందులకుఁ గలిగిననాసంతోషము వినియక విలిపింపఁదలంచి మనవిఁజేసికొనుచున్నాఁడను.

ప్రప్రథమమున నీచరిత్రము నైజాంతుండలమునుండి సంపాదించి నాకొ సంగివారు మన్నియ్యలును వేములపల్ల్యగ్రహారవాస్తవ్యులును అగు నులుగు నుబ్బి పృథ్వియోన్మేగారు. వీరొసంగివతాళఁత్రగ్రంథము శిథిలావస్థనంది మఱియొకప్రతి యుండినఁగాని శాస్త్రములకు పలకుపడనిస్థితిలోఁ బ్రత్యంతర మొసంగినవారు అస్మ ద్వంశమూక్తికాయనానుబును విద్యవ్యరేణ్యులును తాడికొండవాస్తవ్యులునగు బ్ర॥ ముదిగొండ నాగలింగరాస్త్రిగారు. ఈరెండవప్రతియందు 1, 3 అధ్యాయము లొకింత శిథిలమైయున్నవి. ద్వితీయాధ్యాయ మసలే లేదు. ఈ 1, 2 ప్రతులసంప్రతి తింపుతోఁ గొఱతవడినపద్యభాగము లట్లనేయుండి లభించినంతవఱకున్ననుటఁ నొకప్రతి నెత్తివ్యాసించిని. తదుపరి: నే నిద్దానిపఁస్కరణ మెట్లు జనుకూరెడునని విచారించుచున్నెడ శుభయాశాస్త్రజ్ఞులును భోగేశ్వరసత్యవత్సరాఖ్యానాదిగ్రంథ రచయితలును పెడనవాస్తవ్యులునగు బ్ర॥ మల్లంపల్లి మల్లికార్జునరాస్త్రిగారు లేఖక ప్రమాదముల నవరించి లుప్తభాగములఁ జాలవఱకుఁ బూరించి దయచేసిరి. అనంత రము దీనిముద్రింపించుప్రయత్నములో నే నున్నసంగతిని విని సరస్వతీప్రతికాధి పతులైన మహారాజరాజశ్రీ రాజా వాసిరెడ్డి శ్రీగుర్జనదాశివేశ్వరశ్రీసాద్ బహదర్ జయంతిపురంరాజాగారు గురువంశమునకు మూలకందమైన నీయొడ్డుటా రాధ్యచరిత్రము నన్యంతెగొరవభావముతోఁ దమపత్రికయందుఁ బ్రకటింప నుక్త్య క్తులైయుండ నింతలో భాగ్యవశమున మామూక్త్యలసంస్థానమును దర్శింపునవిచ్చిన నుప్రసిద్ధవిద్యత్కవివరేణ్యులును మన్నిత్రులునగు బ్ర॥ వేటూరి చక్రభాకరరాస్త్రి గారు ఈయొడ్డుటచరిత్రమును జూచి తెవాలి రామలింగనికవిత్వమాటఁ గమంగము సంతసించి పురాతనగ్రంథములనిన సహాధోల్పాహవతులగు రాస్త్రిగారు మాప్రార్థన ముపై గ్రంథపరిష్కారమున కిమ్మకొని తక్కుగఁ బరిశోధించి కనిపూదయ

మేటింగిసంతకము పూరణముల సంస్కరించి మజిలీతపాటుగుపెట్టుట యాకాక
పాండురంగమహాత్మ్యదిక్కతులు రచించిన రామకవి యని
సిద్ధాంతరచయిపులమైపీతిక త్రాసియొసంగిరి. శా కీగ్రంథంపాదమునకు
దోబ్బాటుగావించిన బ్ర॥ ముఖము ముఖ్యునిశాస్త్రిగారికిని బ్ర॥ ముదిగొండ నాగ
లింగశాస్త్రిలవారికిని సంస్కరించి ప్రకటనానకూల్కు మొనర్చిన బ్ర॥ మల్లపల్లి
మల్లికార్జునశాస్త్రిగారికిని బ్ర॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారికిని గృహ్యతాభివందన
శతంబు లర్పించుచున్నవాడను.

ఈచరిత్రమును తమసరస్వతీశత్రుకయందుఁ జకటించి నా కీగ్రంథ
మును ముద్రింపించియొసరిన మ॥ రా॥ రో॥ శ్రీ కాళా వాసిరెడ్డి శ్రీదుర్గానదా
శిష్యురప్రసాద్ బహదర్ గారు ఇతోధికసర్వైశ్వర్యవిరాజమానులై శంకాభీష్టు
నొంది యలరుటకు నస్త్రదుపాస్యరైవమగ్ను నాయుమామహేశ్వరతత్త్వమును బ్రా
ధీంచుచున్నవాడను.

ఏమహానభావలకడనైన నీయద్భుతారాధ్యచరిత్ర ముండి దయచేసిరేసి
తత్కుంగలలోపముల ద్వితియమద్రుమున సవరించి వారికి ముద్రితప్రతుల నొసంగి
కృతార్థుడ నయ్యెదను.

బుధజనవిధేయుడు.

ముక్త్యుల.

ముదిగొండ బహుయ్యశాస్త్రి.

ఉద్భటారాధ్యచరిత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము.

కా. పాదాంభోజః పద్మాత్మవి
ద్యావిశ్రాంతింతుడు చంద్రశేఖరుఁడు నిత్యశ్రీయుతుం జేయు భ
ద్రావాసుం హనుమారజేచక్రభు నిత్యశ్రీయుతుం జేయుతఁ.

మ.
గమయద్భుత్వరత్నదీపిలహరీకృంగగండసరే
ఖిప్యైగాత్యంతరదత్తనూతనసఖాంకం బంచు సంకించునా
హినుశైలాత్పజ

ఉ. జామణికాంతి పర్వినీ
త్యాకరరత్నగైరికమహాద్యుతిః బొల్పగునీలశైలముం
డీకొనుమేను మేటిజగతీధరధారి మరా

ఉ. అంచితపక్షపాతగతి ధారయఁ గూరుట గల్గి శారదా
చంచలశేత్ర హింసికీయఁ జూరునిజాననపట్టమందుఁ గీ
డించ నుఖించుపొ

నీ. సజలనలాహకశ్యామమోహనమూర్తి భుజికాళిక శేత్రాభరణ
పీఠరసాం
... ..
... .. లంబులు, కెలపూవు నమృతంపుఁగలిమిఁ బోల్పొ
దరశదంష్ట్రాధాళశశ్యంబులును భూవ, జలపరిభ్రాంతురము లున్నతిఁ దదిర్ప

గీ, గాంధీజీ

... శ్రీపరశరథమూర్తి, పోని నూరన్నధీమణి దేవమంతరి.

5

చ. అమృతకరాచతంసురలఘుపదియేటిజలంబుఁ గోరి తుం
డము గో

... యుగ్రు వి

భృమము వహించుహస్తములుఁ బూర్ణన చేసెద నిష్పసిధికిన్.

6

ఉ. అధ్వరకర్మకాలసంఘమంచితు మానసపద్మకీర్తి

తద్యజ

... నిజ
సాధ్యనుభావు మధ్యరఁ బ్రసన్న భజించెద నైలనాహ్వయున్.

7

మ. కలకాంభోనిధియాడుబిడ్డ శశికిం గారాబుతోబుట్టు

... నిరతైశ్వర్యం బవార్థంబుగా
నలఘుపాధిపు నూరన్నవిభు దేచామాత్యు నిర్వోన్నతున్.

8

జి. సింహ

... భోజ, సైంధవీకృత మదఁస్సారసాని
సిరియసభీకృతసుసంస్కరియదపాండురక్షి, సరసీకృతాంభోజజాతప (దన)

గీ,

... గణిత మణిమయవీణావితరయుంకి? (1)
యా సమాక్ష్మనమృతస్థాంతరంగ, కారదాదేవి మతిఁ గృతీశ్వరున కొనఁగు.

శా. సంసారాహ్వయసింధు)పోతము జగత్సంబోధదీపాంకురున్

కంసారాతిపదాన్వబంధరము సాక్షాత్పద్మగర్భున్ బుధో

త్రంసంబున్ శ్రుతిసంకరోద్దశనపాఠఃక్షీరభేదకియా

హంసంబున్ బరిశీలనస్మృతిరనున్ వ్యానున్ బ్రశంసించెదన్.

10

క. శ్రీరామాయణదుద్ధాంభోరాశిసుధామయాలు బుధవీనుతగుణో(జా)

దా(ధా)రు నధుమత వారణ, వారణిపుఁ బ్రస్తుతింతు వాల్మీకీమునిన్.

11

ఉ. గాంధీకనమృతపత్రిభఁ గాంచి రసజ్ఞత మించి యాదిను

గ్రంథము లుగడించి ఘణిరాట్పరికల్పితశాస్త్రవిధికిన్

చింధువు లైసనత్కవులఁ బూర్ణన చేసెద దుష్ప్రిబంధసం

బంధమహాంధకారఖరభానుగభీరవచోమచర్చికన్,

12

వ, అని యిష్టజేపతాపాస్థివంశమును, విశిష్టసత్కవికీర్తనమును బరిధసించి యొక్క పరిసిద్ధపుబంధుచనాకాతూహలంబు మనంబునం బెనంగొని యుండునవన రంబున.

18

నీ, మహితమూలస్థానమహికాష్టనశిరస్థులచంద్రిచంద్రికాధనమంబు చెదలుచాచీపునశిరస్థునూపునూ. స్తంభరక్షణవిధానంభృతంగా వేదపదయుఖతడాగోదితపద్మసాగంధికగంధపాణింధమంబు రాజబింబాననాశరాజితగాంధర్వమాధురీసాసురీతీధరంబు

గీ, కరటికటన్ద్రశద్రానశిరశశిర, మగ్గిహతనన్ద్రప్రజంబాలితాఖి

లాపనీపాలమందెరపాంగణంబు, గురునమృద్ధులనయిదోడు • కొండవీడు. 1:4

మ, పరగణా వారిధినేష్టితాఖిలమహిభాగంబునక రెడ్డిభూ

పరసింహననమై కుభాయతనమై • పత్తిల్లపత్తిల్లం

బురుబాహుజలనంపదం బెనుచు భద్రోద్దోగి నాచెండగో

పరసాధీశుఁడశేషబంధుకుముదపాల్వేయధామాకృత్తిక.

15

నీ, భూధురంధరభావశమున భోగిపతి యయ్యు, విప్రనరాసక్తి • పృథ్వి నొం

పరవిక్రమప్రౌఢి • నరసింహుఁడయ్యు నె.పును హిరణ్యకశిపుఁస్సగణ నాంచి

దివ్యభోగవ్యాప్తి • దేవతావిభుఁడయ్యు, బలపోషణఖ్యాతిఁ • బరిధవిల్లి

పగ్గిచురకాయణ్యంపద రాఘవుం డయ్యు, శివశర్మపాలనశితి వహించి

గీ, బాణబాణాననమ్మర్తి • దోణుఁడయ్యు

నవ్యపాంచాలక్షణోన్నతి వహించి

జలధినలయిత వసుమతీస్థలమనందుఁ

గొమరు దీపించు నాచెండగోపవిభుఁడు.

16

నీ దగహనచంద్రికాంధాశధశ్యంబులు, భుజగేంద్రికాంతాకపాలములకు

తారహారచ్ఛటాంధాగగ్యంబులు, చారణకామినీస్తనములకును

సంపుల్లమల్లికాచాకచక్యంబులు, గంధర్వమదవతీకబరికలకు

నవచందనాలేపనైగనిగ్యంబులు, దివిషన్నితంబినీదేవములకు

గీ, ధవళధానునుధాధారదాపతీర

దరనుగ్రాహరినిధినుధాంధకరీంద్రి

సాంద్రితరకాంతిబభ్రమసంగతములు

తిమ్మవిభుగోపమరిత్రిసత్కీర్తిరుచులు.

17

ఉత్పూరాధ్యచరిత్రము.

సీ. కరహాలకామారి ♦ కరివధూచయనకజ్వలము హాలహాలభోజము గాఁగ
 పరిచరదానాంబుధా ♦ రావద్దు కర్ణిహస్తంబులు సరసిరజములు గాఁగ
 అకలంకమతిమరాళికిఁ జతుష్కృతివీధి, సాంద్రీషయఃపూర్ణసరసి గాఁగ
 సుజమాక్షికములకుఁ ♦ గోవిదశృతిసీమ, బతుటిలగుప్తి కేటరలు గాఁగ
 సీ, భూమ సప్తాక్షిసప్తక్షిమనోజ్ఞ. సర్వసర్వంసహాపూర్ణచంద్రిసదన
 రాణివాసంబు గా ఖ్యాతి ♦ రాసి కక్ర, సురయశోహరి నాదెడ్లగోపకారి.

సీ. ఆరిపురజయలక్ష్మి ♦ హయనిఁ బోలెనె కాని, తనలండు వివధాత్యంబు నింత
 సంతృప్తతరకాంతిఁ ♦ జంద్రిఁ బోలెనెకాని, దోమకరోన్నతిదోలఁ డెందు
 నిజభుజాబలరేఖ ♦ విజయుఁ బోలెనె కాని, భీమాన్నతన్నార్ధిఁ ♦ యెరుగనిఁడు
 గాంభీర్యమునఁ బాలకవలిఁ బోలెనె కాని, భంగసాంగత్యంబుఁ ♦ బట్టెఁ డెఱి
 సీ, వఖిలదుర్మంతిరవదనముద్రావతారం
 దార్మపంకజనిధీవిహారికారి
 కీర్తి గంగామతిరతక్షితిచలండు
 సుణమరుక్మంతి నాదెడ్ల ♦ గోపమంతి.

19

ఉ. ఆహవాళలపరిహసితార్జునతక్ సముద్గర్జధైర్యకే
 ఖాహ్మతమేరుసారత మహాదృతుఁ డై సునిర్జితభేద
 షోహరుఁ డై చెలంగునల) ♦ గోపనమంతికి రాజకార్య ని
 ర్వాహకుఁ డూరదేచనచిహ్నప్రకరుండు బలిర్పు సుర్వరత్.

20

సీ. తనదానవిభవంబు ♦ ధనదానవ్యవిత్రాణపరిక్రియఁ ♦ జౌక పటప
 తననచక్కున్ది కాంతనవపాత్రాద్రిలం, తటివారలకు నదృశ్యతం బొనర్చ
 తనమూర్తి చూచినంతన మూర్ధములు నంచి, దర్శితారాతిబృందములు దలఁక
 తనమనస్థితి పురాతనమహామునిమ్మగ్ధ, మసుకభుత త్నంబుఁ ♦ దగిలి పరిబల
 సీ, పరిబలుఁ డై యొప్పు నాదెడ్లభస్మకంఠ, దీపతిమ్మప్రధానేంద్రిగోపనచివ
 రాశ్వసంరక్షణకిర్యాశర్థబుద్ధి, గోచరం డూరయన్నయఁ దేవమర్తి.

21

ప. ఇట్లు మహానీయమునీషి మనఃకవలదివాకరుండును, వివిధవిరోధిహృదయభీకరుం
 డును, చననాగ్రిజాగ్రిదేశేష విద్యాసందర్శకుండును, నభంగురప్రతిభాపద్మగర్భం
 డును, విశృంభవికాణనవిజిరసముదురిండును, విశుద్ధస్వాంతవికాంతవిరభదురిం
 డును, ననీపకసనోల్లాసననచైత్రుండును, గౌండియగోపురిండును, సన్నతనము
 క్షుతమహోగసంక్రిందపుండును, నిఖిలభుజాబలవిదంభితకుమారుండును, గృహ

మాంచికాకుచూరుంధము, కాశ్యతైశ్వర్యపురకాశమందును నగునాపిగ్రానపర
మేశ్వరుం డొక్కనాడు. 22

మ. కన్తలుక బాతకులుక బ్రధానులు సుఖీంద్రుల పురాణజ్ఞులుక
వివిధార్థుల సఖులుక బుర్రోహితులు ముక్తివాంఛులుక జోన్ములుక
ధరళాక్షు ల్లోలువంగ నిడుకొలుచై • వైవారుహ్నంబుతో
సకధానంబున నుండి శలకకథావ్యాస క్తి భాసిల్లుచుక. 23

నీ. కాండిన్యమరిరా జుమంపలేశ్వరవంశ, పాథోగినవచుధాభానుమూర్తి
బాలగుమ్మేలేశ పదపయోజద్వయా, ధ్యానధారణసముదాత్తచిత్తు
మానితాయాతయా మానామభావో, విపులమహాయజుశ్చేదవేది
రామేశ్వరస్వామి రమణీయకరుణాః, శేషవోషితశిలసేవమగ్ని

గీ. సహజిసాహిత్యమాధురీ సంయుతాశ్మ
లక్ష్మమాంబకు ఘనయశోలక్ష్మీ సెలయు
రామధీమణికిని బుగ్గి • రామలింగ
నామవిఖ్యాతుఁ గావ్యనిర్ణయగురీంబు. 24

ప. నన్న సబహుమానంబుగా రావించి సమున్నతాననంబునఁ గూర్చుండ నియ
మిడిచి కర్పూరతాంబూలంబు జాంబూనదపాత్రంబున నొసంగి తారహారంగు
శీయకంఠాకర్షభూషణపట్టచూజిస్తాదివిశిష్టస్తారవస్తు ప్రిదానపురస్కరంబుగా
నిట్లనియె. 25

చ. విలసదయాతయామబహువేదవివేకపవిత్రభావసం
కలితము. తైనవాక్యములఁ • గావ్యముఁ శిష్యుఁగ నేర్తు వాదికా
వ్యులకవితానిగుంభనసమున్నతిఁ గాంచినవాడ పాదు నీ
పలఘువచోవిలాసనుగుణాకర రామయలింగసత్కరీ. 26

మ. భవపాశతుగ్రిటనక్షమంబు లగునాఘాలాక్షుగాధావలుల్
చెవులూక వినుచుందు నెవ్వఁ డతఁ డీక్షింపక మహాభాగుఁ డ
ట్లపుటక మామకబుద్ధి యెల్లపుడు దీప్యవైభవకాస్త్రాస్థానం
భవసాంద్రామృతసేవఁ దృప్తిఁ గనుచుక • భాసిల్లు నిస్తంద్రీ మై. 27

గీ. హరునికంఠేను దదృశు • లధికు లనుచువేదవేదులు వివరింప • విందు మెపుడుఁ
గాన తదృక్తసత్తాఘోర మైన, భస్మచరితంబు వినువారు • పార్జిజ్ఞశములు.
క. హరభక్తులందు నుచ్చట, గురుఁ డధికుఁడు తస్పిన్ధిగుణముగణవి •
స్ఫురణాభిరామమును నీ, న రచింపుము కావ్య మొకటి • వర్ణన కెక్కఁ, 28

- మ. అని పొందించినచేదధీమణికి నిశ్చయవాప్తియుం గీర్తిభే
 లనయుక్త భాగ్యసమ్మన్దియున్ జయముం దుల్లస్థాస్థిర్తి పర్తిల్ల
 జ్జనతాతన్వితరీతి నాంధ్రు మగ్ధుల సాపథ్యతిక్ బల్కితిక్
 వినుతశ్రీభరితో దృఢస్థుటక ఫాల్గుణ్యున త్కావ్యమున్. 80
- న. ఇమ్మహాపాంభమునను మంగళాచరణంబుగాఁ గృతీకృతులంకానతారంబభి
 శ్చరించెద. 81

—◆◆◆ కృతిపతివంశావతారవర్ణనము. ◆◆◆—

- ఉ. ధన్యవివేకకాలి పురుషుడపరిభుపాదపడోజయుగ్రుమా
 ధన్యమనోద్వితేభపతి ◆ పౌఢసహజరిభూతపండితం
 మన్యుడు మాన్యకీర్తినిధి ◆ మన్యువిహారుడు వైసయట్టికాం
 డిన్యమహామనీంద్రిుడు మన్విషికులగ్రాణి యొప్పు నెప్పుడున్. 82
- కా. అవిర్భావము నొండె చక్రులయువం ◆ చతురక్రీర్త్యశ్చర
 ద్యావావృద్ధ్యశకాకుఁ డీశపదపద్మధ్యానసంధానవి
 ద్యావిశాంతియుడు సత్కృపాభరితకాంతస్వాంసుఁ డూరాగ్రహా
 రావాసుండు పెదన్నమంత్రీమణి కొమ్మూబామనోభక్త యై. 83
- క. ఆజంపతులకుఁ గలిగిరి, భూజనకల్పదుర్మమములు ◆ పురహరపూజా
 గ్రాజిష్ఠు లైలమంత్రియుఁ, దేవోనిధి తిప్పవిభుండు ◆ దేవపరిభుండున్. 84
- క. వారలలోఁ గవిజనమం, దారుఁ డుదారుండు కీర్తిభగదగితదిశా
 వారణదంతాచలుఁ డగ,ధీరుండు ధీరుచిరమూర్తి ◆ తిప్పన వెలయున్. 85
- గీ. చెప్పఁ జెల్లింబు శీరియూరతివృమ్మమంత్రీ, యథులకు ధారవోయుటకభిలనదులు
 వెచ్చపెట్టంగ నీక్షించివృష్టసభలేతుఁ, డభ్రనది నాచికొనియుండునాత్మమాళి.
- చ. వినుహవత్రినేత్ర యగుపేరమకున్ బ్రతివాస రాచ్చిత
 పునపతిలీముఖారివదపద్మయుగుండగుతిప్పమంత్రీకిన్
 మన్మథయశోవిభూషితన, మన్దశాసదమండు నిజ్జరేం
 ద్రునముండు సంభవించె జితకతామసుఁ డన్నవిభుండు సొంపున్. 87
- నీ. సింహికాసుతుదంష్ట్రుఁ ◆ జిక్కి నొన్ననినాటి, సంపూర్ణపూర్ణిమాచంద్రకాంతి
 వెలువఁ గద్యపుఁగొండ ◆ గలఁచి యాడనినాటి, తీరనారాశిగంభీరగుణము
 దారుణరవజ్రాధార యంటనినాటి, దైవతాహాన్యంబుఁ ధైర్యమహిమ
 వితత్తైరనకరాహతిఁ దలంకనినాటి, పద్మగర్భవివ్రాణిభాధరంబు

గీ, పశ్యభూమాధికతీర్థం • జలన మొంది, బలివి దిగవనీనాటికల్పద్రుమంబు
విప్రరంబును దనమంద పలయు వెలయు, నూరయన్నప్రధానకంఠీరపుండు. 88

చ. హిమగిరిదైర్ఘ్యం ఉన్నపిభేద తత్వరపేగ్నిహమల్లనార్యకౌ
రమకుం గుమారి యై రమకు • నద్భుతసంపద సాటియై మనో
రమకులయ్యగృహారమయి • పౌగ్ధి సహించినకృష్ణమాంబ నె
య్యమున పరించి మించె శివుం • ఉద్విగ్రసుతక పరియించుకైవడిక. 89

సీ. సర్వసర్వంసహాదుర్వారతరభార, నిర్వాహకభుజుండు • సర్వతయ్య
నీలకంధరహిమఃనాకీక రపుహర, కైలాసనిభకీర్తి • యైలమంతరి
శ్రీచంద్రి శేఖరవాచంయ మేంద్రినే, హిచారుతరబుద్ధి • దేవమంతరి
కుండలిమందలాఖండదోండాసి, మండలావృత్త వైరి • కొండశారి

గీ, యన్మగం గతిగిరి సత్పుత్రు • లన్ననార్యభార్యకృష్ణంబును నిత్యభాగ్యనిధిక
బ్రహ్మభూపాలకొటిరఃమణిమయ్యాఖి, రాజనీరాజితాంఘ్రినీశరేజు లగుచు. 40

క. భూభాగిజంభదేవమ, నాభాగిదిలీపతుల్యనరపరమాశ్ర
శ్రీధరితు నూరవర్మతుం, వ్రాభివనిధిం బ్రస్తుతింతుం • బలంరఫణితక. 41

సీ. నిటలలోచనజటాపటలాంతరమునకు, భాగీరథీపయోభారగార
జంభభంజనపురీకంభేవల్లభక్ష్మ, సీమకు నభిరామచామరంబు
జలజాతభసనఘాస్తనకుంభపాళికి, ననపద్మతరహృద్భూహరయస్త్రి
సంపూర్ణపూర్ణిహాఃచంద్రిబింబమునకు, విస్తృమరచంద్రికావలసనంబు

గీ, నగుచు జగముల విహరించు • నహరహంబు, నిర్నిరోధవిహరమానితవిభూతి
పాత్రియూరయ్యస్సప్రధానోత్తమవ్రి, నృత్యసుస్నిగ్ధనవయశోవిశదకాంతి. 42

ఉ. యాచనకామదదుగ్మ ముదగ్గితరాంతరరాతిపక్రయా
మోచనకారణం బభిలభూజనసంతితసత్ప్రపాలన
ల్లోచనపద్మపతుండు ఉత్తిలోకగుణాధ్యుడు వైవసుంధరక
దేచనమంతరి యుష్మ జగత్తీధరకాయుకదత్త నిత్తుడై. 43

క. ఖండశరశుపదసేవా, ఖండలనందనుడు కీర్తిగర్భకృత్త
బృండలం దూరన్నయవిభు, కొండన ధైర్యమున బసిడికొం ఉన వెలయుక. 45

ప. వారిలోన.

మ. పగిలుతప్రాభవుం దూరదేవవిభుం ఉభ్యర్షించు పాస్తాగ్రికం
కణ్ఠంబుకారము లంకురింప విరులక • గంధంబునక బత్తిరిక
మణిహారంబులం గాంచనాక్షతల శుంభద్యక్షవచూక్షగ్ని
బ్రహ్మవాత్మక బరమవ్రికాశు గిరిజాప్రాణేశు నశాంతముక, 44

—◆◆◆ మన్వంతములు. ◆◆◆—

- క. ఏతాపృథ్వీశకులమణికని, మాతాపితృభక్తియుక్తిమహిమాధ్యునిమత్
కాతరజనమరకాభికి, వాతాశనసార్వభౌమహాగైర్విఖరికత్. 47
- క. శ్రీకననిజగుఃమాజీ, క్యాక్కిగ్గవయోజనంభవాంఢకరండా
స్తోకాచ్ఛాదనసితప, స్త్రీకృతసత్కీర్తినిధికి ◆ ధీసన్నిధికిత్. 48
- క. గీష్పతినిభమతికిని వా, స్తోష్పతివిభవునకు నాత్మదోఃఖిడలతా
ర్చిష్పతివిపులజ్వాలా, నిష్పీడితనిఖిలవిమతన్మృశసచిపునకుత్. 49
- క. అలఘుచరహరిద్దంతా, సశకన్గోద్భూతగంధవాహభరవృ
జ్వలితచటులవృతాపా, నలునకునసమాన (హైర్య)నయధుర్యునకుత్. 50
- క. శ్రీచంద్రికేఖరావ్యయ, వాచంయమచంద్రిపాదశసరుహసేవా
శ్రీచతురాత్మన కన్నయ, దేవామాత్యునకు సత్యధీనిత్యునకుత్. 51
- ప. అభుదయపరంపరాభిసృద్ధిగా నాయొనర్పణబూనినయామహాప్రబంధంబునకు
గథాక్రమం బెట్టి చరిన. 52

—◆◆◆ కథాపారంభము. ◆◆◆—

- ఉ. గణ్యము పండకప్రముఖకౌననకోటులయందు వర్తవై
గుణ్యానివారణాత్మమ మృకుంతితప్తభవశోభితంబు ప
త్పూర్ణఫలాదికారణము ◆ భూనుతిపాత్రము నైననైమికా
రణ్యము (తేజిల్లు) మునిశ్రాజనికేతనభాసమాన మై. 53
- సీ. అచలమతాభక్తి ◆ కర్పించి మఱికాని, మృగములు లేఁబూరి ◆ మేయ పచట
అసమలోచనునకు ◆ నర్పించి మఱికాని, యశులు క్రొవ్విరిలేనె ◆ లాన పచట
అంధకధ్వంసికి ◆ నర్పించి మఱికాని, కోయిల లిగురాకుఁ ◆ గొఱుక పచట
అంగజారాతికి ◆ నర్పించి మఱికాని, చిలుకలు పండ్లు భుజింప పచట
- గీ. తక్కుఁగల జాతువులు శౌభుఁ ◆ దలఁచికాని
యుచితనగ్రనమలఁ గోర్కొయింప పచట
పదనములు వేయుఁ గలయంత ◆ వానికైన
నాయరణ్యంబుఁ గొనియాడ ◆ నలవి యగునె. 54
- ప. హరిణంబుకొ బులి నెంచు సింగ మొగి నశ్యూటంబు లాదుకొ గిరికొ
బురినీడకొ ఫణిడింభజాలముల నిల్పుల గేకి చిత్రైల్కలం
గరుణకొ చిల్లజాలములొ పెనుచుఁ గాకంబులొ విశావేళ భీ
కరఘాతంబులపొంతఁ గన్ను మొగుచుకొ ◆ గాక్షించి తద్భూములకొ. 55

గీ. కలిసి మొత్తమున పాపాఁ ♦ మానసాది
నిర్మలచేతలను బ్రూహ్మము లబందు
కాయునఁ బ్రాను నాస్తియంగకం యదామ
హే, నుటించును జంపపు ♦ శెల్లయెవల.

56

ఉ. సామగ్రముం గొల్పుఁ బికళాబకవంతులు శైవధర్మముల్
పేర్చును పువన్యసింహు శుకభృంజము లేశ్వరయోగశాస్త్రముల్
కోనులరీతి కారికలు గూడి పఠించు విశోలీలలక
గామవిరోధిఁ బాడు నధికంబుగ నుచ్చట భృంగపోతముల్.

57

ఉ. పూచినకొప్పులుం దోగుగుపుష్పాశిఁ శైవ్యసూత్రులుం దగఁ
గాచినమోత్రులుకొ శుకనికాయసమప్రభ మించుకాపులుకొ
వాదనయైనఁ బంచబసవాంధలు తీర్చుననంట్లపొప్పులుకొ
జూచి నుదంబునకొ నిబువఁకాకురు తద్ద్యనవిధి జేనతల్.

58

ఉ. నాలుగువేదముల్ గవచనంగఁ బఠించి నమస్తకాస్త్రముల్
మూలము ముట్టెఁగాఁ దెలిసి మోహముఖాహిగులం జయించి నం
శీతశైవధర్మగతిచేఁ దనరారుచు నద్భుతస్థితికొ
గాలముఁ దోచియుండుదు కళర్వతపోవిధు లవ్యసంబునకొ.

59

క. ద్వాపరపార్షక నుగుకృతు, వాచరమునఁ జేయుచున్నయ్యమ్మానులసం
పాదితపుణ్యఫలము దా, నై పికఘటన సూతుఁ డట శేలెంచెకొ.

60

క. ఏతెంచినసూతుం గని, యాతాసనముఖ్యు శెల్ల నతనికి వినయో
పేరతుతి నుక్తవిధిచే, నాతిభ్యముచేసి రప్పు పధికపీఠికొ.

61

సీ. అంశట నర్హసనాసీనుఁ డైయున్న, సూతు నద్వినయసమేతుఁ జూచి
యప్పుణ్యకుశలంబు నడిగి యాయన దమ్ము, నడిగినఁ దనుసేమ మర్థిఁ జెప్పి
యుచితభాషణముల నొక్కంతవడి కాల, యాపనం బొనరించి యనఘపరిత
యభిలషురాణరహస్యంబు గరతలా, మలకమై యుండు నీమదికి నెపుడు

గీ. శైవధర్మసదాచారసరణి మిగుల, వినఁ బ్రియం బగుఁ జెప్పవేదవిశదభణితి
ననుచుఁ ద న్నట్లు (ప్రాధించి యడుగుకొన, కానిమానుల కిట్లు నతఁడు పీఠి.

చ. అనఘవిచారులార! వినుఁ డాగమతత్త్వమునందు మీయెఱుం
గనియది లేదు నన్నుఁ ద్రిజగన్వినుతోదయాఁ జేయఁగాఁ దలం
చినపని కాదె యే నొకటి చెప్పఁగ విందు మటించు నిట్లు మీ
యుని? భిక్షుపాగరిమ నొందితిఁ జెంపతి భాగ్యసంపదకొ.

62

ఉ. వాలుక లెన్నవచ్చు నుడువర్గము లెన్నగనచ్చు భూరజో.
జాలము లెన్నవచ్చు నతిచంచలవాద్దివిక్లవీచికా
మాలిక లెన్నవచ్చు బుధమండలకర్ణపుటామృతంబు తా
బాలకళాంక శేఖరునిభవ్యచరిత్రము లెన్నవచ్చునే?.

64

ఉ. అంగద యోగసిద్ధికి బియాసముఁ నొందఁగ నేల పంశయా
ల్లిం గడు ముంపుచున్న బహుభిన్నపథంబులఁ బోపనేల భ
క్తిం గనఁజాల ను బ్రస్తుతి నేయుచుండినకొ
దంగటిజాన్ము గాదె హిమనామకిరీటుఁడు భక్తకోటికికొ.

65

ఉ. అకులఁ గందమూలముఁ నంగుళులంబులఁ నూరఁగాయలం
నేకొని పాఠిరక్షణముఁ జేసి మహాటటలలోనఁ దీవ్రని
ష్టాకలనకొ శరీరము గృశంబుగ నుండిన ముక్తి గల్గనె
పొకట మైనభక్తిఁ బురభంజనుఁ బూజ యొనర్పకుండినకొ.

66

సీ. మొక్కు నెవ్వఁ డప్యమూర్తికి నలవోక, బలె నాతఁ డమరలప్రణతి యందుఁ
జల్లు నెవ్వఁడు భూర్జుటిమీదఁ బుడిసెడు, జలము లాతఁడు సుధాజలధిఁదేలు
నుతియించు నెవ్వఁడు శితికంఠు నేకవారం బాతఁ డలవచోరమణి నేలు
విలుపు నెవ్వఁ డీకు నిమిషమాత్రముమనం, బుననాతఁడామీఁదిపాడవుఁదెలియుఁ
గీ, గాన మొక్కుఁగ నభిషిక్తుఁగా నొనర్ప, వినుతినేయంగఁ దవిలి భావించ నెందుఁ
దగినదేవాదిదేవుఁ డాతండు నూచ, భుక్తిముక్తు లపేక్షించుభక్తులకును.

67

ఉ. వాసన లేనిపూవు రసవర్ణన లేనికవిత్వకేళి య
భ్యాసము లేనివిద్య జలజాతుఁడు లేనిదినంబు చంద్రికా
ల్లాసము లేనిరాత్రి కమలస్థితి లేనికొలంకు చూపె కై
లాసనివాసు నాత్మలఁ దలంపనిమూఢులజగ్మ మారయకొ.

68

గీ. చూడఁదగదే వివేకించి నుజనులకును, జంద్రోరేఖానతంనునిచరణయుగళి
యెంతచక్కనిదో రమాకాంతుఁడంత, వాఁడు నందును చనకన్ను నైచె నున్ను.

గీ. కైపు లగువారు చెప్పినజాడయందు, నడువ నేరదు మూఢులగడునుబుద్ధి
వానపై వానగురిసిన నానుకోక్కొ, సహజకౌతిన్య ముడిగి పాపాణకులము.

70

సీ. కింబదాంభోరుహప్రవిమలోదకపాన, సిద్ధి నాలుకఁగవెఁ జెలఁగదేని
శంభుదాసాంకకసంస్పర్శనంబున, నెమ్మేను పులకల నిలుచునేని
త్రిపురధానవై సరదివృత్తింగన్నార్పి, కన్నులారఁగఁ జూడఁ గలుగదేని
జర్జకధ్వంసియానానిష్ఠపూవులు, తానిపై నాసిక దవలదేని

గీ. కాలకంధరునత్కథాకర్షణంబు, కష్టపుటపిధి నందంద కదియదేని
వానిజన్మయు జన్మమే వాని బ్రతుకు, బ్రతుకే హరదూరుడగువాడునకువుడెలియ.

క. శివలింగదర్శనంబును, శివపూజానైభవంబు శివసద్గుణసం
శ్రవణంబును మానవులకు, భవనీరదపటలరటులపనమానంబుల్.

72

సీ. ఏవేల్పుపదముల కిందిరావల్లభు, వలకమ్మ పూజనావారిజాత
మేవేల్పుకటిసీమ కిభదైత్యనాయకు, బలితంపుర జర్మంబు వట్టుచేల
మేవేల్పునీనువున కిడుబాణానను, గరువంపునెమ్మేను కమ్మబూది
యేవేల్పుకెంజాయ నేపారుజడలకు, విధికపాలశ్రేణి విరులదండ

గీ. యట్టిభుననాధినాథున కాది దేవు, నకును మానసపుత్తుండై పృథకటమహిమ
వెలయ నుచ్చటగురుమూర్తి గలఁ డొకండు, సకలభవపాశలుంతకచతురబుద్ధి.

గీ. అతులదుర్మృతకరటిపంచాననుండు, నిఖిలశైవాగమజ్ఞానసఖుమనీషుఁ
డాక్రితేష్ఠితదానదీప్యద్రుమంబు, నైసర్మ్యపుటుచరిత నెయ్యమున వినుడు.

74

ప. మహాశ్మలారా! ఇది మీయడిగినప్రశ్నంబునకు సదుత్తరంబై యుండు నీచరి
త్రంబు భవలతాలవిత్రింబు, నిశ్చేయిసత్యేత్రంబున నై వెలయు నని యక్కడ
కుండు కథాకథనోన్ముఖుండై మహర్షుల కిట్లనియె.

75

చ. వీలసదుదారనాగకులవిశ్రిత మాశ్రితసర్వమంగళం
బలఘుగణోత్పరంబు హరిదంబరసంకలితంబునుకొ మహా
జ్జ్వలము మృగాంకశేఖరము సాంద్రసితద్యుతిభానురంబు నై
పొలుపు వహించు తారగిరి భూతవతిం దనభర్తఁ బోలుచుకొ.

76

ఉ. వాలికకన్నులుకొ వలుదవట్టువచన్నులుఁ దీయమోవులుకొ
నీలపురంగులం బగడ నేర్చినకొచ్చలు నిండుచందురుం
బోలినముద్దుమోములును బుత్తనెల్లొమ్మల గెల్పుతూన్సికిం
బాలినమేనులుకొ గలంగుపాద్యమమగ్యలు మోల్తు రగ్గరికొ.

77

చ. సమములు గానిపాదములనూపలు వామశుభంబుచొప్పునం
దమరినొత్తలత్తుకలయంకములుం గలతన్నగేంద్రకూ
టుములు ప్రియంబునం గని కపంక నుతింతురు సిద్ధపంకరంబు
ప్రమథవిభుండు కాంకిరియఁ బాయక యొక్కట నున్నచందముల్.

78

ఉ. కిన్నరకామినుల్ పసిఁడికిన్నర లంది యభిన్నరీతులకొ
దిన్ననిపాటఁ గూర్చి జగతిదగకార్యకపాణిఁ బాడఁగా

మిన్నక యాలకింపును నమేయగతిం బులకించియున్నరే.

ఖ న్నగ మొప్పు పజ్రకలికాకలితాఖిలసానుభాగ మై.

79

సీ. చిగురుశౌంపంబుల నిగుడినకెంజాయ, చుచిరహూచ్చటాకోచి గాంగ
కలయంగఁ గప్పెనుక మృత్రుపొడిదుమ్ము, పాలుపొందుభసితంపుబూతం గాంగ
సోలుమఁ బూఁడేనెఁ గోరిలుకోలంబబా, లిక లంచితాక్షమాలికలు గాంగ
తటమకొమ్మలవెంటః దగిలి ప్రాకిననవ్యలత లహిభూషణవతులు గాంగ
గీ, ఇనుక చల్లిన రాలక పనరుదాలు, నాకు చోసరినా స్తిచర్యాంబరముగ
నలరి సాక్షాత్కరించినహరుని బోళి, పాదుకొనియుండునక్కొండలూపిములు.

సీ. వరయోగశక్తి శంకరు మనఃపద్మంబు, నై జేర్చి మోదించుపాకుపతులు
హరినమారాధనాయుత్తులై నందడి, గా విహారము పల్పుచోముఖ్య
లఖిలదర్శనములందు నిందుభరండె, పరపత్వ మని చూచువరమునులు
నిటలలోచనునితోట్టిజిజ్ఞయాంకంబు, లమరఁ బాడుదు నాడుపసిమధవరులు
గీ, పాచడంబులు గెల్చి పొలిపము చార్చి, భవునిసారూప్యమున నుండుభక్తజనులు
గలిగి జగజేకల్యాణకరపథూత్తిలక్షణంబుల మించుఁ గైలాసశిఖం.

81

చ. గుహాగణమార్మకావలలు పంజరపత్రిఁడు భృంగిరయాక మహా
మహిమయుతుండు నందియు నమంచితభక్తి నమ్మింఁ గొల్వ న
య్యహివలయుండు శంభుఁడు హిమాద్రినుతారమణుండు తద్గిరికొ
రహి పహియించియుండు సురరాజముఖామరపూజితాంఘ్రియై.

82

క. చిగురులఁ గ్రొక్కరిగుత్తుల, నగల ధిచుఁ బూజనీయ సరుదించె ననక
దగి యొక్కకాలమున నాజగతిధవనములకొ దనంతము దోఁచెదొ.

83

సీ. భవుఁ గొల్చువారలపాతకంబులరీతి, రమణఁ గారాకులు రాలెఁ దరులఁ
బాఠ్యతీపతిమీఁదఁ బాఠ్యుల కనురాగమునుబోలె నిగురెత్తె భూరుహములు
నీకానభక్తులయిండ్ల నంపదరీలఁ, గలయంగ ననుచుట గలిగెఁ జెల్లు
శశిమాళిదాసులసంకల్పములభంగి, ఫలియించె నందంద పాదపములు

గీ, వకలపాదపవికసితస్వచ్ఛగుచ్ఛ, సాంద్రమకరందరససమాస్వాదముదరీ
మత్తమధుకరజేగీయమాన మగుచు, మించి మధుమాన మావిర్భవించె నపుడు.

84

క. కుసుమితరక్తాశోక, ప్రిసక్తిచేఁ బొలుపుమిగులుబంధరగణముల్
కుసుమాయుధ ప్రేమిసరరా? గిన్నిసముత్థితధూమవిత్తికిని బోలిక యై.

85

సీ. బాల్మచంద్రకళాకలాపమునఁ బొల్చి, గమయఁ గరితోలు నెమ్మొనఁ గప్పకొన్న
భూరుని నడకించె ఘొగ్గల నతికయిల్లి, నీలరుచి మోమునున్మోచునీరుహములు.

86

క. కురువిందకమ్మఁదీఁగెలు, సరిపెం దము ననఁగిపెనఁగ సహకారంబుల్
గిరిసరసయాశోకగీతాసారమ్మార్తిం దలఁపఁజేసె నామనివేళకా. 87

ప. ఇక్ష్వాకుంబునఁ జిగురులకుంజిగియును, గొన్ననలకుం జెన్నును, విరులకు మురి
పెమ్మను, చిందెలకు నందమ్మను, గాయలకు సోమగంబును, దోరలకు గౌరవం
బును, బండులకు మెండును గలిగించి పలాయితహేమంతంబుగ వసంతం బయ్యె
నయ్యెడ. 88

ఉ. పల్లనిగాడ్పులకొ సొబగు చల్లదువెన్నెలయివ్వుఁదావులకొ
బల్లపవిభ్రమస్ఫురింఁ జాగ్రహపికాశికుకాలిపల్కులకొ
బల్లిదుఁ డైనయట్టిగణభర్త భవానియుఁ దాను వేడ్క ప
ద్ధిల్లఁగ నెల్లచోట విహరింపఁగ నొప్పె సఖీపరీతుడై. 89

సీ. కలకొంతకులకుపహాకారాంతరము లైనమావిమోకలవాడ మరలి మరలి
సోలయునెత్తాపులు చోడుముత్తైడు పువ్వుఁబొదరిండ్లనెలవులఁ బొదలి పొదలి
అలిబాలికామనోహరయుంక్రియలఁ బొల్పుదీర్చి కాతటములఁ జరిగి తిరిగి
మకరందపంకిలమంజుమార్గంబుల, నీడల నీడల కేగి యేగి

గీ, చంద్రికాశాలనిర్మలచంద్రకాంత, విచిత్రనవపుష్పవయ్యల నిలిచి నిలిచి
కలికేబాగునఁ బొదలలోఁ గలిసి తిరిగి, రటుల దంపతు లాచనాభ్యంతరమున. 90

క. విరులం బుప్పొడ రేఁపుచుఁ, దరఁగలు గదలించి కొలఁకు తండంబులలోఁ
దిరుగుదు మందనమీరణ, మరయుచు మురిపెమునఁ దిరిగె నభవునిమీఁదకా. 91

సీ. కమలకర్ణికలు బంగారంపుదుద్దుల, మురువు సూపఁగఁ గగ్గముల ఘటించి
పొగడఁ జోటగుకమ్మపొగడపూవులచీరఁ, గమనీయముగఁ గూర్చి కటి నమర్చి
సింఘనారశేఖరి నీమంతపీఠికి, సొబగుముత్యాలచేర్చుక్కఁ జేసి
పాలుపొందుపూఁదేనెఁ బోసి మేడించిన, పొన్నకొంపివ్వెలపుప్పొడి యలంది

గీ, కలయ నవకంపుమెఱుంగులు దొలకరించు, చంపకావలి పతకంబునరణిఁ జూపి
లంకరఁడు పార్వతికి నిట్లు సలిపి వేడ్క, కంబరారాతిమనలొనిశంక యుడిపె.

ఉ. అల్లన మావికొమ్మచిగురాకు నిజాంచితచంచుధారచేఁ
జిల్లులు వుచ్చి తచ్చివపిశేవము నాలుక సోఁగఁ జొక్కుచుకా
దుగ్రహిపికంబుఁ జూడు మని ధూర్జటి చూపినఁ జూచి పార్వతీ
పూలకగంధి పంపె నదగ్గము కన్నుల నవ్వు జేరఁగాకా. 92

- సీ. తరుణశకాంక కేళిరమరాళమునను, సారగంభీరకాసార మగుచు
కైలాసగిరినాథకలకంఠభక్తుల, గోమరాచలేమాన్మితోమృత్యుగనుచు
సురలోకవాహినీధరపట్నదమునను, పాత్రుడృష్టకంజాత మగుచు
రాజరాజసిరియరాజశీరమునను, మానితపంజరస్థాన మగుచు
గీ, మరగనల్లభహారమయూరమునను, జెన్నుమీడినభూధరశిఖర మగుచు
లలితసౌభాగ్యలక్షణలతీతాంగి, యుద్రినందన వొల్చె విహారవేళ. 94
- క. అలకాంఠకలితముఖి యగు, కులకాంతయుఁ దానుఁ గూడి గోపతిగమముం
దలకాంతకలధాతా, చలకాంతస్థలులఁ గీర్తి నలుపుచునుండెన్. 95
- ప. ఇట్లు సాక్షాత్కరించినపంచశరసామ్రాజ్యలక్ష్మీయుంబోలెఁ బ్రేక్షణీయ యగు
దాక్షాయణిం గూడి క్రీడాపరాయణుండై నారాయణసఖుం డఖండితానంద
కందలితహృదయారవిందుండై యుండునదనరంబున. 96
- సీ. తేటనెన్నెలమించుఁ దెఱచిరా జనిపించు, నకలంకహారవల్లికలతోడ
కేవల గాంతులపెల్లుగా వసంతము చల్లుకటకాంగదకిరీటకములతోడ
తివుట నెత్తావులచి క్కగుతావుల, నలమి హసించుమాల్యములతోడ
ప్రకటితరంబుగఁ జూపుటకు విస్తయముఁ జూపు, రమణీయచిత్రవస్త్రములతోడ
గీ, పరమదనల్లావకోలాహలములతోడ, గాంతులూకుంగఁ దొడసిరాఁ జెంత రాల
పుష్పదులతోడ గంధర్వముఖ్యులటకు, నురువిమానంబు లెక్కి వచ్చిరి ప్రియమున.
- ఉ. పొచ్చెము గాని నేమమునఁ బోడిమికిం దము మెచ్చి ధాత ము
న్నిచ్చినతద్వరస్ఫురణ నెచ్చటఁ గొం కొక యింత లేక క
న్నిచ్చకు వచ్చినట్లుల చరించెడువారలు గాన వారు వా
రచ్చటఁ గేలికై నిలిచి రాత్మవిమానము లోలి డిద్దమన్. 98
- క. ఇది రజతాశుల మిందున్, మననాది వసించు పిలుధమానిత మని నె
మృదిఁ దలఁచక గంధర్వులు, తదద్రీపై పిడిసి రధికదర్శనం బెనఁగన్. 99
- క. గంధర్వులు మోహనమృదు, గాంధర్వము గలుగుపుష్పగంధులతో గ
శ్యాంధత నీపిత్తమతికలి, బంధురులై తన్న కేంద్రపాద్యులలన్. 100
- సీ. కాంచీకలాపంబు కటిమండలముమీఁద, చొక్కింత నడలినఁ జక్క నిలిపి
వలుచుపాలిండ్లకృపల జాతి నెలిగొన్న, యాడిముత్యములపే రనుపుపటిచి
కలికిచెక్కులమీఁదఁ దొలకరించినఘర్మ, జలకణంబులఁ గాంతు లూలుకఁ దుడిచి
రాంతుపుష్పాడి ధూనరము లైనమూర్ఖుల, కంబులు కొనగోల్లఁ గలయ దువ్వి.

- గీ, అతులపుష్పపుష్పమృతసాయన ముడుగు, నంకశీతక తాంకరి నావరించు
త్రిపురమర్దనుపుష్పమంటుపసమీప, ననుభవ నిలిచిరి గంధర్వవర్మ లంత. 101
- చ. చిలుకలకొల్కులై నవరసీరుహనేత్రులఁ గూడి నేడుకన్
గొలకొలమంచుఁ దత్తుచరకొటులు వ్రాలుడు నందికేశ్వరం
డలికవిలోచనానుచుఁ డద్భుతమై నివి నిండఁ బర్వత
త్కలకల మోర్వఁజాలక యఖండితశోవకపాయితామృదై. 102
- ఉ. భీకరశ్రేణుతోఁ బసిఁడిబెత్తముఁ దిప్పును ఘృతబిందుజా
లాకరనూ మొగంటు తరుణారుణతేజము తీవ్రఁ గన్ను లు
ల్కాకశలకన్ జ్వలింపఁ దమకంబున శంకరుపుష్పప్రతిబింబ
వ్యాకిట నిల్చి యిట్లనియె వారలతోఁ ద్వరమాణవాణియై. 103
- క. చీనలరేమిర? లీకుఁడు, లోకేశ్వరుఁ డీవనగ్రులో నీశ్వరినో
నేకాంతంబున నుండఁగ, నీకాంతలు మీరు వచ్చు టిది తగ నగునే. 104
- క. అని తము నిరసించిననం, దినిఁ జీరికిఁ గొనకవారు దిగ్గన మాన్వ్యం
బునఁ బువ్వుఁజప్పరము చా, సిన వచ్చిన మాన్వ్య వెత్తిఁగి శివుఁడు కుపితుఁడై. 105
- గీ. పులుఁ గరంబునఁ బూని మీరలు పితాచ, రూపమున నుండుఁ డని నైవ రూపశ్రేణు
దప్పి వికటాంగులై గంధర్వనాథు, లెంతవారికిఁ దప్పిన యీశ్వరాజ్ఞ? 106
- క. ఆయందము లాచందము, లాయద్భుతరూపశ్రేణు లాచుంజనుధా
ప్రాయోప్తులు మిదిపోయెను, గాయజహరుకినుకకతన గంధర్వులకన్. 107
- క. కొఱకును బోవం బడిక, ల్లుటక పయం బడినకరణి నొక చనికై రా
నుటుమనివీడుగై వారికిఁ, గఱకంతునిచేత) నీచగతి వాటిల్లెన్. 108
- గీ. చంప నలిగియు నొక్కింత చలము మాని, విషమనయనుండు పులి నాకి విడిచినట్లు
చావుతోడుత జోడైనదటులఘోర, కష్టరూపంబు వారికి (గలుగఁజే)య. 109
- నీ. ఎఱనంజకెంజాయ నెక్కనక్కంబాడు, చికిచికిల్ల పెండుకెలవారు
గమకంబులగు గచ్చకాయలఁ దలఁపించు, కూరంబు లగుమిట్టగుడ్డవారు
ముడిబొమ్మలును బెద్దమిడిగుడ్లు పెడఁ గోర, దాడలు గల్గవత్తములవారు
పెనుబీటనరములు పెనఁగి పైఁ నొక్కికుటఁ, గనుపట్టుపొట్టపొంకములవారు
- గీ. కుఱుచలగు హస్తపాదముల్ గుదియఁ బొడిచి, నట్లుబలసిన మెడలతో నరయమాచ
లైనయూగులతో వికటాంగులైనవారు నై రిట్లు గంధర్వవరులు వెలుచ. 110
- చ. బెదవుల నెత్తి రుండియును బేడులువారు బరల్లమేమున్
గనెనీ పితంగిరోమములు గగ్గముకొనన్ నికతోగ్రదంష్ట్రులన్

దేవదీపవిస్ఫులింగములు చిందజచందట గాంగరూపముల్
మనవనోధికావమున మార్పడియెక భువరేంద్రసంక్షిప్త. 111

మ. చటులోదగ్గరరాత్రిహావములుఁ గెతఁచున్నఘోరాస్వమున్
కుటిలకూరవిలోచనంబులు మెలుంగుల్ గాయుఘాతార్థముల్
చటుభీమోద్భటదంతవీడనము లన్నస్తాంగసంఘల్ మహా
ఘటనీనోన్నతకుక్షిభస్మైకలు వేగం దాల్చి రాభేదముల్. 112

న. మఱియు భల్లూకపల్లభుల నల్లనంబాడెడునల్లజాంజాటు మేనులును, దపారకూట
చ్చాయాదాయాదంబు లగుపితంగింగంబులును, మంకెనకొవ్విరులచింకంబు
హుంకరించుకెంపు నంపాదించుపాడవు గలయొడళ్లును, గలిగి కిలకలభాషణం
బులుం గహకహృహాసంబులును, భళభళద్దంష్ట్రాంకురంబులును, భగద్ధగ్లేక్ష
ణంబులుం గనుపట్టి నెక్కడ యస్యక్వానం నెక్కడ మాంసభక్షణం నెక్కడ
మేదోలేపనం నెక్కడ కపాలధారణం బనుచుఁ గోరిక లీరికలెత్తఁ జిత్తంబులు
మత్తిల్లి నందడింపుచుఁ గ్రంగుకొనుపికావబృందంబులుఁ జూచి డెందంబునం గొం
దలం బంది తదధినాథుం డగుచిత్రరథుండు. 113

నీ. కలికినీలపుంగుఁ దులకించుకచములు, వల్లవెండ్రుక లైన బ్రమసి బ్రమసి
నిండుజవ్వనముచే గండుమీ జినమేను, వికలభావం దైన వెఱచి వెఱచి
కమనీయోమణిహరకటకకంఠిక లెల్ల, నాంత్రబంధము లైన సలికి యలికి
యొల్లదిక్కులఁ దావి చల్లుగంబపుఁబూత, మెదడుచందు లైన బెదరి బెదరి

గీ, కటికటము పచ్చితో లైన గలగి కలగి
యబ్బిధం బెల్ల హరుచేత యగుట బెలిసి
యభవునకు మ్రొక్కి లేచి యిట్లనియె భక్తి
భయము లొనగుడ నూపిరి పట్టి యపుడు. 114

ఉ. ఓపరమభ్రాన! పురుహూతముఖామరవంద్య! మేము నీ
పావలపంటినారము కృపాపరతంత్రిత దక్కి యక్కటా
మావయి ని ట్లనుగ్రహము మానుటయే మఱి యింతమాత్రాలోఁ
గోపము మానుమయ్య! యిక గోపతికేతన! చైత్రకాతనా! 115

నీ. భలవ వైతివ కాంఁచి వై నుమిసినయెటుకమాల్సయట్టియెటుకువాని
ధృతిఁ జిత్తమున మానితివె జాలుగొనిటువ్వ, సాంఖ్యతోడఁడునేయుసాఘసంబు
చింతరవైతివ తేలి పంటను బెట్టుగొన్నకుంతిదేవికాడుకుగ్గు

ఊహింపనై యెవ యుగోధాపేవల్యచ్చేరమక్షితివతిచేతిగాసి

గీ, అకట నీబండ్జోదెంటుల మైసమమ్మ, నోక్కలెప్పుడు నైరింప పుణక ఘోర
రావదాహనలంబున నెగముచూపు, చుపితివి చాలు నికక బ్రోవు సంద్రజాట.

చ, నెఱయెగ లోకపూర్వం దగునీచెలిరానిం గుజేదం గొల్చి మే

ముంక వికారభావమన నొందుట నీవం గొఱంప గావ్యులు

యెఱుంగిక మందమేలమున నే యెఱుంగించినతప్పు గాని యం

దఱం గరుజారసాట్టెం బరితాపము మానంగ దెల్పు శంకరా.

117

గీ, మృత్యుదేశత యోర్వయ మిహిరవనదంబు

డోర్వం డిభదైత్యనాయకుం డోర్వం డెంబు

దిగ్విపురదానవు లోర్వరు తప్పి మయిన

నీదుకినుకకు నే మెంత నీలకంఠ!

118

క. కలుషించి తేల తృణంబుల మగును మీఁదఁ గరుణ వోనాడి కటా!

బలుచెగఁ గొని బ్రహ్మస్త్రంబు, తిలఁ దిచ్చుకమిఁదఁ బూని యేయఁగఁ దగునే?

చ, అని యనేకవిధారంబుల దాఁడెంటుగాఁ బ్రార్థింపుమఁ బ్రగ్గురుం డైనగంధ
ర్వాద్యక్షుమిఁదం గృహకటాక్షపిత జామ్యరంబు వొలయ దాతా యణివల్లభం
డిట్లనియె.

120

క. ఓహో! నగ యుడుగుఁడు మీ, సాహసమున నింత పుట్టె కాపాదభి శే
మాహింబు పురువుఁ జొప్పెద, మీదైవ్యముం గొంత యోధ్యుడీ భోగ్యమునకా.

సీ, అనిన నార్యావర్త మనుజులమున లోక, హానితవైభవస్థాన మగుచు
నమరురెండుకళి యై వల్లకినామ, నుండ గల్గి యొకమహాపురము దాని

టద్రాధిపతిమికిఁ జేర్చి రోడ్దార్కళిమఁద, లం బగునొక్క పటంబు వొల్చు

సామృత్తమున నీప్ర సామచయంబునై, గృహి నుండు మొకనూలుపిచ్చునగుట

గీ, అంత హాసనములు గొన్ని యటగుపిడచ

రాజకులార్చనమై ముంజభోజం దనంగ

రాజు బనియింబు సుదృఢారాగ్యకిష్కం

డై మఱువంబు గొని యందు నతులనుహము.

122

క. నాయుంకలంబున గలిగెడి, యాయపనీపతికి గూర్చి నాచార్యకముక

జేయు నృన్మానననుతుం, డై యుచ్చుటగుచువరేన్యుం దధికపీఠిక.

123

ఉ. అందుమా డ్ది కాలగతి నగుదుం దెట్లమఘామయుల్లగే

శ్రేగ భవన్తహావికృతశేషము లనియెయు మాని తూర్వరే

భాగవతముంబుఁ బాల్పటయు కాదు మదీయగణాధినాథత్వ
యోగము గల్గి నాకడన యుండెద రేగుండు భూతధాత్రికికి.

124

సీ. శివలింగధారణాచితమూర్తు లగువార, లస్త్రాంగయోగజ్ఞు లైనవార
లరసి న న్నఖిలంబునందుఁ గన్గోనువార, లాప్తజ్ఞులగువార లైనవార
లెడసినమధ్యమి డేర్చి మనువార, లంతర్విరోధు నడఁచువార
లసమతాపత్రయం బార్పఁ జాలినవార, లేన పైఁసం బని యెఱుఁగువార
గీ, లస్త్రావర్తనములఁ గూడి యలరువార, లేవ్వురిల నుండుదురు వార లెల్ల మీకు
దుష్టభులు గాన వారలతోఁగివఁ బోకుఁ, డన్యజనులఁ కాటంపుఁ డరుగుఁ డీరు.

క. శబరశోణితపానాదిక, మృతమత్స్యతభోగమెల్ల నభులనుధాపా
నవిశేషమునకు నవలంబ, భువి మత్స్యపచేతఁ గలుగుఁ బొం డిఁక వేగక. 126
వ. “పార్థివర్థకర్మజాంభో గాదేవక్షయ” యనువాక్యం బనుభవించక గెగఁ ప
కావున నిందునకుం గొంతుల బడచ నలవదు కాలక్షేపంబు సేయక మదునదిష్టిం
బగుమార్గంబున కాపానధిం గాంచి మదీయసాలోక్యంబున నుండెదరు పొం డని
కుండలిమండలేశ్వరకుండలంబు కొండరాచూటితో నంతర్ధానంబు నొండఁ
బికాచబృందంబులు నమ్మహాదేవునాచారంబునం గొంప సంతాపంబు వానిఁ
దదనంతరంబు.

127

మ. భవకోపాద్ధతకావహూరవనభాగింపంబులై ఖేచర
ప్రవరాంభోధరబృందముల్ కహకహపరిస్థితగర్జామహా
రవముల్ దిక్కులఁ బిక్కిరిల్లి నటఁ జేరన్యచ్చెఁ గాత్యాయనీ
ధవనిర్దిష్టవటావనీరుహనగోత్రాలాగ్రివాసాద్ధమై.

128

మత్త. అచనన్వతియాకుండంబునందు నూడలు మొత్తమై
జీవురంబు నభోగివీధులఁ జిమ్మచీకటిఁ గవ్వడుక
ద్రోవి గానక తత్తఱింపుచుఁ దోయజాత్తురంగముల్
పోవు సవ్వలఁ దోచి యంకియఁ బూని మాతుఁ డడల్పినక.

129

క. అయ్యుగము బహుళతరకా, ఖాయతచాలనముకలిమి నవని భరింపక
జేయొడుదికాకరులకుఁ, జే యిచ్చువిధంబుఁ దోడఁ జెలువు వహించుక.

130

గీ. ఇట్లు దిశ లెల్లఁ దానయై యెసక మెసఁగు
సమృహీరుహవరము దాయంగ పచ్చెఁ
దీక్ష తెంపుగ రజతాదిదిక్కునందు
మండి భేదరమిహంబు బొక్కమెగిగి.

131

- క. తొల్లిటిపుణ్యాభిషేకు, కల్లిన దిసినుండి మహికి జరజరమునుచుకొ
దొల్లెడిపురుషులైవడి, వేల్చాసం బేది కాఖిశోరగి ఖచరుల్. 132
- సీ. రా రక్తలోచన! రమ్మ ఘంటాకర్ణ! రా వ్యాఘ్రనఖ! యిందు రమ్మ వికట
రా సరీస్పవరోమ! రా ఘాలనాసిక, రమ్మ కుంభశిరస్క! రా వృకాశ్య!
రమ్మ విద్యుజ్జిహ్వ రమాశ్రమేఖిల, రా మహాద! నేగ రా మృతాసి
రా వజ్రదంష్ట్ర! రా రా విస్ఫులింగాక్ష, రా బాలఘాతుక! రా విరూప!
- గీ. రమ్మ కుంభాండ! రమ్మ నిర్ఘాతహాస, రమ్మ నుత్తఘ్న! రమ్మ కర్కశశిరోజ
యనుదు బహువిధనామంబు అమర నిల్చి, రావటంబున ఘోరర లావటముగ.
- మ. అలకాచైత్రరథాంతికస్థితమణివ్యాకీర్ణ కేలీనగం
బులపైఁ బూవులచప్పరంబులకడక బుప్పొర్లతో నైనవే
దులఁ గూర్చుండి మిటారికత్తై లగునింతు ల్వాడ మోదించువా
రలకా యీదురవస్థ? దైవగతిఁ దీర్చక శక్యమే యేరికొ? 134
- సీ. వానవద్రీమమున వడసిననురఁ గోలు, కడక నైత్తురు లానుకతన మఱచి
పరఁగుసాంబాగిణిధూపంబువాసనమెచ్చుటలు శవధూమంబు వోలయ మఱచి
హరించందనముఁ జాల నలఁది తేవఁ జరించు, పోడిమి మెదడు. పైఁ బూసి మఱచి
వీజావినాదంబు వీనుల నాలించు, పని భూతకహకహధ్వనుల మఱచి
- గీ. హరసఖోపపనాశోకతరులమురువుఁ, జాడఁగోరుట చితివహ్నిఁ జూచి మఱచి
వాలవర్గము గాఁగ నవ్వటముఁ జేరి, ఖచరు లొకకొన్నిసమములు గడపి రందు.
- మ. కడఁతుల్ దారు నవృశ్యులై నడికిరే ల్వారా(దా)డి గంధర్వ తె
క్కడ రుద్రాక్షయు భూతియుం దొఱఁగుమూఢప్రాతముల్ గల్లు న
క్కడికిం బోయి తడియబాలకుల జోక న్వారు వే పోయి పె
న్నడుముల్ గైకొని తృప్తిఁ జెందుదురు దౌర్భాగ్యంబై యోగ్యంబుగక. 136
- సీ. తలపైఁ బచ్చపూసలు కండతిండియు, భీషణదగ్ధ స్థిభూషణములు
కూలాగ్రినరకంతతోణితాస్వాదంబు, విలసంస్థశిశుకిరఃఫలసేన
నవ్యకంకాశదండములు చేపట్టుట, యురక నల్లడఁ జిచ్చు లఁమియటయును
బలితంపుఁబేర్పులమెలనూలిచేతయుఁ, గిలకిలమును బొబ్బనులివుతవణి
- గీ. కొఱవిమసిబొట్టు పురి యలకోఱలందు
నింగలం బిడి రాజించు పెట్టుగుడ్డు
మిడుఁగులులు గగిన్మఁ ద్రొవ్వదుఁ బడమి మిట
బ్రమరివాటుటయును విశాచముల కొదనె. 137

గీ. చిత్రసౌభాగ్యకారెడై చిత్రరథన, మాన్య గలకాపురము లో నిశాన్యబద్ధి
దనమగంధర్వపతి పరిదంష్ట్రుడనగ, పటుమై నందె భూతభావము భజించి.

క. ఆహుతీయ యలకాపురి, గా మని నాగిని వి ఖగగము లోని నిజ
స్వామి యగునజ్రదంష్ట్రుడు, బాబును వర్తించు నిష్కర్షముఁ బాష్టక. 139

క. చెల్లుబడి నజ్రదంష్ట్రుడు, పల్లదముఁ బకలధూతబలముల క్షౌక్
నల్లభుడై రసకీర్తి, కల్లగఁ జెల్లింపుచుండె సోలాగభులన. 140

గీ. ఓలి సెనిమిదివల కెక్కొక్కచిత్రమ, నజననము చల్లునను గాఁగ నలఘుబలుల
దలనరుల మున్నదిరువుర సెలవుకొలిపి, పరఁ బితాచాధిపత్య మాతఁడు నహించె.

కా. త్రాట న్నిట విషంబునకా శిఖి నిజనిగ్నింబులకా బాసి వ
హ్మటకా భూరపికాచరూపమున మై న్న బొందుట న్నర్త్యపం
భూటాంబులమిదన గోల్పొప్పట్టుటకై కైకొల్పు నానాకా
పాటివానిబృహత్తనివాడై చెడనికై పరిదంష్ట్రుం గొగిలె. 142

ప. నుజ్జియు నరం దారపతాచలంబున జీవంబు వోటచియన, నిర్ధారభూతంబున
మృతి నడసియు, సింహశాస్త్రాలకుంభీరవృత్తికారులచేర నీలిగియు, జిహ్వో
త్పాటనంబున జీవితోత్పాటనంబు నేనియు, సాసంపులం దేనియుఁ బాశీణంబు
లుజ్జగించియుఁ గాంతానిమిత్తంబున సంతంబుఁ గనియును, నిరళనత్వంబునఁ
బంచత్వంబు నొందియు, శూలంబునం గూలి కాలనరణఁ బొందియు, వెండియు
నానావిధదుర్మరణంబులను దుష్కర్మం బలను బట్టువడియు, పట్టగతిలేక భూత
ప్రేతపికాచరూపంబులం జూపలంబునం గుమ్మరునమ్మనుజులం గలపికొని
పర్తించి పర్తించి. 143

చ. కొలిచిన మప్పికాచములఁ గూరిమి నిట్లను వజ్రదంష్ట్రుఁ డీ
రలు భయ మింక మానుడు భరాసలిఁ బట్టఁగలండు భూరిని
ర్మలయకుఁ దుప్పటుండు గురుమండలకండలకుండలండుఁ ద
నృలిహరమూర్తికారణమునకా గతి మీ కును మాకుఁ గన్గడికా. 144

... (ఇచట గ్రంథము లోపించి నట్లున్నది.)

సీ. వెలవనివారల వెలపించి పనిగొని, కొలిచినవారెడై గూర్చి చూపి
శివచ్చిన్నదూరల చిత్రంబు లగలించి, కలహించువారిసీమలు హరించి
యధినాథునాజ్ఞ దిగంతరంబు నింది, తగులునచర్యగోధంబు లుడిసి
తగవమభావంబు లరసి జీవిత మిచ్చి సజమంహలము పెంచునెద్యఁ గాంచి

- ఆ. దానభేదసామశ్చండుంబు లనఁ గల్గుచుతురుపాపములవాడఁ యెవని
సరిపికాచలోకసామ్రాజ్య మొనఁగించి, వజ్రస్థింధ్రునిమంత్రి వజ్రముఖుఁడు. 145
- సీ. కొలువుండు నొకవేళఁ గుజపశిర్వోచల, కీలితో, స్పృశకేలి శైలశిఖల
విహరించు నొకవేళఁ గహకహధ్వనులతో, చదము లొక్కటఁ గొల్ప నడికిరేల
ఁనుఁ డేమి నొకవేళ పీనుల కింపైన, కూకాండగాయకపటముపాటు
దండెత్తు నొకవేళ దర్పితసేతా, మండలంబులమీఁదఁ జండవాడిఁ
- గీ. లును నొకవేళఁ గుసువులు తనకుఁజెరుగఁ, బడినవారలసంజడ నొడిచికొనఁగ
భూనభోంతరసంచరద్భూరలోక, దండకోచగ్రుఁ జగువజ్రదంధ్రుఁ డెలమి. 146
- గీ. సకలభూతాధిపాధుఁడై జగతిమించు, విజయమునఁ గ్రాలుతద్భూతవిధునిఁ జేరి
బ్రహ్మరాక్షసు లత్యంతభయముతోడ, కము దీనిండు రాష్ట్రాత్మకములు చచ్చి.
- క. ఈచందంబున ఖచరసి, కాచనికాచరము లిద్ద్రసంచారములకొ
నీచగతికొ బైకొను వను, ధాచక్రమునందుఁ గలయఁ రత్నాలనునకొ. 148
- సీ. క్రికంధరాచలోక్తి రసముజ్వలకూట, సరికాల్పిధృకాంతసౌధదలము
కాతమన్యవలీళకలదామజధామ, కల్పితకారండ(గాడాంధ్ర)కారభరము
చంద్రకాలాశరచ్చంద్రినింబాననా, తాఁ హరిభవత్తానకంబు
వితరగవాక్షనిర్ద్రవవాగరుధూప, పౌరభవాసిరాళాముఖంబు
- గీ. విమలపరిభూజలాంతరవికచకుముద, కమలకల్పారకింజంకకలితలక్ష్మి
గంధవహధూతరతిభేద కాముకంబు, గోళురోపమ మగువల్లకీర్ణరంబు. 149
- సీ. క్రిగముల్లాసంబు చెలఁగు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు నుమ్ము
సంతతార్యాసక్తి సాగు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు నుమ్ము
వృషలాలనఖ్యాతి చెలయు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు నుమ్ము
రాజభూప్రసాదేళి ప్రిబలు నాయందును, దనయందె కల దనఁదగదు నుమ్ము
- గీ. తానె వేనానిగలవాఁడు గాని యేను, గా ననఁగఁబోల యనివేనాని యేను
ననుచు నిష్ఠురి హరుపై నహంకరించు, హర్మ్య కేరసకంఠిణికాగవముల. 150
- మ. పలవించోరీపలఖండదీధితులశేవోకగణహాలాహలం
బులు నున్నంబులు భూతి చెల్లపడగల్గొనూర్ధ్వకస్పర్ధనీ
జలపూరంబులు లోనఁ గ్రుమ్మరునతుల సాఁబాలు మైగొన్నఁగూ
యలరుంచోడులయొప్పునై తగుఁ బురికొ వాల్మీకీర్ణకేళికికొ. 151

ఉ. కేతువు నీట ముంచి కడుకించి భుజ్జత మ్మడలెట్టి వి
 ఘ్నామలబులఁ బెట్టులను గట్టి గుణమునఁ గల్లుచున్నముల్
 వేతెచ్చరనించి యంతుగను శేషకమాలకుఁ దోచి యమ్మనో
 జాతుఁడు తత్పురిం గలుగుచైపురుడై బస లోఁగు నెంతయున్. 152

గీ. అతిమనోహరగుణవికాలాక్షి యగుచు, నిర్మలకేసరివిధానసంస్తుత్య యగుచు
 నమరవాహినీగలదియు పై తలంపు, నమ్మహాపురి తీర్థకాశి యనఁగ నెలయు. 153

సీ. కడఁగి దీవించి యక్షతలు పైఁ జల్లి-పట్టినమార్గము లిగురువట్టింతు రనఁగఁ
 బ్రతిఘటించినబ్రాహ్మపట్టుఁ డిగఁదోచి, యొకపూరిపైస్వప్తియునుతు రనఁగఁ
 బ్రాహ్మదక్షిణ భణిలోకపతివైనఁ, బ్రాప్తిఁ గన్నులు గప్పిపుత్తు రనఁగఁ
 దిగ్విజయనుండే వైన మని రహస్యస్థితి, నిగమంబులకుఁ దెల్పు నేర్తు రనఁగఁ

గీ. సభల వాక్సీద్ధి బ్రాహ్మచర్యససమృద్ధి
 శబ్దపరిశుద్ధి శివద త్రైకాంతబుద్ధి
 తార తముఁ బోలఁదగుఁ గాక తత్పురంబు
 బ్రాహ్మణులఁ బోల వాఙ్మనఃసంభవునిగఁమె. 154

ఉ. అడిసమాట బొంకనిమహామహు లర్ధితి సుగర్ధాక్షి
 మాడలు లేల్పువీటఁ గలమాడుగులుం గనిపించు నేర్పరుల్
 క్రోడపకచ్చపేంద్రకులగోత్రవిభుల్ జయవెట్టి ధారుణిక్
 గీర్ణలపోలఁ దాల్చుకృతకృత్యులు రాజకుమారు లవ్వడిక్. 155

గీ. భనసమృద్ధుల భననాథులార త లక్షఁగ, దక్షకలబునఁ గీర్తిప్రవర్తు లనఁగ
 నన్యతలాభంబు లోభంబు నపనయించి, వీటఁ బొగడొందఁగలరు కిరాటపతులు.

కా. చూడాభూషణరత్నమై వెలయుచున్ శ్రుత్యుత్తమాంగంబులన్
 జూడంగాఁ దగువిష్ణుపాదమునకున్ నూను ల్బలొద్బాసితుల్
 తోడొట్టువు లభిగంగకు ముఁకుదుల్ పాలమున్నటికిక్
 బ్రోడల్ కీర్తిధనాన్వనంబునఁ బుడిక్ బొల్పరుకూర్చోత్తముల్. 157

మ. పవిత్రీలక్ బహుధారలక్ మురియుచున్ బద్మాక్షుపందంబునన్
 భువనమృత్యునువర్షనోదయముచేఁ బొల్పించుచున్ వ్యాఘ్రే
 ఖిలద్యాహినీచోచ్చసేర్వుఁ గొనుచున్ గర్జనబుఁ గాంచున్ బురిక్
 బహుభేదజనంబు లైన హయముల్ భవ్యప్రచారంబులై. 158

ఉ. రాజగృహంబులట్ల బహురాజరక్షకుల మించి వాహినీ
 రాజయఁ బోలఁ బశునికరంబులఁ బెంపు విహించి విశ్వధా

తీర్జనవంద్యునిపులగతికొ మహానీయముకొనులబులక

దేజముఁ గాంచు నప్పురి ముష్టిబలధన్యకొనుకొనడమెల్ల.

159

గీ. చక్రిసంపత్తి వాహినీసమితఁ బోలి

పృథిత యగుయుత్తిఁ గాఁవిధిమియు. బాష్ప

యక్షమాలాసదానక్షి యరుల మీఁడ

నగరమునఁ జూడ నొప్పు నున్న లెరఁగెనులు.

160

ఉ. మింతురు సత్త్వసంపద సమీరతుహారకుమారముఖ్యులకొ

నింతురు శీర్తి నల్లపల నిల్కడఁ బోలె రణాగ్రోహిధులకొ

గాంతురు వీరధగ్ధ మతిగర్విరదర్శరక్షణిపాండురై

సంతతమానుషోదయవిచారులు భూరులు ప్రత్యురణానకొ.

161

నీ. ఇవికావు నీలంబు లివికావు తుమ్మెడి, లవియుఁగా విని తుచిలాలకంబు

లిందునిలింబంబు లివి గావు నెల్లమున్ను, లవి యెఁ గా విని మోహనాననంబు

లిభకుంభపాళిక లివికావు జక్కన, లవియుఁగా విని మోతుఁగారుచన్ను

లింతుమిల్లనిదొన లివికావు కానూళ, లవియుఁగా విని జుఁజు లరసిమాడ

గీ. ననుచు జనములు సంతయం బధిగమింప, మచముకతమున, విడిచివదలుదురాణి

ముద్దురాచిల్కబోదలఁపరువు చూపి, భావినులు నింతు రవృత్తహాస్యజామున.

162

చ. సిరులకుఁ బుట్టినెల్లు పరసీమ నిరంతరగ్రోహస్థితికొ

శరణము ధర్మనిర్వృతికి బాడ మహాష్టమహాచరిత్రకొ

బరిసర మాగమబులకుఁ బండితపంక్షికి నిల్వనీప త

త్పరము తదీశ్వరుం డెమరుఁ బుణ్యుండు శ్రీరమభేత్వరుం డెలకొ.

163

ఉ. ఆయతబాహుపుల్ బెడఁదయై కనుపట్టుభుంఁపరంబునుకొ

గాయజుఁ గ్రోణినేయునవకంబుగదక్కఁదనంబు గల్లల

క్షీయతమాత్రియం జనులచి త్తనులం గరఁగింప నొప్పునా

గాయతసత్త్వకాలి తుహినాఁకుసులోబ్ధపుఁ డాపఁ డున్నతికొ.

164

చ. కువలయరక్షకుండు బుధకోటికిఁ బ్రాణపదంబు పార్వతీ

ధవునకుఁ బువ్వుదండ యమృతంబులపెన్నిధి దుగ్ధవాద్ధిసం

భవుఁ డిటువంటిరాజు కులభర్తగఁ దేజముగన్నయన్నప

సృజనరుఁ బ్రస్తుతింప నహిరాజునక్షేపఁ దరంబె యిమ్మహికొ.

165

నీ. చువలతరేంద్రియాశ్వముల శంకరపాద, కమలంబు లనునాహిణములఁ గట్టి

తాపత్రయాశ్శివావాసలన్బూర్తి, విలసితవిజ్ఞానదృష్టి నవఁచి

యకలంకశ్చిత్తచంద్రకల లోకాలిక్తగమలకుఁ దెలివి స్థూల్కానందఁ జేసి
చుటలవృత్తాచార్యులము పుష్కరాచార్యులకరిరస్థలములపై నిరవుకొలిపి
గీ, పలికి బొంకక డిండుల పెరితిగాక, నడక నడలిక యడిగిన గడుసుపడక
యన్వయాచార్య మెడలిక యాడినైవ, లక్షణముల నాధారధ్యక్షుఁ డమరు.
మ. తనదిహ్వించల సంగమధ్యమున విద్యావర్తకీరత్న మిగ

పున నర్తింపఁ గరాంబుజమున మరలదృఢజంబుచూపట్టె జా
పునఁ జింతామణి విశ్రమించు విసమంబుకొ పికృమంబుకొ జగ
ప్రస్తుతాచార్యము బాహువిర్యమును జెందికొ రాజు రాజత్వభక్

167

చ. భరతభగీరథాంగముభార్గవ రామయ్యాతిముఖ్యభూ
నరచరితానుపాలన మవశ్యము తెల్లనఁగాఁగ భూవ్రజం
గురుభుజశక్తికత్తి ననుపాలముగా బాంబండువోలె ను
స్థిరముగ నేలు నైదుపదిసేయఁ జేతంబు రణాగ్రాహిభులకొ.

168

ఉ. కానుక రాజధర్మ మని గైకొను లోభముపూని కాదు
జ్ఞానియమంబునకొ రిపులఁ గాంచు విశోధముఁ దాల్చికాదు రా
జ్యానుపమానమువ్రస బలావలి నేలు భయంబుఁ బొంది కా
దానరసాభవండుండు మహాద్భుత హుతనివర్తనం బిలకొ.

169

సీ. కులికాయుధుండు స్వాతిఁ గురియించు వాసలు, పైరలు ముక్కామిపంటఁ బండు
పురుషాయుషమ్మును బూర్కమై గరివోదు, నడవడి చక్కనై నడచుఁ బ్రబుక్తు
ధర్మంబు నాల్గపాదంబుల వర్తింపుఁ, గుంపంబునకు నెడ గలుగ జంప
ధరమింద గనులు రత్నంబులుధరింపలింపంచునవలి ధేనువులు చ న్నసిపితుకు

గీ, నామయ్యా ప్తి యొక్కింపయైన లేదు, జిజ్ఞాసుని చీద రెవ్వారు చిరకాలన
సోమవంశాధిపతిప్రాప్తసోమం డయ్యఁ, యాన్మసాగ్రిణి సేయురాజ్యంబునందు.

గీ. చూచు కుగ్రాప్తపీఠిలో సోమభువనిఁ
గాంచు శరణన్నచాత్రలోఁ గడిఁదిపగలఁ

ద్వోమఁ గలివోష మెచ్చుట దోరలకుండఁ

ప్రోదు నారాజు జనుపెట్టి భూమిపట్టె.

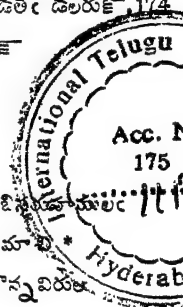
171

మ. ఆలకైలాసమునందు హేమమయకూటాగ్రంబులకొ రత్నని
ర్మలపీఠంబుల నిల్చి పార్శ్వములఁ బ్రేమకొ వల్లభుతో తోడుగాఁ

గలగ్గగంబుగ మేళవించి కడువేర్కొకొ సిద్ధకాంతామరణ
లెల్లఁదెల్లకొ గరఁగంగఁ దాడుదురు సంకిలించి తత్కియలకొ.

172

- సీ. కన్యకాపరివారమునకును, మెఱుంగుటయుగా నమెకముతోలు
ననరింపఁ దేలతో శంక తున్నకింప, వదనంబు నూలుగాఁ బాపఁజేసి
నెలకొల్పఁ దేలతో నిలబఱుకొనునఁ గా, స్మరబిందువుగాఁగఁ జిల్లఁగన్న
ఘటియింపఁ దేలతో కలికినక్కలరాజు, దలచింపఁ మల్లకాకళికగాఁగ
- గీ. నలఁదఁ దేలతో నెమ్మేన నఁగరాగ, నెలననము చూప వలపులవెల్లవూత
యభిలక్షణరేఖల వరసిచూడ, నాదిరుగుండు గాఁడె యాయవనివిభుఁడు. 173
- క. రుద్రాక్షుచితభూష, ముద్రాంగుఁడు శివగణోక్తిముఖిరముఖుఁడు
న్నిద్రాభినిలాంగరాగుఁడు, కద్రూనుతకటకశభుఁడు ఘనుఁ డతఁ డలరు. 174
- ఉ. పూర్వభంగిని హయగ్రీవుజకుఁ బత్తి దే హుహుహుటిక
బర్హతకోటులం దిరుగఁ బ్రస్తుఁ ఘాతముచేత నెత్తురుల్
వర్హటఁజేసి యగ్నిపునఁతిపాదపయోజము లప్పు ఁర్హద్య
కప్యము లయ్యె నహినినక ల కిరీటుమణిమణిమలక
- సీ. తిలములాత తల దూర్వం గమిపువ్వుల, నిల్వదళబుల నిల్వదళబుల
గలువల బొందుమల్లల నాగకేసనంబుల దవనంబునఁ దలసి మాట
చ త్తిరిఁ జేమంతి బంతి నారగ్యధంబుల గాంచనంబుల బొన్నవిరు
మరునఁపువనల గన్నెరుల బలాశపరీ, సముల జాజుల జంపకముల
- గీ. సాంద్యమునారమయగంధసారచర్మ, భూషముల దీపముల ఫలాపూపపాయ
సాదులను దుష్టి గావించు నతఁడు వంత్ర, పూతజలధాతముఁడీ భూతపతికి.
- సీ. అంత్యజుండును విరూపాక్షుఁ గాఁడనువాని, జూచును బొడపుర్వం జూచినట్లు
పసిబాలకుఁడు వేడ్క భావణములఁ గూడఁ, బెట్టు నీశ్వరుగడి గట్ట ననుచు
నతిదరిదుండు వైవారాధనమునకు, బొడపెట్టు ప్రాణంబుఁ గుడువవెట్టి
అభిలదూషకుఁడైన చాహార మెల్లఁడు, భసితంబు నొసలిపైఁ బ్రామికాని
- గీ. గొల్లవాఁడును శివకథాగోష్ఠి, గొంత, పొద్దుపువ్వును గమభక్తిఁ జాలములోన
సకలశివభక్తుమకుటాగ్రాజాతిత్వ, మతఁడు పాలించుధారుణియందు నెల్ల. 177
- సీ. మగ్ధచంద్రకిరీటుమూర్తి పీఠీంచని, ఖలుని పీఠీంచుడు కమ్మ విచ్చి
వృషభేంద్రవాహనువిమలచారిత్రింబు, పలుకనిజడుతోడఁ బలకఁ డభి
హరునర్పనావేళ నంటఁగావనినయ, నంటుండు కల గాంచునవసరమునఁ
బురవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁ గూర్చు, దలఁచనికష్టత్యుఁ దలఁచెఁ గోరఁ
- గీ. డ చికావాధునగరికి నరుగనట్టి, భాగ్యహీనులభననంబుపజ్జ నరుగఁ
దభిలతైవరహస్య సిద్ధాంతవేది, పరమనిర్మలగుణవాఢి పాక్షిణి.

యకలంకకీర్తిచంద్రికల లోకాలోక్తగపాలకుఁ డెలివి న్నూల్కొనఁగఁ జేసి
చటులవ్రతాబంధము లమర్చిరావస్థ, కరిశిరస్థ్యలంపై నిరవుకొలిపి
గీ, పలికి బొంకక కడుముల పెరితిగాక, నడక నడలిక యడిగిన గడుసుపడక
యన్యయాచా మెడలక యాపిత్తెన, లక్షణముల నాధరాధ్యక్షుఁ డమరు.

మ. తనకవ్యంచలసంగమధ్యమన విహ్వలరక్తిరత్న మిగ

పున నర్తింపఁ గరాయిజంబున మరుమ్భాజంబుచూపుట జా

పునఁ జింతామణి వికృమింప ననుయైక వికృమయింక జగ

ప్యనుతోదాహ్యము వాహుప్రేర్యమును జెందెక రాజ రాజత్రిభుక్

167

చ. భరతభగీరథాంగిగయభాగ్యవ రామయనూతిముఖ్యభూ

వరచరితానుపాలన మవశ్యము లెల్లమిగాఁగ భూద్రుజం

గురుభుజకైకత్వి ననుపాలముగా జనకుండువోరె ను

స్థిరముగ నేలు నైదునదిసేయఁ డరంజు రణాగ్రాపిథులక.

168

ఉ. కానుక రాజభక్తు మని నైకొను లోభమహుని కాదు రి

మోనియమంబునక రిపులఁ గాంచు వికోధముఁ దాల్చికాదు రా

జ్యానుపమానముద్రుప బలావలి నేలు భయంబుఁ బొంది కా

దానరసాధచంద్రిండు మహాద్భుత మారెనివ ర్తనం బిలక.

169

సీ. కులికాయుధుండు స్వాతిఁ గురియించు నానలు, పైరులు ముక్కారపంటఁ బండు

పురుషాయుషమ్మును బూర్ణమై గరివోదు, నడవడి చక్కనై నడవఁ బ్రజకు

ధర్మంబు నాల్గుపాదంబుల వర్తింతు, గలుపంబునకు నెడ గలుగ వింత

ధరమీద గనులు రత్నంబులుగలగలియించునవి ధేనువులు చ న్నవిసిపితుకు

గీ, నామసువ్యాప్తి యొక్కింతయైన లేమి, జిజ్ఞాసుని చీద లెవ్వారు చిత్రకలన

సోమపంకాభివతిహ్లాసోమిఁ డయిన, యానృపాగ్రిణి సేయురాజ్యంబునందు.

గీ. చూచు కుద్ధాత్మకీధిలో సోమధరునిఁ

గాంచు శరణన్నమాత్రోలోఁ గడిఁదిపగజఁ

ప్రోయఁ గలివోష మెచ్చట దొరలకుండఁ

ప్రోయ నారాజ జయపెద్ది భూమిపర్యజల.

171

మ. ఆలకెలానమనందు హేమమయకూటాగ్రింబులక రత్నని

ర్మలసీరంబుల నిచ్చి పార్వమలఁ చేమక వల్లభుల్ లోడుగాఁ

గలగొగ్గంబుగ మేళించి కడువేర్కెన్ నిధికాంతామబుల్

కేలఁబెల్లక గరఁగంగఁ దాడుదును సంకీర్తించి తత్కిన్దులక.

172

శ్రీ. కర్మమునఁజేలకొననిదింపలువాఁడు, మెఱుంగుటయేగాక, మెకముతోలు
 సరసింపఁ జే కొనకొనున్నకీప్, వదనంబు నూలుగాఁ బాఁపఁజేసి
 నెలకొల్పఁ జేలకొనెటలభామునఁ గాన్పించుచు గాగఁ జెల్లుచున్న
 కుటియించుఁ జేలకొనకొనకొలరాజుఁ, దలచిం ద ముక్తికాశికగాఁగ

శ్రీ. నలఁదఁ జేలకొనెమ్మెన ననిరాగఁజెలనకము చూప మఃభలయైత్రాఁత
 యభిలంకణలెట్లు వినినాడ, నావిరుగుండు గాఁడె యాయనవిభవము. 173

క. యదాగ్రీకృతభూపా, ముదాగిండు శివనతోక్తియభిరముఖుడు
 నిద్రిగినితాంగరాగుడు, క్షమానులకటకభుండు శునుఁ వరత దలయక. 174

ఉ. పూర్వభంగియనక హయపురాజుఁ బత్తి దే హింసాహంబి
 బర్హతకొటులఁ విదగఁ బత్తి పూతముచేత నెత్తురత
 వచ్చుటఁజేసి యన్నునతిపాదమోజము లప్పు నర్హద్య
 క్షవ్యము లయ్యె ననిన నల కిటిమఱిమఱియలక

శ్రీ. తిలఁముతాత తల దూర్గం గ మ్మిపుత్రుల, లెల్లదకలాల విభుఁడు
 గలువల బొడుమల్లెల నాగకేసర, బల వివనంబునఁ దలచి మాట
 వత్తిరిఁ జేమంతి పంతి వారగ్గధంబాలఁ గాంచంబాలఁ బొన్నెయ
 మరుసఁజూనలఁ గన్నెయలఁ బలాశపత్రి, సమల జాజులఁ జంపకముల

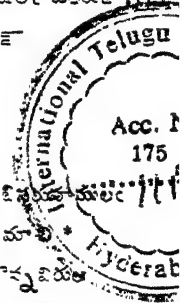
శ్రీ. సాంఘికసారముగఁధసారవర్చ, పూచముల దీపముల ఫలాపూపయ
 సాదలరు దుష్టి గావించు నతఁడు వంఁద్ర, పూతజుఁధాతముక్తి భూతపనికి.

శ్రీ. అంత్యంబును విరూపాక్షుఁ గాఁడనువానిఁ, జూచును బొడపుర్యు జూచినట్లు
 పసిబాలకుఁడు నేడ్చు భాసణములఁ గూడఁ, బెట్టు నీశ్వరుగదె గట్టు ననుచు
 నతిదిరిదుండు శైవారాధనమునకు, బొడపెట్టు ప్రాణంబుఁ గుచవనెట్టి
 అఖిలదూషకుఁడైన నాహార మెల్లఁడు, భిక్షితంబు నొనలిపైఁ బ్రామికాని

శ్రీ. గొల్లవాఁడును శివకథాగోష్ఠిఁ గొంత, సౌగంధ్యపుష్పము గమభక్తిఁ బొలుములోన
 సకలశివభక్తమకుటాగ్రజాతిత్వ, మతఁడు పాఠించుధారుణియందు నెల్ల. 177

శ్రీ. మగ్ధచంద్రకిరీటుమూర్తి పీఠీంపని, కులంబి పీఠీంపఁడు కమ్మ విచ్చి
 పృషధేంబివాహనువిమలచారిత్రింబు, వలుకనిజకుతోడఁ బలుకఁ డభి
 హరునర్చనావేళ నంటఁగాననినెచు, నంటండు కల గాంతునవపరమునఁ
 బురవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁ గూర్చు, దలఁపనికన్ద్రాత్మ్యం దలఁచి గోరఁ

శ్రీ. డ చిక్వానాధునగరికి నరుగనట్టి, భాగ్యహీనులభవనంబువజ్జ నరుగఁ
 దిఖిలకైవరహస్య సిద్ధాంతవేది, పరమనిగ్మలగుణవాధి పాక్షిణి

విశ్వవిద్య

యవలంకకీర్తిఃప్రకటం భాగ్యాలాస్కంసంపదం చలితి స్థూల్యానంగం జేసి
చటులవర్తితాళాంకరము వేపుకొనినవ్యవస్థలన్నియులపై నివృత్తికొని
గీ, పలికి బాంకక కడుముల పెరిగిగాక, నవక పడలిక యుగిగన గడుసుచురక
యవ్వయా రాజ మెడలిక యాదనైట్లబడులుల నాధరాధ్యక్షుల డమర.
ను, తనజీవ్యంపలకంగమధ్యమున నివృత్తరక్తిరత్న ము

పున నర్తింపం గరాంబుబలంబన మరలన్బుజంబుమాచుట్టఁ జూ
పునఁ జింతామణి విశ్రమింప బసమయింకా పశ్రమయింకా లగ
బ్రహ్మతాబాధ్యము బాహుమేధ్యమును బంకా లాజు రాజ్యత్వభద్ర

167

చ. భరతభగీరథాంగిగయాభార్గవరామయయామిన్బుగ్ధభా
వవచరితానుపాలన మవశ్యము తెల్లని గాంగ భూప్రజల
గురుభుజక క్తికల్పి ననుమాలముగా బాహుండువోరె ను
స్థిరముగ నేలు ప్రదుపదిసేయం హరింబు రజాగ్రాహిణులక.

168

ఉ. కానుక రాజ్యత్వ మని గైకొను లోభముపూని కాదు
జ్యోతియమంబునకొ రిప్రలు గాంబు విశోధముఁ దాల్చికాదు రా
జ్యానుపమానములను బలానలి నేలు భయంబుఁ బొందెను
జానరసాధుండుగ్గిడు పవహాబ్ధుల మాచునివర్తనం బులక.

169

౪. కులికాయుధుండు స్వాతిఁ గురియించు నానలు, పైరలు ముక్తానుబంధంబు
పురుషాయుగమును బూర్తిపై గరివోదు, నడవడి చక్క పై నడవడి బ్రహ్మ
ధ్వంబు నాల్కపాదంబుల పర్తిండు, గాంబునకు నెడ గలగంబుల
ధరమీఁద గనులు రత్న బలుధర్మలభల్లి ముంచునవి ధేనువులు చిగ్గెనెనితుట
నామయవ్యాప్తి యొక్కెందైన లేనొజ్జిత్తమని చీడ పవ్వయ చిక్కికలన
సోమవంశాధిపతిత్వాసోమంబు పలుకయోన్మసాగ్రాహి ననురాజ్యం నందు.

• మాదు కుద్ధాత్మపీఠిలో సోమధునిఁ
గాంబు శరణన్నమాత్రలోఁ గడిఁదివగుల
ప్రేమఁ గలివోక మెచ్చుట బాలలంబుఁ
సోదు నారాజు జనుపట్టి భూమిచుబల.

171

౫. ఆలకలాసమునందు హేమయకుటాగ్రింబులక రత్నని
ర్మలపీఠంబుల నిచ్చి పార్వయలఁ జేరియక వల్లభులతో హోడుగాఁ
గలగ్గాగంబుగ మేళించి కడుచిక్కెక సిద్ధకాంతామంబు
శీలతెల్లక గరగంగంబు బాదుదు సంతరించి తత్త్వియులక.

172

సీ. కల్పద్రుంధరశేఖరశక్తినిదిండులువాని, మెఱుంగుటల్లియుగా గమకముతోలు
నవరింపఁ దే. తో. శంకరస్మృతీర్థ, వదనంబు నూలుగాఁ బాఁపఁజేసి
నెలకొల్పఁ జేలతో నిటలభాగమునఁ గా, స్మరబిందువు గాఁగఁ జిల్లఁ గన్న
ఘటింపఁ దేలతో కలిసిగుక్కలరాజుఁ, నలవించు మట్లకాకళికగాఁగ

సీ. నలఁదఁ దేలతో నెప్పేన నగరాగఁగలనము చూప నుభలవెల్లపూఁత
యభిలలక్షణరేఖుల వరిసిదాడ, నాదియగుండు గాఁడె యాయననివేళుండు. 173

క. రుద్రాక్షధాతభూమి, ముద్రాంగుండు శివగఁతో క్తియభిరేయిభుండు
నిద్రిచ్చినితాంగరాగండు, క్రమానుకటకభుండు ఘనుఁ డతఁ డలరుక. 174

ఉ. పూర్వధనానక హయవిభాజకుఁ బత్తిరి బే హాగఁహుటిక
బర్హతతోటులం దిరుగఁ గిప్తా ఘోరముచేత నెత్తుగుల్
పట్టుటజేసి యగ్నిపుత్రపాదన మోజము లపు నర్హద్య
కప్యము లయ్యె నవి నాన ల కిరీటమణీమణిములక

సీ. తిలముతాశ తల దూర్బలఁ గమ్మిపున్నుల, శిల్పదర్శకుల విజ్ఞానముల
గలువల బొందుమట్ల నాగకేసరబాల దననంబునఁ దలసి మాత
పత్తిరిఁ జేమంతి కంటి నారగ్వధంబుల గాంచనంబుల బొన్నవిరుక
మరునఁఘటించఁ గన్పెరులఁ బలాశద్రోసముల బాజులఁ జంపకముల

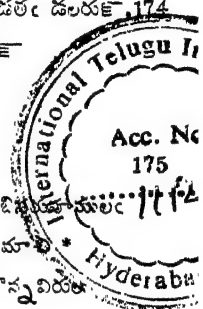
సీ. సాగర్విభునసారమున గంధసారచర్ప, గూఢముల దీనముల ఫలాపూపపాయ
సాదులకు దుష్ట గానించు నర్థకు పాంప్ర, పూతజుగ్ధాతమూర్తికి భూతపతికి.

సీ. అంత్యంబును విరూపాక్షుం గాఁడనువానిఁ, జూచును బొడపుర్వం జూచినట్లు
పసిబాలకుండు నేడె భావణములఁ గూడఁ, బెట్టు నీశ్వరుగుడి గట్ట ననుచు
నతిగరిదుర్గింత శైవారాధనమునకు, బొడపెట్టు ప్రాణంబుల గుడువవెట్టి
అభిలదూకుతుండన నాహార మెల్లఁడు, భిక్షితంబు నొసరినై బాగ్మికాని

సీ. గొల్లవాండును శివకథాగోష్ఠిఁ గొంత, రోగిద్దువున్నును గడుభక్తిఁ బొలయులోన
నకలశివభక్తమకుటాగ్రిబాతిన్న, మఱుండు పాలించుధారుణియందు నెల్ల. 177

సీ. మగ్గణదోకిరీటుమూర్తి వీక్షింపని, ఖలుని వీక్షింపఁడు కమ్మ విచ్చి
వృషభాంబుల హనువిమలనాలిత్రంబు, పలుకనిజమతోడఁ బలుకఁ డచ్చ
హరునర్పనావేశ నటఁగాననిపిచు, నటండు కల గాంతునవసరమునఁ
బుగవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁ గూర్చు, దలఁచునికన్యెత్తుఁ దలఁచు గోరఁ

సీ. డ బిశానాధునగరికి నడుగనట్టి, భాగ్యహీనులభనంబుపజ్జ నరుగఁ
దభిలతైవరహస్య సిద్ధాంతవేది, పరమనిర్మలగుణవాక్కి పాశ్చర్యముగ

యశలంకకీర్తిచంద్రికల లోకాలొక్కన హలకుఁ జెలివి స్థూల్కానంగఁ జేసి
చటులవర్తతాబలములను రతుకీరావస్థకరిరస్థలలుపై నిరపుకొలిపి
గీ, పలికి బొంకక దీనిముల పెలితిగాక, నడక నడచక యడిగిన గడుసుపడక
యన్వయాచార మెడలక యాడెవైవలతుఁబయిల నాధరాధ్యక్షుఁ డమరు.

మ. తనజీవ్యించులంగమధ్యమున విచ్చాన రక్షరత్న మిం

పున నర్తివఁ గరాంబుజంబున మహిమృజంబుమాచట్టఁ జూ

పునఁ జింతామణి విశ్రమింప విసమంబుల విక్రమంబుల జగ

న్మునతోచార్యము బాహుపీఠ్యమును జెందెన్ రాజు రాజత్వభక్

167

చ. భరతభగీరథాంగగయభాస్వరామయాతూతిముఖ్యభూ

వరచరితానుపాలన మవశ్యము తెల్లమిగాఁగ భూప్రజం

గురుభుజశక్తికల్పి ననుమాలముగా బడకుండువోలె ను

స్థిరముగ నేలు నైదుపదిసేయఁ డపండు రణాగ్రవీధులన్.

168

ఉ. కానుక రాజధర్మ మని గైకొను లోభముపూని కాదు శి

క్షానియమంబునకే రిపులఁ గాంచు విశోధముఁ చాల్చికాదు రా

జ్యానుపమానమునకు బలావలి నేలు భయంబుఁ బొంది కా

బాసరనాభచంద్రిండు మహాద్భుత మానవ రసం బిలన్.

169

సీ. కులికాయుధుఁడు స్వాతిఁ గురియించు వాసలు, మైదలు ముక్కాటపంటఁ బండు

పురుషాయుషమృతము బూర్జమై గరివోడు, నడవడి చక్కనై నడచుఁ బ్రజుకు

ధర్మంబు నాల్గపాదంబుల వర్తించు, గలుపంబునకు నెడ గలుగఁ దిల

ధరమీద గనులు రత్నంబులుధర్మలభలింబుంచురవలి భేనువులు చ న్నకసిపితుకు

గీ, నామయవ్యాప్తి యొక్కింపరైన లేమిజిజ్ఞాసుని చీడ రెవ్వారు చిత్రకలన

సోమవంశాధిపతిపూర్ణసోమఁ డయిన, యానృపాగ్రిణి నేయురాజ్యంబునందు.

గీ. చూచు కుద్ధాత్మపీఠిలో సోమధరుని

గాంచు శరణన్నచూత్రలోఁ గడిఁదిపగఱఁ

ద్రోమఁ గలివోష మెచ్చుట దొరలపంజర

ల్రోచు నారాజు జయచ్చెట్ట భూమిచిరజల.

171

మ. ఆలకైలాసమునందు హేమయకుటాగ్రింబులన్ రత్నని

ర్మలపీఠంబుల నిల్చి పార్వతీమలఁ బేర్చున్ వల్లభున్ తోడుగాఁ

గలనాగంబుగ మేళించి కడువేర్కన్ సిద్ధకాంతామరంబు

శీలఁబెట్టన్ గరంగంగఁ బాడుదురు సంకీర్తించి తత్కీర్తులన్.

172

సీ. కష్టించఁజేలకొకటినిఁగింపులువాఁ, మెఱుంగుటాల్లియగా గమకముతోలు
సవరింపఁ జేలకొకటినిఁగింపులువాఁ, వదనంబు నూలుగాఁ బాఁచుతేని
నెలకొల్పఁ జేలకొ నిటలభాగమునఁ గా, స్మరచిందువుగాఁగఁ జిల్లఁగన్న
ఘటియింపఁ జేలకొ కలికినక్కలరాజుఁ, దలమీఁద మట్టికాకలికగాఁగ

గీ. నలఁదఁ జేలకొ నెమ్మీన నంగరాగఁబలననము చూప వుభలవెల్లపూత
యభిలలక్షణరేఖల వరసిచూడ, నాదియద్రుండు గాఁడె యాయవనివెభుఁడు. 173

క. రుద్రాక్షఘటితభూషా, ముద్రాంగుఁడు కివగఁజోక్తిముఖరితముఖుఁడు
న్నిద్రాక్షనితాంగరాగుఁడు, కద్రానుతకటకభుఁడు ఘనుఁడతఁడలరుఁడు. 174

ఉ. పూర్వభవంబునక హరునిపూజకుఁ బత్తి దే మూటాహుటిక
బర్హతకోటులం దిరుగఁ బిస్త్రాఘాతముచేత నెత్తురు
పర్హటఁజేసి యన్నునతిపాదపయోజము లపు నర్హద్య
కష్టము లయ్యె నవిఁనన ల కిరీటమణిమణిచులక

సీ. తిలయతాతతల దూర్బలఁ గమ్మిపువ్వుల, నిల్వదళఁబుల
గలువల బొందుమల్లె నాగకేసరంబుల దవనంబునఁ దులసి మాత
పత్తిరిఁ జేమంతి లంతి నారగ్వధంబుల గాంచనంబుల బొన్నవిరు
మరునఁపునలఁ గన్నెరులఁ బలాశపర్రు, సవముల బాజులఁ జంపకముల

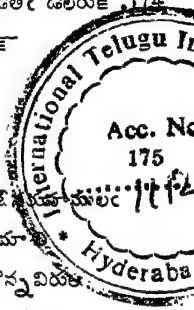
గీ. సాంద్రాక్షునసారముగఁగఁధసారవర్చ, భూపముల దీపముల కలాపూసపాయ
సాదులను దుష్టి గావించు నతఁడు హంత్ర, పూతజలభాతమూర్తికి భూతపతికి.

సీ. అంత్యజుండును విరూపాక్షుఁ గాఁడనువానిఁ, జూచును బొడపుర్వఁ జూచినట్లు
పసిబాలకుఁడు నేడ౯ భావణయ్యులఁ గూడఁ, బెట్టు నీశ్వరుగడి గట్ట ననుచు
నతిఁదరిదుండు శైవారాధనమునకు, బొడపెట్టు ప్రాణంబుఁ గుడువవెట్టి
అభిలదూషకుఁడైన నాహార మెల్లఁడు, భసిలేంబు నొసలిపైఁ బ్రామికాని

గీ. గొల్లవాఁడును కివకథాగోష్ఠిఁ గాంత, పొద్దుపువ్వును గడుభక్తిఁ బాలిములోన
సకలశివభక్తమకుటాగ్రాజుత్వ, మతఁడు పాలించుధారుణియందు నెల్ల. 177

సీ. మృగజంద్రాక్షిరీటుమూర్తి వీక్షింపని, ఖిలుని వీక్షింపఁడు కమ్మ విచ్చి
వృషభేంద్రాక్షాహనువిమలచారిత్రింబు, పలుకనిజదుతోడఁ బలుకఁ దక్కి
హరునర్చనావేళ నంటఁగావనినీచు, నంటఁడు కల గాంధునవనరమునఁ
జురవైరి మానసాంభోజకర్ణికఁ గూర్చు, దలఁచనికష్టేత్ముఁడలఁపఁ గోరఁ

గీ. డ. చిత్రానాథునగరికి నరుగనట్టి, భాగ్యహీనులభవనంబునజ్జ నరుగఁ
దభిలవైరహస్యసిద్ధాంతవేది, పరమనిర్మలగుణవాక్కి పాశ్చాత్యుని

- చ. జడగులు మేరగాఁ గలరసావలయాలు నిజాంసపీతిపై
నిడి ప్రిమభేష్యరుతు ప్రిమభేష్యరతుల్యుడు స్వప్నబోందువోఁ
బుడిసెఁడునీళ్లఁ బూన నొక పువ్వు నెఱుంగనిపోడుగుల్లలో
మృడలతుఁ గల్గెఁ గుంకుమవిమిళితనీరము రత్నహరమున్. 179
- సీ. క్రోధాదిరిపురమార్కొన లోనఁ దలపోయుఁ, దలపోయుఁ బ్రభుశక్తిబలమువెలిసి
అప్యంగయోగవిద్యల లోనఁ దలపోయుఁ, దలపోయు సత్కిరీచెలుపు వెలిసి
మనసు శంకరుఁ గూర్చి మన లోనఁదలపోయుఁ, దలపోయుధరఁజేరులుపశెలిసి
చపలేంద్రియములకిత్తుకు లోనఁ దలపోయుఁ, నలపోయుఁ యలఁబోఁదఱుమువెలిసి
గీ, లోనఁ దలపోయు భవములు మానుఘాన్ని, వెలిసి దలపోయు లోభింబు పీడనాడ
నార! సాక్షాత్కరించినయాదిదుద్రుఁ, డభిలరాజుర్షమాంతఁడుఁ డప్పిభుండు.
౯. కుండలిసార్వభౌమకృతకుండలకృత్య సమాశిత్యుఁ బ్రి
హ్మండమలీన గల్గినచరాచర సులయందుఁ బూర్ణుడై
యొడ నెఱింగి యాన్మపతి యొత్తినశత్రుల దుశ్చరితులన్
గండడ గించుచున్ గరుణ గైకొని దూఱును రాజభద్రమున్. 181
- సీ. చిఱికినకఠిరకేళిఁగిఁ జాల్పుట మాని, బెడఁగైన విడిదండ ముడువఁ గోరి
తూలిపోయినపుడితోలుఁ గట్టుట మాని, గట్టికెంబట్టును గట్టఁగోరి
వేమాటుఁ బ్రిసభూమి నుండుట మాని, నుపసాధములలోన ను డఁ గోరి
జవముమాడినజర్జరము నెక్కుట మాని, హయసమూహము నెక్కి యాడఁ గోరి
గీ, సగముమగరూపు మాని లక్షణసమగ్ర, పువపునున్నది నిరతఁబుఁ బూనఁ గోరి
రాజమూర్తి పహించినరాజమాళిఁ, బోలి పాలుపొందె నమృషీపాలపరుఁడు.
- మ. జగదేక స్తవనీయుఁ డాన్మపతి యీచందంబు నకా ధాత్రి మె
చ్చిగఁ బాలింపుచు నన్నకాలమున నక్షుద్రాచకంపాన్నితం
బగుచి త్రంబునఁ జిగ్గజారి నిజశాపాయశ్చ లాభేవరం
ద్రోగజాధ్యతులఁ బోవఁగాఁ దలఁచె నంతం దప్పిసాదంబునన్. 183
- ఉ. కోమలచంద్రిరేఖ గలకొవ్వను ఫాలిలోచనంబుఁ బెన్
బామసరయచే నమరుబంధురకంధరముం దలఁపులన్
గామవికారముచో నిలుపుంధము గల్గి యొకండు పుట్టె బోగ్గి
తాన్నిమహిమాస్పదంబు లగుసాంప్రతినప్రభి లల్లసిల్లఁగాన్. 184
- క. ఆదృశముగ నీక్షవడి, నుచ్చనముం బొఁచి యన్నయరుపుణ్యుని నో
యోద్ధుట! యిటు రా ర మృని, సన్నటితులఁ జేరఁ బిలిచె శంభు డు గర్భుణన్.

- చ. కిలిచిన నున్నట్లుండు పురశేదనుపాదపయోజయగృహం
దింకవిమాతించే మిగులఁ దీక్షి వహించగ మొక్కి పల్కు నం
జలియున్నదై తదాతికరసాస్థలి నిల్చి ప శేమి జే! యె
వ్వలనికెఁ బోఁగవలయు వారక నన్ననిపంపు నావుడుక. 186
- గీ. జలధగధ్యానభి మైనయెలుఁగునభి, తాఁగిరిసానువునఁ బ్రతిధ్వనులు నూపఁ
బుణ్యచారిత్రు! మా ననపుత్తుఁ జూచి, యథచంద్రకిరీటుఁ డిట్లనియెఁ జేయ.
- చ. విను మనఘాత! ముక్ ఖచాపీరులు గొందలు కుండి నాకు నై
పనికీయఁ బ్రార్థనం గినిసి పక్కతి వారిఁ బికాచుల! పాం
డరి యిటు లన్నమాత్రనే మహాశనిపాతేమవోలె వారలం
గొనమునిఁగించె నాఁలుకు తున్నతరూపులు గాఁగఁ జేయుచుక. 188
- క. తలఁచనితలపై యీక్రియ, నలమిననుచ్చావవాక్యహతిఁ బీడితులై
యొలికిపడి ఖచాపీరులు, పల నొండొక టిందుఁ గననివా రగకతనక. 189
- ఉ. కిన్నుల బాచ్చులులో దొరఁగఁగా గుమిగుడుక వచ్చి మొక్కియో
పన్నిగరాబభూషణ కృపాపరతంత్ర కటాక్ష! పమ్ము నా
పన్నుల భిన్నులక దెలివివాసినవారలఁ గావు శాంతిసం
పన్నుఁడ వింతకిన్న మదిఁ బర్చితి వఁచును నన్న దూలుడుక. 190
- క. వీనును గరుణారసమున, మానినడెందలుతోడ నోడకుఁ డని యా
దీనుల నై ర్యాధీనుల, గా నూడఁ బక్కి శాపగతి మరలింపక. 191
- వ ఒక్కయుపాయాంతరంబుఁ డలపోసి యిట్లంటి. 192
- సీ. గంధర్వలార! యాకిర్ణిపుండ్రీ మత్కృతంబుఁ దప్పింపఁ దరంబై యేరి
కది యట్లు నుండె మీ హతివినయస్ఫూర్తి, కాత్మ మెచ్చితి రైనన్య మపనయింపుఁ
డని నారానినై మనుజేశమున ప్ల, కీసోమవిఖ్యాత మైనపురము
పొలుచుఁ దత్పరరద్రీభూమిచేరవ నొక్క, పట మన్న దందు సువత్సరములు
గీ, దేవపరిమాణముననూలుదీరఁ ద్రోయుఁ, డంత నామూర్తియగునుద్భూతాహ్వయండు
గురువ తేజస్వండు గలుగుఁదద్గుణవయోధి, కతనమియిట్టిచురవస్థఁగడచుఁబోడు.
- ఉ. నా విని నన్ను వీడ్కొని పునఃపునరానతు లాచరింపుచుక
దేవగణంబు లేగ నతిదీనములై పటకాభి నుండఁగాఁ
బో నెన నీవు భూసలకెఁ బోయి మదిరితవాక్యపద్ధతిక
శ్రీవిభవాభిరాములుగఁ జేయుము తత్తచరాధినాథులక. 191

- సీ. కంజాయజడలనైఁ గీలుకొల్పినచిన్ని, నెలనంక లేతశృంగేలలు గాయఁ
గుండలీకృతమహాపంపవీశ్వరుఁ ఘోషా, మణికాంతి మోరుఁదామర నెలర్ప
విపులవక్షిపీతి విధిశిరోన్విత మైన, సనమాలికావల్లి గురిసియాడఁ
గట్టిసేమఁ గట్టినకళకు చెబ్బులితోలు, మెఱుఁగు లాకావీధి కిటికొనంగ
గీ, నలుదళాలంబు డమరుపు నలిక నేత్ర, మాదియగుచిహ్ను ములుదాల్చి యలరు నన్నుఁ
బోలి యీలోకమున నుండి పోలుపు గానఁ, గలరు నీదుకతంబున ఖచరులనఘః.
- మ. నకలాకాముఖముల్ సుగ్రీరుచులక సంగన్నముల్ చేసి మి
న్నక లీలాసను మైనయిట్టిబలుమేనక ఛాత్రి నీ వుండఁగా
దకలంకోదము యుండిలేని జను లక్ష్మ్యంతంబు ఛీత్రి సా
రెకు నిల్వోడరు గాన మానుషవపుష్పిఁ జెంది పొమ్మిమ్మలక. 196
- క. సఃసారయోగివై పర, హింసకు లోనక వసుధ కేగియు జీవో
త్తఁడుండ వసుమ దిక్కుల, మాంసలసక్తిఁ దెలుపుచు గురుముఖ్యా. 197
- క నావచనమార్దమునఁ జని, సాననమతి పూని భూతపరివృఘు లకత
దేవికు మానసియుల, బోవుచు ప్రియభేషుఁ డేలుపురి పల్లకిలోక. 198
- మ. చతురాకావధికుంభికుంభవియతచ్ఛాసప్రతాపాంకుశం
పతఁ డంభోనిధివేష్టితాఖిలమహీయఃక్షోణిఁ బాలింపద
త్ప్రతిపీఠపరిమదాకపోలనముల్ పొసేందుఁ గస్తూరికా
యతనానావిధవక్రిధంగములమరై సృజితేష్టలల్. 199
- గీ, అట్టిప్రమథేశ్వరునికూర్చివట్టి యైన, ముఁజభోజాహ్వాయుఁడు రాజకుంజరుండు
నీకుఁ బ్రియశిష్యుఁడై కీర్తి నివృట్టి, సాధుసాలోక్యలక్ష్మీఁ జెందంగఁ గలఁడు.
- ఉ. గోపతి నెక్కి మంచుమలకూఁతురితో నిట యున్కి మాని నే
నేపురిఁ గాఁపురంబు పసియింపును నా ముదిగొండపట్టణం
బోపురుషగ్రగణ్య భవదుత్తపవంశజులుం దిపోధన
కింపులు నైనధీరులకుఁ బేరిమపదం బగు ధామ మయ్యుడిక. 201
- సీ. నిఖిలతైవారాధ్య శత్రుశ్వమహిమచే, బరఁగుచు గురుపార్వభౌము లనఁగ
యర్చితధ్వంసబంధురు లెఁచుఁ బ్రీతివాది, జనభయంకరయశస్సాండ్రు లనఁగ
పట్కాలశంభుపూజాపరాయణవృత్తి, జరుపుచు గురురాయశరభు లనఁగ
గొలుచువారికి నిష్టఫలదులై నిజశిష్యు, సహశ దారిన్యోనిఫాసు లనఁగ
- గీ, నన్ను సర్వంబునందుఁ గావంగఁజాలు, ఘనత చేపట్టి మేడమార్గప్రీతిన్
బదిలు లనమండుదుగు భవద్భావివంశ, జాతు లాచార్యసుఖ్యులు చారునరిత. 202

సీ. పృథివాదివేదంబులపంచాననంబులు, నిజగర్భపాలననిపుణమతులు
 కలలోననైన నపులలైన భవి యగు, మూఁడు నీక్షింపనిగాఁగఁగలుగు
 పట్టాముల నన్ను శాస్త్రోక్తచూర్ణంబు, చే నమారాధించుకొన్న మూర్తి
 లిది సుఖమిది దుఃఖమిది నాయ దిది హాని, దనివిభేదంబు నేయనిమహాత్ము
 గీ, లోయలధనదా లను సింహియును మరయున, న స్తుతలఁచునిత్యపుణ్యాభిరాము
 లర్చి ముదిగొండపురవరాధ్యక్షు లగుచు, వెలయుఁగల చింక మీవారు విమలచుత!
 గీ. ఖచరవరులను రక్షింపఁ గలుగుఁ గీర్తి, వలదు తడ విఁకఁ జేయ నోయలఁగుమూర్తి
 పావనమునేయు పాదనఁస్పర్శనమునఁ, గలుపయుత మైనవినుమతీతలము నెల్ల.

— ఆశ్వాసాంతము. —

కా. దీవిస్ఫూర్తి చయోజ సంభవ భవానీ సం(ధీన) స్తవోచ్చాగణ
 పావీణ్యక్షమభావ! భావభవదూరస్వాంతరాజీవ రా
 జీవాంభోరుహసంభవామరముఖస్నిగ్ధస్ఫురచ్ఛాగ్రే
 ఖాశ్యంకితపాద! పాదనఖశోభాస్ఫటితోడుపృథా! 205

క. విష్వజ్జనచింతామణి, విద్విట్కులహృదయభయదవిజయాంక! పృథీ
పద్మీపథూపద తిజ, గర్వినుతనమ సవసుగర్వితధామా. 206

మాలిని. త్రిపురమథనపాదాధిష్ఠితధ్యాన! వేదా
 ర్థహీచయపవిత్రోదగ్రజిహ్వగ్ర! విత్తో
 డుపతినయన కౌర్యాటోపనిర్నిద్రా ధైర్యా
 ప్రిపరిచితనిజాంగా! ధీవరీతాంతరంగా! 207

గద్యము.

ఇతి శ్రీమదేశ్వరగురువ ర్ణ్యచరణారవిందపట్టరణకలకళాభరణ
 రామనార్యసుపుత్రి సుకవిజనమిత్ర మహారభారతి
 విరుదాభిరామ రామలింగయప్రణీతం బైన
 శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా
 ప్రబంధంబునందు ప్రథమా

శ్వాసము.

శ్రీ

ఉద్భటాధ్యయ త్రిమయః

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీనగజాధిపచరణధ్యాననుధానుభవలోల దర్శవిదూరా
భానుసమదీప్తిభానుర, ధీనిత్యా అన్నమంత్రిదేచామాత్యా! 1
- వ. ఆకర్ణిపుము. 2
- చ అని పలుకంగఁ దా వినతుడై తగ మాటు వచించి వేడ్కచెం
దినమది వాఁడు వేగఁ జనుడెంచె ధరిత్రి కద్యశ్యమూర్తియై
మనమున శంకరుండు తను మన్ననఁ జేరఁగఁచి యప్పు డా
డిసఘనవాక్యవైశ్రికి డింపనిహస్తము నూలుకొల్పుచున్. 3
- సీ. నునుపార బుగచుకమై యపటుభాగమున వేలి
రుద్రాక్షమయహేమరూఢికుండలకాంతి, నిద్గంపుఁజెక్కుల ముగ్ధునియ
జమిలించితాల్చిన జన్నిదంబుల.....య్యన్నార్చిఁ బొత్తిదొడుకఁ
గటి ఘటియించినందు పింజకడకొన్నమోకాళ్లు కప్పి దూల
గీ, నొసలిభసికంబు ముఖలక్ష్మి ననుసేయ, ననతువయందుఁ బంచాక్షరంబు గాల
యును బ్రహ్మచర్యము గలిగి, యాదృటుం డీశ్వరాకృతి నుర్వి నిల్పె. 4
- క. హరునాజ్ఞఁజేసి ప్రియధంబు, వరవిగ్రాకృతులు దాల్చి వర్ణక్రమముల్
పరితక్రితిముఖులై పచ్చిరిధర కగ్గురునిపట్ల శిష్యత్వమునన్. 5
- సీ. పరమకంబులు వేరుపట్టినఁ దెరలించి, వైవాగమంబులు జాడపఱిచి
ఇందు కేళురుతత్త్వ మెఱుంగక దైవతాంశరలగ్ను లగువారితెరువు చిడిపి
యెందు శంకరుత్తీర్థ మెసఁగు నచ్చటి కేఁగి, మతిమంతులకు మహామహిమ దెలిపి
కాంతుఁడై లోన విశ్వాసంబు గల్గిన, సచ్చిష్యుడకు మంత్రిసరణి చూపి
గీ, స్నానవానాదివిధులఁ బ్రసూనబాణ, సమనునకుఁ దుష్టిగాపించుధన్యమతులఁ
గలసి యైచి మఱిపెక్కుగతుల నవని, బుబలి విహరించు నుష్ఫటారాధ్యపరుఁడు.

- క. పరసము సోకిన లోహము, వెరవారంగ హేమ మైనవిధమున నాన
ధ్రువవరుని మహిమకత్తుమున, వెరకుభసంపన్నుడై పనుధాజనముల్. 7
- గీ. భాస్కరుడు చీకటల్ పటాపంచు గాగఁగఁగి నమామృత చే దోలకరణి మోచ
నన్ను హాభాగుఁ డద్రిజాస్రాణనాథ, కథల దురితంబు లన్నియు గనుపుగొట్టె. 8
- మ స్ఫురింపజ్ఞాననిధాన మాగురుకులార్భోరాశిచంగుండు శం
కరుడై తాఁ దనుఁ గొల్చువారికి నమోఘశ్రీవిశేషంబులం
దొంకంకేయుచు ధాత్రిను-డు దోడ్తోఁ గించిదూనంబుగా
వారకాపాల్పచయంబుఁ ద్రోచిరి కుచేరావుల్ పికాచాకృతిక. 9
- గీ ఎన్నఁ డుద్భటుఁ డిలఁ బాట్టు నెన్నఁ డిట్టికలుషమనృత దిగఁద్రోయుఁ గరుణ
దురేమాచునప్పికాచ, పతులపాటులు గడలేర్చ నతఁడు గలిగె. 10
- ఉ. తత్సమమంబులై ధవళధామకిరీటపదాబ్జభక్తిసం
పత్సఖులై రాజకులమండలం దాప్రచుడేశ్వరుండు భూ
భృత్యులతోఁ జేర్చి పరిభ్రావతినామధేయమా
వస్సర్వపాలపుత్రి తగువల్లభ గా విలసిల్లె నల్లకిక. 11
- గీ. పశ్చిమీవల్లభునకును బ్రభయుఁబోలె, గుణలయాధీశునకు...
... .., నగుచుఁ బొల్చుఁ బ్రభావతీపారిణిత్యి.
- మ. ఆలిపోతంబులు చంద్రితేఖ మనువిండొందంబు ముత్తైంపుఁజే
ప్పలు నూఁబువ్వును శ్రీలు శంఖము లతల్ భద్రేభరాట్కంభముల్
జలదాద్యంబుతరంగముల్ నుడి తమస్సారంబు చక్రింబు రం
భలు తూణీరము లబ్జముల్ మదిఁ దలంపం గాంతకాంతాంగముల్. 12
- గీ. అభిలజగ దేకమోహిని యగుచు, లోలనేతి
తఁకు నర్థాంగలక్ష్మిగా ధర్మమార్గ మునఁ బ్రవర్తించు నమృహీభుజుఁడు ప్రీతి.
- క ప్రారేయకిరణముఖి యగు, బాలామణిఁ గూడి ప్రమథపాలాభుఁడు భూ
పాలా... .. లమనన్ముఁ డయ్యె యోనవేశక.
- క. కలిమి సుహృదముఁ బ్రాచుముఁ, గలిగి యుఁ గలకంతిపాండు గలిగి యు ఖోనక
గలుగుగనిఁడు దుర్మద, మలనాయ.....నృపకులగ్రాణి యెందుక. 13
- ఉ. పరమపవిత్రయై తగుప్రభావతితోడుత నిష్టభోగముల్
బొరయుచు నేలనల్లడలు పూని నిజాజ్ఞకు లోనుజేయుచుక
హుఁ దనుజేందుమాళి భుంనాథిపుఁ భక్తి భజిలచునన్నరే,
శ్వరునకుఁ గల్గదయ్యె సుతసంపద సంపదకెల్లఁ బోదియై. 17

- క. మతలాధిమ్యునకుం దగ,క్షితిపతి చింతించి నదుసీమఁతనినోఁ
జతురత నిట్లును నొకనాఁడకుల రహస్యైకగోష్ఠి ననుక్షులుండై. 18
- ఉ. వీరితి నేలనల్లడ లహీనబలంబున నైరివీరలకొ
దోరితి ధూనిభృగ్గహలు దూర మనోంబజకర్ణికాస్థలికొ
గీలనచేసితికొ వృచభకేతనుపాదము లింతి యీశుభ
కిరిలకుఁ దోడు నందనులచెన్ను గనుంగొను తెంతభాగ్యమో. 19
- కా. గుగల్గలంచును గాల్గయందియలు కల్కం జెక్కులకొ మద్దికా
యలతెక్కులొ గరువంపుమావ నిటలవ్యాకీలంబాలకం
బులతో ముద్దులు చిల్కుచుం గలఁచుపూర్ణాన్యైకతెక్కుట
డ్లుం పెట్టంగలపుస్త్రుఁడబ్బసొకొ నాకు గ్నికు లోలేక్షణా. 20
- క. వారణవాజవహువను,వారాత్మక మైనరాజ్యవైభవ మిది దా
నారసుఁడు లేనికితిమనఁ, జారుముఖి! యెన్ను లేనినన్యము కాదే. 21
- గీ. పుత్రముఖవీరణంబునఁ బొదలునుఖము,పూర్ణ(?)తలనిండ నర్థంబు పోసినపుడు
కలుగ దిట్టివికేంబుం గాంచువార, లెంతభాగ్యంబు చేసినా రిందువన! 22
- చ. అని చింతింపుచు నున్నప్రాగవిభు నమ్యబ్జాక్షి పీక్షించి యి
ట్లును రాజన్యకులావతంస! నగగ్రోర్వా! యార్యసంస్తత్య నీ
కుసు జింతాభర మేల యింతపనికి గోరాజకేతుండు దా
చునపాలకొ నురకాఖియై సకలసంకత్రాపి నూల్కొల్పుంగక. 23
- సీ. మిన్నేటితలనీటి మిఁచుకెంజడలపై, నెలనెక బొదివి వెన్నెలలు గొలువ
విపులహాలాహువిషమక్షీకృతముద్ర,చ్యుగనాభిరేఖయై మెడఁ దలిర్ప
చవనాకనాధీ (క) గల్గి,బాహువధ్యంబునఁ బరిధవిల్ల
నలుముగంబులపారువలుదప్పులపేరు, మట్టినచేపొటుముట్టువెలుంగ
- గీ. గంటఁ దిగిచినగందంపు,గవ్యుఁడావి,హలపు పర్యోతభూముల బుగలుకొనఁగఁ
గొండరాచూలితో నొక్కకుత్తుకయిన,వేల్పుఁ గొల్చినఁగల్గు సంకల్పసిద్ధి. 24
- సీ. ఎలఁదోఁటలొపల మొలచుఁ గల్పకములు, నిచ్చలుఁ గనునన్న నిలుచు నురభి
సిద్ధరసంబుసంసిద్ధమా నింటిలో, నణిమాదిసిగ్గులు నాజ్ఞ నేయు
నింటికిచ్చము పెట్టు నిందిరాదేవత, లోడ మాటాడు వాక్యోయజాక్షి
దండఁ జింతామణి యుండు ముంగొంగునఁ,బసిడి చూపట్టి సంపదులు వెంచు
- గీ. (గి)వము లేకా)దశస్థానగతిఫలంబు,నిచ్చుఁ (బాపించుఁగోరిక యెట్టిదైనఁ
జుంద్రికాఁగా ముచేపతాపార్వశాము,గొలుడుకుద్ధాత్ములకుమహీతలమహేంద్ర

వ. ... వల్లభుడు వన్నాపదనస్సర్వంబునఁ గోరకించిన వీచ
భూరుహంబునుబోలె హస్తోత్కవచనంబునం బులకితమఫలకుండయ్యెఁ బ్ర
భావతియుం బ్రభాతలక్ష్మీయుం బోలె వికసితమఖావందయ్యె నిట్లు దంప
తులు సాహస్రి.....సంతానులుకాఁ జెలంగి యనోన్మనాక్యామృతంబుల
నిత రేవురహృదయంబులు పొదలింపుచుఁ గాశికాభుం గాద్రీవేయముదిరికాము
దిగ్వికరాంగునిసలహాంగునిసలహాభాసిశిలంగజటాధరు ధారశరాసనవిజితవిరో
ధిపురుం బరువలెయరూపు నారాధించుతలంపున నేకేరమృంబుగునవిముక్త
త్రేతాబువసుం బోవ సహకట్టి రంత నొక్కనాఁడు. 26

మ. పరభూపాలుగవైశ్యముం నిజబలప్రాచుర్యముక నిశ్చయిం
చి సాముడఁ బ్రాచుం ధనము లిక్షీణంబులై యున్నికిక
ఁదితోవంబు నహించి మూలనగరిక భవ్యాత్ములౌ రక్షణ
స్థిలిలం జేసి మహిమసాంధుఁడు దలంచెక గాశికిం బోవఁగక. 27

అ. అమృహీధరుండు ప్రాణేశ్వరియుఁ దాను, హరిశ్చంద్రునెన యద మెక్కి
విశ్వనాథునికి కియఁబుచ్చెసిరి, పుత్రకాంక్ష వృద్ధు ముత్రపడఁగ. 28

చ. శ్రీనివాసులూభిరామమ్మదురావములక విలసిల్లి లోచనో
త్సవకరమైనతేరు జరజాతవిలాచనతోడ నెక్కి భూ
భవనవిభుండు వొల్చె మణిపువ్వుక మెక్కి వివోదలిలలక
దవిరి శనీపురంజరులు ధారుణిపై విహరించుకైవడిక. 29

నీ. కమనీయకన్యాలకలితఘనాంభోధి, కడఁగి మోకాంతం గాంగిలింఁచె
బరిమళంబును వీరభావంబు దలచూప, మంచగంధసంఘంబు మలనె దిశల
అతినిగ్మలాకారుడై వలెమలఁజేఁడు, చలనమించ దొలఁకుచూయ లేనె
గంధర్వాభామినీగాంధర్వుములఁ గూడి, సురపుష్పవృష్టియుఁ గురిసె మింబ
గీ, వినుతవిలసనశిఖరచే దనర వహ్ని, యవని సంపూర్ణసౌభాగ్య మానహించె
గాశికాభర్త గౌరీకుఁ గాలకంఠ, నమ్మహివతి నేవంప సరుగువేళ. 30

గీ. ఇట్లు ఘండానిలాససమిధభద్ర, నూచకంబుల వీక్షించుచుం బ్రభావ
తికి నతిప్రీతిఁ దెలుపుచు భీరవృత్తి, నాధరాక్షకుఁ డట్లన నరిగి మోల్క. 31

గీ. భూరికైల్యలక్ష్మీకిఁ బుట్టినిల్లు, పరమవిజ్ఞానసిద్ధికిఁ బట్టుఁగొమ్మ
యెవకాండిన్యనాశ్రమం బధికభక్తి, నరసె నవ్వును రవి విలక్షిత జరమశిఖరి. 32

చ. మొదట్ల బురందరాశఁ దగ ముట్టితి రాగముతోడఁ బద్మినిక
చిదవఁ జనుక్కురించితవి వేడ్కఁగరంబులు సాచి యెంక నక ౩

బాగువకు మంచు దూము నవూర్వనికాంగన కాలం నూచిరక
దమమిరయోచకప్రపంచం బాల్చెను నా నినుం దోప్పై రక్షింతుక.

33

చ. ఉచి నమునొండె చానులకు నొద్దికం బిద్దినిం దేచ్చి తిద్దలం
బుచుచునేనెం బిత్తువలయనభం దూలచె నట్టె వారుఁజేం

దది గనె నుంచు దిక్ జనులు చూలంగనాజివ నెంవ యోవో
గొవనొని సన్నుచుంబునిం గుంకె నగోనువామిత్రుం డత్తటిక.

34

నీ. పాటలంబులచెన్నె తిల మంకెలబింకము ప్రమథులనాబుగు

ఉద్భూరాగంబులన న్నియంగుచ్చాశు, కుసుమమొప్పివగు కుసుమము దెలుపు

లక్షకచెన్నె వల్లవనము న్నసాబు, కాశ్మీరజాంగరాంగుపూత

చక్కదన బు హంసములచంచుచ్చార్తి, పటుపలాశ్రమనుద్రీసవకాంతి

గీ. బింబభువిభవము చుంపిరంబుఁబి, యాది గాంగరగ్ధ్రగ్రహ) న్నమితి

న నవ కేళికి నొకచోట నలుమూర్తె, ననంగఁ జేలువొం దెనెజనాజయచొనినను.

నీ. అంబుల జగమనఁధ్యాశే జగపతి, యరవంబు శిద్ధి సాధ్యవాక్యవ్య

గులు నుచు బురంగం గొలఁపులోచుం దీర్చి, పుణ్యంబులకు జన్మభూమి యై)

(కాండిన్య) నాశ్రమకమఁ గన్గి కమన బ్ధుబులుగిశేషములకుం బరమహంస

మాతృక దెంపెలూర నాతిజాన్యయగుచు, సుబంబు కాయంగ నుచితవత్త

గీ. నిందుబింబాన న్నోడ గూడ శేగి తనగు, రాకఁ దగువారిచే మానిలోకమా

రత్నమున కెజింగింపు నా) రాజునకును, న స్తుభం బిచ్చెనాతిండునంద్రీమమున.

చ. కులపతిపాదివచ్చుముఁకుక సతియుక బతియుక బ్రాణమియల్

దిలకితభక్తి శేయుండు సుకేమశి యమ్మని)యుక మనోంబుజం

బలసుతిరిపిమోదకుమై కలకల్లంగ వారిం దెక్కురీ

తులం దగ గాగరించి సిరి దోచినవీవన లిచ్చె మెత్తుక.

37

చ. ఇట్లు కమనీయప్రభావతియగు ప్రభావతియును సహృదితప్రభు శ్రీకృష్ణుండును

(ప్రమథేశ్వరండును మానిమండలమాన్యడగు కాండిన్య నుచితోపచారంబులం

బ్రసన్నం గావించి రమ్యపార్వతీయు రాజుకి నాతిభ్యం బొసంగి యేర్పాసనంబు

నెర గూర్చుండ నియమించి ద్భూపాటితలంబును కడకమలంబున విన్నవకసారం

బగు తిచ్చరిరంబు నిపురుదు ని స్థినియె.

38

నీ. హెచ్చునచ్చునె పునోహితముఖుఁజున నీకు, కాస్తోక్తగృలాచారవరణి

అరగింకురే చచ్చి క్కువేశలఁ గోరి, హమిన్నకబిశ్కంబు లమరవరులు

కరినోపహంతురీ పులకదండయపోదె, బవండుంబుభూపాలు రాజు

పురుషాయువము సంపూర్ణమై యున్నదిను, ముందునే నెమ్మది ముగ్ధజనము
గీ, స్వాతితోడుతల దిగినవ్వలలు గలవై, మాట పడునె ముక్కారు పాపకోటి
భయము దూరించె రసవర్ణనల మగుచు, నున్నవసుదాయ మమయి నే నుదయమా!

ఉ. మానవం గల్గి తొద్యమహినుకొని రూఢికి నెక్కి తాల్చి లోఁ
బూని గుణానుకూల్యమునఁబొంది నయమునఁ జెంపు దాల్చి నీ
చే నయంబుఁ బూర్వగఁగి (జెంది పుష్పవై-) మేఠయుక
మానినకూరు లిత్తురె సమగ్రిజయోన్నతి నీకు భూరిరా. 40

ఉ. కూడుక వత్తురే బుగుబుగి కోడిన నగ్గల కిచ్చి పుపుడే?
వేడుకమంత్రిలక్షణనివేక తోఁ
గూడఁగనిత్తువే మనము కుత్సితమాన్యులఁ బ్రోవ నాశ్చల్యలోఁ
జూడక కీర్తియందుదువె సూరిజంబులచే పహాబలా! 41

క. అని పెక్కుభంగు లయ్యుని, జంపతిసేయుని నడకచందంబును నె
మ్మనమార నడుగ వివయంబు నయంబును గనురఁ బుట్ట భూపతి యతనికొ.

ఉ. యుగ్యము లయ్యె నెవ్వనికి నోలిఁ జతుశ్రయంబు లట్టివేలుపుక
భోగ్యధినాథకంఠబునిఁ బొందుగఁ గొల్చి ప్రభావసిద్ధికికొ
యోగ్యుడనైన నీకరుఁ యుండ నృపాలు)రలోన మిక్కిలికొ
భాగ్యము నేసినాడ మతి బ్రాగ్రితియే నేమము నాకు నెయ్యొకకొ. 42

చ. వకలను భద్రనుయ్యె గుంపాగడ! నాకుఁ గొంత లేసు ని
న్నొకపని వేడుకొర్కిరింబ కొయ్యన పచ్చితిఁ బొల్లెద్యవోయె నేఁ
టికి నిది యెంతయేనియుఁ గడించిప్రహర్షము విన్ననింతు మీ
కకుటిలాద్ధి రేవకడ నంతయు విస్తరవ్యాప్తపత్తికొ. 43

చ. అనపుడు నల్ల యా నమచు పయ్యునిభర్త సభార్యుడై(మహీ
కున కుచిత్రబుగాఁ బయము) నూపుడు భూపతియుకొ మహర్షి చూ
పినయుటజంబులోన ధృతిఁ బెంపు వహింపుచుఁ బల్లవాంకశ
య్యను నుఖనిద్రసేసె విరులైంపవరోచులు చెల్లుమాపఁగకొ. 44

చ. పులకలవైనచీకటి ప్రభావరహిత దోచుతారలుకొ
గలఁగుదిటివీత్సరముఁ గందినవండుఁడు మూతివిచ్చుతొ
కులబిలిసిల్లుతామరలు గూళ్లను మేల్కొనునక్షులుకొ రుచుల్
జెలిపినచందోవత్ గలిగి (వేసక నాఁ బొడ)సూపె నాకటకొ 45

చ. భయం గనమనముకేయులకు దాపుగ మ్మి ననుదొచ్చువేడిద

• య్యముతువెనెత్తికోలు గన రక్కట భీతిలి రంగజాహవ
కృమమ...యందు.....హతి) గాఢతరత్రమనుష్టకమిసీ
రమణుల నెచ్చె డీపనికరంబులు పొండువిభామివ్వంబునకొ. 47

క. పరుకుతికత్తిం దినకరరథగంధ్యవదనగళితం బగునె
చ్చురుకోతె సాంగ్యరాగము, నునరదిశయందుఁ గనుకుమాపెకొ గలయకొ. 48
సంగ్ధ. అంతకొ గానించె నింద్రాయితనదిశ రథాంగార్తినంహర్త తీవ్ర
ధ్యాంతస్తంభేరమగ్ధిశనలవిధాదక్షహర్యక్ష మాకా
కాంతాత్రివేయకాంతికటకచుణివిభాగ్యనిర్మాహకాంశం
దంతస్తీ నావివక్షాపాఠజులనశోహిద్దా మేలి లీలకొ. 49

ఎ. అనంతంబున. 50

చ. అవలసహోదగంబున నహంబునన్నభుఁ డాప్రభావతీ
రమణుండు విశ్వకృత్యములు రాగముతోడ నొనర్చి శంకరకొ
గమలదళంబులకొ దోలఁ గల్వల నర్చనచేసెఁ జంద్రికా
వివలమరీచివచ్చులినవేదికపై శివధగ్ధవేదియొ. 51

ఉ. రాజానకంబై మున్న ము. రాజశిఖామణి మేలుకాంచె గం
గాజలపూరముల్బు లగుకన్నకొ నొకపుణ్యవాహినీ
రాజితనీరవేణికఁ దిరంబుగఁ గుంకి కృతాహకృత్యుండై
రాజకళాధరుం గురరరాజనుతాభుఁ గొల్చె వేడుకకొ. 52

సీ. పుగహరిరామ్యపుష్పాళి తనమౌలి, శుభః పరిణాసిద్ధిసూచకముగఁ
జేరి యధ్యయనంబు చేయఁజేయ్యఁ ఘోష, మలఘుగాంభీరాభియోజివుఁ బోల
జలవిందునల్ దాహ్యుతంబు ముక్తాయుక్త, విగ్రహద్రుమలతాముద్రించెలుప
మానితస్ఫటికాక్షమాళిక చేబడ్డచురకథానారాధగరిమ గాఁగ

గీ, బ్రాహ్మవృత్త మానననలకమానన, నైవకళితోడఁ జెలుంబు పనదరింప
త్రెతరుచ్చాళుఁ గోయ్యకన్నవీరరాగుఁబుణ్య, గొండిన్యదర్శించెభూమివిభుండు.

గీ. అంతః బ్రహ్మధేవ్యంబు నొకామితితోనొనరునను ముక్తి తద్వర్జితా న
నయనం గూర్చుండి వినయావతరణీరుఁ, డగుచుభయధృత్తలాత్మయందతిశయిల్లు.

చ. ఇటుల నవిమ్రుండైన ధరణీశ్వరుఁ బున్న ముగ్ధిండుఁ దంత వి
మృదుదురుత్తమలక్షణగ యశోధన పన్నటిరాత్రి నన్న నే
మితికిఁ దలంపునేసితివి? మిమ్ముకొరొక కొరొ నాదున
మెట్టి మెట్టి మెట్టి మెట్టి శోభనబుద్ధి ఘోరంబు జేసెదకొ. 55

క. అనుకూలకాన్యసిన్ధిక్కి మునజిజహరుఁ డున్నవాఁడు మమజేశ్వర! నీ
మనమనఁ గొంకక వచ్చివచ్చని చెప్పుము నీ కొనసర ఫలసానిన్దిక. 56

ఉ. నావిరి యిట్లు వల్కు మయినాథునితోకఁ బ్రహ్మప్రచిన్తుఁడై
భూవరచంద్రియండు మునిప్రంగవ! రెండవశ్శబ్దమై
యీవు మదీయవాంఛలము లెల్ల ఫలంపఁగఁ జేయవూనికం
బ్రావగఁబట్టి పశ్చితివి భాగ్యముచేసితిఁ గఁటి సోధ్యునుల్. 57

చ. కలవు సమీరుమీఁకువడిగల్గఁబయలు భద్రునిదంతులుక
గలవు రిభంబులుక గలవు కాంచనపూర్ణమునైన సుర్గముల్
గలవు విలాసినుల్ గలరు గల్గిన నన్నియు రాజవిహ్నుముల్
గలుగదు పుత్రిలాభఁను యొకం డది నాకుఁ బిత్తూ మిఁగఁగఁ. 58

క. నిష్టితఁ, మపుత్త్రస్య గ, రి' ర్నాస్తి యటంచు శురీలు దెలిసినవలు కా
కర్మింపునాదుముఖము వివర్ణమై యుండు నెపుడు సరతత్త్వసిద్ధి! 59

క. మానుషులైనము గా దిది, పూనిక యేకీతియైన బోసి ననినక
మానినర! దైవకృత మిఁక, దీనిక సాధింపవచ్చులెఱఁ గట్టిదయో! 60

ఉ. అందనిమానిప డ్లకును నట్టులు సాచినయట్లు లిట్లు నే
నందన లభితై ప్రతిపినంబును నుక్త్యంబులుచుక హృదా
నందము లేకయుండ నొకనాఁడు విచిత్రముగాఁగ నాకుఁ దోఁ
చెఁ దివినుండి చల్కుఁకటి) సిద్ధమునీశ్వర! శ్రోత్రప్రేయమై. 61

క. “ఁటికిఁ బుత్తులు లేమికి, మాటికిఁ జింతింప నీకు మమజేశ్వర! నీ
వేటిసగమిందులేఖరు, వాటంబుగఁ గొల్పు పోయి వారాణసిలోక. 62

ఉ. పొచ్చెముగాదు నాపలుకు పొమ్మిఁకఁ గాకిఁ బుణ్యరాశి కీ
వచ్చట విశ్వనాథు నగజాధిపు నీక్రియఁ గొల్పు కొల్పినక
ముచ్చటదీర నీకు పరముల్ దయసేయు నతండు శోభనం
బచ్చికమే వృషధ్వజుని సర్వసచేసినభాగ్యకాలికె? 63

క. అని బయలొడినమాటలు, విని మీ కెఱిఁగించి విదవ విశ్వవతిక శం
భుని గొల్తు ననుచు వచ్చితి, ననఘా! నా కెద్ది బుద్ధి? యానతియీవే. 64

ఉ. అన్వయదేశికుండవు మహాత్ముడ వాగమపోషభూమిభృ
ద్ధన్వండు వాత్మవేది పతికాంతికుండవు నీవు నాతలం
పు నిర్వరంబుగాఁ దెలిసి పొమ్ము కాకికినైన నీవయ్య
నన్వర మిమ్ము విశ్వవిభు నాతరమే నిను మీఱి కానఁగఁ. 65

- గీ. పుష్కరితాభంబునై గాంక్ష సాదలకతన, ననియు నాంధ్రాక యనివింటినభివాణి
పమచుఁబని గాదు.....దకగాన, బయలుపండి వెట్టంగఁ బుగునయ్య! 66
- క. నారీకువలనఁ గానీ, సారయ్యత(భవస్పృ)సాదచతురిఁ గానీ
దేరితివైన నా కీ, తోచక సిద్ధింపఁజేయు గుణతన్న నిధి. 67
- క. అని యీదందంబున నం, (ఁనుకొనితై కాం)క్ష చేయుధరణీచుతి నో
రినకోర్కి ఫలితమగులఁపున నిట్లని పలుకు మానిపుంగపుఁ డెలమిన్. 68
- క. సంతానలాభమునకై, చింతాసంతాప మేల క్షీలివన! గారీ
కాంతాచునోహరుఁడు వ, చింతాతన్నంబు నీకుఁ జేకుటియుండెన్. 69
- కా. అనైహాయసభారతీవిధవ మాత్యగ్రహ్య మ్హంబుగా
దాఃశ్వాసముచేయు మిందున విరూపాక్షుం డుమాభర్త కా
శివానుండు... .. '...వ్వనిస్త్రధముల్
ప్రాసేణ్యంబున దీన సంకయము చాల్పంబోల దుర్వీశ్వరా ! 70
- క. భవమునకు సర్వలంబుగ, భవు నగజాపాణనాథం భజియింపుటకై
యవిను క్షణ్తనఁపది, భువి నవిముక్తంబునకును బోనఁగవలచే? 71
- ఉ. గుబ్బులఁజేనిమాఁతుచనుగుబ్బులకమ్మజనాదిగఁధముల్
బొప్పిలఁబూయఁజూడని...మాపులు మూడగువేల్చెదకుం
గిబ్బులరాచతేజ నుటికింపుచు
...ల్పినభక్తి మొక్కుకోడఁ జాబ్బనమారగఁ గల్గు సౌఖ్యముల్. 72
- సీ. గగనగంగోత్తంగకల్పలఁచెల్లయు, మల్లకాదామంబు మాళి నమర
నునుపారవెలిచారుఁజెనుబాము ముత్యాల, పేయియ్యఁగితి బిత్తరింప
(కాలకూటకతోరకా)ంతరింఁబోలియు, వృగనాథిముద్రయు మెహఁ దలిన్
మెఱుఁగెట్లొమవ్వన్నె మెకముచుచ్చటియును, మాంజెమ్మను గటి మలసియుండ
- గీ. పుబుదశూలంబు ముక్కుపనరుహంబు, (హస్తమలకు) విలాసంబు నాచరింప
నన్దనారీశ్వరాకాయఁడైన విశ్వభక్త కాకాశికాపుర ప్రాణపదము. 73
- కా. ఆగంగాజలనేక మాపయకనాధాదానసంవీక్షణం
బాగందేభముఖప్రసాద(విభవం బా)యన్నపూర్ణార్చనం
బాగంగాధరపాదపంకజముగధ్యానావరాగంబు నా
హ! గీర్వాసులకైన ముచ్చటలు నేయంజాలవే భూవరా! 74
- క. అవిముక్తంబులు దక్కిన, యవి ముక్తశరీరంకుపుఁజంబులు దా
రేవిముక్తంబులు నీల్గిన, యవి ముక్తము లరసి చూడ నవసీనాధా! 75

సీ. సనక నానాదకాననముదండనె యుండఁడు, పోదండనె బన్ను భూతబలము
నమరాదుగాజలం బాడఁజూచిననన్యం, దాడఁజూచును లలాటాంబుజమున
గజతాజగుళు దుండె గనా నెవ్వనిం నూడు, గూడు వానికి బాడఁకొరచేరు
చేరి విశ్వేశుఁ బూజించి మించినపేరు, నేరురంబున బాన్ముపేరు దాల్చు
గీ, మేన మణిక్యకాన్మున్నె పెత్తునుండఁడు, మేనసాయక ముననేయమింటియూర్చి
కాన నీకాశికాపురి గాద్రోవేయ, సార్వభౌమండు నుతియింపఁ బాడె వధిచ!

సీ. పేర్పుకెంజడముడి బింజించి నటన, జాన్ముననలింబు బాలుచార
ఆద్రోవ త్రనభాంకయు నాఁజూచి, గంపమందకి జంద్రకళ నటించ
భుజగేంద్రహరింబుఁ బునుకపేరును కిన్ద, బృగులనకుఁజీతిఁ దెనఁగొనంగ
తోరంపుగట్టిపేరు నుసికిలి పసిపిండి, గలువ మాఁకిరి దెనఁగొనంగ
గీ, అన్నపూర్ణామహాదేవి యందనింప, వెంటఁ జనుదేరఁ బ్రేమధులు వెఱంగుపడంగ
విశ్వనాథుండు భవంబు వెదకినచ్చి. కాశి నీశీననరం చేరి కాచుఁ ద్రేమ. 77

మ. అదె గంగాజలరేఖి యల్లదె రేఖాంకాంబు నాలాచ. మ
ల్లదె కాకోదరహరివల్లి యదె చంద్రానంద్యశస్రచ్చా
నదలంకారవిశేష మల్లదె నుహితతిర్తికూలాయుధం
బదె యంచుక నురలంగు (రచ్చట నృతం డా) దేహిదేహింబనక. 78

సీ. చర్మీకరంజన చర్మీకరముఁ జూట్టు, మృగమైన గెంగేల మృగముఁ బట్టు
కాన్దులపత్తియైన కాన్దులపతిఁ జీటు, గరిష్ఠానఁ గింతోలుఁ గట్టి మీటు
... .. నె మోచు, నెట్లన వెళిచాయెద్దుఁ బూన్చు

బోయవాడైనను బోయవానిరాడు, నవైనైన గావించు నవినపిడు
గీ, పునుకయైనను విధి గొట్టుఁ బునుకడుల్ల, నెనుకయైనను మెడదాల్చునెనుకపేరు
(గాశికాపురిఁ బ్రసవించి)చుగగనగంగ, నీటఁ దోగినమాత్రినె నృపవరేణ్య! 79

మ. కమబంగంబులవెంట గాఁసమునకై కా లీచవో సారెసా
రెకుఁ గట్టాళఁ జరింపుముక ఫలముఁ దూలంపక వృథాయానులై
... .. పగళద్యజ్ఞానులై తూలి కా
కికిఁ బోఁగాననివారిజన్మములు వీక్షింపక మృతిపొయముల్. 80

మ. నుకు లంచుక నతు లంచు గాంచనము లంచుక దేరు లంచుక బురో
హిగు లంచుక బొ
నత)ముల్కా మది నమ్మి మూఁడుండు దురాకాపాశబద్ధాత్ముడై
శితికలంక భజియింప లేడె డఘాహ! కాశిపుణ్యదేశంబనక. 81

సీ. కవచఃపుటాదరింట బాలహంసముపోలె, జడముడి శశిలేఖ నడచుకొనఁగ
(నాకాకమండలి) సంగారకుండువోలె, నిటలకట్టక నన్నినేత్ర ముమర
వలువకంఠములోనఁ జూచుచునలమువోలె, గంధరమున మచ్చ గానుపింప
అమృతాంబురాశి నీ గానుమేఘముపోలె, నెమ్మేతఁ గడిచుచు మెచ్చె మీఱ
గీ, వలనుమిగిలినభాగ్యదేశతయపోలె, ప్రవికాలాక్షి చెంగటఁ జెలుపుమిగులఁ
గాశికాపురిఁ బట్టయి గట్టకొన్న, విభవపతిఁ గొల్వ సౌఖ్యంబు కాశ్యపతంబు
క. పాఠ్యము మేనుచ్చానూ, పాఠ్యము విద్యున్నికాయధంగర మరయక
గాయము కాశికఁ బోవుట, నాయము బెహులకు ధరణి నాయక! వింటే! 86

సీ. పంచేంద్రియన్నాత్రి పాపబుద్ధినఁ గొని, చిత్తంబు నిల్కడ హత్తుకొనదు
చిత్తంబునిలకడ హత్తియుండినఁగాని, బుధసంగమమునకు బుద్ధి చొరదు
బుధసంగమంబునఁ బొద్ది, దోచినఁగాని, కథ్యక్తమాగ్గంబు వినఁగోబడదు
విధ్యక్తమాగ్గప్రకృత్యైపుణఁ గాని, సత్త్వగుణంబు నిర్మలము గాను
గీ, సత్త్వగుణమునఁగాని భూజ్ఞాతియై దైవ, మానువిబోధంబు సరుకూడ దండుఁగాని
యొందుడెన ముక్తి గనుపట్టు దుగురి డేలు, నగరికడ నీల్గునూత్ర నతగులు ముక్తి.

సీ. కన్నులారఁగఁ గాశిఁ గననిచారిధనంబు, నలిలంబులేని కాసారముట్లు
కాశి తేఁగఁ బ్రయంబు గలుగకుండిననాని, భావంబు దలపోయఁ బాడుకొంప
కలదు తీర్థము కాశికకుఁ దుల్యమనువాని, కెందుఁ బాఠ్యశ్చిత్త మింతలేదు
కాశికాపురముగ్గిఁ గడచియొండొకచోటి, తేఁగు నెవ్వఁడుభాగ్యహీనుడతఁడు
గీ, యాగములు వేయు చేయంగ నైనఫలము, కోటిగోదానముల నొనగూడుఫలము
జెప్పునల్లిండ్లునిలుపుటఁ చేచ్చుఫలము, కాశినొకపూట ననియింపఁగలుగునధిప.

క. గోపతిగమనునిపురి గం, గావగలోఁ గ్రుంకుపెట్టునతిపుణ్యలకుక
దావత్రయం బుడిగి యొక, తాపము బాలమున నెపుడుఁ దరలకయుండుక. 88

సీ. ఆభిగంగాపరీవాహంబు లెన్నియొకాని, త్రలసరియింతు రందఱును నదులు
పనినూలుపడగలపాను లెన్నియొకాని, యందఱు నురగేంద్రహర్షయుతులు
జాలొందుచంద్రిఖండంబు లెన్నియొకాని, యందఱు ధరియింతు ర్రమృతకరుని
(విశ్వరాశి.) బుట్టినవివము లెన్నియొకాని, యందఱు హాలాహలాంశగళులు

గీ, గంధగజదైవ్యు లెందఱోకాని యంద, అతులకరిచక్రపటధారు లైనవారు
కర్మబంధంబు ... , క్రాలు కొనకుండ నిదిగింపఁజాలుఘము. 87

సీ. పశ్చితిదివంబును మదభాగింతుడై సింధువు, పానంబు నేయనీ డైసిమాలి
యోరంతపొద్దు వో రునుపక కొండెంబు, పుకకనీ లేగవి గలవి గూర్చి

- ... రహించయ్యే నిత్యకృత్యంబు, గానుండనీ మౌనకర్తృపరత
కాయకంబుగ నహికాలంబు హేమంబు, లాగించనీ దొంగభాగుతోడ
గీ, కవయనీ యెఱింగియుం . . . గానివావి, తోడుకనీ
- గగనగంగాతరంగశీకరము సోకక, బావనుండగుం గాశిలోఁ బంచజనుండు. 88
- క. ఇలఁగలతీర్థము లాడినఁ, గలుగను హృదయాపలభి గాశిలోనక
నెల గంగ నాడ నాడల, నెలప్రభుఁడధరించు నరుండు నిక్కము) వింటే. 89
- ఉ. పుష్పపు సర్వకళిములపుష్పినయిల్లని పుష్పకుండ రా
తాప్తవివేకితైన నది యెట్లునికొక పమపూర్వకన్యముల్
తిట్టలు జన్మహేతువులు తీరదు వానిజయించు గగ్గపుం
... .. బ్రెంపంగ వచ్చును గాశి తేగినికొ. 90
- ఉ. కోకకుం గూటికై యొకనిఁ గొల్చి తడితపవాక్యపద్ధతికొ
జేకొని యూడిగంపుఁబని నేయుచుం బ్రాయయు నట్లుగా మఱిం
గై కునుమికృతకే
- 91
- [ఇచ్చట మూడునాల్గుపద్యములు లోపించినవి]
- గీ. ,
... .. , దొంటిభామునఁ బూర్ణంబుఁ దొడికినాడు. 95
- నీ. ఆనందవనమున కరిగెద నని తలం, చినఁ దీర్థములకైఁ జనినయట్లు
వారాణసికిఁ బోయినచ్చెద నని చల్క, నకలాగమంబులు (చదివినట్లు)
(ఇదె కాశిపురికి) జేరెదనంచు నొకపదం, విడ భూమి వలగొనఁ దొడఁగి నట్లు
అవిముక్త మిదె యదె యని డాయఁ జనెనేని, చిరపాపములకడ చేరినట్లు
- ఆ, ఆమహాస్మకానభూమి నేని తేటతెల్ల
గాఁగ ముక్తికాంతఁ గలముంగఁ జూచుట, యనుచుం బాటిచెప్పు మునికులంబు.
- ఉ. చాఁచ్యడటే పదాంబుజము చక్కఁగఁ గాశికి నేఁగుతో)వకుకొ
దోఁచడటే నిలింప పాపముల్
గాఁగఁచడటే వివేకశిఖికాక... ..చె మానవుండు తం
పీఠము లెత్తకుండుదురె పేర్చినకిన్క, గృతాంతకింకరుల్. 97
- ఉ. ఆడుదు రొండుతీర్థముల నాడినఁ బాపము
... .. జను బృథము లాడినకాలమునంచె బుద్ధిఁబో
నాడక కాశి తేగి యమరావతిలోపలఁ జల్లఁగా జలం

- బాడుట పుట్టునల్ విరుగనాడుట ముక్తిని చెండ్లియాడుటల్. 98
- సర్వక. ... స్థిత)చుచేకళితోట్టెనంత్రాచక్షిణ్ణం
 సువిశేషప్రివిలాసస్ఫురకదనగోజాండు ఖండేదుజ్జాటుం
 డపహానం నొప్ప గంగాబద్ధపహృతకలుపపొగిసిం గానిలోక
 జెం నోంకారాక్షరంబుగ నురుకరణి చుగం జేర్చు బ్రాహ్మంశేళక. 99
- సీ. తడవుకాలమువోలె ద్విగర్భంబున, నణంగియుండిననిగ్రహంబు వాయు
 జనంబుల గాంచి యజ్ఞానంబు చేసెన, స్తవ్యపానాది ...
 బునిగి గానిసార్థమై యొకిని నేరింపఁ బాగి, ప్రంబైసమనిస-కటంబు వాయు
 భువనయోపాదమున గెన్నుగానక త్రిమృత, రంగ సంభివల్లిరరబ్బు వాచు
 గీ, ఆమయంబులచేసెన యలత్ర వాయు, కర్మసాళంబు చుట్టనకల్లు వాయు
 చేరి కన్నుల కతిథిఁగాఁ జేయవలయు, ననులలోచనతలపూవు నభిగిగం. 100
- చ. జ్వరము నయోవగాహనున నలు మోడగనేర దందు 8
 ధరపయి వైశ్యుల్లెల్ల వనుభాతలనాయక! కాశిలోన నం
 బరతటిసిజలస్ఫురణ బాపమహాజ్వరమాలుఁ గొన్న స్థి
 కరకూరవైః శ్రుతిగవరికామరయోపయజ్ఞభంబునక. 101
- సీ. మెట్టరీ ధరమూర్తి మెట్టపండితవాడ, మృదువిపట్టణవీధి మెట్టఁజేసి
 ఆడప దీర్ఘంబు లాడపండితవాడ, యద్రవాశినిఁ దీగ్ధమాడఁజేసి
 చూడని యఖిలంబుఁ జూడపండితవాడ, గానీస్థితులఁ జూడఁగలుగఁజేసి
 కొలుచుని వేల్పులఁ గొలువపండితవాడ గోరాజవాహనుఁ గొలువఁజేసి
 గీ, చదునీ వేదముల్ నాల్గు చదునకన్న, వాడ కివకథ చదుననివాడయేని
 వేయు చెప్పంగనేల పృథ్వీతలేంద్ర! కాశికేగినఁగాని మోక్షంబు లేదు. 102
- ఉ. తేయఁ బొన్నయాకుముః దేయవోలినయాజవంజన
 శ్రీఘంభోగసిద్ధిఁ బతి చిక్కినఁ జిక్కు మహాపదంబుధి
 గూలి నరుండు గాక యొనఁగూడినభక్తిని గాని కేగినక
 గాలముఁ దోచి కాలనికిఁ(గాదని)కాలను బొమ్మగట్టఁజే. 103
- క. ధాతీశ! వినుము కాశీ, తేత్రంబునఁ జక్రిమైన జీవం బతి త
 నిత్రతేందుచక్రిరథము వి, చిత్రంబుగ నెక్కియుండుఁ జెన్నెనలారక. 104
- సీ. తక్కినయెడఁ దత్త్వ.....నోజ్వలలు... మందబుద్ధిఁ బోలఁ
 జొనవోట యోగియై యుండినవాఁ డిందు, భోగియై చరియించుపురుషుఁ బోలఁ
 తన్యస్థలమున నధ్యయనలేత్పరుఁడైన, వాఁ డిందుఁ జనుపరివానిఁ బోలఁ

దేం ... (ను)దాడు, దిండు లోభము, బూనుకీను, బోల
గీ, దానిలట్టియు లాడినయట్టివేటి, బోల దిండులయన్ననీలు వైన
ననుచు సంకయూరై యెనిచుచు, నడ... ...కి. 105

సీ. ఈమిహిషాక్షిక్రమణంబు గమనంబు, ముత్యంబు లాడినమాట లరయ
నాహుతి! నును నిత్యన్నపానాలు, యోగక్రమంబు భోగమహిమ
అఖిలస్థాఁడరియ్యెను నర ... (నకలతీర్థా)న స్త్రీ బలకమాట
వస్తువరాశ్చుభ్యోను చాలియెల్లవి, సచ్చాస్త్ర మలవిస్మృత బాద వినుట
గీ, జీవసరమాత్మసూచకసిద్ధియై, చోక్కు నిద్రావిహారంబు సోమధరుని
మాన్తనంపీక్షణము బంధిమోక్షంబు, కాకిం గాఁపురమున్న కౌగ్గనునైన.
మ. శరణివల్లభ! శక్తివోడ నవినుక్తశ్చేతనం జేయను

స్థిరభృత్యశ్రమము ముక్తైకైకముబడెంచిత్రయము నొక్కభూ
నుకపున్రిడు (మదాలనుండు...) శూన్యంబు దర్శనం
చరణోద్రగుడు గాంచె నందు మృతుడై శంభుమాహాన్నతిక. 107

మ. అనిక శ్చేతనకోజప్రమలలో నానందబాష్పంబు లక
దనునీసుక బలకాంతురచ్చటలు ...
శ్చ నరేంద్రుండు సునీంద్రుల బల్గె విను మోక్షవాస్తవ్య! నీవిట్లు చె
ప్పియానందవచనశ్రవణకలక భేదిచిత్రిక బాషముక. 108

గీ. పుట్టినంపత్తివై గాంక్ష సారలు నామ, గతిగెం గా ...
గాజుఁబూస నీగీగిగుం గడంగువాని, కరయ నవపట్టరాగంబు దొరకు నాంగ.

క. విఁజెడియె గాఁకుమిమయ, నఁమిఁగంగావయోధివాధిక్యము శం
భునీకీన్త్రనంబువిఁ)ముల, గనుఁగొంటిక బ్రహ్మకఁగంటిక గాండిన్యమునీ!

చ. మీర లిప్పుడు చెప్పినమదాలనుండనువాఁ డెవ్వఁ డెద్దేశంబువాఁ డేపురంబునం
గాఁపుంబుండుఁ దద్దశ్చరితుం బున్తుండుఁగా గాంచిన తండ్రియుఁ దల్లి
యు నెవ్వ రేమి నెపంబున వాఁడు కులాచారదూరుం డయ్యెఁ గడపట నెట్లు
కాశిలోన మేను దొఱంగి గాగధరుకాయ్యంబున గృతార్థుడయ్యె నీయన్తం
బుఁ జిటతెల్లంబు నేసి నన్నుఁ జెతార్థుఁ జేయవే యనుడుఁ దపోభస్మాగణి
యశోధనాగ్నిజిం గూర్చి కూర్చిననెనన్యంబున నిట్లనియె. 111

మ. ఇలకు గుంతలపుష్పరామ మన శ్రీ నింకరి సాంపొందుకుం
రలజేశబున రత్నగర్భపురికి నాధుగడు గంభీరని
శ్చలతేజోనిధి చంద్రికేను, డంపియఘామకేతుండు త

- మృతచుట్టెంబగువేల్పునంగడమునక బుట్టెక మహీవల్లుభా! 112
- ఉ. అదిమధీల్లు మంచుమలముల్లం బయోరుహనాభభల్లుం గా
కోదరరాజకుండః సముత్థ్వలగ్లు భజించి మించునా
భూపయితావరంసమణిహార మహీసురుఁ డొక్కఁ డొప్పు వి
ద్యాదివిషదగ్ధుండు మహిమాఘ్నుఁడు ధీనిధినామధేయుఁడై. 113
- సీ. చతురాగమంబులు సకలకాస్త్రంబులు, నామాలమాడ మానల్లు తెలిసి
భక్తిసంపదయు నానందైయుఁ గల్గివశిష్టుల కవియెల్లఁ జెప్పనేర్చి
యరయ న్యోతిష్టమ మాదిగాఁగలసత్త, రంతువు లన్నియుఁ దగ నొనర్చి
వేదాంపవిద్యావిజేకం శులసోమయాజులుగఁ జేసి
గీ, తగినవానికి దానంబు దా నొనర్చి, సతిద్రతిగ్రాశక్తిపై వెజుపు గలిగి
చాగ్రాశాకృతిఁ జూపట్టజ్రహ్మవోలె, నఁని ధీనిధి ధీనిధియై తలెర్చెన్ 114
- చ. ప్రవరములు చేసి పెక్కు లుపా సములుక మఱిపెక్కు లుప్పిఁడుల్
ధృతి నొనరించి కూర్చి బు దేనులఁ గల్గియోలె బ్రోచి మా
నిరగతి ముఁటిమయ్యముల నేలకుఁ దెచ్చి కుహరుఁ గాంచె ద
త్సతి... .. రగుఁజామ కతివత సంతసంబునక. 115
- అ. అవనినాభ! భూసురాగ్రిణి తనపుత్రి, కుగి మదాసాఖ్యఁ గూర్చెఁ బ్రీతి
నతిమదాలసాత్ముఁ డగు నీతఁ డని మీదఁ, దలఁపు జలకల్లఁ డెలుపు (రీతి.)
- క. చుచ్చబాలకు, నొకవ్రాఁటనె పెంచుచుండె నుర్వీసుంధీ
తమరంగనేత్ర క భక్తి, ర్తికఁ దగుకుభక్తి మోహదీపిత యగుచుక. 117
- ప. ఇట్లు చినవిన్నపస్థమానుం దగ నూనునకు వి దజ్జనకుం డెన్నపా
శనచాలోపనయనాదికృత్యంబులు యధాకాస్త్రంబును యధాకాలంబును నగున
ట్లుగఁ బరకచ్చితంబులు నేయించి వేదాదికఁబాలగు విద్యావిశేషంబులఁ బాండి
త్యంబు భుండగు ధరామరుకుమారి సుకుమారాంగి జం, ద్రవద
నం జం, ద్రకళ యనుదానిం బెండ్లియాడ్చి సంతిసిల్లుచుఁ దామరతంపురలగు సుప
ద్విలాసంబునం బెంపువహించి కటిపయసంపత్స మృహీబృందారక
నందనుండు. 118
- సీ. కన్నుకన్నున మాక్రికంబు లుద్ధాలించుఁ, జెఱుకుసింగిణి చేతఁ జెప్పకున్న
ద్రొక్కనిచోటులు త్రొక్కుచు మిన్నఁడు, టెక్కులుగలలేజి నెక్కుకున్న
... .. దిక్కులాపువ్వుగట్టించు, నలంగులు పొదిలోన నిలువకున్న
మిసమి సమనగండ మినుటెక్కిముతోడఁ, జిగురెల్లినీడఁ దగులకున్న

- గీ, మాననిమానినీజనమానహరణ,
యనగఁ జూపట్టై భూమిదేవార్థబాండు, నాలుగంచుల నయోపనయనండు.
చ. చతురాన్నయవిహారముల్ మఱచె శాస్త్రక్రీడ చాలించె మా
నితపారాణికవాక్యసంశ్రితమున్ నిర్భాతముం జేసె శ్రీ
సుకవాత్సన్యాయకూచిమారమతముల్ చూచెన్ గులాచారసం
గతికిన్ దూరముచేసె నెమ్మనము దుష్కర్మండు పాటుం డొగిన్. 120
- సీ. నెఱవేండుకలు దుష్టనిలువుకొప్పు ఘటించి, కుసుమదామము మీఁదఁ గుస్తరించి
సుమట గఁదపుఁజుక్క నూల్కొల్పి నీలాల, పోగండ్లు చెవివోయి బొందుపఱచి
తరలమై బంగారుతాయెత్తగలముత్తై, ములచేరు శేరురంబున ధరించి
కటిఁ దాళిగోతాము కడచుంగుదరఁజీర, ఘట్టుదట్టి ద్విండుగట్టి నడుమ
- గీ, శేల డాఁపలివిటికెనవ్రేలియందు, నలఁతిపగడాలయంగర మనువుకొలిపి
గౌరవంబీకలికిసింగార మొదవ, నారజంబుగఁ జరియించు నతఁడు మఱియొ.
ఉ. బోఁడికేమూఁపుపైఁ గరము పొందఁగఁజేసి కరంబుమోయునం
బాడిగ లోలి మెట్టి కరపద్మము క్రొవ్విరించెండు మాటికిన్
వేడుక బారమీటుచు నపీనసఖాంకవిలాసలక్ష్మీప్రో
గూడినమేను వచ్చుకొనఁ గుర్రమ్మరుచుండు నతండు వీధులన్. 122
- శా. క్రాలంగన్నులనిస్స.కొమ్మెఱుంగుచింకంబుల్ దువాలింప నీ
లాలోలాలకకాంతి తుమ్మెదలచాయం జాయనం బూర్ణిమా
ప్రాలేయాంకునిఁ బోలముద్దుమొ.....వారులం
గేలింబెట్టుమదేభగామినులతోఁ గీడించువాఁ డిమ్ములన్. 123
- గీ. జూర మన్నను మనియందుఁ బాదుకొల్పుఁ, బరధనం బన్న నపహరింపంగఁ గోరు
నష్టముఖి ... ందజేయ, బ్రహ్మవిద్యావిదూరుడై బ్రాహ్మణుండు. 124
- గీ. గమయఁబూచినతంకేటికరణి నకల, భూషణాంబితగాత్రీయై పాటుపుమిగులు
చంద్రకళఁ గూడి సంసారచ.....డతఁడు దుర్బుధి యగుట. 125
- సీ. మూసినముతైంబు లొసరోజాక్షులఁ, గలికికటారికత్తెలుగఁ జేసి
కలలోనఁ బరశూరువులపాం దెఱుంగని, నతులపాతిప్రత్యసరణిఁ జేరి
గరివోనివయసునరుకంబు గట్టిపెట్టి
తల్లి కూఁతురు మఱుదలు నాక చిట్టంటు, నలల నందఱి కొక్కవాని చూసి
గీ, ఆర్యు లెఱిగిన గాదంగు రసక విధిని, మేఘములయందుఁ గలిగినబోధ మెదలి
లజ్జచ, పరమాకామకముఖ్యుండు ధరణినురుడు.

సీ. కానక కన్ననంతానంబు గావున, నాఁ గా దనఁగ నోడు నంబ భనయు
వలదని వారింపఁ జల మెక్కు నమరంకఁ, దా నేఱుంగనియట్లు రండిరి యుండు
... .. యుఁగాన, నిల్లులు పతిచేర కడుర వెనుచు
యెక్కడిమీ ...మితని దిగ్దవ మంచుఁ, గోరి మిత్రులు బాధిం గూర్చు రతని
గీ, బంధువు త్వీని నిర్బంధపఱున మనకు, నేమికారణ మని చెప్ప రింత యొత్తి
అన్నికావుల, గ్రంథకలరకుఁ బరచయ్యె నవనినురుఁడు. 127

ఉ. అల్లవి మేలదయ్యె మఱి యల్లది కానుక యంపె నాకు నే
నొల్లను బానివి ధ్రుమును నొక్కటి మాపటినిన్న పీటిలో
మెల్లన పోవఁ గంటి న ... న్నఁ దాఁ
బల్లదుడై చరించుఁ జెడుపాఱుఁడు మస్త్రధగోచరాత్ముడై. 128

సీ. పొటవరించినవీటినిఱులయల్కులు దీర్చు, బోరించుఁ దమలోన వారసఁగ
పఱుమాఱుఁ గోడిపుంజాలఁగు బోరాడించు, గామకాస్త్రప్రసంగములు చేయు
నడిగించు మగనాడరి న్నంబు వెదచల్లి, కలవాదిగృహములు గన్నపెట్టు
సాముసేయును బోటుచందఱు గనుకొర్క, కలికిబాగులు మీఱ నిలుపు ...
గీ, సంధ్యవార్తఁడు వేఁడు చర్చయె, డాగమంబుల దీప్తంబులాడఁ డుచి
తిథల సుపవాస ముండఁడు తిప్పకాయఁచందములు దక్క భూసురనందసుండు.
క. ఈచందంబునఁ బరచై, నీచాతిం దిరుగునతని నిఖిలజనంబుల్
చీ చీ! యనఁ దొడఁగిరి యహ,హా! చెడనే యశము కామియగు మూఁగునకుకా.

ఉ. భవ్యుఁడు రెన్నురండు వరపాలగృహంబున మాన్యుడై నున్న
నేవ్యగతిం దలిర్చుటఁ బ్రసిద్ధుఁడుకావున బ్రాహ్మణో నహం
రవ్య, యటన్న నీతియు సరంబయి చెల్లుట నద్వరాత్ముఁ బా
పవ్యసనాయుఁ జంపుటకుఁ బొరులు లోగుడు రేమిసేసికా. 131

సీ. తనవు గాదని చెప్పెఁ దల్లి నద్భుద్భులు, హేతువృష్టంతఱు రేన్నరించి
ధృతకాస్త్రములయంతగృర్యములు బెట్టి, వలదని వారించె బెలువఁ దండ్రి
కులమును వానియుఁ గలవాడ వేలన్న, యని చేరి బోధించి రనుగనుఖిలు
...రివారు నవ్వఁ ద్రిమ్మరి వేటి కయ్యెను, చాలింపు, మనిరి నజ్ఞులు పెద్ద
గీ, బిల్లు తగువారు నన్మార్గ మెదియైన
విసరముగఁ, దేటపఱిచిన వినఁ డతఁడు
హెచ్చి మూడవపురుషార్థమే యిహంబుఁ
బరమ నీడిలనది గాఁగఁ బదిలపఱిచి. 132

గీ. విన్నవహనునఁ గడుఁ దెంచి పెరుఁగనిచ్చి, వంసలేఱెరి నును వాలువ్గుమైన
తల్లెదండ్రులు మెలకైనతఱిసి జెట్టు, వంపఁబడుఁగాక హెచ్చిన వంపననునె.

ఉ. ఆరయఁ బాలవంటికుల మాఱడిఁ బోవఁగనిచ్చి పీటిలో

నారజనై చరించు ఎనుఘామరవందనుఁ డిట్టివారు నె

వ్వారును జీరికిం గొనక జల్కఁగా

నీసస్మృతిఁ జూచి రతినిఁత్యుడు వీడని యేవనింపుచున్. 134

క. కొనుకుడెనఁ గలుగుమచ్చిక, విడిచిరి తలిదండ్రు లాత్మ వినుగుదు నేలా

విడువక యట్లు దినంగా, దొ నఁగు నరేంద్రా! 135

ప. ఇచ్చిఁగంబున మదాలనుం డగుమదాలసురికు డన్నుం గానునకై నం గొననివార
లగుటఁ జుట్టంబులఁ బుట్టినచారలఁ బరిత్యజించి దేశాంతరంబు వోవం జిం... 136

ఉ. ఒక్కటిఁ ఒక్కటిల్లి యిరు లో యన నో యనునడ్కిరేయిఁ బెం

పెప్పినతెంపునం బురి మహేశ్వరధామముఁ జొచ్చి విన్నుర

దుక్కిమనీయరత్నములతోటి యన్న విభూషణావళున్

నె పోలియెట్టె నెట్టినన్. 137

క. కాఁగాదు దేవధన మని, లోఁగక లాగించి యడవిలోతెరువునఁ గా

రేఁగుల్లఁ దంఁగేళ్లుగ నతఁ, దేఁగెం దనచొప్పు పారు లెఱుఁగకయుండన్. 138

చ. మునుకొని జన్మభూమి మలోఁ

గనియెను బాహ్య్రాయువుఁడు కాంచనార్చితకేరీలైలమున్

దినకరచుంబికేతుమణిదీప్తివికాలముఁ బూర్ణచంద్రిమో

వినిమయయోగ్యయావతఁ వీనయుభాబ్జముఁ గన్య(కృబ్జమున్.) 139

ఉ. వస్తువులపుట్టినయి ల్లగునమ్మహాపురం

బారయ గూఢహస్తమున నల్లన చొచ్చి ధనాధ్యు నొక్కతే

హాసు వశంబునేసికొని యాతనిచేతికి సొమ్ము దాఁచఁగాఁ

జేరికయిచ్చి సాత్త్వికులచిహ్నముతో 140

ఉ. మానితీల సజ్జనునిమాడ్కి మహీనురుఁ డచ్చరంబులో

మానవపంశితోఁ గలసి మచ్చికయై తలలోనినాల్కయై

ధీనిధి యాతఁడే యనఁగఁ దేకువఁ దేజము గాంచియుండఁ బెం

పూనఁగఁ గొన్నివాసరము రటన్. 141

క. పొఁబడినపిదప మరునకు, లోఁబడియుం డిందు వారలోలాక్షలకుం

దాఁ బసిఁడిఁ బంపు విప్రీడు, తోఁ బుట్టినపుట్టెగురును తొలఁగునె యధిపాఁ

ప. అక్కాలంబున. 142

చ. (అనువచనమైనయ) పృథ్వీమనం దోకసానికి బిడ్డయై విమో
హనరూచిరాంగి రెండుబడి మైనసమంబులయ్యుద్బూడి క్రొ
న్ననవిలుకానిరాజ్యమఖనవ్యసమృద్ధికి బట్టుఁగొమ్మునై
కనకలతావిధా చెన్నువహించె భూపరా. 144

మ. చదివె గామకళారహస్యములు శిక్షం గాంచె వీణాదులకొ
బదిలంబయ్యె సమస్త నాట్యకలనాపాండిత్య హేలకొ మదికొ
గదియించె గరువంబు జాణతనముకొ గాంభీర్యముకొ సిగ్గునకొ
బాదలకొ బాలిక తేలికాజితముయత్నాంబువినబాస్యయై.

ఈ. పానికులంబులోనఁ గలసానులకెల్ల నవాతెంపమై 145

మానిని మాననీయగుణమండన కొండికప్రాయమొప్పుఁగా

సానలఁదేవప్రియభువస్త్రియహోలె విటాలి జాలికిం

చే నెఱిగెక విలాసరసదేవతయై తగ నాఁడునాఁటికిక. 146

కా. ఆకాంతామణి యిట్లు కామకకటాక్షానందనిర్వాహక

(శ్రీకిం గూర్చినవిండు) నాఁబరగి రాజీవాత్మయం దాను లిం

గాకారంబున నొప్పు తన్నగంధధ్యానాను నాగేశ్వరా

ఖ్యాతుకొ శంభు భజింప నేఁగె నొకనాఁ డత్యంతేలికాతిక. 147

సీ. కుసుమగర్భంబైన కొప్పునెత్తావుల, సాబగు దిక్కులఁ బర్వి చోడుముట్టె
జపలకటాక్షవీక్షణవిభ్రమంబులు, కొమ్మెఱుంగులతస్కుఁ గుస్తరింప
మొలకచమ్మమీఁద మొలకలెత్తినకాంతి, వలిపవర్యైదఁ బ్రేడి నలువ నేయ
అడుగుఁదమ్ముల తేటబెడఁగు మ్హాయనకుఁ, గొల్లలత్తుకచాయ హత్తుకొలువ
గీ, కలికిపంతులఁ దేనియ లొలుక నలన, గతులు రాయంచనడపులఁ బ్రతిఘటించ
పొణసంయుక్తదన్పకబాణ మనఁగ, నాతి వేంచేసె శిశికంజునగరి కపుడు. 148

మ చరణాంభోరుహహంసకధ్వని నిరాశస్వాంతులం నొక్కజే

య రతిం బోలినమూర్తి విశ్వజనతాహ్లాదంబు హత్తింప న

త్తరుణీరత్నము డి యంతం దిక్కులం గెల్చి శం

బిరవిద్యేషి సమంత్రశక్తికొనయొప్పుకొ గన్మరం జేరెనాక. 149

పృథ్వీ. కనత్సనకకుంభసంగతము చాయముకావనీ

పినద్ధమణితోరణా (... ..) తం

బనిండ్రిమత్తనుడమానవాద్యంబు నొ

మనోజూయధాను మమ్మహేశ చేరె హేలాగతిక. 150

- క. మెలకువ మెలుగులు చూపులఁ గలపలు నలువలకు జజ్జికళికలు
... .. ను నెలకొన, నలిమంజల యంతఁ గాంచె నళికతలాక్షుక్. 151
- శా. జ్యోతిరూపము విష్ణులింగము ద్రయీచూడామణిక్ లోకవి
ఖ్యాతుక్ బాలిక నీలమంతల సోజాన్యల్వహన్యల్ ...
ప్రీతిక్ గన్నులు మోడ్చుచుక్ విలసన్రీ యొప్పు నాడేవునై
గీతంబుల్ సొబగొందఁ బాడె రసము స్త్రీల్కొన్ని తానంబులక్. 152
- చ. కలమృదులన్వరంబుగల కంజదళాక్షులఁ గూడి పాడున
క్కలికి యొ ధియు మెచ్చె నాత్మలో
కిలలు గరంగెఁ దర్వులను జేకుటెఁ బల్లవలక్ష్మి భక్తివం
క్తులఁ గలబొమ్మలం గరము దూఱొనె జీవిత మన్యుతంబుగక్. 153
- ఉ. ఆనమయంబునం నుదాలనుండు లీ
లాసఖులైనవారు కడలక్ బరిహాసకథాప్రసంగవి
న్యాసము చూప వచ్చి జలజాపనపాట మనంబు రంజిలక్
జేసినఁ బోక నిల్చె గుడిచేరవఁ గేలికురంగళాబ మై. 154
- చ. నిలిచి యొకింతనేపు రమణీమణిఁ గాంచి) ముదంబు విస్మయం
బలమి మనంబుతోఁ దెనఁగ నంగమునం బులకాంకురచ్ఛటల్
సేలకొనఁ దోన ఘృక్తమును నిండఁగ నన్యమునైనచేష్టితం
బుల నడలించి చిత్రకృతమూర్తియొ పాఁ గనుపట్టె నెట్టనక్. 155
- శా (కామాంధుఁ డయి) విప్రీనూనఁడు మహోత్సంకాతిరేకంబుతో
రామారత్నము పొటవెంటబడినె సంరంభంబుతోఁ జంద్రభృ
ద్ధామం బప్పుడు చొచ్చి కాంచె నచటక్ దారుణ్యలక్ష్మీలతా
రామంబుక్ సలి) నాక్షి ప్రేక్షణసుధారాళిక్ రసావల్లభా! 156
- ఉ. తారలలోని చంద్రికళ తమ్మలలోని మరాళి మల్లికా
వారములోని గంధఫలి ట్రువముతైపుఁజేరులోనివి
స్సాగమణిక(లాక...)యలలోపల మున్నకన్నియక్
గోర్కినుతించె భూనుదుఁడు గొబ్బునఁ జిత్తము తత్తఱింపఁగక్. 157
- క. సానికుమారిక యగునమ్మనినిఁ బ్రియమాని నిశితమృగధారముల్
మైనాట నాటఁ జూచె మహాసందరసాద్ధి నోలలాడుచు నతఁడుక్. 158
- సీ. చీకటిగొనఁబోలు చికురవల్లరులలోఁ, గనుపట్టుచిమ్మచీకటులు వొడవ
జడనుగాఁబోలు నుజ్జ్వలచారువదనేండు, ముండలామృతశూరమగ్న మగుచు

ఇటుంకునఁ బడఁబోలు మెఱుఁగారు పొలిగిష్ట, నోయినందు కరణు మారఁబాఱి
అకుగుఁ జేరఁగఁబోలు నశ్వంతగంభీర, నాదీనరస్సీమ నాడఁకొచ్చి

గీ, ఉరునింబంబు పలగొన నరుగఁబోలు
మొక్కి జారంగఁబోలు నూరువులవెంటఁ
దిరుగఁగానేరవయ్యె భూనురకుచూరు
చూడ్కి యెలనాఁగచెలువంబు చూచినపుడు.

159

మ క్షోణిము. అంఁనింతయు నింపుసాంపున నంతకాహితుఁ గొల్పి...
సంఁసంబునఁ గూడి నోడివికాలనేత్రలు దాను ది
గ్దంతి యానము మించుయానము గల్గి యింటికి నేఁగ వి
భ్రాంతి నెంతయఁ బట్టి ధీనిధిపట్టి యిట్లను భూవరా.

160

ఉ. ఎవ్వతెయ్యొక్కొ యీజలరుహేక్షణ దీనికి నామమెద్దియో
యెవ్వనిపూర్వ(వైభవమె) యివ్వనితామణిఁ గూడఁగల్గుటకొ
బివ్వఁకానివారిఁ బడి పోవఁడె నాజగర్భుఁడైనఁ బై
నిన్నిగునింబు క్కొనసి తేందురుచుల్ గరువంబు చూసినకొ.

161

చ. స్మృతశివీభ్రమంబు నవచంద్రికళావిభవంబుఁ బుష్పవ
ల్లరిఁ గలతేట బంగరుసలకవిశేషము కొర్రెప్పెలుంగువి
స్ఫురణము నీమృగాక్షి యయి పొల్పెసలారెడుఁ గాకయున్న నీ
కరణి మదేధ గామియలఁ గంటిమె యెచ్చటనైన వింటిమే.

162

క. ఆనుచుకొ మోహాశాంబుధి, మురుగుదు మరుఁ డేయుబాణములఁ దూలుచు నొ
చ్చినవిప్రుఁ జూచి తత్సమఁ, డనియొక బరభావవేది యనువాఁ డంతకొ.

163

ఉ. సానిది గాన యా(వికచసారసలో)చన పొంద దుష్టభం
నైనదిగా విడంపవని యన్నియుఁ జక్కననేయువాడ లోఁ
బూనుము హ్రోయ మిట్టియెడఁ బ్రాద్విక నేటికిఁ బోయి నింటికి
బో నయమేమి వట్టిచెతఁ బొందఁగనేటికి వి(ప)నందనా!

164

చ. అని పరిభావవేది ననుభామనందను నొక్కరితచే
మనము మగిడ్చి చంద్రధరుమందిరముకొ వెడలించి యింటికి
జను ఘని యూఁడం బడికి చయ్యనఁ దాను యధేచ్ఛ నేఁగునఁ
త నవనిదేవుఁడు ... మదిం దలంపుచుకొ.

165

గీ. ఉచితకృత్యంబులన్నియు నుజ్జగించి, మృదులశీతలశయ్యపై మేను వైచి
ప్రబలమస్త్రధవిశిఖాగ్నిభర్తృమన, మానసం హయి పలుకు నిమ్రాడ్కి నధిప! 166

ఉ. పాటలగొర్రెధి నీకులుకు పాట నడేటికి వింటి విన్న న
పాటల మదీక్షాధైర్యగుణపాటన మేల ఘటించె నింక ని

పాపటం బ్రహ్మబాణశిఖిః బ్రాహ్మణము నిల్పగ నెట్లు నేర్చు వృత్తి
త్వాటవ మేది తూలుటయే పాటిలుగాక యశేకభంగులకా.

167

గీ. జలజలోచన యీనానాఁడు చంద్రనిశితంబు, బ్రహ్మకర ఘాతములచేత బ్రదుకు గలిగి
నేని యంబు లీరాని విచ్చిద్రావనంబు, బొందు గొనుకొందునె ట్లడవించవయిన.

168

సీ. సుశివైక్లవండుండగఁ గుదియించి కొనకొంగు, వట్టి కర్మవృత్తి (ముష్ట వెట్టెత్తి)
(ఎఱి నిలువ)కించి యిచ్చకం బొనరించి, యిచ్చక మాట లాడించ నైతి
చెలిక శ్రియలనైనఁ బిలిచి మీయెలనాఁగ, తెలిగ నెట్లనో యని తెలియనైతి
మందయానముతోడ మఱి యింటికిఁ బోవ, దెగఁగి వెలుడిఁ బిగులనైతి
గీ. అకట యప్పుడు వాల్చి హస్తగతని, ధాన మారక పోనాడి మానసున
వగచ్చుమండినఁ గార్యంబు పెచ్చునేల, యసమశరూపులకు సగమైతిఁ గాక!

చ. మతిఁ బరభావవేది కడుమచ్చికవాడని నమ్మి మోసపో
యితి నతఁ డాప్తుఁడేని నను నేటికి నేటికి నింటి కేఁగు మీ
వెలవెన మానుమంచు నను వీడ్చొని తాఁ దనయంబు కేఁగెఁ బె
ల్లితరులుబిడ్డలోనఁ జరియించువిమూఢున కేటిసౌఖ్యముల్.

170

క. తెచ్చినవిత్తము వృధగాఁ, బుచ్చక యమ్మచ్చెకంటపాం దిఁకఁ గందుకొ
- పెచ్చుపడ వారవెనకలు, నచ్చుటయే యరుదె యెట్టివానికి నైనకా.

171

ఉ. అంచితలీల నొయ్యఁ గళ లంటి మనం బలించి నేర్చుతోఁ
బంచర రాహవంబునకుఁ బైకొనఁజేయుదుఁ బొక్కి కించిదా
కుంచితసేత్రకోణ యంబు గుబ్బవసుంగవ నాయురంబుఁ బొం
దించి సుఖించునొక్కొ సుదతీతిలకం బొకనాఁడు వేడుకకా.

172

ఉ. ఏనొక కేళ గాఢరతి నేర్తెలు లోపల డస్సి దూలినకా
మానితచాత్రపల్లవపమానగుణాధరసంభవామృతం
బావఁగ నిచ్చుచు గలయ నప్పదియుకా మది నూలుకొల్పున
మృతవతీలలామఁ దగుచుచ్చిక నెన్నఁడు గారవించెడకా.

173

సీ. కొన్త నీలపురంగు కొదవచేసి చెలంగు, కమనీయకుటిలాలకములతోడ
సంపూర్ణ శక్తి తేటచాతుఁ జా యనుమాట, మొలపించునిద్దంపుమోముతోడ
హేమకుంభవిభూతియొప్పె డించినీతి, తోడికనవనన్నుదోయితోడ
చిరురుటాకులమేలు చిన్నపుచ్చగఁజాలు, మోహనంబగు చిన్నిమోవితోడ

గీ. పులిసతలవిభ్రమముపూన్కి గెలుచునున్కి
డాంబ దళుకొత్తుజుఘనమండలముతోడ

వలనుమిగిలినభాగ్యదేవతయహోరే

మెలఁగుకలకంతి నెన్నఁడు గలుకునొక్కో!

174

సీ. పసుకపున్నాగచంపకపాటలననీ, రుహవాటికలఁ గలవిహరణంబు
కలహంసకులవత్తు చలితపినీఘటా, కులసరోవరముల జలకమాట
అమృతనివ్యంసమోహనచంద్రికాభాత, మానితహర్ష్యంబుతోనియుని
కమలకాగోపలఘటితమాతనశేరి, శైలకూటములపై వాల్మీకిడఁక

గీ, విరులు సొమ్ములు పూత లంబరము లమిత

భక్త్యభోజ్యులు లొననివసుల నెల్ల

నింపు నమకొల్పు తనవల్పునిందువదినఁ

గలసి వర్తింపలేకున్న నిలుపు నున్న.

175

ఉ. అనుసయంబునంగుఁ గమలాపఁడు లోచనగోచరాత్మ్యుడై
వననిధిసాగుక్కునకు వ్రాలె సుమస్తదిశాంతరంబులఁ
గనకము పూసినట్టికిఁ గుఁ గానఁగవచ్చెఁ దవంకురక్తిమఁ
వనరుహలక్ష్మి కైరవవంబులకుం జనె)తోడుతోడుతిక.

176

సీ. ఈమదిక్కుచిత్రశేషవత్సినరోజు, జతరనివ్యందపువ్వంధయంబు
నీడదుర్విమోహ్యునిస్థిరజవళిగ, స్పష్టకోలాహలాగ్నిప్రదిశము
భావితారాగంపతిమల్లమల్లికా, వాదికంబు
చక్రినాకస్వాంతసాంద్ర్యోకానల, సువర్ధనక్రియాసామిధేని

గీ, కాంతివిస్తేరముఖసరకైరవంబు, నీలిమావృతకలావనీతలంబు

(చకటసంధ్యాసమాధిమద్రాపహృణంబుఁ, జాలజూపటై పశ్చిమసంస్థయపుడు.)

సీ. కాలకాముకుఁడు దిక్పాంతలపై జల్లు, వలదకపృథపుబల్కులా యనంగఁ
జరమసంధ్యానాట్యచలదీశపటుజటా, గళితగం గాఢేనకణము లనంగ
నాకాశమండలం బనుమధూకింబునఁ, బుట్టిననవకంపుఁబూవు లనంగ
... .. మణి కెఱిగింప, వచ్చుపెంచినవారుంబు లనంగ

గీ, భావనత్తుత్రవల్లభప్రకటబహుళ, భరితనత్తీర్తిచంద్రికాంకురము లనంగఁ

జరగి జగదేకకళ్యాణపదవిలాస, కరములై యుప్పె దారకోత్కరము లపుడు. 173

సీ. లయంగుఁ, జగురుగైదుపుబోడు (చే)రఁబడియె

మాఁకలగట్టి యిహుల మృగంబులు లేతఁ, పచ్చికపట్టలఁ బవ్వడించె

పనుదూదికి మిన్న వ్రాలెనో యనఁ జెన్ను, దశుకొత్తఁజీఁకటి దట్టమయ్యె

చోదికాంత

... .. హరి హేతిహూతులయందు విడిచె

గీ, బారులకు మోసనపచ్చి చాలనొడవె, జోరసంచాగమునక్కలెజోటుగలిగె
జమపాఠోనిధాననిశ్చలతరంగ, సంగమంబున కినమూర్తి జాటుమును. 179

చ. కలువలసాంసు తామరలగ్రాము నికానతిజీవగృహ తా
రలగమికాడు వెన్నెలకరాలుము చీకటివచ్చుమెన్గ చ
ల్యలగలి చక్రవాకులలకు వియోగులపాలిజాలి వే
ల్పులకటవెల్లఁ దీర్చుటకు ... చంద్రుడు దోచెఁ దూర్పునకె. 180

చ. ప్రసవముతోడ నస్తమితభావనివేషముఁ ధాల్చి రాగవి
భ్రమ మొనగూడఁ జంద్రుడు కరంబుల నంటినఁ జల్వఁ దాకియో
కమలిని మోచువంచె నది గన్గొనివక్కునఁ దాను) నవ్వె తోఁ
గుముదిని దాన సిగ్గుపడి గొబ్బున వెల్లెలనయ్యె నాతఁడుకొ. 181

గీ, ఉద్యమరాగవిభూతి పయోజనూతి, విదప నొదవినవె న్నెల మహనదహను
మేనఁ దలకొత్తుకప్పున దానవారి, బోలి చూపఁపై నంత సంభోజవైరి. 182

చ. హరిహరిసంబుజాక్షి నిటలాంచితచందనబిందువో యనక
గరము దలెచ్చెఁ జంద్రుడు కప్పును జూడఁగనొప్పైఁ దప్పర
త్పరిమళలాభలోభపరిపాకవశంబుదచి త్రవ్వ తిమ్మ
తిరముగ(వ్రా)లి మున్నయెలదేటియపోలె జగంబు మెచ్చఁగక. 183

చ. వలపులరాచవారికిని వక్యుడు చల్లనిమేనివాడు క
ల్యలచెలికాడు నైనయుడులల్లభజారుడు ప్రేమ యామినీ
కులట మునుంగుగాఁగ నొనగూర్చిన నల్లనిచీర మేనికొక
దొలఁగఁగఁ దీసెనాఁ బరగి తూలెఁ దమంబు దిగంతరంబులకొ. 184

మ ప్రచురధ్యాంతమదేధపాకలము చక్రిస్వాంతశోకాగ్నిధా
య్య చకోరికులజీనాపధము తారానందకందంబు ప
ద్యులక్ష్మీభరణశ్యతోహరము కందర్ప
విచరప్రక్రియ పర్వె వెన్నెల నిశాచంద్రాననాహసమై. 185

సీ. సకలదిక్ష్వాంత లామిత్త వసంతము చల్లుకొనఁ గగియ్యు చందనజోద మనఁగ
నాకాశసిద్ధుదేహంబునఁ బూసిన, నూతనస్పృగవిభూతి యనఁగ
రాజు నికారాజ్యరతి మంగళాభిషేకంబునఁ దొరుగు గంగాంబు ఐనఁగ
కాలధీవరుఁ డంగకారమీపంబుల, సంగ్రహింపఁగ నైచుజాల మనఁగ

గీ, కడఁక రేచామ మైనిండఁ గప్పుకొన్న, జిలుంగురాళంపువలిపంపుఁ జేలయనఁగఁ
దగి చకోరంబులకునా మెగలు ఘటించి, తెలఁది వెన్నెలగలయంగ దొలవరించె.

ప. ఇట్లు నకలలోచనానందకరుండగు నిశాకరుండ మృగమదమకరపత్తాభిరామం
బగు సుత్రామదిశాతుశ్శయగంధికపోలఫలకంబునుంబ్రోతె నీలశ్శాకలితాంత
రాలుండై నభోమంజులంబు నలంకరించి కలువలకుం-జలువయుఁ గైరసంబులకు
విహారంబును జకోరంబులకు వికారంబును, నిందుకాంతంబులకు నివృంధంబును,
రిక్కలకుఁ జక్కఁదనంబును,... ... బంకజంబులకు శంకయుఁ,
బాంధులకు సంధకారంబును, దయంబునకు భ్రమంబును, బాటచ్చరులకు వెచ్చ
యు, జక్రవాకంబులకు విక్రియయు నెలకొల్పి యనన్యదృష్టంబగు విభావిభ
వంబున వెలసి)యుండె నప్పు డవ్విప్రసృండు విప్రయోగవృధాదూయమానమాన
నుండై వేఁచెవెన్నెలం బొక్కి యుక్కిడక యొక్కరమణీయస్థలంబునఁ గనక
లతం దలంచి యంత్యంతంబునం జింతింపం దొడంగె.) 187

ఉ. (పైయెలనాఁగ!) నాకు నిజపోషనితాపము నూలుకొల్పి నీ
వేయెడ నున్నచానవు? మదేశదపస్థ హరించి చక్కఁగాఁ
జేయుట నీడపాలనె పసిఁచుట యిండు తెఱుంగవైతి ప
య్యా! యిగురాకుఁబోఁడులు దయోదయ మింతయు లేనివారలే? 188

ఉ. ఈశికరాజి యీశుకము లీశక్తికాంతులు నీసుధాపృథు
శ్రీనిరీషకవ్యచంద్రికలచెవ్వయు లీయలిపోతరుంకృతుల్
కోషవదంగజాతశరభూరసిపాతముఁ గూడి నాకు వృ
త్తాపముఁ జేయుచుండె నికఁ దాళఁగఁజాలను గావు మీయెడక. 189

చ. జలరహంగంధి! నీవదనసన్నిధి పెన్నిధి, నీమనోహరా
త్వలనకటానీక జవిహారిము హరము, నీసుధామిశ
త్కలమృదువాక్యవైఖరులగ్వ్యము పర్వము, నీకపోల ని
స్తులకళచెల్మి కల్మి, యయిలోఁచెను నా కింక నెన్నిరీసులక. 190

నీ. మదిరాక్షి! నీమధుమాట లాలించిన, పారఁబట్టిన పికస్సార్ధరమణి
యెలనాఁగ! నీముఖం బింత చూచినమాత్ర, వెలవెలచేయనే విధువిధుతి
హరిమధ్య! నీవదనానిలంబులు గోరిలి, కలఁచి తూలించనే కమ్మగాడ్చు
కొమ్మ! నీకమ్మనికెమ్మావిఁ జాలించి, చిదిమిచైవనె మావిచిగురుటాకు
గీ, మత్తగజయాన! నీమేను హత్తియుండి, వెలుచ నానులపటుపనే యలరుదీవ
నీయుఁజేక్షణ నా కింత నిదిడతాప, మానవతనె వివేకంబు మానవలనె. 191

గీ. ఆనుచు ననమాకుగానుగామాతులఁజేసి, చిత్త మెరియంగ వెన్నెలవిచ్చునెగలఁ
గాఁగింపున కజకల్పకల్ప మగుచుఁగడచెనాఁతెయియంతటబొడిచెనినాఁడు.

- గీ. దినముభోచితకృత్యముల్ దీప్తి యంత
పచ్చి పరభావవేది భావజేతరాగ్ని
సవకుండై యొన్నసఖుఁ జూచి యాత్మ సులికి
యతని మెల్లినఁ దెలిసి యూరాల్చి పలికె. 193
- క. వాలికలగు తెలిగన్నుల, బాలికకై యింత నంత బడలఁగ నేలూ?
తూలి కడునై భవంజుల, కేలిక విఁకఁ గమ్ము నిన్ను నింతిని గూర్తుకొ. 194
- మ. పలుకంబారకుమీ సుధాంశురుచికిఁ బ్రాంతంబు గానీకుమీ
తలఁపు న్నందనమిరణంజునకుఁ పంతాన్మూలకుం బోకుమీ
యలరుదావికి నింక నోధరణిదేవాపక్య! నాసత్య మా
కలంకిక నినుఁ గూర్తు నేర్తు మరలం గాలింతుఁ గామోద్ధతికొ. 195
- చ. అన విని బాష్పధారలు నిజాననచంసునియందు మంచురూ
పునఁ బొడగట్ట భూమిసురపుత్రకుఁ డున్నురుమంచు వెచ్చ మా
ర్చి నిజసఖుకొ మనోభిమతసిద్ధికరుకొ ఘనసార్థకతలకొ
గని కడుదీమఁడై పలికె గగ్గదికావిలకంతనాటుండై. 196
- ఉ. కామునిబారిఁ దోచి ననుఁ గామినిఁ గూర్చక వోయి తక్కటా!
యేమనువాడ నిన్ను సఖ! యే మనువాడనె? విప్రయోగదుః
ఖామిరతీవ్రవేదనల నందుమదేతదవస్థ యొక్కరుం
డేమియెఱుంగు? విశ్వపతి యీశ్వరుఁ డాత్మవిదుండు దక్కఁగకొ. 197
- సీ. కల్గనూచిక యయ్యెఁ గలకంఠంరకుహలూ, కారమహోదారకలకలంబు
సంతాపకర శుర్యుఁ జంఘననాకరా, బ్జాలోలతాలవృంతానిలంబు
గ్రీష్మద్గమం బయ్యెఁ గృతగర్వయామినీ, రమానుధాపూర్ణవిఘ్నకాంతి)
విభ్రాంతిపద మయ్యె వికసితచక్రినవాస, వామోదదారివిహారకలన
- గీ. ఏమి నేయిదు? నాకింక నిందువదన, వదనపద్మాసలోకనవ్యాప్తి లేమి
వాసుభోచనఁ గూర్చి శాపంకఁ జేర్చి, యిట్టివెత మాన్చి పీఠిఁ జేపట్టు సేఖుడ!
- చ. అనవుడు నట్లకాక మన కన్నిటికికొ శివుఁ డున్నవాఁడు నీ
పని ఫలియించు నింతవెతఁబట్టుకు భూసుర యంచు మిత్రి పీ
ఠొడిసి పరభావవేది యనుకూలములౌ కుభసూచకంబులకొ)
గని మది నుబ్బుచుం జనియె గ్రమ్మనఁ దత్పురివేశ్యవాటికికొ. 199
- చ. ఇట్లు ముందట.

మ. శతమమృతప్రదరాననోపమవిరాజిత్రాణం బంగనా
కృతగాంధర్వవిశేషగుంభితము లక్ష్మీపుండరీకాక్షప
(ర్వతజాశంకరవాప్య)రాశరథరూపన్యాపచిత్రీలు పో
షితపారావరముశ్చ కేళిగగున్ జేటిసమాక్షిమున్. 201

చ. విలసదవద్వివీటిలము విన్ముటమంగళసంగతంబు ని
ర్మలశశికాంతకున్యము చ(నుత్కృతివత్కృతిధూర్జితేటికా)
తిలకము నైనవారసుడతీగృహ మొక్కెడు గాంచె నాత్మలో
పలక గడు విన్మయంబు గనుపట్ట మదాలనుచుట్ట మద్యెడన్. 202

క. ఆమందిరంబు కనకలతామందిర మగుట నిలిచి తద్దయు...
.....దున కలిముఖుల, దై మెల్లన నడవఁ దొడఁగె నతఁ డిం పలరన్. 203

గీ. ఏమి నేయుచునున్నవా రింటివారు, వచ్చితిమి మేము చుట్టాల మిచ్చటికిని
ననుచుఁ దోహదానితాననుం డగుచుఁ జొచ్చెనంత నాతఁడు తస్మహాభ్యంతరంబు.

నీ. పగలు రాత్రి నే ముఁ బరగంగ రాత్రి, పగలునేయంగ గాఢుఁ దగిలి పట్ట
నిచ్చుక లూడిగట్ట నెకేసందుగతిగిన, సావడి కొట్టంబు చంకఁ బెట్ట
మున్నీరు దెగనిద మన్న మిచ్చును గూర్చి, (నుంచును గొలువ ధూమంబు) దివియఁ
గన్నుండఁగా లోనిగనుపాప వెడలింప, బిట్ట కేసాహి వాకట్టు గట్ట

గీ. తాతఁ డైలంబు పుట్టింపఁ జేతిలోన
నకలజగములు నొక్కట సవదరింపఁ
జాలి యేపొంగు విటులకు జాలి యొసఁగు
కనకలతమాత మాయా ప్రకారభూత. 205

చ. పరగఁగ నెల్లవారు విటభల్లిక యంచుఁ దలంప వీటిలోఁ
జరముగ నెన్నికం గనినచేడియ లంజియత్తి యిట్లు మం
దిరమునుగూర్చి వచ్చిననుభవజీనందనమిత్ర గారణం
బరుచుగ నాసనాదుల ముద్యోకుఁగా నొసరించె వెండియున్. 206

క. పాటగంగధంబుల దగఁ బరి, సాటిం బాటిరచర్చ వై నెటి నలఁదన్
జేటిక (తనచే నొసఁగిన, వీటిక) గొని యిచ్చి యతని వినుమని పల్కెన్. 207

ఉ. మన్నన నామృతంబగు మంజులవాణికిఁ జాట్టమై నది
ట్టన్నచుభట్టునందనుండ పల్లుండ వారయ వావి నాకు నీ
వెన్నెడు మాగ్యహంబునకు నేటికి రావిద నీకు వింతయే
న్నీవు గాన కూరుమల పెంపుఁ దలంపపుగాక భూసురా! 208

- క. వానకునో వజ్రపువళో, పూనిక నీరాక వింతపాడమెన్ నానై
నూనెనె యిన్నాశకు నీ, మానసమునఁ గొంతకూర్చి ముచిద యయ్యెన్. 209
- చ. తరతర మెన్నియైన మరఁదండ్రకు సాములు పెట్టినోడి లో
భరతివో యిందు రావు హరువంపున గాగ్రము గల్గియుండు నె
వ్వరిమది వేగరింపము భవజ్వలయితికి నేల భీతి లోఁ
బొరయఁగ బెద్దవారికియఁ బొం దొనరింపుము నీవు మాపయిన్. 210
- గీ. ఓడగట్టినదూలమై యుండవలయు, మీకు మాకును నెనలైనమిక్రభావ
మింటికికొ వచ్చుచుం బోవు చుంట మేలు, నీకు మే మెంతవారము నీతి దెలుప.
- క. చేయఁ జేయఁగఁ బొం దగు, పాయఁ బాయుఁగ నెడలు బాంధవ మొదలు
మీయన్న గారితైవిడి, మాయందులఁ బొందు నిలుపుమా విప్రీవరా! 212
- క. నా వి వి మానసమున మో, దావేశము నివ్వటిల్ల ధ... ..మిక్కిలం
దానెలఁదితోడ నిట్లును, పొగ్గిణ్యవిలాసనఁ నభణితులు చెలఁగన్. 213
- క. ఇంటికి వచ్చినఁ జుట్టము, లింటికి రాకున్నఁ దురులె? యొసినయెడలో
నంటినమచ్చిక గల్గినఁ, గంటం గనుఁగొంటకేమి? (కమలం)కాక్షీ! 214.
- చ. అది యటులుండనిమ్ము కమలానన! నీప్రియపు త్రి జన్మనం
బొదివి విలాసనంబదల నుజ్జ్వలయై విలసిల్లురేఖ మా
చెద నని వచ్చితికొ బివనఁ తెప్పెద నొక్కరహస్య మన్నియున్
కొడువ కొఱఁత)లేక సమకూరెడు నీమదిఁ బర్వీయఁడినన్. 215
- క. కాతోఁదిరి నీకూఁతుం, జూతము రప్పింపు మనుఁడు నుదతియఁ బుత్రిక
దోతెచ్చి యంకసేతికఁ, జేతోమోదమున నిల్చి చెన్నలరారన్. 21
- సీ. కలికిబంగారుబొమ్మ కందర్పుబాణంబు, మొలక మెఱుంగు పెన్నెలనిగ్గు
పగడంపుదేగె సంపంగిక్రిన్నన చిన్ని, హరిణాంతురేఖ కప్యంఠముపిరము
జాతిరత్నశలక సాకారమధులక్ష్మి, రతనాలజగితేట) అతమరాణి.
పెంచినచిల్ల జీవాంచితాలేఖ్యంబు, కన్తూరినిగరంబు కళకలకరువు
- గీ. ననఁగఁ గమనీయమహితమోహనవిలాస, భాసమానాంగి యగుకూఁతుఁ బట్టిచూపి
వలుకు బలుతియ్య మింపులు గులుకెనట్లు, (వేడ్కముదివేశ్య)వరభావవేదితోడ.
- గీ. నీకు నాతోడును మృవనీనురేంద్ర! మెచ్చు మింగఁదలంచిన మృదునియాన
నిజము చెప్పుము మత్తుత్తి నీలవేణి, సుగుఱు పూఁబోడి గలదె యిజ్జగయనందం.
- ఉ. చక్కనివానిఁగా వయసుచాలినవానినిగా ప్రదాతగా
తక్కునివానిఁగా విటులధర్మ మెఱిగినవానిఁగా సిరి

- దెక్కుచవానిఁగా సాగుఁ జేరును బెంపును గల్గువానిఁగా
నొక్కనిఁ జూడుమీ యఁసి యుగ్మలిక నైతికంబు విడ్వంగ్. 219
- అ. ఎదిగి పసికపంబు (పిదిలిన నా)మైన, తగవు గాదు నిల్వఁ దలిరుఁబోండ్ల
వల్లుగాన దీని కనుపూలుఁడగు నొక్క, విటకఖాతఁడను వెదకు మీవు. 220
- కా. నేపాశ్చేంద్రుఁడు మాళవేశ్వరుఁ డవఁతి స్వామియున్ మున్నగా
భూపాలోత్తము (రెండవతేది ధన మింపుం బెంపు) దీసింపఁ దా
రీవద్దానన కిచ్చి పొందు గొనుకొ నేమేమె యంచున్నవా
రావృద్ధిపరు లిచ్చునీవిదెన నా కాకాంక్ష లే దింతయున్. 221
- క. మనసును మస్థంబు నెఱింగినవానికిఁ దగినవానికిని బొందుగ నీ
వనజాననఁ జేసెద నే, నని నాయున్నతి తలంతు వనదేవా! 222
- వ. అనవుడు విడి శతనిచెలికానిమనోఽధంబునకు ఫలకాలం బని యమ్మహీదేవుం
డావేశ్యమాతకు ని ట్లనియె. 223
- గీ. మంచిపని నేసితివి నీవు మహిషసుతుల,తోడిజడ్డునఁ జొరక యో తోయజాక్షి!
మనము సంసారులము గాన మనకుఁ దగిన,వారితోడను బొందు భావ్యంబుచేయ
మ. ఒకఁ డున్నాఁడు మఱియ బాధపుఁడు గణ్యం డెల్లచోఁ బల్లవుల్
సకలానంగకళారహస్యవిదుఁ డీజాణండ్ యంచున్ దనున్
బ్రకటింపక భవదాతృజాతకుఁ దగున్ భామా యతం డీను బు
చ్చున్ సామన్యము గల్గుఁ జేరు పనుకూర్పున్ నీకు నైశ్వర్యముల్. 225
- చ. అనవుడు నింతి యిట్లువియె నట్టిదయేని ధరానిలింప! నీ
వనినరసజ్ఞతో సరసిజాననఁ గూర్పుము మాకు పచ్చు న
గ్రనములనెల్ల విచ్చి యుచితజ్ఞత నావుడు నియ్యకొలుమైఁ
జనియె నతండు నెవ్వనము సంతసమొంద వహస్యపాలికిన్. 226
- క. చని తనపోయినయంతయు, వినిపింపఁ బ్రమాదవాధిపీచులలోనన్
మునిగి మదాలసుఁ డాలిం,గవమున సఖు గారవించి కడు నగ్గించెన్. 227
- నీ. హిసఁగ నీగతి మదాలసుచేతఁ గూర్చి సంభావితం డయి పరభాషవేది
తదనుమతంబునఁ దపనీయరత్నవ,స్ర్రుము లాదిగాఁ బదార్థము లసఃఖ్య
ములు సానిజననికిఁ దలఁపుకొరకకంటె, నినుమడిగా నిచ్చి కనకరత్న
సఖిబంధమునుబోలె సరసము గొనియాడ, ఘటియించె జెలికానిఁ గనకలతను
గీ, గునుమపల్లరి నలచేటిఁ గూర్పుచులయ,పవనుకైపడి సంత నాభాగ్యహుండు
మన్మధాద్వైతసఖివాధిమజ్జనమునఁ, ద్లోగి పరితాపమంతయుఁ దొలగఁ జేసె.

చ. ఉడుగని కానుతుల్రముల నూని మనోజ్ఞము పల్లవినఁగాఁ
గడఁగి వశావశేభపత్తికైనఁకి మత్తమరాళికారతిం
బుడికెడురాజహంసఁతపోల్కి మదాలనుఁ డన్మృగాక్షితో
నొడఁబడియుండె స-తతము నొండుతెఱంగుల నుజ్జగింపుచున్. 229

గీ. మాడ లన్నను మాడలు మణివిభూషణంబు లన్నను మణిభూషణంబు లెలమి
వలయువస్త్రపుల్లెఁ గైవసమునేయు, సానిత్యక నవ్వెసనూనుఁ డిట్లు. 230

క. భజనచెడి దానిపొత్తున, భుజియించెను మధువుఁ ద్రావెఁ బోల యంటె వెనక
దృఢియించెఁ డగినడవడి, కుజనుండె ధరణినురుఁడు కుత్స్యతబద్ధిన్. 231

ఉ. పాటలభంగశోభిషుపానపకుం డయి చొక్కి మిక్కిలిం
బాటఁ మేది భూనురుఁడు పాటలగంధికెఁ జిక్కి కాటికల్
హాటకముల్ మణుల్ గలపరాఘము లన్నియు నప్పగించె వే
యేటికి మోహవార్ధి నశమే తరియింపఁగ నెట్టివానికిన్? 232

సీ. పతితునిపొందు పాపము చుట్టు నని రోసి, పాపిబంధువుల్లెఁ బాసిచసరి
యెట్టినిద్రలయందుఁ బట్టిమాడఁగ లేమి, యడుగునే దొరయను బుడుకఁ డన్
మిఁతిబ్రదుగుల్లె నితఁ డపాత్రిం డంచుఁ, గైకొనరై రొక్కగవ్వకైన
సత్యంబుచాలనిచపటండు వీడంచు, వెచ్చంబు వెట్టింగ వెఱచె బచ్చ

గీ. వలపు గలిగియు జనయితినిలన వెఱచి, కనకలత దక్కి మాటుమొగంబు వెట్టె
నీతెఱంగునఁ జెడఁగాని యింతపుణ్యకర్మసం)స్కార మతనికె గలుగదయ్యె.

సీ. మును ముచ్చిలించి తెచ్చినయర్థ మంతయు, నపరీస్తుతము వెచ్చమైనకతన
మనము నిల్వక పోయి మగువరీతునఁ దిన్నఁ, గని తన్ను జనులు గైకొననికతన
త్రనకష్టముఖములఁ గనుచుట్ట మెవ్వఁడు, మానుగ నెచ్చెట లేనికతన
నున్నతభోగంబు లన్నాళ్లుఁ గల్గి బిట్టకపారె నవియెల్ల నుడుగుకతన

గీ. పాణిపదమైన యెలనాఁగఁ బాయకతన
తొంటి తేజంబు నుజువేది ద్రుఢి యగుమఁ
బురములోపల పసియింప వెరవుచాలి
యరిగె నెందైన నాపాపిహృదాధముండు. 234

క. ఈచందమునఁ జని యూ, నీచాత్మకఁ డొక్కచోట నిలిచి మనములోఁ
జూచును విత్తాన్వన మె, టైచేరుట యేమిభంగి నగునో యనుచున్. 235

చ. వనమరి విత్తహీనుఁడగువాఁడును పాణిములేనివాఁడు ధా
త్రి సములుగాఁగ నెన్నుదురు ధీనిధు లట్లుగు గాన నాకు వె

కృశముగ విత్తమేకరణిఁ గల్గెడిఁ బ్రాణమువోలె దాన నా
వసుముగఁ జేయనొక్కొ ప్రియభామిని రూపమునోజకామినిఁ.

236

గీ. కనక మార్జితము నెన్నిమాఁగులు నైనఁ, గనక మార్జితమునొని తొందుఁ గనకలతను
గనకలతఁ గూడ నీమటు గలిగెనేని, వేయు నేటికి త్రిజగతీవిభుఁడఁ గానె.

కా. ఆవింధ్యాచలపార్శ్వపట్టిదము లత్యంతంబు నానాధన

శ్రీవాసంబుల నాఁగి విందుము జనశ్రేణుల్ పృథంసించ నే

నే వేగం జని త్థరాస్థలము పృథ్వీపాలకాగారముల్

ప్రావీణ్యంబునఁ గన్నపెట్టి సకలాస్థనాతముల్ దెచ్చెదఁ.

238

క. కడియును గత్తియు నాచే, వడి యుండివయేని పద్మభవునిలైనఁ

వడిఁ జొచ్చి కన్నమున వెన, వెడలించనె మినుకకుండ వేదండంబుఁ.

239

క. అని కృతనిశ్చయుఁ డగుచుఁ, జనియెఁ గహనంబు త్రోవ సాహస్యస్ఫుటిఁ
మనమునఁ గొంతక దక్షిణ, మునకై ధనకాంత దన్ను మునుకొని తివియఁ.

240

చ. నెనగునింతిలోఁ బెరసి నీడ మెటుంగున మన్ననాఁడు గా

వన నడవఁగజేక తనువుం గలచెయ్యలు దూలఁ జిక్కె విం

ధృవగనమీపకాననమునందుఁ బథిశ్రమ మెర్పు డింపఁ ద

త్కనకలతావిటుండు వెడగామ్మ రవిప్రభఁ గూడి వీవఁగఁ.

241

క. పడదాఁకి దప్పిగొని యా, చెడుపాటుఁడు పెదవు లెండఁ జెదరి పదంబుల్

పడవడ పడఁగఁ వింధ్యపు, నడులెరువునఁ బడియె నొక్కనగపతినిడఁ.

242

కా. ఆవేశం ధరణీసురుం డొక్కఁడు విద్యాపాలుఁ డన్వాఁడు వి

ద్యావాణీవిభుఁ డొక్కభూమిపతిచేతిఁ నిమ్మముల్ రత్నముల్

దేవగ్రాహ్యములైన వస్త్రములు తృప్తిఁ దానరూపంబుగా

లేవం గైకొని వచ్చెఁ బాలుఁ దనపట్టిం గూడి యాలోవపకుఁ.

243

గీ. నైవసుత్సంబుచే ధరాదేవుఁ డతఁడుఁ

దానుఁ దనయుండు వడదాఁకి తాపమొంది

యవ్వదాలనువసియిగమనట్టిచెట్టు

నీడ తేతెంచె నొక్కింత నిలుచుకొను.

244

క. ఆచెట్టునీడ నవ్వుడు, చూచె మహీదేవసుఁడు ఖోణీశయనుఁ

వాచావిహీనముఖు గళ, గోచరజీవుఁ విబోధకుంకితు సతనిఁ.

245

క. చూచి వీఁ డెవ్వఁడొక్కొ? అగమంబగు నీమార్గంబున కేమివెసంబున వచ్చిన
వాడొ వీని కేమియైనదొక్కొ? తెలియదుముగాక యని చేరంజని యరసి

అతని వడ(దాకినవాని)గావివేకంబున నిశ్చయించి కృపాశుండై విద్యా
పాలుండు. 246

చ. తనకరదీప్తిలోనిహిమధామసుధావిమలంబులైన తి
య్యనినలలంబు లొయ్యనఁ బ్రియంబునఁ బాజీనరోదహంబునకొ
... .. గోముఖమండలి మున్నుగాఁగ నా
తనికి నతండు గొంత పరితాపభరంబెడలించె నందునకొ. 247

ఆ. ఇట్లు నేదదేటి హీనస్వరంబున, నతని కనియె నమృదాలసాఖ్యఁ
డనఘ! కొంత మానె నారాటము...,దగులు వాపు. 248

చ. అన విని సంభ్రమంబున దయాకరమూర్తి మహీనురుండునుం
దనమది హెచ్చరింప మును దత్తసువుం దడవంగఁ గొన్నిని
ల్చిననలింబులకొ రసనఁ జిల్కుచుఁ గుత్తుక డెక్కు నంతనం
తన సరిచేసికొంచును యథాస్థితి నూనఁగఁ జేసెఁ బ్రాణముకొ. 249

ఆ. అట్లు నేదదేటి యల్లన చే గాలు, గదలనిచ్చి పదనకమల మెత్తి
కనులు విచ్చి చూచి గొక్కున లేచి కూ, రచ్చండి మాటలాడుచుండ నంత. 250

సీ. తెలిసి యంత్రభ ధరిత్రీదేవకులశాస, కుండువిద్యాపాలుడందవినతి
చేతఁ బ్రీతునిఁ జేసి చేవోయి మొగుడించి, వినయావనమ్మిడై యనియె నతని
ననఘాత్మ! నీకతంబున నివృటికిఁ బ్రాణమున నుండ గంటి నీమూర్తి చూచి
సకళాంగకంబులు చల్లనయ్యెను నాకు, (నిజస్మృత మెఱిగింతు) నీవు వినుము
గీ, జాతివిప్రుండ వాడంబుచేత నోడి, సిగ్గుపడి శాస్త్రపాఠంబు నేయఁ గోరి
పోవుచున్నాడ నెట్లకైన బోయి పోయి, అగ్గిదాకితి నివోచ్చట నైతి నిట్లు.

ఉ. నామదిఁ బోచుచున్నయది నాయన! నీవు దలంప సర్వవి
ద్యామయమూర్తి వఁచు ధృతి దప్పక నీపదపద్మముగృహుకొ
బేసెను భిజించి శాస్త్రములు పెక్కునతోఁ బెరియించి పోగడనై
భూమిజనైకవంద్యగతిఁ జూల్చెద నిల్చెదఁ గీర్తనంపదకొ. 252

గీ. కాఁపురము నాకుఁ గడుఁబెద్ద కంచయంత
యిల్లు శ్రీధాన్యకటకమై హెచ్చు మితు
అరయఁ దలవెండుకలయఁద అచ్చికంబు
లేదు గానంబునందు నోవేదమూర్తి. 253

ఉ. అనిన విని యట్లకాక నీవు మాకుఁ గుమారునిమాటు నీ కెవ్విధంబున నుండవ
లయు నవ్విధంబున మాతోడం గలసి వర్తింపు మని ప్రహ్లాద లోలంబై విద్యా

పాలుండు నాశికబాంధవుం డస్త్రశైలిఖరం బరుగుడుఁ దడయక సంధ్యాదిక్కు
త్యంబు లవంధ్యప్రకారబాస నొనరించి యధోవితంబుగఁ దృఢాస్తరణంబగు
ధరణిశయనంబునం బవ్వడించి నిద్రించునఱుఁబున. 254

గీ. అకృత్యఘ్నండు బ్రాహ్మణునందుఁ జాల,ధనము గలుగుట వీక్షించి తత్తటించి
అది నరుస్తంబు మృచ్చిల నాశ్రుఁ దలఁచి,ప్రబలసంతమసార్థరాశింబునందు.
మ. తనుఁ జాకుండఁగఁ బోచినాఁ డనక వృద్ధబ్రాహ్మణుం బిన్నవాఁ
డని కొం కింతయు లేక తత్తనయునికొ బ్రాణంబులం బిట్టు వా
పి నయం బింతయు లేక చేరి వెరజెం చేలైనతద్విశ్రముకొ
ధనకాంతాపరుడైన వానికి నిషేధంబేల చూపట్టెడికొ. 256

గీ. వెరకఁబోయినతీగ వేవేగఁ గాలఁ, జాట్టికొనినట్లు కోరినయట్టియగ్గ
మిట్లు దొరకిన సంతృప్తహృదయుఁ డగుచుఁ,గనకలత కిత్తు నవి నిరాఘటగతిని.
క. అవేశఁ గడలిచనఁగా, దైవగతిం దెరువు దమైఁ దనపురిలోనికొ
బోవిడిచి కాశినగరికి, నై వచ్చె నతండు గొన్నియహమలు వోవొకొ. 258

సీ. ఏవీడు విలసిల్లు కీర్తివిశ్వసాధజా,టపినధము ధ్ధేందువిపులకాంతిఁ
జెన్నొందు నేపురం బన్నపూర్ణాఘన,స్తనభారకాశ్మీరసారభముల
వెలయు నేనగరంబు విబుధకల్లోలినీ,కల్లోలహస్తీసకములకలిమి
నేపట్టణం బొప్పు హేలామయుఁడు డుంకి,విఘ్నేశదావాంబువిభవలభిఁ
గీ. బెరిమఁ జూపట్టు నేపుటభేదనంబు, హృద్యకైవల్యలక్ష్మీకి నిక్క యగుచు
నట్టియవిము క్తమునకు దినానసాన,సమయమునఁ జేరె వాఁ డదృష్టంబుకతన. 259

ఉ. ఆదురితాత్ముఁ డిట్లు మదనాంతకుపట్టణ మల్లఁ జొచ్చి బె
ల్లిదయు వానయుం దమము నేడైఱఁ గూడి జనావరోధముం
బ్రోదిగఁ జేయఁగాఁ గడచి పోవ నసంబటి ప్రాలుమాలి స
ర్వోదరమైనయొక్క చొచ్చి శ్రీహనులాత్ముఁడై. 260

క. నిద్దురకుఁ గన్ను మోడ్చును, నుద్దవిడిం దెక్కియాన్న యుగోగ్రగ ము
ద్యృఢహనబ్యాలావలి, నద్దినకోటలకు నలవి నాపునిఁ జేసెకొ. 261

మ. ధననాహారవిసాగ్నిదగ్ధఁ డయి తావం బందుచున్నట్టిభూ
దివిజం జేరి హరుండు విశ్వవిభుఁ డద్రిస్వామికన్యాధవుం
డనధానంబున దక్షిణశ్రవణ మొయ్యొక దారకబ్రహ్మవి
శ్వవిశేషచరిత్రభోపదిష్టుముగఁ జేయం బూనుకాలంబునకొ. 262

మ. ఆరుకాతుల్ (గురుకుటులు నివృత్తబంధం) స్త్రీభీలక్తాంతరల్
శతదాభుల్ కరవాలహస్తలు ఖరచ్చాయోధ్యోకేశచ్ఛటుల్
భరితాపాంకృతు లంతకానుచరు లాపాపాత్ముఁ బాటు న్మహా
ద్భురవేగంబునఁ బట్టితేరఁ జరి రెంతో పంతము ల్పల్కుచున్. 263

గీ. ఒకనిఁ బట్టఁగఁ బడుగు రిట్లొత్తిపోయి, యమ్మదాలను కడ నున్నయంతకారి
దేరకొనిచూచి వచ్చిన తెరువు పట్టి, రంతకునికింకరులు భయభ్రాంతు లగుచు.

చ. తమవని కాకపోవుటకతంబున నప్పుడు వికలాన్యై లై
యముఁ గని తద్ధటుల్ ఁడిఁ బ్రయత్నవిఘాతముఁ దెల్పి చెప్పుడున్
శమమఱి కాలఁడుం గిరిసి నైరిభిరాజము నెక్కి బ్రాహ్మణా
ధమ్ము గొనితేరఁగా నుగి దట్టపుఁగింకరసేన గొల్వఁగన్. 265

మ. అలీ(కాతుండుమహానభా)పుఁడు త్రిలోకారాధ్యుఁ డిట్లేల తా
నలదుస్టాత్ము ననుగ్రహించు నిది దా నాశ్చర్య మూహింప విం
తలు పుట్టెన్ మఱి తత్ప్రసర్తవేకున్ దాఁ గూర్పునే యుగ్మఁ డ
ట్టుల దీనం జెను నెల్లధాత్ములు వోటుం దప్పి త్యక్తంబులై. 266

క. అని సందేహింపుచుఁ దాఁ, జని కాళికలోనఁ గాంచె శమసుం డనయా
క్షునినగిగద్దియఁ గూర్పుం, దిసభానురపుత్తురీ నతులనిర్మలగాతురీన్. 267

గీ. చూచి (మానుగ వీనులం)జూచుతోడవు
వేల్చునకు మ్రొక్కి యొకపంక వినయనమ్ర
దేహుండై నిల్చె నమ్మహాదేవునాశ్చ
శిరముపైఁ జేర్చి తలనంచి తరణినుసుండు. 68

గీ. ఒదిగి యత్యంతదీనుండై యడఁగి మహఃగి, సిగ్గుపడియున్నజము నిరీక్షించి మున్నె
యతఃపరాకతుఁ గారణం బాత్మఁ గాంచి, యమ్మహాదేవుఁ డీక్రియ ననియె నగుచు.

ఉ. వచ్చితివే? దండధర! వచ్చియు మూసినముతైమట్లు మో
మిచ్చి యొకింతయుం బలుక వేమి? మనంబున శంకఁ దక్కి వా
కుఁచుచు నాపుడున్ హరునకున్ వెన నంజలి యాచరించుచున్
వెచ్చన యూర్పి యిట్లనియె వెల్లదనంబున నాకృతాంతుఁడున్. 270

ఉ. ఏమని విన్నవింతుఁ బరమేశ్వర! విశ్వజనాంతరాత్మనై
భ్రామకవృత్తి జంతువులఁ బట్టి వినోదమపోరెఁ దిగ్విచున్
భూమగుణభిభావమునఁ బొల్చినమేటివి నీవు మన్తన
నామరసంబు పండురువిధంబును గాన విదేమిచిత్రమా. 271

- మ. విభురేఖావిలసత్కవచ! విను మీవిప్రుండు దుష్టాత్ముడై
విధికి బాసి నిషేధముం దవిలి వేవే లుగ్రపాపంబులకై
బధులైకై హనియింపఁ జేసి విదపకై బొందెకై భవప్రాప మీ
యధికారం బింక నాకు నేమిటికి ధర్మాధగృములై లేనిచోకై. 272
- సీ. మొదల బాహ్యకర్మములపట్టు వదలించి, జారుడై కులకులఁ జంకఁ బెట్టి
తల్లిదండ్రులమాట తలమీఱి వర్తించి, కైదున ధరియించి జూదమాడి
చోరుడై శంకరుసాములు దొంగిలి, హత్తి వారాంగనపాత్తు దొడగి
గంజాయి భక్షించి కలు ద్రావి సంజాఁడు, నమలి కృతఘ్నుడై నట్టడవిని
గీ, కాంతు వేదాంతవిద్యావిచారనిపుణు, నిరపరాధు మహీసురవరుని నతని
పుత్రికుఁ జూపి తుది నిన్నుఁ బోలినాఁడు, వీఁడు నేనేమియునువాడ భిక్షనాథ!
- ఉ. కూరలు గూర్లుఁగాఁ గుడిచి కోరిక లీరిక లెత్తనిక కాం
తారములోఁ దపంబు లతిదారుణభంగి నొనర్చువారికై
జేర వశంబుగానినినుఁ జేరి కుభాకృతిఁ జాల్చియున్నవాఁ
డేరికి నాటరానిఖలుఁ డీతఁడు చోద్యముఁ పోవు శంకరా!.
- క. ఇంక నేల ధృవంగతి, యింక నేల? పరోపకారహేలావిభవం
బింక నేల విధినిషేధము, లింక నేల వివేక మాత్ర నెఱుంగుతలంపులై. 275
- క. వలసినలాగులు గుఱిమృతి, బలహీనుల వెఱుపు లేక పరిమార్చి తుదికై
జలనంబు లేనినిన్నుకై, గలయుట పనిగాదె తలఁపఁగా దేహులకుకై. 276
- ఉ. తొల్లియు శ్వేతుఁ గాఁగితివి తుచ్చుఁడు వీడని చూడ కాత్ర శో
భిల్లదయారసంబు గలప్రేమ దగం గని బ్రహ్మహతుకుకై
గల్గిరి ...నిన్నుఁ బొల్చుకొని కల్మషమారుఁగఁ జేసి తదిగై
వ్యాధి! యెల్ల నివిషమనిర్వనమైన నిజాధికారముకై. 277
- ఉ. నావిని మోముపైఁ జిలుతనవ్వుదలిర్పఁ గృతాంతుఁ బల్కు న
దేవుఁ డభంగురామృతవిధేయములై పలుకులై చెలంగఁగా
నొ వింక భాసుపుత్త్ర! మది నిల్చుకు మీతమకంబు నీమహీ
దేవుఁడు నేన తా నగుట తెల్లముగా వివరించి చెప్పెదకై. 278
- కా. లోకు ల్లాడనుచుండఁగా నవనిలో లోలాత్ములకై విప్రైలకై
బాక్సానాథగవాదులకై గెడపనీ పట్టండు ...
... పుత్త్ర! మానవుఁడు మల్లీలానివాసార్హమా
నీకాశీనగరంబునం దానచో హెచ్చుకై ననుం బోలుచుకై. 279

సీ. పారుచుండు కొఱుంకపడుట మేననెకాని, కలుగదు వానిపంగడమునందు
 నెద్దుచందంబెల్ల నెక్కిరింతనెకాని, తగులదు వానివర్తనమునందు
 రెండునాలుకలొట పెంచారమునఁగాని, హత్తదు వానివాక్యములయందు
 డుపుడొకనెకాని, పరగదు వానిపాభవమునందు

గీ. భంగపోవుట తలపూవుపై నెకాని, నాటుకొన దింత వానిమానసమునందు
 నెవ్వఁడే గాకికాపుర కేగుదెంచి, బొంది దిగఁద్రోయు భాగ్యంబుఁ బొందజేసి.

గీ. ... శీఘ్రుఁడు పుణ్యం దటన్న, పాపకర్మండు సుకృతంబుపాలఁ బోవు
 కాకి కేగినఁ బాపంబు గడవ దన్న, పుణ్యమార్తయి దురితంబుపొంతఁ బోవు.

గీ. తేటిమో క్కంటఁ బువ్వుతదీయరూప, మొందుగతి సిద్ధరసమున నూని యిసుము
 కార్జునం బైనకైవడిఁ గాకి నీల్గి, పాపకర్మండు దనుఁ బోలు భానుతనయ. 282

క. ఈపుణ్యక్షేత్రంబున, నేపుణ్యండు జడత నాయనిడి మల్లింగ
 పాపనముచేయు నాతఁడు, ప్రాపించును బొందివారఁబట్టక ముక్తిక. 283

మ. కడు నగ్రాహ్యములైన యొందుమతములొ ఖండించి యీకాకి నే
 ర్నిడరక నన్నుఁ బ్రతిష్ఠనేయుఖుఁడుకొ బ్రాణంబులం బాయకే
 జడలంగట్టు శకాంకపోతము శిరస్స్వర్వాహినిపోతముకొ
 మెడలం జుట్టు భుజంగహరముఁ బ్రభానిర్ధూతసిహరముకొ. 284

గీ. ఇనజ! కైవల్యులక్ష్యుకి మనికి యగుచు, నెలయు విందుల మనుమార్తి నిలిపి నుమ్మా
 వృత్తివధనంభవంబైన విషమకలుష, భరముఁ దిగఁద్రోచె దేవతాభర్త మాన్ము.

క. పరపుణ్యజలజదివసే, శ్వరమగు నిట నన్ను నిలిపి చంద్రుఁడు మును త
 ద్దుగుకాంతానంగమభవ, దురితం బెడలించి కీర్తిఁ దొడికఁ గృతాంతా!. 285

గీ. ఒనర లింగప్రతిష్ఠచేసొండె మేను, విడిచిపెట్టుటచేసొండెఁ దొడుకవచ్చు
 నిమ్మహాక్షేత్రమున ముక్తి యెట్టిపాప, కర్మవశమైన నిక్కంబు కడమ లేదు. 286

ఉ. కావున సర్వకల్మషవికారనిర్హర మైనంబుప్పరికొ
 జీవము నుజ్జగించిన విశిష్టండు గావున దుష్టుడయ్యు భూ
 దేవుఁ డితండు నేన యి యేజముఁ గాంచెన కాక తక్కినకొ
 దావకదండఘాతములు దప్పనె వీనికి భాననందనా? 287

ఉ. నీవు మదాజ్ఞ మూలివయి నిల్చి యథాస్థితి నుండు మంచు న
 దైవతస్సార్యభాముఁడు ముదంబువఁ గాలుని వీడుకొల్చి భూ

దేవునిఁ గాచి విశ్వము నుతింప నిరంతరభక్తక్షణ

శ్రీ వెలయంగ నుండె నురసిద్ధపరానురూపజితాశ్రయై.

289

సీ. కావున శ్రీకాళికామహాత్మ్యముఁ గొని, యాడ నెంతటివాని కలవియగునె?

నీవు నాకాశవాణీమార్గమున విశ్వవతి నవిముక్తేశు భక్తపరదు

నేవింపు నీకోర్కీ సిద్ధించుఁ దడయక, యుండు దీవించి పొమ్మనిన నృపతి

కాండిన్యమునిపాదకమటంబులకు (నెల), నాఁగయుఁ దాను వినముఁగఁ దగుచుఁ

గీ, గాంచనస్యందనం బెక్కి కతిపయాను

చరులు దనుఁ గొల్వ వేడ్క నక్షణమ్ గదలి

సరవి బొడకట్టుననుకూలకృపనములకుఁ

గరము హ్నించి విశ్వేశువునికి సరిగ.

290

సీ. ... నరదంబుఁ జేర్చ నొక్కపురంబు, నందు నుండఁగఁజేసి యాక్షణంబ

వరభాగ్యవతి పృథ్వివతి పేర్చిమఁ దనమేని, నీడకై వడి వెంటఁ గూడి నడువఁ

గై వెల్లల్పిక్రికిఁగఁతహారంబైన, విశ్వేశునగరంబు వెనఁ బోత నై

మగు సన్మహావార్తంబునందుఁ బ్రవేశించి, జహ్నుకన్నియలోన జలకమాడి

గీ, యగ్నస్థైర్యంబు లొనరించి యతులహేమ, దానముల భూనిలింపులఁ దనిపి పూత

చిత్తుఁడై ధరణీకాంతుఁ డుత్తముండు, గుడి? గమనించె నతిభక్తి గొనలుసాఁగ.

కా. (స్వస్థంగాలహరీపయో) హరమహాశ్చంద్రశక్త్యంధ్రికా

నర్తాలఃకృతదిగ్యనూపదన దీప్యంత్రొండవీటిమహా

డూర్గాధీశ్వరగోపభూవరకృపాధూర్లభసామ్రాజ్య స

న్మాత్రాధీనమనస్క భూభరణహ ... గ్రీటి.

291

క. ఆశ్చర్యస్ఫూర్తైర్భూ! వి, సకృజ్జనకమలతరుణభాస్కరమూర్తి!

నిశ్చలతానన! సర్వసూరిశ్చంద్రనరేంద్ర! మతిసరిస్పృహనరూ!

292

చంచచామరము. కలాకలాప! కృష్ణమాంబికామమర! ధీరతా

శలాచలాగ్నినాథుర్భూ! సర్వత్రావనిర్జితా

నలా! బలాహకప్రధాననవ్యరూపచాతురీ

నలా! హలాయుధేందుసన్మృతాశధిగ్యశోనిధీ!.

294

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్యచరణారవిందపట్టరణసకలకళాభరణ

రామనాధ్యనుపుత్త్రైః సుకవిజనమిత్ర మహారథారవిత్రి?)

విరుదాభిరామ రామలింగయనామధేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీమదుద్ధృతారాధ్యచరిత్రం బమమహా

ప్రబంధంబునందు ద్వివీతీయా

శ్వాసము.

దేవునిఁ గాచి విశ్వము నుతింప నిరంతరభక్తరక్షణ

శ్రీ వెలయంగ నుండె నురసిద్ధవరానురూపజితాశ్రియై.

289

సీ. కావున శ్రీకాళికామహాత్మ్యముఁ గొని, యాడ నెంతటివాని కలవియగునె?

నీవు నాకాశవాణిమాన్యున విశ్వవతి నవిముక్తేశు భక్తవరదు

నేవింపు నీకోర్కీ సిద్ధింపుఁ దడయక, యందు దీవించి పొమ్మనిన నృపతి

కొండినన్యమునిపాదకమటంబులకు (నెల), నాఁగయుఁ దాను విసముఁ డగుచుఁ

గీ, గాంచనస్యందనం బెక్కి కతిపయాను

చరులు దనుఁ గొల్వ వేడ్క నక్షణమ్ గదలి

సరవి బొడకట్టుననుకూలశకునములకుఁ

గరము హర్షించి విశ్వేశువునికి సరిగె.

290

సీ. ... నరదంబుఁ జేర్చ నొక్కపురంబు, నందు నుండఁగఁజేసి యాక్షణంబ

వరభాగ్యవతి పృథ్వావతి పేర్చిమఁ దనమేని, నీడకై వడి వెంటఁ గూడి నడువఁ

గై నల్మలక్ష్మికిఁ గంతహరంబైన, విశ్వేశునగఁగంబు వెనఁ బోత న్న

మగు సన్మహాత్మంబునందుఁ బోవేళించి, జహ్నుకన్నియలోన జలకమాడి

గీ, యగ్న్యక్షుల్లంబు లొనరించి యతులహేమ, దానముల భూనిలింపులఁ దనిపి పూత

చితుఁడై ధరణీకాంతుఁ డుత్తిముండు, గుడి? గమనించె నతిభక్తి గొనలుపాఁగ.

కా. (స్వస్థంగాలచరింపయో) హరమహాశ్చంచల్యశక్త్యంధ్రికా

వర్ణాలఁకృతదిగ్విహవదన దీప్యత్కొండపీఠిమహా

దూర్గాధీశ్వరగోపభూపరకృపాధూర్లభసామ్రాజ్య స

న్మాత్రాధీనమనశ్చ భూభరణహ గ్రహిణీ.

291

క. ఆశ్చర్యస్ఫూర్తైర్వ! వి, సశ్చిజ్జనకమలతరుణభాస్కరమూర్తి!

నిశ్చలహాసన! సత్యహ, రిశ్చంద్రివరేంద్రి! మతిసరీస్వపవర్తా!

292

పంచచామరము. కలాకలాప! కృష్ణమాంబికాకుమారి! ధరతా

శలాచలాశీనాశతుల్య! సత్ప్రీతాపనిర్జితా

నలా! బలాహకప్రధాననవ్యరూపచాతురీ

నలా! హలాయుధేందుసన్మృతాశధిగ్యోనిధి!.

294

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువరేణ్యచరణారవిందపట్టపరణసకలకళాభరణ

రామనార్యసుపుత్ర శ్రీమకవిజనమిత్ర కుమారభూరిచిత్రి?)

విరుదాభిరామ రామలింగయనామధేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా

ప్రబంధంబునందు ద్వివీరీయా

శ్వాసము.

ఉద్భూతా రాధస్య చరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీస్తనపాశీశరధిప, దాస్తోకపగిదఃకశితహరిహరిపుకం
భుస్తుతిపతఃభురీణను, భీస్తుత్యా! యన్నమంతిగదచామాత్యా! 1
- ప. విన్నవింపుము. 2
- గీ. ఇట్లు కృతకృత్యుడై యమ్ముహీశ్వరుండు, వృషభకేతనరుద్ధద్యగ్వీధి యగుచుఁ
బ్రబలువిశ్వేశ్వరునిమందిరింబు డాసి, యశులపులకాభిరాముడై యతివతోడ. 3
- తా. స్నిగ్ధాప్టపదకుంభదీప్తి రవి నాశ్లేషింప భుభాజింబుద
ప్రిగ్ధావశ్యముఁ గేలిఁబెట్టుశిఖరప్రాంశుచ్ఛటాశోభలక
దుగ్ధాంభోనిధి దీటుకొల్పఁగ నుధాంభోనాభకోదండప
మృగ్ధామాశ్రయితోరణద్యుతులు నేత్రానందముం జూపఁగన్. 4
- సీ. ఉత్తాలతరపతాకోజ్జ్వంభంబుల, జలహస్తహరులమే నులుకఁజేయ
రత్నగవాక్షనిర్వృత్తనీయన్, వాగరుధూపములును హస్తైరముఁ బెనుప
నిద్దయాస్ఫూలితోన్నిద్రభేరిభూరి, భాంకారముల మిన్ను బధితియుగ
నేవానమాగతసిద్ధసీమంతినీ, తనుగోచి మెఱుఁగులు తగుమలొదప 5
- గీ. సకలకాస్త్రక్రిమింబులు చర్చనేయు, నాగమజ్జులకలకలం బనువు మిగుల
యోగవిద్యావిలాసప్రయోగపరతఁ, దగుపరివాట్టు లంచితవర్తనలు నూప. 6
- తా. ఆకుబచ్చల ముచ్చిచ్చిలించుమణికుడ్యస్ఫూర్తి దూర్వాదళ
శ్రీకిం జాలి కురంగకాబకమనఃప్రీతిం బ్రసాదించఁగాఁ
బ్రాకిత్యూంచితసంచరత్కరిముఖప్రత్యగ్గిదానాంబుధా
రాకల్లోతగంధముల్ దశదిశావ్రాతెంబు వాసింపఁగాన్. 7
- మ. అతఁ డబ్జాక్షుఁడతండు దా మఱి నురాధ్యక్షుఁడతం డంతకుం
డతఁ డంభోనిధిభర్త యాతఁ డతఁ డాయశ్వేశ్వరుం డంచికా
శ్రీరవామాంగ! హహేళ! విశ్వపతి! వీరిం జూడు మీ విప్పుడిం
దచింతిత హసాద టంధు పనివెంటక నంబి భాషింపఁగాన్. 8

ఉ. ఎక్కడఁ జూచినం బ్రమథు లెక్కడఁ జూచిన యోగిమండలం

బెక్కడఁ జూచినకా ఖచరు లెక్కడఁ జూచిన సిద్ధయావతం

బెక్కడఁ జూచినకా సుకృతు లెక్కడఁ జూచిన మూర్తితోడఁ బెం

పెక్కినవేదము ల్లగి యెల్లసమృద్ధులఁ దేజిల్లచుకా.

6

క. దీపించు విశ్వవతిగుడి, భూపాలుఁడు చేరి చొచ్చి పాలతియఁ దాను

జూపులు విలసిల్లఁగఁ ద, స్తోవతిగమనునకు మొక్కి గురుతరభక్తికా.

9

ప. లేచి పులకితసుఖలకుండై యలకతలంబున నంజలిపుటంబు ఘటియించి
యిట్లనియె.

10

గీ. జయ మహాకాళ! విశ్వేశ! జయ మహారి!

జయ మురాంతకసాయక! జయ మహేశ!

జయ విరూపాక్ష! ధూర్జటి! జయ గణేశ!

జయ చతుర్వ్యూహ! జయ చంద్రకలజాల!

11

క. అలికాక్షుఁ బార్వతీధవుఁ, గలికాలవికారదూరు గణపరు మల్లీ

కలికావర్ణ ధనేశ్వరు, చెలికానిని నిన్నుఁగొల్తు శివ! ఫణివలయా!

12

గీ. నీకు మొక్కిల్క లానరెద నీలకంఠ! కంఠభాగకరీశ్వరడుంఠిజనక!

జనకముఖయోగిజనగేయ! సరళభావ! భావజాంతక! హర! యీశ! పంచనదన!

సీ. కామాహితుఁడ పయ్యుఁ గరుణతో నెల్లు భక్తుపాలిటికిఁ గామమండ నైతి

పుగ్రిలక్షణరేఖ నొందఁజాలియు సర్వ, మంగళాన్వితమూర్తి మనితి వెట్లు

భవరోగనైద్యవిభ్రమముఁ దాల్చియు నెట్లు, మాననితలయేటుఁ బూనినాడ

వరసిచూడఁగ దిగంబరుడ పయ్యును నిరం, తరఃపూతిన్నూర్తిఁ దనరి తెట్లు

గీ. తొడవి యింతంత యనరానిపాడపు నయ్యుఁ

గురురుశోంఠివి యేరితిఁ గొమ్మచంట

నిట్టి నీసాంపు వర్ణింప నెవ్వఁ డోపు?

భాణిలాంఛనజాల! పశ్యల్లాల!

14

చ. అని శివుఁ బ్రస్తుతించి వసుధాధిపతులందఁడు సద్గురూవది

ప్రనియమపద్ధతిం దనిలి చామయఁ దా నుచితస్థలంబు గై

కొని బుధపూజనాదుల నకుత్సితభక్తి నొనర్చి చేసె నం

దనఫలసిద్ధితై తపము తత్పరతకా జగదదృశ్యసేతికా.

15

- మ. బహిరుద్భాసితశంభుమూర్తిని మనఃపద్మస్థితం జేసి భూ
మహిశాభర్త జితేంద్రియత్యమును సౌమ్యస్థాస్త్రియం బూని లో
నహితవ్రాతముదగ్గమున సడలఁజేయఁ జాలి చేయుం దవం
బు హరితృలుగు మానులం జనులు నుద్భూతాద్భుతం ల్లా మదిక. 16
- గీ. కొన్నినాళ్లు హవిశ్యులయి గుడుచుఁ గొన్ని
నాళ్లు ఫలములు దినుఁ గొన్నినాళ్లు త్రొవు
నారములు గాఢు లొకకొన్నినాళ్లు గోరిలు
నొల్లఁ డెవ్వియు మఱి యంతకుండి నృపుఁడు. 17
- క. పతి యేక్రియ వర్తించును, సతియును వర్తించు నట్ల సన్మాన్యమునకొ
బలియట్లు మెలఁగవలదా, పతి దేవత లైనపుణ్యభామల కెల్లక. 18
- సీ. నిర్మేళు మగుమింట నిర్గమించిననీరు, ధరణిపరాగంబుఁ బరిహరించుఁ
బరిమళఁబును మందభావంబు గోగిన, గంధవాహము కైత్యగతుల పినుఁ
బుమ్మపచయవేళఁ బొడవులయ్యును గరాం, బురుహంబునకు నందుఁ దరులు వేగ
నన్యోన్యవైరంబు లడఁచి సత్త్వంబులు, వాత్సల్య మమరఁ బాశ్వములఁ దిరుగు
గీ, వాగ్దవం బగు గుణమెల్ల నవనయించి, మేని కింపైనగతిఁ బర్య భాసురశ్చి
యతిమునీశ్వరుఁడగు నృపాలాగ్నిగణ్యుఁ, డకులనిష్ఠఁ దపోలక్ష్మీ నందుకొనుడు.
ఉ. వాడను మేను నిట్లు లుపవాసములుండిన ధైర్య మింతయొక
వీడను సారెకుకొ బొడచువిఘ్నములం గని యిందియింబులకొ
గూడదు నెమ్మనంబు సమకూరిననిష్ఠఁ గురంగిపాణిపై
నూడనిభక్తి గల్గి తప మొప్పఁగఁ జేయునృపాలహేళిక. 20
- క. పరమితదినములలోపలఁ, జిరకాలతపఃఫలంబు క్షీతిపతి గాంచెకొ
పారకరుణాసంపన్నుల, కరుదారఁగ నందరానియట్టిది గలదే? 21
- సీ. మండువేసవివారఁగు మార్తాంధుఁ గనుఁగొంచు, నుండునగ్నులచుట్టు మెండుకొనఁగ
బలువానకాలంబు చలన మింతయు లేక, పద్మాసనస్థుడై బయట నిలుచు
దు స్తగంబైన శీతుఁగంద పను గంత, దక్షు నీరంబులఁ దనిలి యగలా(?)
హరుఁడు శిశుమునఁ బ్రత్యక్షంబు గామిని, శంకింపఁ డాశ్చ నిస్తంధుఁ డగుట
గీ, పూర్వభోగంబుఁ దలపోసి పారయఁ డింత, చాపలము మానినరదృష్టపరణియంద
నడుచుఁ దక్కినకుచ్చంపునడక యుదఁ, డీశ్వరాసక్తుడగు ప్రమధేశ్వరుండు.
క. శివరక్షకలిమి ధరణి, గవుఁ డుగౌరవంబు నేయఁ దత్తేజముచే
దవీధిపై గుంటువడియొక, బవనంబులవీణ నడలెఁ బ్రభుచెడె నన్నుల్. 22

- ఉ. చెంగనిభక్తిచే గొడువనేనుక ఘోరతపంబు నబ్బరా
జంగరుణింపఁగాఁ దులచె సోముఁడు విశ్వవిభుండు కాశికా
రంగమహానటుండు గుణరాజుఁడటైదకాదె చూడఁగా
జంగమకల్పభూజము భుజంగమహారుఁడు కొల్చువానికొక. 24
- సీ. చిలుతచెన్నెలగాయుచిన్నిచుక్కలరాజు, తలవాఁకకును నావసాలుపు నిలువ
మెడకప్పుమించు గ్రమ్మినచేతిపై జింక, మార్కాడభాగ్నితిఁ దొంగలింపఁ
బాడనైన తెలిమేనిపూఁతదావలఁ దావు, దరలి ఫాలాక్షంబు దమకపడఁగఁ
గట్టిసేను దిగిండుగా గట్టినచేలమఁ, గాక యెక్కినగిబ్బ కడలుద్రొక్కఁ
- గీ, బాఁపసాములు నలుమోము పాటుకాడ
మూఁడుమోములపెనుపోటుముట్టుఁ దాల్చి
పూనికయుఁ గల్గి కనుపట్టె భూతభర్త
పరమకారుణ్యున మహిపాలమోల. 25
- క. నురగరుడయత్తువిద్యాధరకిన్నరవరులు బలసి తహతహతోడక
హరుఁ గొలిచివచ్చి రంభో,ధరరవములఁ దెగడునుతిధాధ్వసు లమరక. 26
- ఉ. లోపలఁ దోచుచున్నయతిలోకుఁడు విశ్వవిభుండు ముందటక
రూపముఁ దాల్చి నిల్చిన సరోదుహనైరికులాక్షివంధ్రుఁడ
బుద్ధవతి దండయాపమున భోరున మ్రొక్కి సముద్ధితాంగుడై
యాపురుషత్రయత్మ మదనాంతకుఁ బ్రస్తుతిసేయు నీక్తియక. 27
- దండకము. శ్రీమన్మహాదేవ! దేవసగివంతిపయోకారనుష్కరుధారించుచుటా
బృంద! బృందారకేదాగ్రిసిసాంక్రోరుకోటీరకోటీతటీరత్ననిర్వత్ననిర్వన్మరీచిచ్ఛ
టాటోపకిమ్మిరితాంఘ్రిద్వయా! ఆద్యయంబైన నీయొప్పు వృత్తదృవీధిక విత
ర్కించి దుస్తగ్గుబంధంబులం గుర్చించి ప్రజ్ఞాసముల్లాసము ల్గల్గి విజ్ఞానసిద్ధిం
బగిసిద్ధాత్ములై యుండఁగా లేక యేకాలముక జీకులై తగిల్చుచుక దుర్యతే
కుతో ఖిలాచారపంచారులై చేగ లే రెన్నఁడుక నిన్ను నున్నిద్రాద్రూపరూ
పాతిగా! నాగకేయూర! మాయూరపింఛచ్చవిన్నూర్తిపాటచ్చరోచ్చాననానా
దిగంతోఘటంబులఁగిరంభిధూమంబులక గీలికేలాకరాఖోజ్జ్వలజ్వాలసారాల
ఘుఘ్వాలుంబేర్చి కోలాహలాదగ్గిమై క్రాటహాహవంబుక జగద్వీతితోఁ
గూడఁ గొంకూసి వే కీర్తయుంబోలెఁ గల నృపిం బట్టి బిట్టెత్తి చిత్తంబు మ
త్తిల్ల నుత్తుంగహర్షంబునక గ్రమ్మి భక్షించి తోకంబు రక్షించి యక్షిణలేజం
బునంబొల్పునద్రక్షకుక నిన్ను నెన్నక దరంబా ధరంబాపరేణాంత యత్యం

తథీకాలికః శూలపాణీ! గజాధ్యక్ష! దత్తుండు మాతస్యదీక్షాత్ముఁడై కొరివ్వి
 వీక్షాపరీపాతైకమాతాశ్రవమాతాంతకు విన్నుఁ గన్నాని రప్పించ కుప్పొంగి
 దర్పించి క్రింపుందనం బొందుచుకొందుదభాగ్యదయత్వంబునక బన్ని జన్నం
 బు నేయంగ వంగిక్కుతోద్యోయై యన్న మిన్నుండి కందగ్న దుష్టరదోర్గ్వ
 సర్వస్వసంహారవిద్యాసమద్యుక్తనేత్రింబుతో జిత్రచిత్రోన్నతిం బొల్పి పె
 ల్చుక జగత్కంపఁజేటియై తూలుసువ్యజ్జటాశ్రేణితో నేణభృష్ఠండమల్లపరి
 సూనోల్లదండభాగంబుతో భోగపట్టాచలదండచదుద్దండమాణిక్యరేఖామ
 యూఖావశీష్ఠినిర్విద్రవక్షుశ్రవోహంపుంజంబుతో గంజగర్భండగర్భప్రభేద
 క్రియాభీమభూమాదినిక్వామజోద్దమకుండాభిషంజోజ్వలస్మండలాగ్రాదిదీప్తా
 యధస్తోమసమౌపితారాతిదృగ్నూయసావాహనహస్తంబుతో దుస్సహంబై
 మహాత్మాహమై సాహసాధిష్ఠితంబైన శ్రీవీరభద్రాకృతిం దాల్చి సన్మానముం
 గన్నని స్నేహితవాఁడైన నితంతనంజాలునే కాలకంఠా! నృకంకిరవోద్రోవిద్రా
 వణామస్త్రవిద్యిట్టిరణదృఢపూజావిరాజత్పదంభోజ! యంభోజసంభూతమా
 ర్థంబు భిక్షుటనపక్రియాపాత్రగా గోత్రభృత్రూరకంకాశముం దాశమై
 యొప్పు చేముట్టుగా దిట్ట యావీషాధీశుఁడంభీస్థలిక గండపెండేరరాజంబు
 గాఁ జేజుమల్ గ్రమ్మ శార్దులపుందోలు పెఁ జాలఁగాఁ గాల ఫాలాస్థివారం
 బు దోగంగ నీవక సుహృదానుభ్యంబుగా విశ్వచక్షుర్భూపాదియో నాశ్ర
 కానంబు ధామంబుగాఁ జేసి యొవ్వారికిం దేరిమాడంగరానట్టిదట్టంపురూపంబు
 బ్రాపించియుం ముక్తదుస్సంగుడై భక్తియుక్తాంగుడై కొల్పదీకాలిక
 సౌమ్యవిన్నూర్తిపరితు వార్తార్తిహరి! పురారి! విరూపాక్ష! పక్షోజచక్రంబు
 లక జారునేత్రానితాంబులక పక్తిపద్మంబునం గుంతలోత్తలకైవాలజా
 లంబునక బాహుపల్లవృక్షాశంబులక బంధురోషాచ్ఛబంధూకపుష్పచ్ఛ
 టక మండహానామృతస్యంజడిండేరసారంబునక నిమ్ననాభీశుభావర్తగర్తంబు
 నక గోమలోచ్చైర్యలిచ్చేదవీచీసముల్లాససాభాగ్యయోగంబునక నిత్యలక్ష్మీని
 వాసోన్నతం బన్నరైన్యకతాభ్యున్నతిం బాదకూర్మశీలిక జేర్చి మత్తిలు సీ
 హార శైలాత్మజాతానరోజాకరంబుక మహాకేళిహంసంబనై లో రికం
 సాగతుల్ గాలిఁ గీడించుపొడిం బ్రహ్మానేషుకోట్టర్షదామందసౌంద
 ర్యధువ్య వినుం గొల్పుపుణ్యుల్ విపశ్చిద్యరేణ్యుల్ గదా చూడఁ జూడం
 కలన్యాతసీహరధామా! సుధాధామా! రామాకుచాభ్యంతరంబెట్లు నీ కున్మిషట్ట
 య్యెనే నీకుఁగట్ట స్వదేభేంద్రకర్మంబై శర్యపదా! నిర్మలాత్మా! భవా

నీమహాత్మ్యంబు నిష్కీతముంజేయ నీర్నాధుండుం జాలునే? నేత్రాన్వేషతల్పాఃకు
గా! భక్తికల్యా! సదావిష్ణుశ్శల్ప! ఆద్యం బచింక్యం బనింద్యం బభేద్యం
బసాద్యం బాద్యం బమానం బహీనం బనంతంబునై యొప్పు మస్మద్యపాకం
బునం జేసి యాలాకసాధ్యంబుగాఁ నొకె వాచంశుమిధ్యేయమూర్తి!
కృపాధారకీర్తి! నమస్తే నమస్తే నమస్తే.

28

చ. అని నమఁ దింతించుమనుజాధిపు మెచ్చి యుమాకళత్రుఁ డి
ట్లనియె ధరాధినాథ వినుమా యనుమానము మాని నీవు కో
రినవర మెద్దియైన వివరించి రయంబున నిత్తు సత్తుగా
నను నలరించుభక్తులు గనం దగరే తమచింతితార్థముల్.

29

మ. అనినం బానిజలియె నృపాబుండు దయాయత్తు నృహదేవుఁ బ
య్య సుమానాధ! గిరిశ! చంద్రధర! నాకుక సద్యసం బిచ్చితే
ని నిరాఘాటరచిత్రాపుని హిమానీకుభ్రగీర్తికిరీయం
జనతారత్నంబు నిమ్ము తనయుక సత్యాకరుక శ్రీకరుక.

30

క. అనియచును శివుండు నీమనమునఁ గలకోరిక ఫలించు భూవర! కో నీ
వినితకు నిమ్మని కల్పక, జనితంబగుఫల మొకండు జనపతి కొనఁగెక.

31

చ. జనఁగెఁడ వస్థలంబు మనుజోద్వహుఁ డాదరమొప్పు సఁది వె
క్క సముగుభక్తి మొక్కికొని గఱకఁతునమిక నతితాడ నంత న
య్యసమవిలోచనండును సురాసుర శుశ్రుసమన్వితంబుగా
విసవిస నక్షిణధృతికి విందగుచందము మానె నయ్యెడక.

32

మ. వారదత్తంబగు కల్పవృక్షఫల మార్యస్తాత్య! విశ్వంభరే
శ్వరుకాంతామణి పాణివల్లభునిజాన్ఘాసంగతిక నేమ మొ
ప్పు రుచిక లోఁగొనియొక సదాశివు మనఃపద్మంబునం జేర్చి శ్రీ
కరమై యొప్పునినంబునక దనయాకాంక్షయై మత్తిల్లుచుక.

33

ప. ఇట్లు సఫలమనోరథుండై యమ్మహాధుండు నిజనగ్నోన్మథుండై
యొక్కనాఁడు.

34

సీ. భక్తవర్తన! విశ్వభక్త! శంకర! నాదు, కోర్కి యాడేర్చుమీ కొంతులేక
అన్నతూణా జేవి! యంబ! నైకతనితం, బిని! నన్ను రక్షించుమీ ప్రియమున
ధృఢతిప్పి ఘోర! యాత్మత సుస్మృతిపృథ్వి, నొందుమీ ననుఁ బ్రోచునొరిమ గరిగి
యభిలషాకనమవ్య! యాకాశగంగ! నిర్మలమూర్తి! యొనఁగుమీ మహిమ నాకు

గీ, రమ్యమకులార! యోపనివాక్రిబ్బలార! యొరినుస-కల్పసిద్ధి చేయుండు మిమ్ముఁ
గొలిచి యిన్నాళ్లు చల్లఁగా నిలిచినాఁడ, నరుగుచున్నాఁడమియాజ్ఞ నాత్మపురికి.

గీ. అనుచు నాబాలగోపాల మవరిభర్త, యరుగుకాశికలో నున్నచుండఁజేసి
బెడ్డపిన్నతరంబునఁ జేరుగుచిచ్చి, చెప్పి గమనించె దాఁక మఁగుతీచి. 36

సీ. నలినాక్షితోఁ గాంచనస్యందనం బెక్కి, పెంపెక్కి భూజ-భభేదనుండు
వారణగఢహ నువరభటాశ్మక మైన, బలము పార్శ్వంబు, బలసి కొలుం
గొండిన్మునునిలోకమండలాధిపునకుఁ, దనదువృత్తాంతంబుఁ దగినయట్లు
తేటతెల్లఁగఁ జెప్పి దీవించి యమ్మహా, మహాఁడు పామృత సంభ్రమమునఁ గదలి

గీ, చని మనోహరరత్న కాంచనవినిత్ర, బహుపతాకాభిరామంబుఁ బటువినోద
తూరితము నై న తనపురంబునకు వచ్చి, మరల వహించె గహ్వరి గురుభుజమున.

ఉ. సాగరస పక్షివృతరసాసరసీరుహలోచనం గృహ
సాగరుఁ డానుధాఁకుకులచంద్రిండు కృష్ణుఁడ నేలమండె నా
కాగజవంతకాంతముల సారెను నాత్మవిశుద్ధికిఁ దీర్చి నా
నాగతులక విహారకనాట్యము చూపుచునుండ నంతటక. 38

క. గిరిజావల్లభకరుణా, పరిణామసమగ్ర యగుచుఁ బరిదేవత భూ
వరుణాణి గర్భవైభవ, పరిశీలిత యయ్యె నకలబంధులు నలరక. 39

మ. పలుకింబారెఁ గపాలవాళికలు పైపైఁ దోచె జాడ్యంబు చ
న్నులఁ బొంకంబు ఘటిల్లె సోగలగుకన్నుల్ చెల్ల కాఁ జొచ్చె ను
గ్గులు విచ్చెక్ పశిభంగముల్ సరులపైఁ గోర్కుల్ తమింబాసె నె
గ్గులమై చిట్టము లుట్టి గాఁ దొడఁగె కాకాచంద్రినిగవాఙ్మఖక. 40

మ. కలగాంచుం డమరుత్రికూలధరుఁడై కన్నట్టుబాలుండు పా
త్తుల నున్నాఁడని యాలకించు బయలం దోతెంచు గంధర్వగీ
తులు కైలాసపసుంధరాస్థలమునందుఁ గొల్వ గూర్చుండఁగాఁ
దలఁచు బాలిక చంద్రికేఖరకళాదర్పస్ఫురద్గర్భయై. 41

మ. సరి స్తంభోనిధివేష్టితాభిలభరాచక్రాభిరక్షవిధా
చరణుం బుత్తికుఁ గానఁగాఁగలసహోజాతాస్యకుం దోచు ని
ర్భరతక జితమునందు శతుప్రసితా ఫాలస్థలీకుంకుమ
త్కరముద్రాహరణపరీవేఖరఖడ్గప్రాప్తిపైఁ గోరికల్. 42

చ. శులుచరిసామృతాం వెలుకఁబారుముఖాబ్జముఁ గ్రమ్ముమార్పులుక
వొలకల నిండుకుక్షియును దుమ్మెరబోదలతోడితమ్మియె

స్థల వగునీలమాచుకయుగంబునఁ బొట్టుపయోధరము ల
త్యలనకటాక్షము ల్గలిగి యంగన చూ పలరించు భేదకుక.

43

సీ. అమృతాంకుకలవనాయతవసంతాగమం, బరివీరజయగర్వహరణముద్ర)

నిఖిలబంధుసరోజవీరజాప్తమరీచి, శాంభవ తేజఃప్రచారవీధి
అహిరాజభారనిగహము క్తికారణం, బాకాధిపతినిజాకాష్పతంబు

ప్రియనఖివీక్షణోచ్చయనవంపల్లక్షీ, ల్లభేస్థితలతాపల్లవంబు

గీ, ననంగఁ జూపట్టి పొదలె నొయ్యన దినంబు

దినమునకు నృద్ధిఁ బొందుచు గొనలు విగిలి

సాధునంస్కారసంఁ త్రినంస్కృతంబు

వనితగర్భంబు సౌభాగ్యవర్ధకంబు.

44

ఉ. ఐదు శుభగ్రహంబు లయశాంకుని గూడుక యుచ్చగంబులై

పోర్చిది వహించ సాంపుగతిపుణ్యదినంబున రాజురాణి కా

తోదరి గాంచె బుత్తు నతుల్యజగదీశిమిత్రు విశ్వర

క్షాదితిహాసిత ప్రభుక క్షిపమాక్రితభానుకైవడిక.

45

న. అంత.

46

సీ. విమలతనూపజలంబున మజ్జనము చేసి, కమనీయశుభవస్తువులు గట్టి

మాహూతికులచేత మార్తాండముఖశుభగ్రహములయనవద్యగతులు దెలిసి

తరతమభావంబుఁ బరికించి పుడమివేల్పులకు నున్లంబు భూరివెట్టి

వంజగంబుల నున్నచుట్టల బందీలపాస్తల విడిపించి యర్హభంగి

గీ, విమలదానంబు లొనరించి యనుగుండెలుల, యట్లు నట్టింటఁ బగవారి నాదరించి

నకడైవముల నర్చనానమృద్ధి, దనిపె నుతజన్మదినమున ధరణివిభుడు. 47

ఉ. సంచితపుణ్యకాలి నృపచంద్రకళాభరణుండు దా విశే

షించియు కేవలహాసకుఁ జిత్రమణీకృతతోరణంబులుక

గాంచనదీపపాలికలు గ్రామములుక బహునైత్ర్యకేటికల్

చంచలనేత్రులక దనయుజన్మదినంబున నిచ్చె వేడుకక

48

సీ. ఘమఘమమరుదు నంకురితమా నూతనమణి వహించువిదూరమహివిధమునఁ

జిలుతపామ్రయమతోడి శీతాంకువునిసాంపు, దళితాత్మనవరది క్తటి తెఱగునఁ

గూడవలెనాటకంబు నమ్మదీమనవిహరించు, చెలువంబుఁ దలమోచుకొనికరణి

కవనమైత్రీకళాత్మకకట్టులంబుచే, వజ్రమోహననగల్గుచిల్లగిది

గీ, భానుశోంకారమును గూడి ప్రజ్వరిల్లు విపులవంచాక్షరీమంత్రవిద్యరీతి
భక్తకళ పూని దీసింనుబాలు బొదివి, మాప్తి దనరాఠ నృపురాణి మవలయాక్షి.
చ జగతి నరిప్తముల్ దలగఁ జాలి భుజాభుజగాధినాధుపై
నిగుమపఁ గల్గుపుణ్యగుణార్థలమూర్తి కరిప్త వింతయుక్
దగులునె పాయుఁగా కనువిసాదన వీడె నస్తనంగమం
బగణితభాగ్యలక్షణవిహారికి భూపతియుద్ధుపట్టికె. 50

మ. పురుషుం బుణ్యముఁ దీర్చి శంకరపదాంభోజాతకృంగంబు భూ
వరచూడామణి వల్లకిపతి నభోవాణీవశస్వాంతుఁడై
సురధాత్రీసురులగ భజించి పీదవక నూతుక బ్రభాభాను వే
దరవం బొప్పగ ముంజభోజుఁ డని యంతం బెట్టెఁ బే రున్నతికె. 51

కా. గీర్వాణాపతేమద్దలద్వసులు గల్గెక సర్వసిగ్గిధి గం
ధర్మీగానము తానమానములతోఁ దాన్ధితిని దోచె న
ప్రార్థనోత్తమ స్మిలంబగుచుఁ గాయం జొచ్చె బాధోధియం
తరై కావనరతాపముకొ ఁదరెఁ దన్నమోక్తికాలఁబుకె. 52

సీ. ఆపాదము స్తకం బుగనంధులచెంట, దుసికిల నూనియ దోఁగ నఁటి
ప్రత్యగ్రబింబికావత్రి చుంబితముగాఁ, బలుచగా నెమ్మైన నలుగువెట్టి
గాజుఁగొప్పెరలలోఁ గమ్మనీరున నూరు, తలములపైఁ జేర్చి జలకమార్చి
శివరక్ష యంచు మచ్చిక జలంబులు గొన్ని, చుకుకమాత్ర మొగఁబుదుట్టుఁ ద్రప్పి

గీ, యొయ్యనొయ్యనఁ దడియొ త్తి యుగ్రమాసి
తిరుగఁ దలయంటి చనుబాలుఁ దెలివిగొలిపి
నేత్రముల నంజనము నించి నిద్రానోవ,
బాదుఁ బొత్తుల నవరించి బాలు ధాత్రి. 53

కా. నీలస్తంభవిజృంభితో జ్వలహిమానీశుభ్రసాధంబులో
నాగొలంబగుతొట్టిమంచమున నొయ్యంజేర్చి జోకొట్టి యు
య్యాలో జొంపల యంచు నూపుదురు శుద్ధాంతాబ్జవత్రాక్షు లా
బాలుం బాలశకాంక శేఖరకృపాసారీణు గారామునకె. 54

చ. తగినవిభుండు గల్గె నని ధారుణి హన్సమునొందెఁ గవ్యపూ
మొగడలవిందువంగడము ముందటికిక మొనసాఁగె తేనికిక
బెగడుపిక్రూణభావమునఁ బేర్చుట మానెఁ గృపావిలాసవ
న్నిగమహామద్రకాపగుణిశ్చితుఁడై నృపసూతి తలంగె

ఉ. ఉద్గననిట్లునల్కు విమలోషపుటంబులు విచ్చి పారెకుం

బుగ్గననవ్వు రెప్పకవ పొందగఁజేయక చూచు దిక్కులక

డగ్గత జోలవాడెడువడంతులపాటలు నాలకించు న

మృగ్మణికాలి యైనమనుజుగఁజీపుత్తుఁడు బాల్యసంపదక.

56

ను. జడలై తూలెడుపుట్ట వెండుకలు రక్షమాలికాబంధముల్

మెడ కాద్దులనఖంబు ముద్రికలచే మేకొన్నహస్తాంగుశుల్

కడుఁ జూపట్టినమద్దికాయలును గల్గెగల్లంఁచు బాచంబులక

నడువం బల్కెడుగజ్జెలుం గలిగి కన్నట్టుక గుమారం డెలక.

57

సీ. అలికపట్టికమీఁద నతులముక్తాఘ్రశీకరంబగు రావిరేక మెఱయఁ

బాలబుగ్గలకాంతి మేలంబులాడుచు, మద్దికాయలతక్కు ముద్దుగురియ

మణిబంధములయందు మట్టసంబగుచేతఁ, గనుపట్టువాస్తవకణము లమర

సిగ్గెఱుఁగని కటిసీమ నడ్డిగలు గ్రుచ్చినగట్టియగు కాంచి జిగిదొలంక

గీ. తొక్కుఁబల్కుల నమృతంబు పిక్కటిల్ల, చురిపమంతయు లావణ్యగడిమ గాఁగ

నద్దులకు మళ్లువాస్తవ నల్లనడుమఁ, బడుచువపకంబు మీతినపాయమునను.

సీ. ఇంతవైభవ మెద్ది హిమశైలపందనాశ్రయభనాథులు గన్నకొమరుసామి

కిమ్ముచూసాభాగ్య మెద్ది పులోమజా, చరిహయ్య లన్నజనుంత గూర్తి

కీపాటిసిరి యెద్ది యిందిరామధుకైట, భారులు గన్నపుస్వాయధునకు

నీలగుగారవం బెద్ది కానబూద, శరభేశ్వరులు గన్నఖరవిరోధి

గీ. కిట్టిగోమున నున్నివట్టెట్టు దేవ

కియును వసుదేవుఁడును గన్నకేలిమనుజు

విగ్రహుండగు త్రైలోక్యభువనకవఁగఁ

బెరుఁగుఁబుత్తుండు జనమనఃస్రియ మెలర్చ.

59

గీ. అరటిపండన నడుగెత్తు ననఘమూర్తి, చెఱకుఁగోలకుఁ జేసాఁమఁ జిన్నితండ్రి

యనుచు శుద్ధాంతకామనీజనులు చెలఁగి, నడపు దిద్దంగ నడుచు భూనాథనుతుఁడు.

గీ. నడుమధర్మంబు పుడమిపై నడువవేని, తొలుకుఁబలుకువనిశోధుబలము లొలంకఁ

బ్రోది నేరికొమ్మున దాడితొమ్మున నెడివెద్దిఁ బ్రమథేశ్వరునినుతుండు 61

గీ. జలధరమునకు సురధనుర్విలసనంబు, కుంభిరాజంబునకు మవోజ్జ్వలభాంబు

చంద్రునకు కారదారంభసౌమ్యవంబుఁ, బోలె జవ్వన మారాజపుత్తుఁ బొడిపె.

సీ. మాంపలాంసద్యయీమసామ ముక్కుంటిసం, దేవమూఁపురమునకు ననుఁ గనంగ

దీభకుండందండశ్శుక్లహస్తంబులు, భూమిజయస్తంభములొ యనంగ
శాస్త్రదృష్టికృతార్థచారులోచనములు, సిరికి బద్ధంపుటోపరులొ యనంగ
సాలమానమున మత్తలోష్ట్రులందైన, యాపు పౌరుషములతో వనంగ

గీ. తృప్తధర్మంబు దాన సాక్షాత్కరించి, యజ్ఞ్వలాకారసంపద నొందె ననంగ
సర్వజనతావిలోచనశర్వ మయ్యె, రాకుమారుండు యౌవనారంభ శేళ. 63

సీ. లక్ష్మణగర్భవోలంకారలేఖయై, భాసిల్లు నాడినభాషణంబు
హరిణలాంఛనజాటచరణాంబుజములకు, రోలంబపాకమై వ్రాలు మును
హరిదంతకరిదుతసరిఘాతరములకు, బలుచెండితోడవులై శైలయుగ్గిరి
దర్శితాహితరాజదావాసలయనకు, ఘనార్ణధారయౌఖ్యధార

గీ. ప్రేమరయాచకలోచనోత్పలములకును, వియనందాగ్రతపంబగు వితరణంబు
గండుమీఱుచు నారాజగంధకరిటి, భాగ్యసాభాగ్యవైభవోద్భాసి యగుట. 64

చ. చదువక నేడశాస్త్రములు సమ్ముద మొప్పంగఁ జేసె సామునం
గదియంగ హెచ్చి ఎచ్చె నసికాయకచక్రముఖాస్త్రకాశలం
బాదవె నొకప్పుడున్ దడవకుండినఁ గానకళావిలాసయం
గొదవ యొకింత లేక ఛణికుండలపంపున రాజనూతికిన్.

65

సీ. ఎట్టివల్కులనైన నితశంకరకథాసారభం బుండిన సమ్మతించు
నేదందమువనైనఁ గాచి చక్కనజేయు, శితికలతుధృల్బులు తులినడినఁ
బనువిడ్డనికినైనఁజట్టి తత్త్వముఁ దెల్పి, హరుఁడె నైవంబని తెరపు ద్రోక్కు
శిశుభక్తుఁడు కోరి యారాని నెరిగి, ద్రోయ కెచ్చుచు గుణప్రాయముగను

గీ. వారిధిఁ దోచు బుచ్చునప్రాయమట్లు, త్రిజగములు భర్తజేవోన్దిఁ జేల నెఱుంగు
గర్భవైపుండు కలిదోవగర్వహరణ, భూరినశ్శీర్షి శ్రీమంజభోజమూర్తి. 66

కా. మత్తారాతన్యపాలకంధరలు దుగ్గించు బుట్టి శ్రొన్నైర్తుక
హత్తక జిప్పిలుచెమ్మఁగ్రీమ్ము ససిధారాధ్యంబులే మెట్టి యు
ద్యవత్తిక నమ్మును జిక్కువారక సమిద్వీధిం జయశ్రీతదా
యత్తత్త్వంబు వహించి చిత్రకుటనావ్యాపారపారీణ యై.

67

సీ. తడవిండ్లవగ మాని తడవిండ్లవగ పూని, మందోదయుండయ్యె మగధధర్త
కదమంచు నడవంగఁ బదమంచు లవియంగ, గును కి భృశి మ నాకురువిభుండు
ఆలములెత్తుటజించి యలయలొప్పఁగఁబొంచి, వనవాటికటునేఁగె వర్షరాజు
కలను నేయుచుంబు కలనులేక బలంబు, నెఱిఁదప్పి దిటదప్పి నిమగ్నసాక్షు

- గీ, దహహ! ఘోరము కులధాతాగ్రకాత, ముఖమహాఖడ్గపల్లరీస్తభభుజాహి
సార్యభాషించు ధైర్యమపర్యకాదిగి, రాజకంఠీరఫలఁడు ముంజభోజు కలిమి. 68
- కా. మెట్టం డెన్నఁడు సుగ్రహిణి రణకుంభిన్యగ్రభాగంబులన్
బట్టం డెన్నఁడుఁ గేఁ జాపలతటిత్వమౌరబాణంబుతో
ముట్టం డెన్నఁడు మండలాగ్రము కయాంభోరాః భూభ్రష్ట దా
వెట్టిం గొట్టము చేయుచుండుదుడ నిర్విర్యాత్ములై కాశీపురం. 69
- గీ. స్ఫటికలయందుఁ గలయంగఁ బ్రతిఫలించు
దాసనపుఁబూవుకెంజాయతనుకువోలెఁ
దండీగుఱసారవిన్నూర్తి తనయునందు
శాఁడునాఁటికిఁ బర్వకొనంగవచ్చు. 70
- చ. భసితముఁ బాముపేరునులుఁ బచ్చికరీశ్వరవృత్తి వేడిబ
ల్వీసముఁ గళోటిపాత్రీకయు వృద్ధశరంబగు నుత్తరాజమున్
నొసలివిలోచనంబు విడమాకి శుభోష్ణస్వలక్షణంబులన్
బస నటియించుశంకరునిభాతి మనోహరనూతి పొల్కున్. 71
- గీ. పరమపావనమనఁజేరుపామునకు, హాగాధ తరిసుభవాప్తి గాఁగఁ
గమనీయసత్కిర్తికల్పవృత్తి సప్తవిభుఁడు పెన్దూకటి పేరుగాఁగ
మానితనిజభుజామందారశాఖకు, దానోదకము పూవుఁడేనె గాఁగఁ
బ్రలుతసానానూత్నగుణరత్నముల కీశ, భక్తవృత్తములున్మిచ్చట్లుగాఁగ
- గీ. మండలాగ్రానలమునకు మత్తనైరి, కేహిని బాష్పధారలాభ్యాహుతులగ
వనుమతీశ్వరకోటిరవజ్జికకక, రాజనందనుఁ డొప్పు హేరాశయుగను. 72
- కా. ఆరాజస్యకులావశంసము భుజాయతాసికాలాహిచేఁ
గ్రూరారాశులపాణినాయు భరముల్ గోలిండువో నెక్కుత
శ్చారీలోచనపద్మవత్త్రములలోనం బల్వీపం బిట్టిచి
త్రాిరంభం బతడందెకాక మఱి యెందైనం గనం) పోలునే. 73
- గీ. జలజవనల మిసలోచనలు చక్ర, వాకపక్షిరుహలు నైనవనుమతీశ
కన్యకాసింధువులు పేర్మను గడలుకొనఁగఁ, డెట్టిపట్టిరి లక్షణశ్రేష్ఠ నతని 74
- చ. వినయమునన్ విచేకమున విక్రమసంపద సాధులక్షణం
బునఁ గొల్పింబుంతలేక ఫణిధూమణు నత్కృప గల్గి విశ్వభూ

- జనసుతిపాతుఁ, నింపలర సాగరకాంచికి నాథుఁ జేసెఁ ద
జ్జనసుఁడు శైలదంతికిటివర్సవిభుల్ ప్రచుదంబు నొందఁగాఁ 75
- క. పోయిమానఁ గొంచెమయినక, న్యాయము భుజశ్చ నరవాయ్మఁడు మిగులక
గాయు దవాసలకీలా, పోయిపల్లవప్రతాపబహుభాతివమల్. 76
- గీ. ముదియనువటభూజమండున మూలబలము
పదిలముగ నూడ లొయ్యవ గదియారీతి
జరతన్మృత బాసి తన్నున్మృత దరుణుఁ బొడవ
మూకపోయి యందంద మట్టి కొలువ. 77
- క. తల్లిగల చ్చిజలకైవడి, బల్లిఁడగు నతనిబాహుబలమన ధరలో
శైలజనులు మోడించిరి, చల్లనయై రామరాజ్యసౌఖ్యుఁ గనుచుక. 78
- క. నరవరుఁ డేల శతాయుఃపురుష" యనెడువేదవాక్యమునఁ బ్రజ బ్రదుకుక
భరఁ గొండవేయఁ బండుక, దొంగుక వ్దంబు సావితో నెయ్యెడలక. 79
- క. హృత్ప్రథమేవక యయ్యాయ, దిల్లీపుఖండయ్యై భవితోశక్తి
నుత్పాదించుక బ్రధితిఁపూర్వగంధిస్త్రితంబు నీ గిరి నమ్మకీయక. 80
- క. హరుఁడు జగంబుల సుండఁగ, హరునందు జగంబు లుండ నాత్మ నెఱిగి భా
నురవిజ్ఞానాంబుధి భూపుండరుఁడొ శునఁగ ముంజభోజుఁడు జెయ్యక. 81
- క. నుతనసుగాళాని యగుతన, నుతనగు ధర్మి నినిసి సొలకొంచు
ద్వతిఁ గనుగొని చ్చిమభేద్యుఁ, దతివయఁ దాఁ గాకికను నరగడునెడలక. 82
- క. భవసంభవసౌఖ్యంబుల, చవు లొల్లక కుబుస మూడ్చుచియిమోరెక
దవు లూడిచి చ్చిమభేద్యుఁ, సవినియమిలుఁ బల్కు సప్తచందముతోడక. 83
- చ. చదివితి నాల్గుతదములు కాశ్రమము లాఱుఁ దదన్యవిద్యులక
సదభిమతో క్తదక్షిణల జన్మములన్నియు నాచరించితిక
దుది నిను గూర్చి బంధుజనతో యజనూర్మనిఁ గంటిఁ బుత్తుఁగాఁ
గొడుదాయుకింత లేక కనుగొంటి నిహంబునఁ గల్గుసౌఖ్యముల్. 84
- గీ. చాలఁ ద్వనిసితి నిందుల సౌఖ్యలబ్ధి
గతిమతోఁ గాలుకే లాడుకాలముననె
విశ్వవతి నీకుఁ గాకికాఁభు భజించి
యల్లముననున్న యాడు కాఠి యొండవలయు. 85
- గీ. శైవసంబునఁ జదువును జవ్వనమున
భోగనక్తియు వార్ధకమున మునిత్ర

వృత్తి నిలుమటయును మీఁద విపులయోగ
కలన మై దోమటయు మనసులముడక.

౮౮

ఉ. కావున యేను గాకిఁ గణకంతు భజించి సమస్తదోషవి

ద్రాక్షజాహ్నుకీనలిధారలఁ నోగెడఁ బుట్టువుం దిగం
ద్రావుటకై మదుద్యుమము దప్పగు నిక్కము మామకాజ్ఞ నీ
భూవలయుఁబు తొంటిన్పువపుంగవులట్టులఁ బోవు నందనా!.

87

క. దోకు నింజెరపుణ్యము, పరోపకారిమునఁ గరము పాపము వచ్చుకొ
బరపిడనఁబుచ్చే నని, పరువడి నయకాస్త్రవిదులు పలికిరి విత్తాన్!.

88

క. కావున పరోపకారమె, వేవిధములఁ శేయుబాధి విడువకు పాపై
కావాఁడు పరపిడన, మా వీడుము తత్పిస క్తి యార్యస్తుత్యా!.

89

మ. నయకావ్యక్త మతిగిప్పతిక బ్రబలసేనాపోషసేనాని న
వ్యయగాంభీర్యపయోనిధాను కుచితావ్యాస గాంగేయు న
త్యయమపోద్భవు ధైర్య హేచుగిరి సంవాతామదగ్మ్యం దయో
దయరాముక నచివాగణిక బెనుపు తత్తత్కార్యసంసిద్ధికె.

90

గీ. గోపకు డావు నల్లనఁ గు సరించి, యొక్క నొయ్యన దుగ్ధంబు లొడుచుకరణిఁ
బ్రజలవిడితింబు గొందనిపగిది నడచి, ధర్మవర్తనమునఁ గాంచు ధనము లనఘ! 91

గీ. ఎంతయుపరాధ మంతయు నెగ్గుచేయు, విధివిధం బెట్టులట్లనె వేల్పు లగ్ని
ఫలము చేకొను నందాఁకఁ బట్టినట్టి, పని విసర్జింపఁ గార్యసంభావ్యబుద్ధి 92

వ. ప్రమథేశ్వరం డనేకప్రకారంబులఁ దనకుమారునికి నీతివిద్యాప్రకారం
బెఱింగించి తనయుద్యోగంబునకుఁ బరిరేపించునతని నుచితపక్షనఁబుల నూఱడం
బనికి ధన్వతీతో నేము క్తంబునకు నవిముక్తప్రయత్నంబునం జరియె నంత

ఉ. తండ్రి విక్రందై మునిమతంబునఁ గాకిఁ జన్నపిమ్మట
ద్రాక్షిణం దల్లియుం గురుడు దాతయు నై మహాప్రజాక
దీఁడ్రక్షహింపఁ బోవు నరదేవళిఖామణి వైరిమండలం
బాల్ద్రోను విష్ణుక విడిచి యిత్రిమహాగృహముల్ భజింపఁగాక

94

ఉ. అదిమకైవలత్సవమాచరణాత్మ్యంబు మంజభోజభూ
మీదయుతుండు వారిధులు మేరగ మగ్ధములోక మేలుచుకొ
జాదులఁ బేదలకొ విభవసాంధ్యులఁ జేయుచు నుండి యొక్కనాఁ
డాదివిహస్వాదీనుకుటు నాత్మఁ దలంచుచుఁ బల్కు నీకిరయక.

95

- క. ఈకాంతలు నీతన ముఖలు, నీకాంచనగాను తెల్ల నెన్నఁడు ధ్రువయల్
గానుండు టెటింగి బుధులకుఁ, గాకోదరరాజహోరుఁ గని ముఁవలదే? 95
- క. చదివియు వివేక మెఱుంగక నడము హరకథలు చదువ ముఁచినమూఁడు
గుడియింపవె యునుకొర, పదభీదుకతోరఘోరపాతములు తుదికా. 97
- క. కీర్తికంధరపదజలజా, లోకనవిముఖాన్మై నైలావలమొగ మా
లోకించినపాజ్ఞుల కా, లోకింపఁగలదె లోకలోచనమూర్తికా. 98
- క. అని తో. పుమన్నయది నా, మనమున నల్లయ్య మమత గానదు సుతదా
రనికాయంబులమీఁదట, మనుకొని ము న్నెట్టికర్మములు నేసితిసో. 99
- క. ఈవిషయానుభవంబులు, సోవిదు మని తెలియ చెప్పి పుహారుఁ గొలువక
ద్రోవ కనుపించుపుణ్యని, జీవుంగాఁ జూతునొక్కొ ధీమాగ్గమునకా 100
- క. సద్గుణనాథకటాక్షస, సుద్ధతకారుణ్యలాభమునఁ గాక తగక
హృద్గోచర యెట్లుగు దివి, సద్గంగాధరపదాంబుజద్వయి నాకుకా. 101
- క. ఆహికంకణుపాదాంభో, రుహములు గనవాఁడ సద్గురునకృపకతనకా
ఁహియింపఁగ నోచునిదు, స్వహసఃస్మృతి యిదియు నొక్క సౌఖ్యముకొఁజకే! 102
- గీ. అరసి యెంతటి వాడికి నందరాని, నీలలోహితపదమహానిధిఁ గనంగఁ
దత్తవిదుఁడైన దేకితో త్తంనునడయ, మగు కటాక్షాంచలంబు దివ్యాంజనంబు. 103
- గీ. చేవ సుసారథపదుఖశీతిజమునకు, నావ కలుసాంబునిధితారణంబునకు
ద్రోవ దుర్లిభవరము క్రియ్యమునకు, శ్రీమనారాధ్యపాదరాక్షసేవ. 104
- ఉ. కాయము శారదాంబుదరికాయమువోలెఁ దలంప నప్రమం
బాయువు భిన్నంబగత మైనజలంబుగతికా వనించు నీ
ప్రాయము సత్ర నాఁ దగకు పంచమ(?)వాసరభోగ్య మింక నా
కాయజవైరిఁ జేరుటయె కష్టము నాకు గురూక్తిపద్ధతికా. 105
- క. ముక్కంటిమూర్తి యిదియని, విక్రంబుగఁ దేలి చూపనేర్చుగురుఁడు నా
తక్కుండఁ గలిగిడి దైవమి, అక్కట నాప్రాధనంబు నాలించఁగదే! 106
- గీ. అనువిచారంబుతోడ నన్యములు నెవ్వి, మును సమీక్షింప నొల్లక మనసులోనఁ
దగినదేకికు నరయునర్థరణినాథుఁ, దొక్కరే యిట్లు కలగాంచె నక్కజన్మగు. 107
- గీ. అక్షిమాలావిభాషితుం డయణజటుఁడు
సాంద్రభిసితాంగరాగుండు శైవుఁ డొకఁడు
తెరువుఁ జూపంగ నరిగి భూవరుఁడు నడిచె
ఖండసరళునినగరంబు చెందికొండ, 108

- ప. ఇట్లభిలషగన్మండనంబగు నక్కొండలఁజేసి నధిగోహాంబుచేసి తదీయంబులగు బహువిశేషంబులకుఁ బ్రతోమంబు. బోగింపుచుఁ దోచి చని యథోచితపు కాంబున నందికేశ్వరానుగ్రహంగా వహిసి జ్యోతిస్త్రయంబగు పోతోజయమును దివ్యభవచంబున సొచ్చి సక్తకవ్యంబులంబులు గడచి యగ్రభాగంబున. 109
- క. ఖరకరహిమకగవైశ్వానరదీప్తుల ధిక్కరించి నానాదిశలక బోరిబోరి బోనివేషియొకభీకరతేజము గాంచి భరణికాంతుం డాతక. 110
- గీ. ఆధికతరపంభ్రమంబున నంగకములఁ, బాలకబాలంబు చెమటయి నెలకొనంగఁ బొగడ దగ్గఱలోఁగి యబ్బామివరుఁడు, చిత్రరూపంబువోలె నిశ్చేష్టుఁ డయ్యె.
- గీ. ప్లు నిచ్చెఁగఁదియు నెట్టతేలకు నరేనాగుఁ డవలభక్తననుఁడు గాఁగ నమ్మహోదారతేజంబు నక్షిమాగ్గమునకుఁ గోచరముగఁ జేసి యనుపదంబు.
- గీ. చందనోజ్జ్వలశివా సైనమంటెముఁ బోలు, వెలిగుబ్బమాపురం బలమువాని తెండిగుబ్బచిత్త్ర సుండియ నభియబు, దాఁడై యున్నచందంబువానిఁ దెనుబామురెడ్డిగఁజూపి మించిలయాచలావృక్షతీర్థం నమరువాని ధీనితవర్చాసమ్లసితుండై చంద్రకాన్యంబహిమాచలమూర్తి హేచ్చువాని
- గీ. జడలఁ దుజిమినరేఁజేనియొడలఁ జేయు నమృతనేకంబుచేరఁ బ్రాగములు వడము విధుశిరోమాలికలు చేయుచేపాత మునకు మోపించువేల్పుఁ గన్గొనియె. నృపుఁడు. 113
- ఉ. ఆమునిమానసాంబుజవిహారమరఁ గు నేంద్రకన్యకా స్వామిఁ ద్రియీమామూర్తుఁ బరుపలయిమూర్తి జగన్మహాను నా కాముఖన చరచ్ఛహుఁసాంద్రీకనీరమహాస్వనూహు ఘా లామృతభాసమాఁగి గొనియాడె మహారవిబుధుడు మ్రేక్కుచుక. 114
- క. తనుఁ బ్రస్తుతించుభూవిభుఁ, గని కరుణారసము దొలక గౌరీవిభుఁ డ ల్లఁక తేరఁ బిలిచి యిట్లఁగి, యె నివిడదళ నాంశువులు ముఖేందునిఁ బొడువక.
- క ఇటు ర మృచ్ఛక! నీమది, భుటియిన్దరింత విడుపు కలిగెడు నీకుక గుట్టిభవబంధపాశఁ గ్రుటనసమర్థుండు సద్గురుఁడు వెంపవమీ! 115
- క. నాచేరఁ బమపువకే త్రైవాచార్యవతంసుఁ డుద్భటాహ్వయఁ డిపు డీ భూచక్రింబున నున్నాఁ, డాచతురాత్మకుఁడు నీకు నగు గురుఁ డధిపా. 117
- క. అనువృత్తాంతంబుం గలిగినకలఁ గని మేలుకాంచి క్షీరిపతి చిత్రం బున నానందాద్భుతములు, కనుపట్టఁగ నుండె నంతఁ గడవనె నిశియక.

- కా. ప్రాతర్వేళ సమస్తకృత్యములు నిర్వర్తించి ధాత్రీవిభుం
డాతారాధిపమాలి రాత్రిశ్శలయం వాయుచందంబులం
బ్రీతిం బల్కినపల్కు లార్జ్యలకుఁ జేపక జెప్పినక వారలుక
జేతోవీధుల విస్త్రయిల్లి నృపునాశీర్వాఃముల మున్నఁగాక. 119
- చ. పలుకుదు రిట్లు వింటివె నృపాలకిభామణి! నిశ్చలంబుగాఁ
దెలిసివదాడ వీకు భవవీయమనోరథులతో నలించుటలో
తలఁప విదిత్రమే గిరిసుతాహృదయేకుఁడు భక్తులై నవా
రల కరచేతిలోనిమరర్చిము గొంగువసిండి యరయక. 120
- క. కలలోనఁ గంటిఁ జంద్రశ్రీ, కలభూవణు'పహట యొక్కకడివియె నీకుం
గలశంభుభక్తి యేరికిఁ, గల దిప్పటికాలమున జగన్నుతచరితా! 121
- ప. ఈపు కృతపుణ్యుండ వీపుతలంచినసంకల్పంబు నిర్వికల్పంబుగా ఫలించు సుం
శయంబు వలవదని ధరాబృందారకులు భూపుగందరుచేత సంభావితులై యశో
చ్ఛంబుగా జని రంత మంజభోజండు దాఁగన్న మస్యవృంబునకు నచ్చెరువంగు
చు నిది నిక్కంబగునొకో యనుచు శంకరుండు నాపాలం గృపాలుం డగునొ
కో యనుచు ననేకప్రకారంబుల మనోరథపరంపరాపరతంతుర్పిడై యుండె
నక్కాలంబున నొక్క నాఁడు ముక్కంటియానతిఁ దలమోచి. 122
- నీ. పుట్టె నేగురుభర్త భువనాద్భుతము గాఁగ, నాగేంద్రహారుమానసమువలన
నుండ నేయాచార్యముండేశ్వరుఁడు భూ, సుండనంగు ముదిగొండయందుఁ
గట్టె నేదేశికాగ్రణి చేతఁ గంకణం, బలభేదరులదైన్య ముపనయింపఁ
గాంచె నేయారాధ్యపంచాననుం డవ్యుతలవిభేదకిరీయాచతురబుద్ధి
- గీ, గరిమ నెలకొల్పె నేమయ్యగారిఁజేడు
తరలకుంఠంగ ధర శైవధాన్యస్మృతి
యట్టి శ్రీముద్ధుటస్వామి యరుగుజెంచె
రాజకుంజరూడగు మంజభోజఁ గుఱిచి. 123
- ప. భసితోద్ధూలితదేహకాంతులు శరత్రావరేయభాసుప్రభం
బసచేయిలో బహుశైవలక్షణములక భాసిల్లుట స్మృతికాం
తిసముల్లాసము నాఁ దెలిర్చి యట ధాత్రీనాథునాస్థానగం
గసమాపంబున నిల్పె సుద్భటుఁడు క్రికంతాపరాకారుడై. 124
- క. చట్టులుఁ కా నురక భువిం, బుట్టినకిరీయఁ దేకిరిల్లుపుణ్యుని గురురా
టుట్టా భిషిక్తుఁ గన్నుల, పుట్టువునకు ఫలముగాఁగ భూపతి గాంచెక. 125

ప. ఇట్లఖిలజగన్మండనంబగు నక్కొండలతేని నధిగోహంబుచేసి తదీయంబులగు బహువిశేషంబులకుఁ బ్రతోమంబుఁ బోవుచును దోచి చని యథోచితప్రకారంబున నందికేక్కరామగ్రామంబు వదిలి జ్యోతిస్థయంబగు తోజమను దివ్యభవంబున సొచ్చి నక్షత్రాంతంబులు గడచి యగ్రభాగంబున. 109

క. ఖరకరహిమకరవైశ్వానరదీప్తుల ధిక్కరించి నానావిశలక

బారిఁబారి బానివెడియొకభీతరతేజము గాంచి ధరణిగాంతుం డగుతక. 110

గీ. ఆధికతరసంభ్రమంబున నంగకములఁ, బాలకబాలంబు చెమటయు నెలకొనంగఁ బొగడ డెగ్గలోఁగి యబ్బుమివరుఁడు, చిత్రరూపంబువోలె నిశ్చేష్టుఁ డయ్యె
గీ. ఇట్లు నివ్వెఱంగడియు నెట్టకేలకు వెగినాగుఁ డవలభ్యుననుఁడు గాఁగ నమ్మహోదారతేజంబు నక్షిమాగ్గమునకుఁ గోచరమగఁ జేసి యనుపదంబు.

సీ. చుఁదనోజ్జ్వలశివా సైవమంబెలముఁ బోలు, వెలిగుబ్బుమూపురం బలమువాని
తెండినుల్బ్రోచక్కె నుండిను నఖిలంబు, దాఁద్రు యున్నచందంబువానిఁ
ఁనుబామురెడ్డిగఁజు మించిలయాచలావృక్షేతివోలె నమరువాని
భసిరవర్చాసముల్లసీతుడై చంప, కావ్యసహివాచలమూర్తి హెచ్చువాని
గీ. జడలఁ దుఱిమినరేతేనియొడలఁడియు

నమ్మతేనకంబుచేతఁ బ్రాగములు వడము

విధుశిరోమాలికలు చేయుపేసాత

మునకు మోపించువేల్పుఁ గన్గొనియె నృపుఁడు.

113

ఉ. ఆమునిమానసాంబుజవిహారమర భు నశేంద్రాక్షన్యకా

స్వామిఁ ద్రోయిమాయాత్ముఁ బురుషత్రియమూర్తి జగన్నవాసు నా

కామునిస చరద్భహుళసాంద్రోశనీరమహాస్వయామహ ఘా

లామృతభానుమాళిఁ గొనియాడె మహారమణుఁడు మ్రొక్కుచుకొ.

114

క. తనుఁ బ్రస్తుతించుభూవిభుఁ, గని కరుణారసము దొలక గౌరీవిభుఁ డ

ల్లఁక తేరఁ బిలిచి యిట్లరియె నివిడదశనాంకువులు ముఖేందునిఁ బొడువక.

క ఇటు ర మృగ్భక! నీమది, ఘటియైనదింత విడుపు కలిగెడు నీకుక

గుటీభవబంధపాళ! శ్రుటనసమర్థుండు నద్భుఁడు వెలసమూ!

115

క. నాచేతఁ బనుపువడి త్రైవాచార్యవతంసుఁ డున్నటూర్వాయాఁ డిపు డీ

చక్రింబున నున్నాఁ, డాచతురాత్మకుఁడు నీకు నగు గురుఁ డధిపా.

117

త్రైకతంబుం గలిగినకలఁ గని మేలుకాంచి క్షీలిపతి చిత్రం

నందాద్భుతములు, కనుపట్టెగ నుండె నంతఁ గడవనె నిశ్చయక.

- కా. ప్రాతర్దేవ సమస్తకృత్యముని నిర్వర్తించి ధాత్రీవిభం
దాతారాధిపమాళి రాత్రిజ్వలయం దాదాయశంకంబులం
బీగిం బల్కినపల్కు లార్జ్యులగుఁ జేపక జెప్పినక వారలక
జేతోవీధుల విస్తయిల్లి నృపునాశీర్యాఃముల్ మున్నుఁగాక. 119
- చ. పలుకుదు రిట్లు వింటివె నృపాలకిభామణి! నిశ్చలంబుగాఁ
దెలిసినవాడ వీకు భవదీయమనోరథమల్ నలించుటల్
తలఁప వినిత్రామీ గిరిమతాహృదయేకుఁడు భిక్షులై నవా
రల కరచేతిలోనినురర్పము గొంగువసిండి యారయక. 120
- క. కలలోనఁ గలటిఁ జంద్రశ్రీ, కలభూషణి నమట యొక్కకడిఁదియె నీకుం
గలశంభుభక్తి యెరికిఁ, గల దిప్పటికాలమున జగన్నుతచరితా! 121
- ప. ఈపు కృతపుణ్యుండ వీపుతలంచినసంకల్పంబు నిర్వికల్పంబుగా ఫలించు సు
శయంబు వలనదని ధరాబృందారకులు భూపుగందరుచేత సంభావితులై యశే
చ్ఛంబుగా జని రంత మంజభోజంబు దాఁగన్ననుస్వప్నంబునకు నచ్చెగువండు
చు నిది నిక్కంబగునొకొ యనుచు శంకరుండు నాపాలం గృహలం దగునొ
కొ యనుచు ననేకప్రకారంబుల మనోరథపరంపరావరతలత్తుండై యుండ
నక్కాలంబున నొక్క నాఁడు ముక్కంటియానతిఁ దలమోచి. 122
- నీ. పుట్టె నేగురుభర్త భువనాద్భుతముగాఁగ, నాగేంద్రిహరమానసమువలన
నుండె నేయాచార్యమండలేశ్వరుఁడు భూ,మండనంబును ముదిగొండయందుఁ
గట్టె నేదేశికాగ్నిణి చేతఁ గంకణం, బలభేదరులదైన్య ముపనయింపఁ
గాంచె నేయారాధ్యపంచాననుం డన్యరూపవిభేదకిరీయాచతురబుద్ధి
- గీ, గరిమ నెలకొల్పె నేయయ్యగారిఁజేడు
తెరలకుంకంగ ధర నైవధాన్యమై
యట్టి శ్రీముద్దుటస్వామి యరుగుజెంచె
రాజకుంజహఁడగు మంజభోజుఁ గుఱించి. 123
- ప. భసితోన్మాళితదేహకాంతులు శరత్ప్రాతేయభామవీభం
బనచేయరా బహుకైవలక్షణములక భాసిల్లుట స్మృత్రికాం
తినసుల్లాసము నాఁ దరిచ్చి యట ధాత్రీనాథునాస్థానరం
గసమీపంబున నిల్పె సుద్దుటుఁడు క్రికంతాపరాకారుడై. 124
- క. చట్టలుఁ తా నురక భువిం, బుట్టినకిరీయఁ దేజిల్లుపుణ్యుని గురురా
ట్టుట్టా భిషిక్తుఁ గన్నుల, పుట్టుపునకు ఫలముగాఁగ భూపతి గాంచెక. 125

గీ. పాపముడైనవాడొ పాగ్గనమునందు
నలభునా రాతి తెలిసిన బెరిసినాడొ
అట్లు వచ్చిన గురుమాన్త నభద్ర యాద్య
టాపాన్త ౧౦ గాగల దలచె నయ్యవవిభుడొ. 126

మ. మన మానందరసామృతైకకలనక మత్తిల్ల గంకిరవా
సముం బూర్వనగంబుడిగ్గరవియోజం డిగ్గి పాపాఘను
ర్దనముక దద్దురు పాగ్గనములపదదర్శనంబు గోటిరర
త్ననికాయోల్లలదంతుమంజులచేతక గప్పె రా జిమ్ములక. 127

గీ. పాపముడై యిట్లు మంసాహి పాహి పాహి
యనుచు బులకంచితాంగుడై పలుకునృపతి
లేవ నియమించి యాగురులింగ ౧౦
పెట్టె నివరణయంచు సంపీఠి భూతి. 128

క. అహితాలకకుడగు ధరణీ, సహితానమణుండు శంభుమానసపుత్తురైక
విహితపవర్యురచనా, ప్రవృత్తుల గావించె నెయభానురుడగుమక. 129

సీ. శరదించుచు ద్వికాచారుచ్రభాలభి, యభిలదిక్కులు నిండి యమరువాని
నిత్యప్రసాదమానితజీవాసంపత్తి, మించి చూడకల బొంకించు వాని
అతిశాంతనిజకటాక్షించలసామగ్రి, తలపులొపరికుద్ది, దెలుపువాని
అమృతధారాద్ధివాక్యశ్రేణి బకువుల, నైన దజ్జల జేయ బూనువాని

గీ. పాపపుంజుండు కిరియంస నోపువాని, బుణ్యములపున్నె ల్లన బొల్పువాని
సకలకైవాగమాల్లలక్షణధురీణు, నలఘువిజ్ఞాను మద్భటు బలిక నృపుడు. 130

క. వింటి నటనున్న యాముక్తంఠికృప నిన్ను నేడు కాతుక మొదవక
గంటి భవాంబుధి గుబ్బును, బంటి సుమీ నాకు నింక బరతత్త్వనిధి! 131

కా. అదిబ్రహ్మకపాలభూషణుండు ద్రిమూర్త్యాత్మక శివుక వహ్నిచం
ద్రాదిత్యానిలభూమరుత్పథిపయోయజ్ఞస్వరూపుక జీవా
మోదుక శంభు భజించి యోగిజనతాముఖ్యుండనై యున్ననీ
పాదాంబులు గంటి బాశములచే బట్టాడి కైవాగ్రిణి! 132

క. అజతుల్యపారమహత్త్వము, నిజమగల దెలియంగనోపు నేర్పును గనమిక
గుజమగు నాచిత్తంబు జనన్తుత! బుద్ధి చెప్పి పోవనె నన్నుక. 133

క. అభిలాత్మజేది వింద్రియ, సుఖమారుడ వాదికైవమాడామణి పు
న్మృతిమంత్రీభుండ వాగను, సఖబుద్ధివిదేవ! నీవు సామాన్యుడవే, 134

- ఉ. ఏమితపము చేసి పరమేశ్వరు నేక్రియఁ గొల్పినాఁడనో
యే మనుపంటిపుట్టువున నిట్టిగురూత్తము నిన్నుఁ గంటి మ
తొమ్మిత మెప్పు బాపములు గాఁచితి ముక్తిమరలలోచనా
కోమలదృగ్విలాసములు గొల్లులు వట్టుదు నింకమీఁదటకా. 135
- క. శివలింగము ధరియింపని, యవివేకికి నిహముఁ బరము నంద దనుచు వే
దవిలులు చెప్పఁగ వి విని, తవులుడుఁ జీంతాభరంబు తత్త్వాన్వనిధీ! 136
- ప. కావున లింగధారణప్రకారంబును గురుశిష్యవర్తనలంబును శివార్చనావిధానం
బును సవిశేషంబుగాఁ జెప్పి నన్నుఁ శృతార్థుఁ జేయవే యనుచుఁ జునుపునఁ
ప్రణామంబులు గావించువృషసార్వభౌముఁకు గురుసార్వభౌముం డిట్లనియె.
- క. క్షీతివర! నీయత్నము మెచ్చితి మల్ల తలంపు బలయుఁ శ్రీకంధరువైఁ
గృతపుణ్యుడ వీవు మహామతిగణ్యుడ వీశుభక్తి మరగినకతనకా. 138
- క. ఈయంగన లీయాత్మజ, లీయర్థము లీదళంబు లిన్నియును దృఢ
ప్రాముఖ్యము నేసి మదిలో, నాయుందూత్తంను నిలిపి తద్యుత మధిపా! 139
- ఉ. భూరిమవన్ల పుష్పములఁ బూజ యొనర్చినవాఁడ వీవు కా
మారి మురారిబాణుఁ ద్రిపురారి మఖారి గజారిఁ తాపసం
హారి ననేకజన్మముల నట్టివిధం బొనగూడకుండినకా
వారిజనూతికైనఁ గనవచ్చునె శంకరుభక్తి భూపరా! 140
- సీ. హరున కర్పింపనియన్నంబుఁ గుడుచుట, కుచ్చితోచ్చిష్టంబుఁ గుడిచినట్లు
భవుని కర్పింపనిపానీయ చూచుట, మానక యానసం బానినట్లు
శివున కర్పింపనిపుష్పదావి గోలుట, కుశధూపం బోలిఁ గోలినట్లు
శంభుభక్తుఁడు గానిజడబుద్ధి నంటుట, గెంటక చండాలు నంటినట్లు
- గీ, పశుపతికిఁ గానిపుణ్యంబు వట్టుటయును, బాపములునేయుయత్నంబు వట్టినట్లు
లనుచుఁ బ్రాజ్ఞులు విజ్ఞాన మతిశయిల్ల, నన్ని తెఱఁగులఁ బూజింతు రప్రమూర్తి.
- క. ఉత్తమకులబంధై గుణవత్తముఁడై వేదకాశ్రమరశబ్దార్థా
యత్తిమతినిజముగల లోకాత్తముఁ గురుఁ జేరవలయు నుర్వీవాథా! 142
- క. శ్రద్ధాభక్తిసమృద్ధిఁ బ్రసన్నుండై చెప్పినట్లు చేయుచు నెందుకా
గుర్ధండుగాక కాంతియ, సిద్ధాంతమునేయువాడు శివ్యరతుఁ దగుకా. 143
- క. శివదీక్ష లేక మోక్షముఁ దవులందు జనుఁ దెంతవాడుఁ దవయ్యుత్తయ
ట్లవుఁగాన భక్తిగలిగిన, భవమూరుఁడు లింగదీక్ష భజింపఁ దగుకా. 144

సీ, ధరణీశ! విను లింగధారణంబునకును, వివరింతుఁ గాలంబు విశదఫణితిఁ
గడుయోగ్యములు శరత్కాలవైశాఖముల్, జ్యేష్ఠపౌర్ణమహర్దశ్చంద్రి
తంబులు నెలలు మధ్యములు మాఖింబు, నామధేమాసంబు నగుఁ గనిష్ఠ
ములు చైత్రమును బుష్యమును భాద్రీపదమును, శ్రావణంబును నవరంబు లయ్యె
గీ, సుత్తమంబగు నూర్యచంద్రోపరాగ
కాలముల నిందింబగుకాలమైన
ధవళపక్షంబు బహుళపక్షవశమైనఁ
బంచమియు గ్రాహ్యములు సుహృ భవునిఁ బూన.

145

గీ, చవితి నవమిని పృథ్వి నప్రమిని బున్న, మను జతుర్దశి దీక్షకు ననువు గాదు
కడమతిథు లుత్తమములు శంకరు భజింప, నింకనక్షత్రయోగ్యత శేర్పరింతు.

సీ, మంచిది రోహిణి మఖి లెస్సయిది యుత్తమముపునర్వసువు పుష్య మగుహితంబు
మృగశిర్షమును గాఢ్యా మగు హస్త పృష్ఠత, పథితంబును మృగూరాధ యుత్త
రోత్తరాశ్వులు లుత్తరామధేయ, శాస్త్రోక్తములు సాధుసమృత్తములు
చేవతి మఖ్యంబు భావింప నూలయు, సర్వంబు హరిదీక్ష కవనినాధ

గీ, తానులందునఁ జరమైనరాశి విడిచి, మానితంబగు నచతందైనయదియ
గురుబుద్ధిదయకాలంబు లురగహార, ధారణమునకుఁ దగఁ బాపమారగతుల. 147

చ. ధరణివ! ఇట్లు దోషరహితంబగుకాలమునందు నంచికే
శ్వరు ధరియించుపుణ్యుడు రసాస్థలిఁ జేతఁడుబంటి దొల్చి పెం
పరయఁగఁ బూర్వపాంసువున నానుషి రాస్యముఁ బూడ్చి యందుపై
నిరవుగ నొక్కజేది రచియింపఁదగున్ నలుమూల లేర్పడన్.

148

క. ఆయరుఁగుమీఁద వాఁకి, శ్లోయతముగ నాలు గమర నతిఁమృతముగాఁ
జేయందగు శృంగారా, ధేయంబగు మంటుపంబు ధీరవిచారా!

149

క. విలసితగోమయాజలముల, నలికినతన్మృతిటపమున నైదగునర్థం
బుల్ల బియ్యముచే ండిల, ములపాశఁగవిలయు సుజ్వలాలక్రియతోన్.

150

గీ. మహితప్రప్యవచారసామగ్రిచేత, నిగ్గుదేరెడి ముత్యాలముస్థిత
ధూపదీపాక్షతాదిబహూపచార, రచనచే నొప్పునందు సందంభ మెనఁగ.

151

అ. కనకకృతములొండె గాక వెండిపయ్యెండె, గాక రాగివొండె గాక పూర్ణ
యంబులొండె గల్గినవి పంచకలశంబు, లమరమూర్తి నిలుపనగు నరేంద్ర!

152

చ. ఆలఘనవాంఘికాకృతములై తగుతత్కలకంబు లన్నిటిం
గొలఁకునఁ జెడవనం గలయాకుత్సితతోయములందు వేళకుం
గలయవి మంత్రపూర్వకముగాఁ గొని నిండఁగఁ బోసి జానిలో
పల మణు లెప్పియైన నిడి పై నవతంతుగవాక్షముద్రకల్. 153

క. నవరించి చూతపల్లవ, నవదూర్యాంకురకనత్కనకవారదళా
దివిశేషభద్రవస్తువు, లవిరళముగ నిజపవలయు నందులలోనక. 154

ప. ఇట్లు తీర్థాంబుపూరితంబుగాఁ దత్సమంచితకలశపంచకంబున “ఓ మాతస్సర్వ,
యనువేదమంత్రం బావహించి సకలమంత్రసారంబును మునిజనమనకమలకర్ణికా
పుష్పంధయంబు నగుపంచాక్షరం బున్మృఖంబుగావించి యీశానతత్పురుషాధోర
వాసుదేవసన్యోజితంబు లనంబరఁగువామదేవువదనంబులకు నలంకరణంబులై
ఁబోయెను న్నాగు నెరిమిదియుఁ బదుమూఁడు నెరిమిదియు నజఁగలుగుసంఖ్యం
బ్రఖ్యాతంబులై విశిష్టంబులగునయ్యుష్టాత్రిశతకృతకృతానంపురణంబు సేయుచుఁ
బూర్వోక్తంబగుతండులస్థంఢిలంబునను త్రరాభిముఖుండై గురూత్తమందు కృ
తహోమండును, స్వస్తికపుశస్త్రండును, విభూతిపట్టభాసురుండును నగుశిష్యు
నకు నంగన్యాసకరన్యాసంబు లాచరించి తీర్వారంబు తత్కలశవాసతనియుత్త
మాంగంబు పోషించి యక్షణంబు. 155

సీ. ఆపంచకలశంబులందు నొక్కటి కిం, కుంభంబుగాఁ బూని కోరి తీర్థ
సలిధారలు చల్లి తొలఁచి గంధాక్షతం, ములచేతఁ బూజించి నలంఘనగు
నాల్పకుండలు నింది నడిమికుంభంబున, క్షీరంబు పోసి పాచీన్ధితంబు
దక్షిణస్థితము ను త్తరసంస్థితంబును, బళ్ళిమస్థితమునై పరగువాని
గీ. తోను బెరుఁగును శెయ్యిని జేరియాయును, బంపదారయుఁ గ్రమమునఁ జారుకొల్పి
పెచ్చి యస్తాంగధూపంబు లిచ్చిశంఖ, కాహళాదికములపై మోఁతగడపకొనఁగ.

శ. స్వస్తికవిస్త్రుతంబగు కూర్మాసనంబు నిర్మించి ప్రాణపీఠిస్థాగరిష్టంబులగు మం
త్రంబుల తంత్రపూర్వకముగా నుపన్యసించుచు శంఖముద్రామందిరీతకరాంబు
జుండై తచ్చిష్యు నుద్దేశించి “అనయో స్పిధిర, స్త్వనుమఁ దస్మస్తంబు హ
స్తంబునం గున్తరిపుచు “నయమే హస్తో భగవా, ననువేదమంత్రంబుతోడ
నీరంద్రతేజోవిరాజితంబును అశేషపాశతులినాకర్మణిమూర్తియును, విజ్ఞా
నపరీక్షావద్యనదీపాంకురంబును, గంధపుష్పద్యువచారతూజితంబును హృద్య

నైవేద్యప్రహృష్టంబునగు జ్యోతిర్లింగంబును “నకదాచిద్వియోజయే” త్రనునుఁ
బుష్పంజలిపూర్వకంబుగా వినయైకధురీణుండగు సతనిక నగ్గురుండు ప్రాణలిం
గంబు చేయవలయు నిది లింగధారణ ప్రకారంబు. 157

క. అన విని హృద్భ్రాతులు కనుఁగొనలం దశుకొత్త రాజు గురురాజానకుఁ
బునరభివాదనములు ధృతి, నొనరిచి యిట్లునియె వివయ హితహాననుఁడై. 158

చ. తెలిసితి లింగధారణవిధిఁ గురువల్లభ! గుర్వనుజ్ఞకుఁ
దొలంగక శిష్యుఁ డెల్లపుడు ధూర్జటిలింగము నెట్టితావులఁ
నెలకొనఁ జేయఁగావలయు నీమది న గ్రహించి యాదరం
బొలయఁగఁ జెప్పజే యనుడు సుధృఢుఁడుకొ నృపుఁ బల్కు నీ క్రియకొ. 159

గీ. పొక్కిలంబునైన భుజమధ్యముననైనఁ, గేలుదమ్మి నైన మాల్చినైనఁ
గంతసీమనైనఁ గఱకంతు ధరియించు, దగు నృపాల! నాభిదిగునఁ దక్కు. 160

క. నావుడుఁ దద్గురుమణితో, భూవిభుఁ డిట్లునియె భోగిభూషణ యమృత
ప్లావిత యగునీవచన, శ్రీ వీణలఁబొరసెఁ గంటిఁ జిగసౌఖ్యంబుల్. 161

గీ. భక్తులగుచారియెడఁ గల్పపాదపంబు, పాదపుగనియన్నని న్నిష్ఠితుఁడుగ వెఱవ
భవితరుగ్రాక్ష ధారణప్రాప్తమైన, పుణ్య మెశ్వరి వివరించి ప్రాప్త మనుడు.

క. సర్వానైస్థలయందును, సర్వేశుని లింగమూర్తి సౌభాగ్యకళా
నిర్వాహకు ధరియించిన, సర్వజ్ఞుల కెందు నందు సౌఖ్యము దొరకుకొ. 162

సీ. హరకంఠముఖులు సంయములును మనువులు, నెలకొల్పి రీతాను గిళమునందు
బ్రహ్మవిఘ్ననురేకపాపకాదులు దాల్చి, రుత్తమాంగంబుల సూర్యరేతు
నక్షపాదశిలాదహరదత్తముఖ్యులు, పహియించిరి శురుల్ల నామదేవు
శక్తులు నందికేకప్రభృత్యాశ్మశ్మచే, నులు పూని దురముల నలికనయను

ఆ, కొమరుసామి భృంగి కుంజరాన్యుఁడు మొదలైనభక్తవరులు హరు ధరించి
రధికభక్తియుక్తి నాత్మీయకరకట్ట, పుటములందు భూమి భువననాభ! 164

ఉ. అన్నుపుతోడ నిట్లనియె నాగమతత్త్వవిదుండు దేశికుం
డెన్నఁడు నేర్పినాడెపు మహిపర! నైవరహస్యముల్ గనకొ
మొన్నఁటివాడ వింతియ విమాధుల కీనమయంబు దుర్లభం
డెన్న మహావివేకనిధి పేపు కృతార్థుఁడ నెన్నిరీతులకొ. 165

గీ. కపిలమును గృష్ణవర్ణయుఁ గంబునిభయు
ధూమ్రయును జాతపల్లవతామరచియు

నైసర్గోవులు గడినెట్ట నందితెచ్చి

భూతి చేయంగవలయుఁ భృభూతవహ్ని.

166

సీ. సంతతైశ్వర్యముల సమకూర్చుటకుఁ దానె, హేతునై యునికి విభూతి యనఁగఁ
గవిసి పాతకములఁ గదిసి మెనఁగఁ జాలి, పృథ్వాతి గలుగుట భస్మ మనఁగ
శరదిందుచంద్రికాసారకాంతలు మీఱి, భాసనంచొందుట భసిత మనఁగ
కాకినీడాకినీసర్వాదిభయము చేరఁగనీక రక్షింప రక్ష యనఁగ

గీ. నాపదలనెల్ల త్సరణంబు నందఁజేయఁ, జాబుమహిమఁ బ్రకాశించి ఘోర మనఁగ
బూది యాహ్వాయవంచకంబునఁ దలిర్చు, ఫలలోచనఫల సేవశ్చకలః. 167

వ. వెండియుఁ గపిలకృష్ణధవళరక్తధూమ్రవృష్ణంబులఁ దగుపూర్వోక్తధేనువులు నం
దయు నుభద్రియు నురభీయు నుమనయు నుకీలయు ననఁబరగు పీనిగృంభంబు
ల నావిర్భవించి పృథ్వాతఁడుగుట విభూతి భూతనాథుండు సన్యోజాతంబున
పహియింపుట విభూతి యనియోను, వామదేవంబున ధరియింపుట భసితం బు
యోను, సహూరంబున భరియింపుట భస్మంబనియోను, దత్తురుషణంబున నవధరిం
పుట ఘోరంబనియోను నీకానంబున నెలకొలుపుట రక్షయనియోను బ్రేక్షణీయయై
వర్తించు మోక్షలక్ష్మీదరహాసితసుధానివ్వందింబు నానందం బగు వినుము 168

సీ. కైకానదగు సర్వకాలంబుల విభూతి, నైమిత్తికములఁ బూనఁగవలయు
భసితంబు రక్ష దాల్చఁగ యోగ్య మాయాయి, యర్హకృత్యంబులయందు భస్మ
మనువగుఁ బూనుఁ బ్రాయశ్చిత్తముల మోక్ష, విధుల సంభాష్యయై తేయఁజూర
మిది భూతినిష్ఠయం బింక విను రుద్రాక్ష, మహిమ విర్ణీయ నిర్మలగుణాఢ్య!

గీ. అలికనయనుండు మున్ను మరారిపురము

లోకదృష్టికిరాఁ జూచుచుండ నతని

నయనముల రాలుబాష్పసంతతులు ధరణి

హ్రీలి రుద్రాక్షములు గాఁగఁ బ్రబలె నధిప!.

169

సీ. శిఖ నొక్కటియు మాఁడు శిరమునమున్నది, యాటు మస్తయచుట్టువఱదుఁ గంత
పీఠి ముప్పేదిరెండుఁ బృథులవత్సోపీథి, నేఁబది పదునొండు నేను బాహు
కాఖుల కడ్డయనంఖ్యులఁ జేతుల, నొండొండు నాజాటు నొండుచెవుల
నవతియుం బదియునుసాల్పు రెండులు నుప, నీతనూత్రంబున విధిసముక్త

గీ. మార్గమున రుద్రమణులు ధీమంతులైన, వారలకుఁ దాల్చవలయు భూవలయసాధ
యెన్ని దాల్చినఁ దత్ఫలం బెన్నఁ దరమె? 170

క. తలఁచినఁ గన్న విన్నఁ గరతామసంబుల నంటినం దనూ

ఫలకమునంగుఁ దాల్చిన నభంగురము క్తికురంగలోశనా

చలదలస్వప్నాదితలసద్వలమానకటాక్షపీక్షణం

బులఁ బరికుప్తుఁ జేయుఁ దుడిఁ బూరుష రుద్రీమణిల్ నృపాగ్రిణీ! 171

క. అన విని చరితాద్భుండై, జనవాధుఁడు గురుకులాభిశశి నుద్భటు న

ర్చనలఁ దనియించి దీక్షకు, ననుమాలుం దశచునుంజె నక్కాలమునకొ. 172

చ. కునుమీతకాశ మంబుధరగోపనమారనభస్మకాశ ము

ల్లపితమరాళి సస్యఫలలాభవిశ్వాభితపామరాళి శీ)

కస్యమరసాఁసంబు హృతవిభ్రమసింధురసారసంబు నై

యసవృకలిలఁ బొల్చె శరదాగమ మాగమశ్చమార్గమై. 173

గీ. కలవపూఁగోల యలజేటికలికినారి, నెనయుపుండ్రేక్షుధనువుతో నెక్కుద్రోచి

దర్శకుం దేచి విరహించి త్తములు గలఁచి, గారవెట్టుచునుండుఁ దత్కాలమునను.

గీ. తొల్లి కలఁగినకొలఁకులనెల్లఁ దేర్చి, తనదుపంభజానున్నతి ధార్తరాష్ట్ర

వినుతమై యొప్పై గుంభజవిలసనంబు, ధార్తరాష్ట్రులచేఁ బ్రస్తుతంబుగాదె.

చ. కలవలకవృదావి నొడికంబుగఁ గైకొని పద్మకాననం

బులకడ గుంపుగట్టి కనుమోడ్చినయంచలతెక్కమొత్తముల్

జలితములయ్యెఁ గాపునఁ బ్రచారముఁ జూపి పరిభ్రమించి రా

తుల శరదాగమంబున మరుచ్చికుపుల్ విధురశ్మిఁ దోఁగుచుకొ. 176

క. కురిసెన్ గరిమద మంచులు, మొరసెన్ రాజసముదొడముక్కువిడియె వే

విరిసెం జలదంబులు దివి, నెరసెన్ యుయినులఁ జంద్రనిర్మలరోచుల్. 177

గీ. మోచ్చి పగరలమీఁద డండెత్తువృపుల

సైన్యహయములఘోరజశ్చయము దిమకుఁ

బ్రాహ్మభుండైన వారాళి నలుగఁ జేయఁ

గాంచి చిక్కినగతి నదుల్ కాన్వృమ్మెండె. 178

చ. మెటుఁగులు దీటుకొల్పువనుమిట్టలఁ గమ్మజవాదితాపులకొ

బిటేదికిఁ దోగియువాసనల బేడిసమీలహానియెచ్చులకొ

పలుకృషీపలాత్మజ బహరణఁ బాడుదు రెందువశజాత్

చెలుపుమధా జనంబుఁ గలచేలకడకొ శరదాగమంబునకొ. 179

గీ. పకలజనలకు లోచనోత్సవము నేయఁజాలఁతత్కాలమున రాజచంద్రమూర్తి
ముంజభోజుండు శివలింగమును ధరించ, యత్ను మొనరించె నుద్భటుననుమతమున.

కా. పాటింపందగు నానువిన్నవము హృత్కృష్టంబుల జాహ్నువీ
జాటుం దాల్చెద శుద్ధచంచమి మహీశు ర్వేగ మీ ర్వచ్చి నా
చోటకొ పత్కృప నేయఁగావలయు నంచుకొ విశ్వవిశ్వంభరకొ
జాటంబంచె నతండు గాలరులచే నైవోత్రమశ్రేణికికొ. 181

ఉ. ఆనృపునిన్న పంబు హృదయంబుల మిక్కిలిఁ బూని ప్రాప్తపం
చాననసన్నిభుల్ శిమదమాధ్యులు దేశికపుంగవుల్ దృఢ
జ్ఞానులు నేలయినినప్రచారములకొ జనుదెంచి రాత్మతే
జోనిశాతంబులై నొరిగి నూర్యచరీచులు విన్నవోపఁగాకొ. 182

ఉ. మిక్కిలికన్ను చేత నొకమేటితిగ్రహలము పాఁచసామ్రాట్లకొ
జక్కెఁగవంటిజోదుము సానశురాచిశచందనంబు శే
నిమ్మవగాఁగ నుండునొకయింతియుఁ గల్గినవేల్పు దామయై
యక్కమనీయమూర్తులు ప్రియంబున నల్లకి కే.గి రయ్యెడకొ. 183

క. ఈయందమృతల పెచ్చిన, యాయయ్యలపదసరోరుహములు గడిగి భూ
నాయకుండు పూజచేసె ము,దాయత్రస్వాంతః డగుచు నందితభక్తికొ. 184

గీ. ఇట్లు భయభక్తు లమర విధితార్చనములఁ దమ సంకెనీలఁ జేయునలిననైది
కులశిఖావీరముధేకునికొడుకు నకల,దేశికులు దీవనలఁ బ్రస్తుతింతు తిట్లు. 185

సీ. సింధుబల్లహురీతి శిశిపతిపండితు,మరియొడ భూపదమాచిజేవు
నట్లు మహాకాసునశువున నల్లక,ల్లనబ్రహ్మకేవల గక్కయవిధమాన
శూలదబ్రహ్మయ్యచోష్ణన బిబ్బబా,చనలీల పరనాచాఁకుపోల్కి
కదిరెరెమ్మయగారికైపడిఁ దెబ్బఁగేశు,మహానియ్యచందాన మాచిరాజు

గీ, కరణి మాళిగహారయ్యగతిఁ దెలుంగు
జొమ్మనార్యునివడుపున నురియచొడు
పగిది బసవేశ్వరునిమాడ్కి భక్తియుక్తి
శుభఁ బూజించి బ్రదుకు రాజన్యచంద్ర! 186

గీ. ఆశుచు దీవించి భూపాలు నాదరించి
మహిమ నిల కేగి రగ్గురుమండలేశు
లమ్మహీభర్త తమ కిచ్చునమితవస్తు
సముదయమునకు మదిఁ బ్రహ్మక్షయ నిండ. 187

- క. అంతట సాగరకాంచీ, కాంతుఁడు శ్రీకంఠుఁ బూనఁ గల్పాణవిధా
కాగ్రీతమగుదినము చనుదే, సెంతయు హర్షించి పురి సమిద్ధవిధూతిక. 188
- చ. అలంకరించుటకు ఘటిహేయలచేతం జాటంబంచిన. 189
- క. కట్టిరి మణితోరణములు, పెట్టిరి ముత్యాలను స్త్రీ పృథులధ్యజముల్
చుట్టిరి సౌభంబులఁ ద, తృప్తిగమునఁ బొరులెల్లఁ దమతమయిన్లక. 190
- క. ఆవేశబహుళశృంగారావాసములై చెలంగె నద్భుతధూతిం
దేవాలయముల సద్గురు, దేవాలయములును భక్తిదేవాలయముల్. 191
- సీ. ఆపూర్వదినసంబునందుఁ బ్రభావతీ, శంభవుం డవితథారంభుఁ డగుచుఁ
గమనియత్థిగదకములఁ దానంబాడి, వెన్నెలనుకుంగుల విన్నఁబుచ్చు
రమణీయకుభివస్త్రిములు మెచ్చుగఁ గట్టి, భవితాక్షమాలికొద్దాసి యగుచు
నచమాక్షుప్రతివచ్చు నతులమూర్తుల లైవ, లాంఛనకరుల నల్లన భజించి
- గీ, శంభునింగఁబలమఁ బ్రపూజలు ఘటించి
తనగురూర్తంనుచేఁ బ్రసాదంబు వడసి
యరిగె బహుతూర్వరవము లంబరము వొడవ
భర్తనీక్షకుఁ దగుమంటచంబు గుఱించి. 192
- ప. అట్లు చనిచరి యాఖండలకోదంశదండంబునం దొరఁగుప్రభామండలంబు గండ
దంచునగణితోరణంబులవిలనను కాతమన్యవశిలాశకలకీరీతంబులై యకాలతమా
జాలంబు వికాలంబుగాఁ గలిగించు నలఘువలభులవలనను, ముఖ్యుండినమార్తాండ
మండలంబుల గొడగించి విజృంభించుక తక్షంభకుంభంబు లలగనను, నాకావకాళంబు
లు వాసించు కాలాగరహూపమానికలవలనను, నలనుమిగిలి విశుద్ధకామధ్వజాంచుల
గంధూక్తితనుధాంధస్విఃస్థుపయోభగంబును, జగన్స్వరభాసురంబును, జతురశ్ర
విస్త్రుతవేదికంబును, సమస్తప్రళస్తతీగోదకపరిపూరితకలశచందకంబును, గాం
తాకరార్పితకర్పూరసిరాజనాదివిరాజితంబును, గమామ్రపల్లవపరిమూఖనిఖిలభ
ద్రవదాన్తసాన్తప్రేక్షణీయంబును నగుదీక్షామంటపంబుఁ బ్రేక్షించి యథాకా
లంబును యథాకాస్త్రంబును నగునట్లు విభూతిపట్టహారాదికృత్యంబులు గుర్య
నుజ్ఞ నఖర్వభక్తి నొనరించి వినిదాస్వాంతంధై ధరణీకాంతుండు మహితమం
త్రధారాసారంబుఁ గన్గొనఁకుటుంబిగా నాకాంక్షింపనవసరంబున. 193
- క. సాక్షాదలికాక్షుం డగు, నక్షయపుణ్యాత్ముడైన యగ్గురునాథుం
డక్షుద్విసుంతివిద్యా, నక్షీతుఁ జేయం దలంచి రాజోత్తంనుక. 194

- సీ. వామాంశవిన్యస్తవామేతదక్షరాంబుజయుఁ సవరక్షోత్పలయుతవామ
హస్తయు...నగుతనప్రియకాంత, మెఱుఁగారుపాలిండ్లమీఁదిచాయ
డాకేలు తామెడ(?) మైకొల్పి చొత్కుచుఁ, బరశువు మృగమును వరము నితర
శయముల ధరియించి సాంద్రసర్వాకల్ప, భాసమానాంగుడై పరిభవల్లి
గీ, లలితసూత్కారజాంకులు తోలుకరించు, మేనఁ బుష్పస్త్రవిలసనోన్మేష మమర
హరిపద్మాసనాసీనుడైన, పార్వతీకుఁ బ్రాసాదపంచాక్షరీకుఁ జొగడి. 195
- చ. పరశువు ఖడ్గమున్ నిశితకాణము కూలము దక్షిణస్ఫుర
త్కరములపైఁ దనర్ప హితఖండనభేటధనుష్కపాలమున్
బరువడి తామహస్తములపైఁ జెలఁగన్ నలువారుమేను భీ
కరపదనంబుఁ ద్ర్యక్షములు గాంచనవర్ణజటల్ తలిర్చుఁగాన్. 196
- చ. కరయణగళంబునన్ భుజయుగంబునఁ గర్ణయుగంబునం బజాం
బురుహయుగంబునం గటిని బొల్బుగళంబునఁ బార్శ్వసేమలన్
శిరమునఁ గుక్షి వాల్చుచది జిహ్వఁ గరాబ్జములన్ నహించుకీర్తి
భరితు నహూరమూర్తి మనుధిర్త నహంతకుఁ బ్రస్తుతింపుచున్. 197
- ప. చెండియుఁ దక్కినశివమంత్రీంబులం గలసారంబుఁ బరిగ్రహించి గుఱండు
శిష్యునకు నుపదేశించిన. 198
- చ. ఒకర నిశావసానసమయోదితభాస్కరునందు. నుండి చ
య్యన దిగి దీప్తి పుల్లజలజాంతరముం దగఁ జొచ్చుటలు పు
ణ్యనిధి యనంగ నొప్పు గురునాథుమొగంబున నుండి మంత్రీవి
ద్య నృపుమొగంబుఁ జొచ్చె విమలాకృతి నగ్నికణాపదాత్మై. 199
- క. గురుమంత్రీవిద్యచే నృపు, కరస్థలాధీనకాలకంధరలింగో
దరముఁ బ్రవేశించె మనో, నారమగునొకవిద్య లేజ మద్భుతభంగన్. 200
- ప. ఇట్లు కృతలింగధారణుండై ధరణీరమణుం డజగవశానాననపూజాపరా
యణుండై. 201
- క. త్రిణయన! భక్తములభ! శర్యనిలింపాత్మక! దయావిన్దన! నాపై
సమరాగం బొదవగఁ జ,య్యన నీలింగంబునందు హత్తుము కేద్యున్. 202
- క. అలధరణీధరకరవర, నిలయ! మహేశ్వర్యధున్య! నిలలాక్ష! విని
గృలతేహ! పార్వతీసీ! య! నిలకొను మీయాననమున నెయ్యముతోడన్. 203

- క. గానక్షయ! విష్ణుకళ, తా! నిరుచయ! నిత్య! రాజరాజశేఖ! హరా!
నూనాశుగహర! గైకొణ, భానుశఖాంకాగ్నిశేత్ర! పాద్యము దీనికొ. 204
- క. వాధుచున్నద్యుర్వితతద, విశిష్టశ్రోజభేదవిధవణహస్తా!
విధుకాంతవట్ట! శివ! జగ, దధినాథ! పరిగ్రహింపు మర్ఘ్యము దీనికొ. 205
- క. అణిమాదిగుణాన్విత! భవ! ఘణివల్లభహర! దివిజభర్తృవమహ్య!
గణనాథ! నీలలోహిత!, ప్రణతాచమనీయకంబుఁ బాటెంపు దయకొ. 206
- క. తుహినగిరిమహిత్యపాణి, గ్రహణప్రీతాత్మ! భూతగణవృతరాశి
వహితకతకొటితేజో, మహిత మదిం బొడలు విహితమజ్జనలభికొ. 207
- క. అజ్ఞానతిమిరభాస్కర!, విజ్ఞానవిలాసజనక! విశ్వేశ్వర! న
ర్వజ్ఞ! నిజభక్తవత్సల!, వర్జ్జాధిక! కొమ్ము ఎన్త్రురాజము దీనికొ. 208
- క. వివరితవికృతఫణివర!, ఉపనిషద్భస్వరూప! యోగిజనధ్యే
యచద! నువ్వుకృపం బగు, నుపవీతముఁ దాల్పు మిదె నముజ్జ్వలమూర్తి. 209
- క. జన్మజరామృత్యురహిత!, చిన్మయ! లోకేశ! యాశ! శివాంశుకళా
భిన్నకుటు! గంధ మిదె పేర్చె, మన్మము మన్నించి కొనుము మఖవిధ్యంసీ!. 210
- క. వసనశిఖితరణితశిజల, సవనకృదాకాశభూమిసంభృతమూర్తి
భవభూధరభిదూర! సదా, శివ! యాయాత్మతలమిందఁ జిత్తం బిడవే. 211
- క. పంచానన! రుచిధిక్కుత, పంచానన! విజిత! దేవపతిసంస్తుత్యా!
పంచాననావతర! హర!, పంచప్రేతేశ! త్రుప్త్య లుంచెడ గొనుమి!. 212
- క. శ్రీకఠ! దివ్యవైభవ!, పాకట... మనూత్తరనివేశరతా!
లోకాధీశ్వర! సురసింధావ్యకల్ప! వర్జ్జాన మిది ప్రియంబునఁ గొనవే!. 213
- క. పాపహర! దేవదేవ! వి, రూపాక్ష! కృపాకటాక్ష! రుద్ర! మహేశా!
తావత్ప్రీతి సహారక!, దీపము లర్పింతు దయ మదిం గనుఁగొనుమి!. 214
- క. చండేశ్వరమధన! కుండలి, కుండల! దివిషస్మహీధరికొదండ! మధి
మండలనీరజవనమా, ర్తాండా! నైవేద్య మిది ముదంబునఁ గొనవే. 215
- క. లంజోదరజనక! బుధా, లంబ! వి, రూపాక్ష! మోక్షలక్ష్మీవర! చ
ర్యాంబర! యంబరకుంతల!, తాంబూలము మీకు నర్పితంబగు చూచేకొ. 216
- క. అక్షిణపూర్వా! నవనా, ధ్యక్ష! మహాశేంద్రనాహ! ధరణీరథ! వ
ద్వాక్షకుగ! నేఁ జేయుచు, దక్షిణములు చిత్రింపు దయ నిగమహయా!. 217

క. శీకంధర! మునివల్లభ! మాకాంతవనీవసంత! మలహర! రమణీ
యాకార! సమోవాక్యము, నేకోహ నే సీకోసర్దుఁ జరతరభక్తిఁ. 218

క. అని పోడకోపచారము, ల నిటలనేతుని భజించి లాలితప్రభాఁ
బురిధి యగుముంజభోజాఁడు, గమఁగొనియెక్క దత్తక్షణంబు కల్యాణంబుల్.

క. జితపాశజేకోత్రమ, కృతదీక్షుం డగుట నిట్లు కృతకృత్యుండై
క్షీతివల్లభుండు రెడవ, శీతికంఠుండు పోత నఖిలసేవితుఁ డయ్యెక్క. 220

గీ. ఉక్తదక్షిణ నారాధ్యు భక్తిఁ దలంచి, సకలజంగమగురురాజశైవసమాద
యముల స్వస్వసవర్ధల నలరఁజేసి, నిత్యసౌభాగ్యమయమూర్తి నెగడె నృపుఁడు.

ఉ. మానితమూర్తి భూపతి యుమావతి నీగతిఁ బ్రాణిలింగముం
గా నొనరించి పుణ్యములకందునఁ గాంచి దయాద్రివిత్తుండై
మానుషలోకముఁ బెనుచు మంజుశీర్షులు మిన్నుముట్ట వి
ద్యానిధి సుదృఢుం గురుకులాగ్రణి రాజ్యధురీణుఁ జేయుచుక్క. 222

క. పులు దుది విధాత యాదిగఁ, గలవిశ్వమునందుఁ గాలకంఠుండు గౌరీ
లలనామనోహదవి మదిఁ, దెలిసి యతం డేలు వసుమతీనలయంబుక్క. 223

సీ. భూరివివేకంబు పుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
బుధపోషకేలియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
పుణ్యంబుఁ దెలివియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
భూతదయాప్రియుఁ బుట్టినప్పుడె పుట్టెఁ, గాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
గీ, బుద్ధియును బుట్టినప్పుడె పుట్టె వెనరుఁ, గలసి కాకున్న నొరులకుఁ గలదె యిట్లు
అనుచు నఖిలంబుఁ దనుఁ గొనియాడుచుండ, బల్లహోదులరీతిఁ బ్రాభవముఁ దాల్చె.

కా. కామకోధములం ద్యజించి మమతక ఖండించి శైవాగమ
ప్రామాణ్యంబు పరిగ్రహించి ధరణీ భక్తాశీసంరక్షణక
సామర్థ్యంబున యోగివర్తనమునక సంతృప్తవిజ్ఞానవం
ధామాన్యస్థితి మించె భూపతి సమస్తంబుక ముడిక మెచ్చఁగాక. 225

మ. అరిసంహారము శైవనిర్ణయకథావ్యాసక్రియక సద్గుణ
స్ఫురదత్వద్భూధర్మసంగతియు నేపొద్దుక వెలిక లోన ని
ర్భరతక బెంపువహింప రాజసమునక భాసిల్లునావల్లకీ
పుర మింపొందఁగ ముంజభోజాఁడు బుధాభోజాతహంసాకృతిక. 226

- క. నలినీవల్లభము వంటని, నలినకణంబట్లు తగులు చాల్చించి ధరా
స్థలి నిట్లు ప్రోచుహిమకర, కులసంభవుడైనరాజగుడఁ డీకరణిక్. 227
- క. నుజ్జేత్రోంబునఁ బదమన, నిజీ ప్రంభైసవిత్తు పెరి నీయెడ నా
యజ్జేత్రమంత్రివిద్య మహాక్షణకరలీలఁ బొదలె నవనిశ్వరుడున్. 228
- వ. ఇట్టి శిష్యునిం జూచి గురఁజిట్లనియె. 229
- చ. వసుసుఖమొదియె వినయసంగతుడై శుచితాభిరాముడై
యమరిననీ తెఱంగు సుగుణాధ్యుపశం బగు మాద్యశేరిరా
హమనువు మీఁదనుం బ్రబలినట్టితెఱంగును గూర్చు నాతికే
శమునకుఁ బోసినట్టి నలలంబు విధంబున భూపురందరా. 230
- సీ. సమపక్షపాతనిశ్చలభక్తియొక్తిధ, రాగకామంబుల నాదరించి
దుష్టనిగ్రహమును శిష్టరక్షణమును, నిత్యకృత్యములుగా నిర్వహించి
సక్రొందనాదిపారవిదూరభోగంబు, లాలసి యొల్లమిగాఁగ నొందఁ జాలి
అపరీమిత్రత్వంబు నఁది బాహ్యభ్యంతరమల శాత్రువులగర్వం బడంచి
గీ, జలధివలంబులెవనుమనీస్థలము నొక్కపురముఁ బ్రోచుతెఱంగునఁ బ్రోవ నేర్చి
యొప్పు నినుఁ బోలనేర్చునేయొక్కరుండు, భూరిరుచిరాజ! శ్రీమంజుభోజరాజ!
- క. నీవంటిశిష్యుకరమున, నావంటిగురుండు నిత్యవశ్యుఁడశ్వీ
శ్రీవంటియపువయోనిధి, నావంటివకరణిఁ గడుచు నరనాధమనీ! 232
- క. శిష్యుండు పాపము చేసిన, దూష్యస్థితి గురుని జెందుఁ దోరపువీరక్
శిష్యుండు శ్రద్ధాము నేయ న, దూష్యస్థితి గురుని జెందుఁ దోరపువీరక్. 233
- వ. కావున శిష్యునిపుణ్యపాపంబులు గురునితలయవియ కాన యత్తమశిష్యుండు
గలుగుట గురునిభాగ్యంబ శిష్యుం డను త్తమం డగుట గురునిదౌర్భాగ్యం
యని వేదవిదులు చెప్పుదు రీపు నచ్చిష్యుండ వగుటంజేసి మా కద్భుతంబయ్యె
ననియుండుంగాక. 234
- ఉ. వీరిరె? మున్ను భూపతుల లనేకులు రామయయాతిమఖ్యు లీ
నేలయ నీవు ప్రోచునది నేలయ యిట్టియశంబు నిట్టియ
త్రైలతరవభావమును దన్నుత్ర లొందిరె నీక్రియక్ మహీ
పాలలరామ! నీకంఠభాగ్యము ఁర్జననేయ శక్త్యమే? 235
- క. నీవుజెరమభూవరాదులగతిక్ నేత్రక్రియోద్భాసిలా
కావాసుం గరిచర్రవాను భువనై కారాధ్యు నిమ్మెనితో

- క. నలినీపర్యము నంటని, నలకణంబట్ల తగులు చాల్చించి ధరా
స్థలి నిల్లు ప్రాచుహిమకర, కులసంభవుఁ డైనరాజగుడుఁ డీకరణిక్. 227
- క. నుత్తేత్రంబునఁ బదమన, నిక్షిప్తంబైనవిత్తు నెఱి నీయెడ నా
యక్షీణమంత్రెవిద్య మహాక్షణకరలీలఁ బొదలె నవనీశ్వరుఁడున్. 228
- వ. ఇట్టి శిష్యునిం జూచి గుహం డిట్లనియె. 229
- చ. నమనుఖమొదియై వినయసంగతుఁడై కుచితాభిరాముఁడై
యమరిననీ లెఱంగు నుగటాధ్యవశం బగు మాద్యశేరితా
ర్హమశువు మీఁదనుం బ్రబలిసట్టి లెఱంగును గూర్పు నాశిశే
శమునకుఁ బోసినట్టి నలంబు విధంబున భూపురందరా. 230
- సీ. సమవక్షపాతనిశ్చలభక్తియుక్తిధర్మాగ్రకామంబుల నాదరించి
దుష్టనిగ్రహమున శిష్టరక్షణమును, నిత్యకృత్యములుగా నిర్వహించి
సక్రొందనాదిపారవిదూరభోగంబు, లాలసి యొల్లమిగాఁగ నొందఁ జాలి
అవగ్రహ తత్వంబు నంది బాహ్యభ్యంతరముల కాత్రపులగర్వం బడంచి
గీ, జలధిసంహితవసుమతీస్థలము నొక్కపురముఁ బ్రోచు తెఱంగునఁ బ్రోవ నేర్చి
యొప్పు నిశుఁ బోలనేర్చునే యొక్కరుండు, భూరిరుచిరాజ! శ్రీముంజభోజరాజ!
- క. నీవంటిశిష్యుకరమున, నావంటిగురుండు నిత్యవశ్యయశస్సీ
శ్రీవంటియధుపయోనిధి, నావంటిసకరణిఁ గడుదు నరనాథమణి! 232
- క. శిష్యుఁడు పాపము చేసిన, దూష్యస్థితి గురునిఁ జెందుఁ దోరపువీరకక్
శిష్యుఁడు పుణ్యము నేయ న, దూష్యస్థితి గురునిఁ జెందుఁ దోరపువీరకక్. 233
- వ. కావున శిష్యునిపుణ్యపాపంబులు గురునితలయవియ కాన యంతమశిష్యుండు
గలుగుట గురునిభాగ్యంబ శిష్యుం డను త్రముం డగుట గురునిదౌర్భాగ్యం
యని వేదవిదులు చెప్పుదు రీపు నచ్చిష్యుండు వగుటంజేసి మా కద్వైతంబయ్యె
నదియునుంగాక. 234
- ఉ. వీలరె? నున్న భూపతుల లనేకులు రామయయాశిముఖ్యు లీ
నేలయ నీవు పోచునది నేలను యిట్టియశంబు నిట్టియు
త్రైలతరవ్రీభావమును కన్నపు లొందిరె నీక్రియక మహి
పాలలరామ! నీకయినభాగ్యము కర్ణననేయ శక్యమే? 235
- కా. నీవుకొరమభూనరాదులగతిక నేత్రాకియోద్భాసిలో
కావానుం గరిచర్మవాసు భవనై కారాధ్య నిమేషనీతో

నేవాశ్వుత్తిఁ బ్రసన్నుఁ జేసి దిశఁకై శ్రీపూర్ణతత్త్విత్త
శ్యాశశంబున నిల్పగాఁ గలవు తథ్యం బిందువంతాగ్రీణి.

286

చ. అనుఁడఁ గృతప్రణామఁ డఁబ యగ్గురు నిట్లని చల్లఁ ముంజభో
జన్యవతి యిట్లనఁ దగునె శైవగురూత్తమ! నీకృపారసం
బునఁ దగఁ జెట్టుగ్గుఁ ననువొందుట చిత్తమె మంశంబు తె
ల్లను నుకృతాధిపుం గొలుచులాభము గల్గినఁ గీర్తి గల్గదే ?.

287

ఆ. చెలఁగి పుత్త్రనివృత్తేషంబుగా నన్నుఁ, బోయినపరీభాషితులన నాడ
ఇట్టివైభవంబు నిట్టిసౌభాగ్యంబు, దొరకె నాకు నిఖిలగురుత రేణ్య.

288

ఉ. వారక వేలి నాకి యుపవాసఫలం బెడలించునట్లు ని
స్సాగములైన యిజ్జగతిసౌఖ్యములకై మది దూర్వ్యమొంది వి
స్తానియకుంబు దూరమని శంక వహించియు మీయనుజ్ఞకుం
దారక పూరినాఁడ వసుధాభరముకై గురువంద్రశేఖరా!

289

ఉ. నేవకలోకముం బొదలఁజేటయుకై చరకల్పధూరుహ

శ్రీనిహియించునీపదముఁ జేరినవాఁడఁ గృతార్థఁ జేసి సఁ

భావనఁ బోవు నన్ను భవబంధముపైఁ దగు లూడ్చి నావుడుక

భూపరుఁ గ్రీష్మకంబు బలుకు భూసుతుఁ డుద్బలమూర్తి యీక్రియక.

290

గీ. అన్న! విశ్వాసమొనరించు మహ్మదీయ, వాక్యమున సంశయము మాని వసుధఁబెద్ద
కాల మభిరక్షణము చేసి కడు భజింపఁగలవు కైలాసనాథం శ్రీకంఠ నభవు.

వ. అని యుద్బలా రాధ్యుండు ప్రియశిష్యుండగుపరీభాషితీకనయనై రాగ్యంబునకుఁ
బరిహారంబు గఱపి రాజయోగిలక్షణంబులం బ్రేక్షణీయుండ వగు మని నియమిం
పుడు నవ్వుడయి తేఱుడును „గురో రాజ్ఞాం నలంఘయే,, త్రనన్యాయంబున నతేయ
భుజాభుజగాధినాథుమై ధరావరాలోహ విశ్రమింపఁ జేసి ప్రణామనమర్థం
డయ్యె నిట్లు.

292

సీ. ఇందు శేఖరముచే నేమూర్తిదీపించు, నామూర్తి దానయై యలికంబుల్లి
ఇభచర్మపటమున నేమూర్తి గొమతాదు, నామూర్తి దానయై మారుపు చూపి
యిల రథంబుగఁ బన్ని యేమూర్తి జయమొందు, నామూర్తి దానయై యిరువుమిగిలి
యిత్తుధనురూర్తి నేమూర్తి తెఱబూయు, నామూర్తి దానయై యయము గల్గి
గీ. యొన్నయొద్దట్లగురునాథునుగ్రీకలంప
కరటికంతీరవస్వామిచరణయుగళి

తనకు నిహవరఫలసిద్ధిజనని గాఁగ

భూమిఁ బాలించు శ్రీమంజుభోజమూర్తి.

243

క. వరహృదయకమలకర్ణిక, గురుచరణద్వయము నిలిపి హవలయరహ

చరణమునఁ బొడలుఁ బ్రేమభేద్యతనముఁడు మంజుభోజజనఁ ఘృణ డెలమిన్.

క. చరలింగమూర్తియగు నా, నరుజేవుని సింహాసీరిఁ గోరిక నిడి త

చ్చరణాంభోరుహములనుఁ, బరిచర్య యొనర్చు నవనిపతి యనుదినమున్.

245

ఉ. అంత మనంబులోనఁ బ్రేమమారఁ దలంచు మహాత్ముఁ డుద్భటుం

డంతకపైఁ తన్నిలిచి యాత్మఁ గళోరతతో క్తి శత్రులై

చింతఁ గలఁగుభేదరులఁ జేర్చు మదాకృతి నంచుఁ దొల్లి య

స్యంతదయాద్వైచిత్తఁడయి యాగతి నాదినమాట లీక్రియన్.

246

మ. నిలిచెఁ ధారుణి శైవధర్మము సమున్నేపంబుతో దుర్మతం

బులు బాధాగమముఖ్యముల్ నడతె శ్రీపూర్ణాత్మఁడై శంభుప

జ్జలజాతద్వయభృంగ మీతఁ డన నోజన్ మంజుభోజక్షమా

లలనాదీకుఁడు నాదుశిష్యుఁ డయి యుల్లాసంబు నొందె ధృతిన్.

247

క. మఱియుం దక్కినవసు లర, ముఱి యొకయింతయును లేక మలహదనాజ్ఞన్

నెఱి ఫలియించె ధరాస్థలి, నుఱక వసింపంగ నాకు నుచితం బగునే?

248

మ. పటదా యింక లలాటసేత్రపటుతీవ్రకురకాపాసల

త్పులచేఁ బ్రేలుచు నానిమిత్తమున దూరూపంబులఁ బాయఁగాఁ

గల మంచుం గడుఁ గాంక్షలన్ బొదలుతద్దండధర్మలన్ బోవి నా

రణ నోలిక సమయాబ్రహ్మత గడపి రోర్వంజారి నీవత్సవన్.

249

చ. అని కృతనిశ్చయం డగుచు నగ్గురుకుంజరుఁ డొక్కనాఁడు పా

వనసలింబులం దడిసి వచ్చి విశుద్ధతరస్థలంబునం

దనుపమభస్మరుద్రమణు లాదిగఁ గల్గినవైవదిహ్నుముల్

మన మలరంగఁ దాల్చి పురమృదనలింగముఁ బ్రాణలింగమున్.

250

క. హస్తాంబున సంగ్రహించి వరపద్మాసీనుఁడై జాతకే

దస్తారాధిపభానుభానువులకున్ దానైక్యఁడై యొప్పుత

న్నిసంక్రోజ్యలమూర్తిపై విమళముల్ నెక్కిల్చి యోగంబుచే

మస్తాచ్చదము చేసి తీవితమునంబుండుఁ డ్రోచెన్ తపన్.

251

గీ. అమమభాగిబ్రహ్మరంధ్రాంతరంబు, చెడరె శతకోటిరవిదీప్తివిలసనంబు

గలుగుతేజం బొకండు తత్కరతలేశ, లింగమును గూడి హరుఁ జొందె లీల నెగసి.

క. జితభవబంధమలగు త, త్సృతు లధిక్షులు కాత్రుసరణితోఁ దత్తమవున్
చతురతశైవిజ్ఞానా, హుతిగా భావించి రంత యోగ్యుపాక్షాల్. 253

ఉ. అన్మహానీయమూర్తితనవందలిధూమము పర్యదిక్కులన్
గ్రమ్ముచు మీఁద రాలు నమరద్రుమనిర్లతపుష్పస్పృగం
ధమ్ములతావి గెల్చి పటధామవిహారల నప్పికాచబృం
దిమ్ములఁ గప్పె నీలజలన్వపతివక్షమహాస్పహాయమై. 254

గీ. సిద్ధరసమున వేధించుచెనఁటిలోహ, దశము లమలసంస్థిత్యకలన వెలుగు
నట్లు భేచరు లుద్భటునంగధూమి, నంగమునఁజేసి శంభువేషములు గనిరి. 255

సీ. తాలపీవాళరుక్మాటచ్చరంబులొ, జడల సైంధవకళల్ బెడఁగుకొనఁగ
బంధుధవరిణిద్ధకంధరాంతరములఁ, బసిమిదేవజీవేందువిసము అమర
ఘనకవాటాభవక్షుఃపీఠికలమీఁద, పెరకొన్న పెనుపాఁచనటలు బెరయ
శరదధ్రవిభ్రమాకరవిగ్రహంబులఁ, గంతుభస్మాంగరాగములు గ్రమ్మ
గీ, వజులుడాకాల్లయందు వైవస్వత్రు
తావసంక్షోభకరవిరుద్రసక్తిన్
ముద్ర లింపొందఁ దద్రుద్రమూర్తిఁ దాల్చి
నిలిచె గంధర్వతతి చెడిరుచులు చెలఁగి. 256

గీ. అగురుం డెట్లు దేవరయందు నైన, రాత్రి గంధర్వపతి చిత్రరఘుండు వచ్చె
తెలివితోడుత నెందైనఁ దిరుగ నటక్రి, తంబు చని వేమటలి వఁపేంద్రింబు దాయ.

క. కాయలురాల్చినమావిడి, సోయగమున నిట్లు మిత్రీకూన్యం బగుచున్
దూయనితద్భూజముఁ గని, హా యశమున్ గుండె నగిలి యతివిహ్వలుడై. 258

మ. పిలుచుం జాట్ల బంటులన్ నుభటులన్ బేర్చిచ్చి యందంద లోఁ
గలఁగు జూటు విధాత నమ్మఁ గరుణం గావంగ రావే మరా
చలకొదండ్ల! యటంచు మ్రొక్కు జొరలున్ నన్యంసహాన్ గమ్మఁగో
నల నక్రూత్ జడిమాచ బిట్టారలు గంధర్వేశ్వరం దెంతయున్. 259

ఉ. మోచితి మగ్గికావభరమున్ శతదివ్యసమంబు లన్నియున్
జూచితి నవ్వభోగములు చూచినవారలు నవ్వ నుద్భట
క్రీచరజాంగధామములు చెందుట గానమి యాశునంతకున్
గాచి వృకాలి కిచ్చినవృకారము దోచె మదీయసిద్ధికిన్. 260

క. తమతలఁచినయత్నములు, సమకూరుచునుండు నెపుడు సక్కర్నులకుకొ
దమతలఁచినయత్నములు, సమకూరవు దుష్టకర్మగంధములకుకొ. 261

క. నమ్మితి శంకరువాక్యము, నెమ్మనమునఁ బడ్డపాటు నిష్ఫలమయి నా
మమ్మలికంబు ఘటించెఁ బ్రియమ్మగునే నన్ను నేఁచ నజ్ఞజ! నీకుకొ. 262

ప. అని యనేకప్రకారంబుల వితఘనోరథుండై చిత్రరథుం డాకంఠనంబు
నేయ నయ్యర్థరాత్రంబునందు గురువియోగవ్యధాదోదాయమానమానమందై
యమ్మలింపుచుఁ గ్రమ్ముచేదనల సవగతనిదుగ్రిండగు ముంజభోజనశ్రేంధ్రుం
డయ్యాకోశం బాకర్ణించి నంచలించి యిది యేమిపరిచేవనంబొక్కొ? ఇప్పి
త్యవసఘామినుండి యుడుగక విడువనివేలంబై యతివేలంబగుచు నమద్రీ
ఘోషంబునుం బోలె భీషణంబగుచు వీతెంచుచున్నయది దీని నరయదముగాక
యని కాలభైరవంబగు కరాళకరవాలంబు శేలం గీలించి శైలశృంగంబు డిగ్గు
సింగంపుఁగొదమయూంబోలె హస్త్యంబు డిగ్గనుటికి పిటికిదనంబు వోఁడుటిమి
తత్కృపాగ్రహప్రభాపటలంబులం దమస్వయదయంబు విరియింపుచు నొక్కరుండ
యున్నదభుకొత్త నిట్టిద్రవేగంబున దద్రీభూమి దాయం జని తద్రోదనంబు
నకు నాదికారణంబగు నికాచరు మదారప్రభావాలిశయంబునంజేసి కనుంగొన
జాలి యతని నుద్దేశించి యిట్లునియె. 263

ఉ. ఎవ్వఁడ పిపు ధైర్యమతి యేడ్చెద విచ్చట నెద్ది కారణం
బెవ్వఁడు నిన్ను నిష్క్రమత నింటుచేసెను నేటిదాఁక నే
నెవ్వరి నిట్లు దుష్టిశల కిక్కగఁ గన్గొనఁ జెప్పుమన్న వాఁ
డవిభుతోడ నిట్లనియె నల్లవ గద్దడకంతనాకుడై. 264

క. ఏమని చెప్పుదుఁ జెప్పిన, నేమి యొనర్పంగఁజాలు దీవిధి భువక
స్వామి యగునట్టియాశ్వరు,చే మును నియమింపఁబడియొఁ జిరపుణ్యరిధి. 265

క. ఏత్రణ్యసాధ్యకడుపున, నోపురవవతంస పుట్టువొందితి నాన్నా
త్రాపంబు పాపె నీవలు, కాపాదితవసనుధారసావిష్కృతియై. 266

చ. అనఘవిచారి! నాదుతేజఁ గంతయుఁ జెప్పెద నీదుపేరు పెం
పును వివరింపు నా కనుదు భూవరుఁ డిట్లను ముంజభోజఁ డజ్జ
జనవతి నేను విశ్వబాధసంఘనుతంబగు నివ్వరంబు నా
యనిక దగక మదీయగురుఁ డుద్బుటఁ బారయ భూతపుంగవా. 267

ప. ఏను గురువియోగఁబునఁజేసి గానిల్లి వినుగుచు నిద్రించుఁబున నిద్రలేక
యేకతఁబ యొక్కశూన్యస్థలంబున మేను వైచియించునవసరంబున నీయాక్రం
దనం బచుదం బగుచు విసంబడిన దీని నరయుదముగాక యని పరయంబుగా
వచ్చితిం బొచ్చెంబుగాను నీతెటం గెఱింగింపు మనుడు నయ్యంబరచరుండు
హర్షాడంబరంబులు మనంబునఁ బెనఁగొన ననంభ్రమంబుగాఁ బఱులెంచి
కృతపందనూడై భూపురందరున కిట్లనియె. 268

క. జనవర! మును పురుషులనె, వినియించుదు నీవశిస్తి వినుటకు ఫలమై
కనుగవకుం దోచితి విఁకఁ, గనుగొంటిని కాపమోక్షకల్యాణంబుకొ. 269

సీ. విసవయ్య! భూప నావృత్తాంతమెల్ల గంధర్వనాథుండఁ జిత్రరథుఁడనఁగ
బరగినవాఁడ ము స్ఫురమేశ్వరున కొక్క, నెవయన ద్రోహినై కుసికుండైన
యద్దేవుకినుకఁ జయ్యనఁ బికాచాకృతిఁ, జేరితి నాతోడివారు నేను
జేరి తత్కృపకల్పి క్రియృష్టటారాధ్య, గురుతనుధూమంబు వొరయునాఁడె

గీ. కాపమోక్షంబు గాంచునిశ్చయము ఎడసి, యావటంబున నుండితి నిన్నినాళ్లు
కర్మమునఁ జేసి యిపుడు వర్గంబువారు, ముక్తు లయితున నా కిట్లు మోక్షమయ్యె.

ఉ. ఆగురుసార్వభౌమునకుఁ బ్రాణముపొందిన వైననిన్ను హృ
ద్రాగముతోడఁ గంటి వనుధానర! నెవ్వగల్గెఁ బాసె నీ
వేగతిలైన నాకయినయీదురవస్థఁ దొలంగఁజేయు గు
ర్యగమదర్శితంబయినయ్య బ్రహ్మవనైభవంబునకొ. 271

మ. మదనధ్వంసిమనంబునం బొడమి సామర్థ్యంబుచే సాధున
వృద్ధలక్ష్మీం బొదిలించి నిశ్యజనతామాగ్ధస్థితికొ మించి య
శృదవాదిద్విపసింహమైన భవదారాధ్యుడు నాకై నతు
చ్చదశం దీర్చ కుపేక్షఁజేసె నకటా! సర్వజ్ఞుఁ డైయుండియుకొ. 272

గీ. ఆది సుధృటమూర్తి కామరిచేత, నేనుమొదలైన ఖచరులెల్ల కాప
ముక్తులుగఁ జేయుదని తల మోచి వచ్చి, నన్నుపేక్షించె నేఁడిట్లు నరవరేణ్య

చ. ఎఱుగనివాఁడు గాఁడు నిఖిలేంగితవేది భవన్ధురండు తా
మఱచెనొకాక యేను వటమందిరసీమఁ దొలంగి దిక్కులకొ
గుఱించి బుభుక్షుకై చనుట కొంత దంపక వేగించి యే
డైట శివునందు నయ్యె జగదీశర! యేమనవచ్చు నాయెడకొ. 274

చ. కలుషవిహార! యేనొకటిఁ గంటి మనంబున మత్పృచారముకొ
డెలియనివాఁడు గాఁడు భవదీయగురుఁడు మదీయద్దేశా

కలనఁ దొలంగఁజేయఁగలకార్యము నీతల మోప నుండినీ
 ర్తులఁ బొడలించుపొంది ననుఁ బోవక మానె విముక్తిలభిచేకా.

275

సీ. శరణాగతతాణసంరక్షణంబుచే, వచ్చుపుణ్యంబు కైవసము నేయఁ
 దుఃఖాతురత్వంబు దొడికిన నోనాడఁ, డామాటఁజేయుదృఢప్రతిజ్ఞఁ
 డగుటకు సకలభూతాళి ప్రభూతహస్తంబున నచ్చెరుపడుచునుండఁ
 బల్కినవేరబ్బంగంబున మజ్జారె!, బలిబలి యనుగడుపారచేగఁ

గీ, గిన్నరలు పన్నుగలు సిద్ధభేదరులును, బోల విద్యాధరులు గూడి పొగడువలంకు
 లురుతరంబయ్యె విక్కులు నొరసి మించి, చూచుజనులకు నానందకోభచెంద.

ప. ఇట్లు మంధావసుహేధరమధ్యమానసుధాపయోధిధ్యాసంబు విడంబింప నవ్వహీ
 మహేంద్రుండు గంధర్వరక్షకాగ్ధంబై ప్రాణబంధంబుతోడ ననంధ్యసంభాధురం
 ధరత్వంబు సంబంధింపఁజేసి గురుచరణస్మరణపారీణుండై కతాశకరవాలంబుఁ
 గేలఁ గీలించి శకాంకశేఖరుఁగుఱించి.

277

కా. ఓకంపర్వవిరోధి! యోపురహరా! యోహస్తీచర్యాంబరా!
 -యోకాంతాశితదేహ! యోశశిధరా! యోవద్మగర్భార్పితా!
 యోశస్త్రనుకహర! యోహరిహరా! యోమేరుబాణానవా!
 ఆకర్ణింపుము నాదువిన్నపము దేవా! నామదేవా! శివా!

278

సీ. కారణంబులు నీవ కార్యజాలము నీవ, భావజ్ఞుడవు నీవ భావ మీవ
 జనకుండవును నీవ జన్యవస్తువు నీవ, ప్రాప్తకుండవు నీవ ప్రాప్త్య మీవ
 ఆధారమును నీవ యాధేయమును నీవ, భోక్తవ్యమును నీవ భోక్త వీవ
 రక్షకుండవు నీవ రక్షణీయము నీవ, హార్యంబు నీవ సంహర్త వీవ

గీ, పూజకుండ వీవ పూజ్యంపుఁబొడవు నీవ, వాచకుండ వీవ రలపోయ నావ్య మీవ
 జ్ఞానమును నీవ చూడంగ జ్ఞాని వీవ, నిటలలోచన! సకలంబు నీవ నీవ.

279

మ. వదనాంభోజము లోచనత్రితయభాగ్నస్త్రీలతోఁ గూడఁ బ
 ద్మద్రభాషీమణి యోర్తు మేనఁ దిరమై మత్తిల్లఁగక రూపవం
 పద సాంపాందియఁ గూపదూరపరతక భాసిల్లుదున్నట్టి నీ
 న్నిదమిట్లెబ్బి ప్రిస్తుతింప శశమే? యీశాన! యోవ్యాపికికా.

280

సీ. నీయంద పొడమాచు నీయంద పొడలుచు, నీయంద విలయించు నిఖిలజగము
 సకలవరావరాసత్తుండ పగు దీవు, రత్నంబులోనిసూత్రమునుబోలె

రజ్జవునందు నర్పభ్రాంతి పొడకట్టుకై వడిఁ బ్రకృతి నీవై పసిండు
ననవద్ద మమ్యత మాద్య మాద్యంతవి, రహితమై వెలుగొందుమహిమ పివ
గి, విష్ణుఁ డన రుద్రుఁ డనఁగ వాగ్విభుఁ డనఁగఁ

దగినశామాంతరంబులు వాల్చి నీవు
భ్రమము సహకూర్తు వెఱుంగనిప్రాకృతులకు

నీమహత్త్వంబు చిత్రింబు నీలకంఠ!.

381

చ. పనివడి ముమ్మ ఖేచరులపాటులు మాన్పఁ గుఱించి లేవతోఁ
గనుఁగొనినాఁడ వుద్భటు జగన్నుతమూర్తి యతండు మానుని
పుని గొడ యయ్యెనేని పురభంజన యేమియనంగనచ్చు నీ
యనుపమనత్సృభావ మకటా! వికటాచరణంబు చూపదే?

382

మ. అనుచుకొ ఖేచరరక్షణార్థ మతిగైర్వన్నూర్తి చేపట్టి ప
ట్టినతేపుకొ విడకున్న రాజునకుఁ గంఠకాలుఁ డిప్టంబు నీ
జనుకూలస్థితితోడ రాఁ దొడఁగఁ దారాగంబుపైవెండి గొ
బ్బున నుత్పాదపవల్లనై కవిచలస్ఫోగింద్రహారయై.

383

మ. జనరత్నద్యుతిపుంజపింజరితనానాదిగ్వితానంబు పి
ద్ధవధూగానవి కేవలగుంభితముఁ బోద్యత్కింకణీకారకం
బు వినితాంఘిక కేతనంబు నగుచుకొ బొల్పొందునుస్థిర్ధహే
మవిమానంబున వచ్చె నుద్భటుఁడు కామద్యేషిపార్వ్యంబునకొ.

384

మ. హరువెంటం జనుడెంచి రత్తటి విమానారూఢులై సిద్ధి
న్నరగంధర్వసంపర్వచారణహహానాగాధినాథులొ మనో
హరచామికరభూవిణపృథితితో నాలోలహారాళితో
శురుకాశ్మీరరసాంగహరములతో నుద్దామహర్షంబుతోకొ.

285

చ. వెండియు నక్కాండంబునం దక్కినయత్నరత్నకలపరేత్రులు నమానరకపస్పర
కరణ్యులగు మంభనితంభకుంభోదరనంది కేవ్వరభృంగిరిటిప్రభృతిపారివదప్రంగపు
లును, నింద్రాగ్నివ్యాదిమాతృకలును నింగ్రాదిదిక్పాలకులును వామదేవాదికత్తవ్యజ్ఞ
లును గరుడాద్యేదజమండలేశ్వరులును బ్రహ్మాదిప్రధానదైవతంబులును నద్దేవ
తాసార్వభౌమపిలుండ నమందానందకందలితశ్చంద్రాయారవిందులై చనుదేర
సరిభవకరాస్సాలితభూరిభేరిగభీరభాంకారంబులును రంభాదితీర్థకపురంధ్రీ
మంధరకళ్యాణగానకళాకోలాహలంబును నమరతదుపరిగలితమననస్సముదయ

సంభూతసాంద్రమసురసాస్వాదమదాంధపుష్పంధయ్యంకారంబులును దుంబురు
నారదప్రముఖముఖనిర్దోతనిర్దోతజయజయశబ్దసౌప్తవంబులును దిక్కులం దిక్కుటిల్లు
మహోత్సహంబునం బ్రశ్నకుంబైనయొక్క వాహనకుం బ్రదక్షిణప్రణామంబు
లక్షణధర్మి నొనర్చి ధరాధ్యక్షుండు కరకమల పుటఘటనాపాటనంబు నిటలంబు
నలంకరింప సంకురితపులకాంకురుండై యుదారస్వరంబున నిట్లనియె. 266

రగద. శ్రీకంధర! గంధేభముఖజనక, శీతాంశుకళాశోభితూభర

కాకోదరవల్లభహారలతా, కలిత! నుగ్ధజనవస్మదివాకర!

నిటలచుటులశిఖి నేత్రమహోల్లాస, నిర్దోతాంతక! నమదాఖండల

పటుకరువారసభరితకటాక్షుని, పాతకృతా ర్తీకృతబుద్ధమండల!

శ్రీమత్తెల్లాలసమహీధరనర, శిఖరస్థలవిహరణపారాయణ!

చామికరభూమిధరజాణా, నన! శిలీముఖనారాయణ!

తిగ్రపురపురంధ్రీజనఘాలించల, తిలకమృగమదహరణశరచ్చట!

కనటద్విపరాద్ధిపితులాధిప, కర్కశచర్మపటివృతకటితట!

• - మౌత్తభవపాశ మహామునిసేవా, హేవాకసమంచితపదనీరజ

కృత్! గురహంకృతిదక్షాధ్వరదశ, గీర్వాణశ్రీఘటపాటనపటు

భుజగీకృతయూవతిమహాసీ, మంతసరణి, నురుచిరసీమాధ్వన్యలస్థగః!

చటులహిమాచలజామత్సత్వవ, శంపదబుద్ధిసమార్జితమక్షణ

మిసమిసమహుబలువినము నెకలగును, మెనవఁగైకొనఁ గుత్తుక ధరియించితి

నొసల నెనఁగుశిఖిఁజనమున మనరును, నోభవుమెత్తనిమే నిఁయించితి

బలునగు పరశువుపరుషముఖంబునఁ, బరశుమహామరపరు విదళించితి

జలధిరపటలము చెలులము గిరికొను, సామజవతిదగ్గుం బెడలించితి

పార మెఱుంగక కవిసినమృత్యువు, పాల నలుగురుఁ గపాలము నించితి

వారిమంగటిమి నెదురుజలంధరు, నాలుఁగొని కడిమి యుడుగుక తుంపించితి

వారినిఘటా పరి నేత్యాగ నమై, వోడియచూపిన వటుమైతివి భళి

శరీరవిపినమానిచపలాక్షులచి, త్రములు గలంచుట కావట మైతివి

హరివాణీరమణులు ని న్నరియ న, హంకారము చూపిన మిన్నందితి

అరుణజటామండలమన్యమున ను, రావగ నెలకొనఁ గడుఁ జెన్నందితి

బహుశ్రావణ తప మొనరించిన ధన, పతిచెలికారము నుపకృతి చేసితి

మిహిపదమగు సౌబగున గినిసినక్రతు, శృగమును బలు దెగగొని పడనేసితి

యాలు మొగంబులఁ గనుపట్టినవిజయధికునిఁ గుమారకుఁగాఁ గాలచితి
వాలుదశంబులమంత్రీకుసుమమున, నలిఘాజముక్రియ లలిఁగ్రీడించితి
వొడనందెన్నకుఁగాఁ దత్కాంతవ, యోధరమున నోహోయనిపలికితి
కడుఁబ్రియమున బాణాసుగుమోసలఁ, గాచుటకును నిరవధిక్యప చిలికితి

బలువిలు గొవి నిబ్బరముగ మోఁదిన, బలమద్దననందనుఁ జేపట్టితి
దశదశమనుముమ్ములుకులమెఱుఁగలఁ, దట్టపఱుచుకూలము చేపట్టితి
నవముక్తాఫలవాఁజున గగనము మోచిన నందెన బల్లించితి
అవితథమై సుగృధురావంబగు, నయ్యాశ్వరశబ్దముఁ జెల్లించితి
సకలచరాచరసృష్టిస్థితిఁయ, స. ధా. ము నీపాలిదయై తను
నకూంక మమేయ మనుత్తమమగు, నాపరతత్త్వవిభూతియు నీదగు
నిను వింతఁతని గురుతింపఁగ నా, నీరజభవముఖ్యులు నేర రవఁగ
ఘనభవపాశనిబద్ధులు మాన్యు, గ్దను ల్హింతురె నీమహిమఁ గనఁగ
భక్తజనావనవరతంత్రిత చే, నట్టుము నన్ను గూర్తీయభాస్వర!
భక్తిముక్తిఫలదాయక శంకర!, ధూతేశ్వర! యైశ్వర్యవికస్వర!. 287

క ఈచందంబునఁ బొగడుమ, హీచక్కాగ్రీకుమిఁద నీశ్వరఁడు కృపా
గోపరకటాక్షపాత, పోయర్థం బొడవఁ బలుకు బలుమృగుభణితిక. 288

క. మెచ్చితి నిను ముమ్మాటికి, నిచ్చెద పర మెద్దెయైన నీ విడుగుము శ్రీ
మచ్చరిత యనుఁడు భూవరుఁ, డచ్చంద్రీకిరీటుఁ బలుకఁ ప్రాంజలి యగుచుక.

చ. కిరుణ యొకింర చిత్తమునఁ గల్గినమేటివి నీవు పార్వతీ
శ్వర! తరుణేంచుశేఖర! దివస్పతిముఖ్యునిలిపమాళిని
ర్జరతరుపుష్పనిగ్దత పరాగవిరాజితపాదపద్మ! ఖే
చరవిభు నీతనిక మనువు కావమువాయ ననుగ్రహించవే. 290

క. నీయంధు నుద్యమించిన, యాయుధ్భటగురునిపూన్కి యీడేర్చుటకై
క్రీయుతుఁ జేయు మితని వా, లాయమ్మగఁ దరుణహరిణలాంఛనమకుటా! 291

మ అనుచుక వేదకళావతఁసపను నయ్యదీంద్రజాననిప
ద్వనజాతద్వితఱుంబుపై నృపుఁడు గంధర్వేశ్వరుం బెట్టి భో
రున దండాకృతి దోచ శంభుఁడును గారుణ్యంబుతో లెమ్ము రె
మ్ముని తట్టేచరుమాలిఁ జేర్చె పరదానాస్రీస్తముక మాస్తముక. 292

ఉ. ఆనిభిలాధినాధుశుభహస్తము మస్తము మోచినంతః

శోనిధియై మణీమయఃశుభ్రనువర్ణకిరీటహారియై

మానికహారగుచ్ఛరుచిమండలమండితుడై విమలచక్రం

దానివజ్రేక్షతోడఁ బ్రసూతాకృతిఁ దాల్చె విచిత్రసంపదకా.

293

గీ. రాజగురుభక్తికిని భక్తరాజపాల, శంకరుఁడు గోరికంది వశంపదాత్ముఁ

డగుటకును సర్వభూతంబు లొరఁయనుచు, నమ్మతావేశ మొదవంగ నమ్మినుతించె.

సీ. అంతట నిఖిలభూఁ డగువిరూపాక్షుఁడ, శ్రవ్యనుపమభక్తిసమగ్రుఁడైన

క్షీతిపతిగురుభక్తికిని జిత్రశుద్ధికి, నూన్మతపాలనస్ఫురణ కార్త

రక్షణశక్తికిఁ బ్రముదితస్వాంతుడై, చలుకు నవ్యభు మహీపాలచంద్ర

వినుము నీయనవద్యవృత్తంబునను మోద, మండితిఁ బటుశక్తి సుర్వి నింకఁ

గీ. గొన్నిసమములు పాలించి కూర్చి వెంచి

దిశల నిర్మలసత్కీర్తిఁ దెలివి నించి

నాదుసాలోక్యలక్ష్మీ పొందంగఁగలవు

పొమ్ము మది సంశయము మాని పురమానకును.

295

ప. అనునవసరంబున హస్తోత్కర్షంబున నద్భుతహోధివుండగునుద్భటుం డనుకం

పాసంచదభిరామస్వాంతుడై కృతపదనుండగు నమ్మహీకాంతు సహీనాశీర్వా

దంబుల నాదరించె తక్కిననురకిన్నరగరుడోరగాయలు నాదరంబున సతనిం

బ్రశంసించి చిత్రరీతుండను ననుభరాకళతు నగ్నింపుచుఁ గుంభినికుంభప్రభృ

తులగుప్రసాధంలం గూడి నిర్తించె నంతకాంతకుండు నంతర్ధానంబు నేనె నిట్లు

చరితాభుండగుంజభోజాండు నిజనగరంబుఁ బ్రవేశించె నంశ.

296

ఉ. స్థితియుఁ బెంపు సొంపు సతినిర్మలకీర్తియుఁ దేజముకా మహా

భ్యాతియు వృద్ధిబొందఁ జతురంబుధివేష్టితభూస్థలంబు నే

కాతపహరణంబుగఁ బ్రీయంబున నేలుచునుండె నైభవో

పేతుకాముంజభోజాండు మహేంద్రుండు నాకముఁ బ్రోచుకై నిడికా.

297

ప. ఆనపుడు నమ్మహమ్మహ హస్తంబున నారోమహ్నణి కిట్లునిరి.

298

ఉ. అంచితపుణ్య! లక్ష్మీ క్రిందై తగునుద్భటమూర్తి నిత్యని
 ర్విచిత్రభద్రకీర్తి సమభారణ! వింటిమి ముక్తికామినీ
 చండలద్వగ్విలాసములసౌఖ్యము గంటిమి పూర్ణకేముసీ
 కాంచనగర్భ! నీవలన గాఢతరాఘతమంటు దోచుచున్. 299

చ. మున్నుద్భటారాధ్యులకు సంతానంబు గలదని తన్నిర్మాణకాలంబునం గొంతవివ
 రించితి నమ్మహాశంకంబు వర్ణిల్లుతెఱుం గెఱింగించి వమ్ముఁ గృతార్థులం జేయవే
 యనుడు నతం దమ్మహర్షుల కిట్లనియె. 300

మ. ఇనుండీ మామక దేశికోత్తమఁడు సద్విద్యావిమర్శాత్మకుం
 దనఘంఠ దాఢ్యుఁడు సర్వకాస్త్రవిరుఁ డౌవ్యానండు నానందకుం
 దనరణ నన్నుఁ గృతార్థుఁ జేయఁగను నిత్యం బీశ్వరధ్యానపూ
 జనముం దత్తుతభక్తబాంధవకథాపదోష్ఠి బంధించినన్. 301

మ. పరమానందరసాభిఁ దేలి కరుణాపారిణి నా కిష్టమా
 హరుభక్తావశసత్కథాశ్రీని మాజ్ఞాపించి జన్మాంబుధిన్
 దరణంబొంతుఁగఁ జేయవే యనిన నాధన్యుండు సేతక్కధన్
 పరమండ్రై కినఁ బల్కె మున్నటుల సే వర్ణింతు మీ కివ్వడున్. 302

కా. ఆగంధర్వులకాపకారణముచే నార్హకశత్రుండు త
 త్ర్యగంబున్ సరమిచ్చి వారిని నాల్పజ్ఞోద్భవుల సూర్పి తా
 రాగంబుండనఁ బల్కె నుద్భట త్రిలోకారాధ్య! నీ విష్ణు డు
 ద్వేగం జొప్పఁగ మర్త్యదేశికగుణావిష్టుండ వౌటొప్పగున్. 303

ఉ. భూసుతమై నకాశి యనుపుణ్యమహానగరంబునందువన్
 సేషును విశ్వనాథుఁ డన నిల్పితి వద్భద్రయాబ్జకర్ణికన్
 మానషరూపివై విజుధమానవశోటులు విస్తృతాత్ములై
 నీనిజదివ్యదీప్తిఁ గని నివ్వెరగండుచు నుండు రందంబున్. 304

చ. అట్లుగావున. 305

- కా. మాయాశంఖున నుద్భవించి చతురాష్ట్రయాగమార్థాంతర
స్థాయిప్రస్ఫుటవీరశైవవిధిసిద్ధాంతంబు నల్లికృలక,
న్యాయం బొప్పగఁ జేసి మానవహృదావంబుగా శిష్యులు
ప్రచ్చాదుంబొందఁ గటాక్షదీక్షలను సారక్షించు భజాత్రికా! 306
- కా. నీవంశం బభివృద్ధిబొందు జగతి న్నిరేజసంతానన
ద్భావం బొప్ప నశేకు లార్యు లతులప్రఖ్యాతీర్తు బ్దుహా
శైవస్థాపితవేదికాస్త్రవిదులై కాసింతు రారాధ్యతక
తీర్థి లోకములందు నాడుకృప రెట్టింపంగ వారంపఱుక. 307
- క. కాపున మదాజ్ఞఁ గైకొని, భావించి ధర్మోనిజనవర్ధతి చెలువక
గావింతుము గంధర్వులఁ, బ్రోవఁగ నైవాగ్నిధూమమును నైక్యమునక. 308
- గీ. అనిన నాఁగాకయి శివునాజ్ఞ...కుపాహాయ్యుడవుకమ్ము నన్నియెడలఁ
ననివ నట్లని వర మీయ నంత విశ్వ, నాథు ఘర్మజలంబువ నవతరించె, 309
- ఉ. అంతట వేదవేదు అగునార్యు లురస్థిరలింగపేటికా
భ్యంతరహేమమాత్రాఘటనం...భితబ్రహ్మ తేజసుక
కంతుశతాంగసామ్రాజ్యము గర్భగృహస్థిరదివ్యరూపముక
వింతగఁ జూచి చూచి మది విస్మయమొందుచుఁ జిక్కిరారులై. 310
- క. ఈమహిమ యెట్టివో మన, కామికముం గూర్చఁ దలంచి కాశీవతి దాఁ
చేరుక బ్రత్యక్షంబై, పామరులను బ్రోవఁ గుఱుభావముఁ చాల్చెక. 311
- మ. ఆనుచుక మానమతోడ విశ్వవతి నాత్మార్పణంబునం జేర్చినం
తన గన్వోడ్చు ఘటిలై కు నాధ్యానంబు...తోఁచ వి
ట్లనియెక మామకహంకు నుద్భటు నమాఖ్యాతాధ్యశబ్దంబు చూ
చిన తప్పివ్రామాఖోద్భవోత్తమముచే విఖ్యాతించెదెక భువిక. 312
- ఉ. శంక యొకింత లేక ద్విజసంఘము లెల్లడఁ గూడి పాపముల్
నింక వడక్షరీమము సేమముతో నుపకేశ మొంది ప
త్త్వకజపూజలక చనిపి పాననమై తగుకన్యకాదిభ
వ్యుత్థరదానముల్ ఒనఁగి వర్ణిలుఁ డీగురుమూర్తి దీపనక. 313
- క. అని కాశీవిశ్వేశ్వరుఁ, డనుచుమృదుమసురఫణితి నాడిన మోదం
బున మేలుకాంచి యుద్భటుఁ, గని తచ్చరణముల వాగ్లి కాంక్ష నుతింబిర్.
- కా. ఆవార్త విని రాజమంత్రిసచివ వ్యాపారముఖ్యుల్ ప్రభుల్
శైవోద్ధారకుఁ గోటిమృగధనము కావ్యాంగునిక ఉద్భటుక

- సేవిం చీశ్వరమంప్రదీక్షల శుభశ్రీ లొండి గ్రామాలయ
పావీగ్యంబగు దానములో భవంగ నారాధ్యవ్రభక్ శర్థిలెక. 315
- ఉ. ఉత్తరైవదీక్షల గురూత్తముఁ డున్నటుఁ డీద్విజాలియం
దుత్తము లిప్పలింగులని మాత్తులు చెప్పియు లింగధారణలో
తుత్తుకలందుఁ గొందఱుఁ గూర్చంగ రాజులు ముత్తివర్ణములో
చిత్తములుఁ జిగుర్పంగమ శిష్యులనై గురుపూజ చేయఁగాక. 316
- చ. గురుచాలింగపూజ లొనగూర్చంగ నుద్భటు కంతఁ గంతుపం
హరుఁడు (పనన్నరూపమున నన్నియుఁ దానయి నిత్యసీమములో
జహుఁగ వచ్చి తత్త్వము సాంగమాగా నొనరింపఁ జేసి యీ
కరణి నవృశ్యుడై మోలఁగఁగా మహిమావ్వితుఁ డయ్యె సుర్యరక. 317
- గీ. తన్నుధులలో నుబుద్ధి యొక ధానినురుఁడు
నుగుణమణిగుణసౌభాగ్య సుందరి యను
పేరుగలిగినమాతరుఁ డెండ్లి చేసె
నుచ్చటారాధ్యవకు నీశ్వరుండు డెలువ. 318
- ప. అట్లు గావున. 319
- కా. శ్రీకంఠావరమూర్తి దుర్మతలతాశ్రేణీలఁద్రొంటి ను
శ్లోకుక సంతత తస్యవర్షసపరుక శుద్ధాత్ము నాచార్యమా
డాకల్పంబు వినమ్రకల్పకము వేదాంతార్థసేత్మత్వం
క్షీకంజాశను సాంద్రభక్తిఁ గొలుతుక శ్రీయుద్ధటారాధ్యులక. 320
- మ. జనియించెక హరుమానసంబునఁ బికాచర్షంబు మాన్పించి ది
వ్యనికాయంబుల శంభుమూర్తిఁ గనఁ జేయంజాలెఁ గైలాసమై
లనివాసంబునఁ గట్టెఁ బట్టు బుధశ్లాఘాత్మక స్మితదంబుక
జననసౌభాగ్యపుష్టి కతని శక్యంబై వర్ణంపఁగాక. 321
- సీ. వరశమాకరల్పవృత్తపుంగవులచే, బోలె విజ్ఞానవిఘ్నంబుల గాంచి
దృఢసత్త్విభావవ త్రిభోదకములచే, బోలె బావనవృత్తిఁ బొందఁజాలి
కారవారంభవిస్మయంబులచే, బోలె నాహ్లాదంబు చాలఁ దాల్చి
చారుప్రభాసాంద్రజాతిరత్నములచే, బోలె నలంకరియశ్రీల మెఱసి
- గీ. వరలు నిఖిలజగంబు లెవ్వారివినుట, భద్రగుణములచే వట్టిభాగ్యశాలి
వివిధసేవకసంకల్పిదిగిజనురభి, యుద్ధటస్వామి యచ్చుతోద్యోగి వెయ్య. 322

- సీ. అధ్యసీమలు చతురామ్నాయవీధికి, కాందిశీమలు పరనిందగతిఁచి
భారవాహులు పుణ్యై)పరిపాకకలనచే, మూరదర్శులు తత్త్వసారదృష్టి
కర్మకు లఖిలసత్కర్మకల్పన గూర్చి, దానశౌండులు పెట్టె దగినయెడల
జాగరూకులు శంభుసంపూజనాశేలి, నైస్మిత అనంద్యనిష్కలిమి
- గీ, సకలదేశికరాజన్యమకుటనూత్న, గర్వకోటకమై బుధారాధ్యుడైన
యొద్దటారాధ్యనంశపయోధిఁ బుట్టినట్టిగురుచంద్రు లఖిలధర్మాధిపిదలు. 323
- ప. ఇట్లుఖిలజగత్కేగీయమానంబగు నమృహాభాగువంశం బతిశయసౌభాగ్యభాగ్యజన
కందై (కమకి)నుంబునఁ జక్షమాస్త్వియః సంసత్సరంబు లతిక్రమించి వివేకం
బునను నాకరంబును, విభవంబునకుఁ బ్రభవంబును, ధర్మంబునకుఁ గూర్మియు,
భద్రంబులకు ముద్రియు, జుగంబునకు శరణంబు నై పినాకశతానమకాసనం
బున నాంరీరబాహ్వ స్వత్యభారద్యాజగోత్రంబునకుఁ బాత్రంబయ్యె నందు
కల్లోనినీచల్లవికునందు హ్మకోల్లాసకరుండగు వేల్పుపాలుపున వికాలాక్షివల్ల
భండు... మల్లకార్జునగురుం డుడయించు నతండు. 324
- మ ప్రణమద్భుకీరీటకోటికుటితద్రాఘిష్ఠరత్నచ్చటా
ఘృణీకిమిత్రితపాదపద్మఁడు బుధక్షేమంకరుం డింద్రవా
రణసంతాంధలరంగరంగదురుసారస్సాగసత్కీర్తి ని
... మత్త్యపారగుఁడు కీర్తిమ్యుండు సౌమ్యుం డిలక. 325
- క. ఆహ్లాకార్జునగురు, స్యామికీ బోరిలయగురుఁడు జనియించి దికా
సామజ్యపురీతట, చామనలికాయమానసాంధ్రియకుం డై. 326
- సీ. కాంకరీదేవికి సుఖ్యుండునుబోలె, నాహ్రిలనార్యనర్థాంగబక్షి
యైనకాంకరికి స్వయంభువుగాదు జ, రించు భద్రాంబికానేత యగును.
... .. (శిభవా, శిభరయై మహాప్రాభవమున
గల్గినారలకు శంకరదేశికస్యామి, యావిభవించు నాయలఘుమతికి
గీ, గౌరమా, పాణినాథుండు కంబుయకుఁడు, సోమనాథయ్య యాయవమానుఁ డొప్పు
లింగనారాధ్యుఁ డారాధ్యలేఖవిభుఁడు, మల్లికార్జునుండు కీర్తివల్లవుండు. 327
- క. మానాధప్రసిదాన్ముఁ డాత్మవిధుఁ డాహ్నయార్థసారైకసా
వనజిహ్వఁచలంఁ డంచితస్మృతికథావ్యాసుండు చార్యాకజై
ననదీల్లభకుంభసంభవుఁడు జన్మబొందు మన్మయ్యలిం
గనకుక మల్లమకుం గమరుండంబు గంగాంబామనోభరయై, 328

చ. పశ్యతరాజధైర్యః ధనువర్చతపర్వతవైరి సత్ప్రభా
పాశ్వాశ్చగీర్వరుః ఉపారకృతాపరతంత్రబుద్ధి సా
పర్వణభేమరత్నతరుభంగదవానగుణాఢ్యుః దుర్వరా
పాశ్వాతియైవ పార్యతికి భగ్త దను(క్)మదికారుణం డిలక్. 329

క. ఆగమనిద్యాత్మిక యుగ, నాగమకు న్నాథుః డనుచు నానావిధస
దోష్ఠగమహేందుగ్రీడు పుట్టు ను, రాగమహాధైర్యుః డాయుఁడై పతి దానుక్.

క. ఆజంపతులకుఁ గలిగెడు, భూజనమందార్థకాఖి పురహరపూజా
భాజిజిష్ణుఁడు పుణ్యఫల, శ్రీజన్మస్థలము చంద్రశేఖరుఁ డెలయిక్. 331

మ. గంఘామాళిపన్నాభ్యంగము మరుక్కంజేక్షణాపర్వలో
క్షుంగస్నిగ్ధపయోధగద్వయతటీన్ద్రూలవాటీసుచ
ర్వాంగీకారసమ్హాతీర్తినిధి శైవారాధ్యముఖ్యుండు వే
దాంగాధి త్మఃఁడు చంద్రీశేఖరుండు భక్త్యపాభప్రం దుర్వరక్. 332

సీ. కువలయోల్లాసంబుఁ గూర్పుట శశియయ్యు, నోమకరత్వంబు దొడుకఁ డెచట
విపులవాగ్వృత్తి దర్శికరేశ్వరుఁ డయ్యు, జిహ్వసంచారంబు నేయఁ డెచట
కమలావినిగ్ధనోత్కంఠ నూయ్యుం డయ్యు, రాజదూరస్థితిఁ గాల్పిలఁ డెచట
దివ్యభోగస్ఫూర్తి దేవతాఽభుఁ డయ్యు, నోత్సాహభేదంబు గ్రూర్పఁ డెచట
గీ, నురకాఖి యయ్యుఁ, గోయ్యదనమున విర్తింపఁగోరఁ డెచట
నఖిలమంత్రరహస్యస్థిఢాంతజేది, చంద్రశేఖరగురురాజచక్రినిర్తి. 333

క. పాశ్వాస్త్రీజనగీతీర్తి పరమైశ్వర్యాద్యవిద్యనికా
యధ్యయోన్నతి చంద్రీశేఖర
...ధ్యోగ్నితజాహ్నువీను(తు)లఁ గాంచుక్ బుక్రలక్ మన్మనా
రాధ్యా రాధ్యసమాఖ్యులక్ దినమణిపాల్లెయరుజ్జితులక్. 334

క. ఇది యుద్ధటదేశికమణి, సుఖినుతాచారభావినంతతిచందం
బొడివిండు నీ ... , ఖిలమంగళసిద్ధుల్. 335

క. సారమతుల్యకుఞ్జములు, హరిశివస్తోత్రమునకు హర్షింప రకూ
పారములు (వోలె) నూతులు, కైరవహితురాకఁ బొంగఁగా నేర్పునొక్క! 336

ప. కాస్తన మహా.....మా హేత్యరాచారపారీణులు గాస్తన నపరత్రిపురానియను
 సుద్భటారాధ్యుఁడచరితంబు వినుటకుఁ గాంతఁడనీతిరి ఏనునాగేర్పుచందంబున
 నుపన్యసించితి నిందునను నుణంబు పరిగ్రహించి తని నూతుండు
 శౌనకాదులకు మేదురామోదంబు నెంపాదితంబుచేసి వారిచేత సంభావితంబై
 యుద్ధేచ్ఛఃబుగం జనియె నని.

337

క. ఈక్షణఁ బదిపిన వ్రాసిన, లోకులు భవబంధములకు లో ...

... .. నమహా,లోకుంబున నుండఁగలదు లోకులు మెచ్చుకా.

మ. అనపాదికారనిరంకుశప్రతిభదివ్యస్త్రీ సద్యుల
 స్తనకుంభద్యయగంధసాగనవముచాక్ష్మానానల్పశో
 భిన్కీర్తితి న విచిత్రజనపరా భా

... .. సాత్త్వికః శ శంభువః సేవాసావధావాత్మికా!

339

క. నటనమ సేత్రిజాబీ,తటతటిని నటులనినదధారాచరియో

ద్భటభేదీభాంకార,స్ఫుటఘటనా యాచకాఘోకతుక్రిటనా!

340

మా. ...శాలసుధీమణిజాలఁచస్తతసాంద్రికృపా

హర్షివతాఽజితాంబుజబాంధవ, హరహిమోరనుధా...

హాసుధాశనహాసుజీయమ,హాస్ఫుటకీర్తిగృహామలని

స్తార రకనన్యసుధానిధి.

341

గద్యము.

ఇది శ్రీమదేలేశ్వరగురువ రేణ్యచరణారవిందసుట్పరణసకలకళాభరణ

రామనార్యసుప్రసిద్ధి నకవిజామిత్ర మమారభారతి

విరువాధిరామ రామలింగనామగేయ ప్రణీతంబైన

శ్రీమదుద్భటారాధ్యచరిత్రం బనుమహా

ప్రబంధంబునందు సర్వమును

దృతీయాశ్వాసము

... ..

